

A-4

**CENTRALNY KATALOG
Zbiorów Kartograficznych
w Polsce**

**POLSKA AKADEMIA NAUK
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania
OSSOLINEUM**

Ważc.
36.10.
9.10.1955

CENTRALNY KATALOG
ZBIORÓW KARTOGRAFICZNYCH
W POLSCE

СВОДНЫЙ КАТАЛОГ
КАРТОГРАФИЧЕСКИХ ФОНДОВ
В ПОЛЬШЕ

•
THE CENTRAL CATALOGUE
OF CARTOGRAPHICAL COLLECTIONS
IN POLAND

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT GEOGRAFII I PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA

CENTRALNY KATALOG ZBIORÓW KARTOGRAFICZNYCH W POLSCE

Zeszyt 5
WIELOARKUSZOWE
MAPY TOPOGRAFICZNE ZIEM POLSKICH
1576—1870

Część 1
TEKST

Redakcja i opracowanie
TERESA PAĆKO, WOJCIECH TRZEBIŃSKI

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK
1983

Komitet Redakcyjny

Przewodniczący: KAZIMIERZ DZIEWOŃSKI

Członkowie: ANIELA DROZDOWSKA, **BOLESŁAW OLSZEWICZ**, FELIKS OSOWSKI,

LECH RATAJSKI, WOJCIECH TRZEBIŃSKI, **FRANCISZEK UHORCZAK**

Sekretarz: TERESA PAĆKO

SPIS TREŚCI
СОДЕРЖАНИЕ – CONTENTS

PRZEDMOWA	VII
ПРЕДИСЛОВИЕ	IX
FOREWORD	XI
WSTĘP	XIII
ВВЕДЕНИЕ	XXIII
INTRODUCTION	XXXIII
WYKAZ ZBIORÓW I ICH SIGLÓW – ПЕРЕЧЕНЬ СОБРАНИЙ С ИХ СИГЛАМИ – LIST OF COLLECTIONS AND THEIR SIGLA	XI III
WYKAZ SKRÓTÓW – СОКРАЩЕНИЯ – ABBREVIATIONS	XLIV
KATALOG MAP – КАТАЛОГ КАРТ – CATALOGUE OF MAPS	I
Suplement	83
INDEKSY – УКАЗАТЕЛИ – INDEXES	85
Skrócony wykaz map w układzie chronologicznym z preferencją początkowych dat wydań – Сокращенный хронологический перечень карт с преференцией начальных дат издания – Abbreviated list of maps in the chronological order with preference to first dates of publication	87
Indeks nazw geograficznych – Индекс географических названий – Index of geographic names	92
Indeks nazw osobowych – Именной индекс – Index of personal names	96
Indeks firm wydawniczych, zakładów litograficznych, drukarni, księgarni oraz instytucji sprawczych – Индекс издательских фирм, литографических предприятий, печатных дворов, книжных магазинов и других издательских учреждений – Index of publishing firms, lithographers, printing offices, bookstores and sponsoring institutions	100
Indeks miejsc wydania, druku, rytowania map oraz miejsc składów księgarskich – Индекс места издания, печати, гравирования карт и книжных магазинов – Index of places of publication, printing, engraving and of bookstores	102
Indeks zbiorów – Индекс собраний – Index of collections	103
SPIS DZIEŁ CYTOWANYCH I ICH SKRÓTY – СПИСОК ЦИТИРОВАННЫХ СОЧИНЕНИЙ И ИХ АББРЕВИАТУРЫ – LIST OF BIBLIOGRAPHICAL ITEMS AND THEIR ABBREVIATIONS	105

Redaktor Wydawnictwa: Jan Kuźma

Redaktor techniczny: Ryszard Ulanecki

©, Copyright by Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1983

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław 1983.
Nakład: 3000 egz. Objętość ark. wyd. 94,90, ark. druk. 19,25+224
tabl. Papier offset. kl. III, 80 g. 61 x 86. Wykonano w lipcu 1983.
Tablice wydrukowała Pracownia Poligraficzna Zakładu Kartografii
Instytutu Nauk o Ziemi UMCS Lublin. Teczke wykonała Spółdziel-
nia „Intrograf” Lublin. Druk broszury i ekspedycja nakładu Lubel-
skie Zakłady Graficzne. Zam. 886/81 H-9 Cena cz. 1-2 zł 3500. —

PRZEDMOWA

W Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN został opracowany kolejny, 5 zeszyt *Centralnego katalogu zbiorów kartograficznych w Polsce*. Poprzednie 4 zeszyty, opracowane przez prof. Mariana Łodyńskiego z zespołem, obejmowały atlasy i dzieła geograficzne zawierające mapy z lat 1482—1945. Zeszyt 5 stanowi adnotowany katalog wieloarkuszowych map topograficznych, polskich i obcych, dotyczących ziem polskich w granicach historycznych (sprzed 1772 r.) i obecnych a opublikowanych w latach 1576—1870. Dyrekcja Instytutu — na propozycję prof. Franciszka Uhorczaka — zdecydowała się na taki temat dla kolejnego zeszytu *Centralnego katalogu* kierując się aktualnymi potrzebami nauki. Tego rodzaju mapy, zwłaszcza dziewiętnastowieczne, będące przedmiotem dużego zainteresowania, nie posiadały dotychczas w literaturze polskiej wyczerpującego opracowania. Mapy te, rozproszone w licznych bibliotekach i archiwach, często niekompletne, są trudne do odszukania. Zaistniała zatem konieczność ich identyfikacji, zewidencjonowania i wskazania zainteresowanym, jakie mapy lub ich fragmenty i gdzie w kraju się znajdują.

W celu przeprowadzenia szczegółowej rejestracji map, Instytut skierował kwerendę do wszystkich bibliotek, instytucji i archiwów państwowych w liczbie 105, które w świetle informatora pt. *Zbiory kartograficzne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej* opracowanego przez D. Kosacką (Warszawa 1972), mogłyby posiadać odnośne mapy. Z przysłanych odpowiedzi ok. 50% było negatywnych. W rezultacie objęto rejestracją 51 zbiorów, w tym 13 archiwalnych (zob. spis na s. XLIII).

Opublikowany obecnie zeszyt ukazuje się w dwóch częściach. Pierwsza obejmuje katalog 175 map z pełnymi opisami bibliograficznymi, komentarzami i wyszczególnieniem miejsc przechowania poszczególnych egzemplarzy. Druga część zawiera reprodukcje tytułów, wycinków map, objaśnień znaków i skorowidzów arkuszy do 123 map opisanych w części pierwszej.

Opisy map wykonane z autopsji dostarczyli: dr Ryszard Dermin (Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Opolu), dr Aniela Drozdowska (Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich PAN, Biblioteka Uniwersytecka i Instytut Geografii Uniwersytetu Wrocławskiego we Wrocławiu), dr Andrzej Henkiel i dr Marian Harasimiuk (Zakład Geografii Fizycznej Instytutu Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), mgr Barbara Kmiecikowa (Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Krakowie), dr Henryk Kot (Biblioteka Śląska w Katowicach), mgr Stanisława Kilian (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. S. Staszica w Szczecinie), mgr Jadwiga Lipińska (część zbiorów Biblioteki Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN i Biblioteki Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie), mgr Urszula Puckalanka (Biblioteka Główna Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu), Zofia Rączka (Archiwum Państwowe w Żywcu), mgr Edward Schnayder (część zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie), dr Kazimierz Trafas i mgr Jerzy Zelech (Instytut Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego i część zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie), dr Wojciech Trzebiński (Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Krakowie i część zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie), dr Lucyna Turek-Kwiatkowska (Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Szczecinie), mgr Teresa Paćko (część zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, Biblioteki Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN i Biblioteki Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie oraz zbiory nie wymienionych wyżej 35 bibliotek i instytucji, w tym 9 archiwów).

Katalog zredagowali i opracowali komentarze mgr Teresa Paćko i dr Wojciech Trzebiński, jednocześnie kierownik naukowy publikacji. Opisy dekoracyjnych elementów map wykonała mgr Elżbieta Budzińska — historyk sztuki. Część ilustracyjną zredagowali i przygotowali do druku prof. dr Franciszek Uhorczak i dr Stefania Gurba. Materiał ilustracyjny zebrali i zaproponowali wycinki map do reprodukcji mgr T. Paćko i dr W. Trzebiński.

Dyrekcja Instytutu wyraża podziękowanie wszystkim osobom, które nadesłały opisy map oraz Dyrekcjom Bibliotek i Archiwów a także Kierownikom i Pracownikom działów kartograficznych za stworzenie przychylniej atmosfery i okazaną pomoc przy katalogowaniu podległych im zbiorów, jak również za umożliwienie wykonania reprodukcji zamieszczonych w części ilustracyjnej.

Dyrekcja Instytutu dziękuje również opiniodawcom, profesorom Lechowi Ratajskiemu i Franciszkowi Uhorczakowi za wnikliwe przeczytanie maszynopisu niniejszego katalogu.

Prof. dr Stanisław Leszczycki
Dyrektor Instytutu Geografii
i Przestrzennego Zagospodarowania
PAN

Warszawa, dn. 10 XII 1977 r.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Институтом географии и территориальной организации ПАН разработан очередной, 5 выпуск *Сводного каталога картографических фондов в Польше*. Предыдущие 4 выпуска, разработанные проф. д-ром Марианом Лодыньским совместно с сотрудниками, охватывали атласы и географические труды содержащие карты 1482—1945 гг. Пятый выпуск представляет собой аннотированный каталог многолистовых топографических карт польских и зарубежных, относящихся к польским землям в исторических границах до 1772 г. и современных, но опубликованных в 1576—1870 гг. Руководствуясь требованиями науки, Дирекция Института решила выбрать эту тему по предложению проф. д-ра Францишка Ухорчака, для очередного выпуска *Сводного каталога*. Карты этого рода, а особенно из девятнадцатого столетия, будучи предметом большого интереса, не имели до сих пор в польской литературе исчерпывающей разработки. Они разбросаны по многим библиотекам и архивам, часто декомплектрованы и недоступны. Возникла затем потребность в их идентификации, эвиденции и указании заинтересованным лицам места хранения карт или их фрагментов.

С целью проведения подробного списка карт, Институт обратился с запросом в те библиотеки, учреждения и государственные архивы — их насчитывалось 105, которые согласно справочнику: *Картографические собрания Польской Народной Республики* разработанному (по-польски) Д. Косацкой (Варшава 1972) могли бы хранить соответствующие карты. Около 50% ответов были отрицательны. В итоге список охватывает 51 собрание, в том числе 13 архивных (см. *Перечень собраний XLII*). Публикуемый в настоящее время выпуск выходит в 2 частях: первая охватывает каталог 175 карт с полными библиографическими описаниями, комментариями и названием мест хранения отдельных экземпляров. Вторая часть содержит репродукции заглавий, отрезков карт, объяснений знаков и таблиц листов карты, относящихся к 123 картам описанным в первой части.

Описания карт из автопсии прислали: д-р Рышард Дермин (Воеводский государственный архив в Ополе), д-р Анеля Дроздовска (Библиотека национального института им. Оссолиньских ПАН, Университетская библиотека и библиотека Института географии Вроцлавского университета во Вроцлаве), д-р Анджей Хенкель и д-р Мариан Харасимиук (Кафедра физической географии Института наук о земле, Университета им. Марии Кюри-Склодовской в Люблине), магистр Барбара Кмисцикова (Библиотека Польской академии наук в Кракове), д-р Хенрик Кот (Силезская библиотека в Катовицах), магистр Станислава Килиан (Воеводская и городская публичная библиотека им. С. Сташца в Щецине), магистр Ядвига Липиньска (часть собраний Библиотски института географии и территориальной организации ПАН и Библиотеки географического факультета и региональных исследований Варшавского университета в Варшаве), магистр Уршуля Пуцкалянка (Главная библиотека Университета им. А. Мицкевича в Познани), Зофия Рончка (Государственный архив в Живце), магистр Эдвард Шнайдер (часть собраний Ягеллонской библиотеки в Кракове), д-р Казимеж Трафас и магистр Ежи Зелех (Географический институт Ягеллонского университета и часть собраний Ягеллонской библиотеки в Кракове), д-р Войцех Тшебиньски (Городская публичная библиотека в Быдгощи, Воеводский государственный архив в Кракове и часть собраний Ягеллонской библиотеки в Кракове), д-р Люцина Турек-Квятковска (Воеводский государственный архив в Щецине), магистр Тереза Пацько (часть собраний Ягеллонской библиотеки в Кракове, Библиотеки института географии и территориальной организации ПАН, Библиотеки географического факультета и региональных исследований Варшавского университета в Варшаве и собрания остальных не перечисленных выше 35 библиотек, в том числе 9 архивов).

Каталог отредактировали и комментировали магистр Тереза Пацько и д-р Войцех Тшебиньски — научный руководитель. Описание декоративных частей карт выполнила магистр Эльжбета Будзиньска — искусствовед. Вторую часть (иллюстрации) составили и подготовили к печати проф.

Францишек Ухорчак и д-р Стефания Гурба. Иллюстрационный материал собрали и отрезки карт для репродукций предложили магистр Т. Пацько и д-р В. Тшебиньски.

Дирекция Института выражает благодарность всем лицам, которые прислали описания карт, Управлениям Библиотек и Архивов, а также Руководителям и Работникам картографических отделений за создание благополучных условий и оказанную помощь при составлении каталога подведомственных им собраний и помощь в выполнении репродукций помещенных в иллюстративной части.

Дирекция Института благодарит также проф. Леха Ратайского и проф. Францишка Ухорчака за тщательный просмотр машинописи каталога.

Проф. д-р Станислав Лещицки
директор Института географии
и территориальной организации ПАН

Варшава, 10 XII 1977 г.

FOREWORD

The Institute of Geography and Spatial Organization of the Polish Academy of Sciences has sponsored the next volume of the *Central catalogue of cartographical collections in Poland*; it is the fifth in series. The previous four volumes, compiled by Professor Marian Łodyński, listed atlases and geographical works with maps, published between 1482 and 1945. Volume five is an annotated catalogue of Polish and foreign multi-sheet topographic maps of Poland's territories in the historical (before 1772) and present boundaries published in 1576 to 1870. At the suggestion of Professor Franciszek Uhorczak, the managing board of the Institute has decided to pick this specific topic for the next volume of the *Central catalogue* in order to meet the current research needs. This type of maps, especially those from the 19th century, have attracted considerable research interest but have never been compiled into a full comprehensive presentation in the Polish literature yet. The often incomplete maps dispersed in many libraries and archives are difficult to locate. Hence the necessity to identify them and to include them into a systematic documentation that would inform all interested people as to what maps — or fragments of them — can be found in Poland and where exactly.

With a view to producing a full record of all those maps, the Institute had sent letters of inquiry to the 105 libraries, institutions and state archives mentioned in D. Kosacka's information book on *The cartographic collections of Polish People's Republik* (Warsaw, 1972) as possible owners of such maps. About half the answers were in the negative. Eventually, maps were recorded in 51 collections, including 13 archives (see the list on p. XLIII).

The present volume is issued in two parts. Part one comprises a catalogue of 175 maps with full bibliographic notes, comments and locations of the given maps. Part two contains reproductions of titles, fragments of maps, legends and sheet indexes to 123 maps described in part one.

The following persons supplied descriptions of maps made by personal inspection: Dr Ryszard Dermin (Voivodship State Archives in Opole), Dr Aniela Drozdowska (Library "Ossolineum", Library of University and Institute of Geography of the University in Wrocław), Dr Andrzej Henkiel and Dr Marian Harasimiuk (Department of Physical Geography of the M. Curie-Skłodowska University in Lublin), Barbara Kmieciakowa (Library of the Polish Academy of Sciences in Cracow), Dr Henryk Kot (Silesian Library in Katowice), Stanisława Kilian (Public Library in Szczecin), Jadwiga Lipińska (part of the collections of the Library of the Institute of Geography and Spatial Organization of the Polish Academy of Sciences and of the Faculty of Geography and Regional Studies of Warsaw University in Warsaw), Urszula Puckalanka (Library of the Adam Mickiewicz University in Poznań), Zofia Rączka (State Archives in Żywiec), Edward Schnayder (part of the collection of the Jagiellonian Library in Cracow), Dr Kazimierz Trafas and Jerzy Zelech (Institute of Geography of Jagiellonian University and part of the collection of the Jagiellonian Library in Cracow), Dr Lucyna Turek-Kwiatkowska (Voivodship State Archives in Szczecin), Dr Wojciech Trzebiński (Public Library in Bydgoszcz, Voivodship State Archives in Cracow and part of collection of the Jagiellonian Library), Teresa Paćko (part of the collections of the Jagiellonian Library and of the Library of the Institute of Geography and Spatial Organization of the Polish Academy of Sciences and of the Library of the Faculty of Geography and Regional Studies of Warsaw University in Warsaw as well as the collections of the remaining twenty six unnamed institutions and libraries and nine archives).

The catalogue has been compiled and the annotations made by Teresa Paćko and Dr Wojciech Trzebiński, who has also been the scientific supervisor of the project. The decorative elements of the maps have been described by Elżbieta Budzińska, a specialist in art history. The part two — the illustrations — has been compiled and prepared for the printing by Professor Franciszek Uhorczak and Dr Stefania Gurba. The material for this part has been completed by T. Paćko and Dr W. Trzebiński, who have also proposed the fragments of maps for the reproduction.

The managing board of the Institute wish to express their gratitude to all persons who supplied the map descriptions. We are also grateful to all the managing boards of libraries and archives and to the directors and coworkers of cartographic departments for their kindness and assistance in cataloguing the collections. We gratefully acknowledge their courtesy for permitting reproductions of the maps.

Thanks are also due to Professors Lech Ratajski and Franciszek Uhorczak for their careful reading of the typescript.

Professor Stanisław Leszczycki
Director of the Institute of Geography
and Spatial Organization,
Polish Academy of Sciences

Warsaw, 10 December 1977

WSTĘP

Zakres niniejszego zeszytu, podany skrótowo na karcie tytułowej, wymaga kilku wyjaśnień.

Zeszyt obejmuje mapy nie tylko topograficzne w ścisłym tego słowa znaczeniu, ale i topograficzno-przeładowe. Trzeba jednak dodać, że wyraźnej granicy między ostatnimi a mapami przeglądowymi nie udało się przeprowadzić. Sama skala okazała się elementem nie zawsze decydującym. Na przykład mapę Śląska Helwiga z 1561 r. w skali ok. 1:550 000 wyeliminowaliśmy z zebranych pierwotnie materiałów uznając ją za przeglądową, skatalogowaliśmy natomiast mapę Polski Folina z 1770 r. w skali ok. 1:1 235 000 (poz. 14), gdyż naszym zdaniem kwalifikuje ją do tego szczegółowość obrazu kartograficznego. Mamy nadzieję, że subiektywizm takich ocen, którego nie można uniknąć w przypadkach wątpliwych, nie zaważy ujemnie na kompletności *Centralnego katalogu*, gdyż pominięte w tym zeszycie mapy z pogranicza kartografii topograficznej i przeglądowej powinny znaleźć się w jednym z dalszych zeszytów.

Materiał objęty zeszytem ograniczono do map wieloarkuszowych, tj. składających się co najmniej z dwóch arkuszy. Rezygnacja z map jednoarkuszowych miała na celu skrócenie czasu przygotowania pracy do druku bez uszczerbku dla informacji o zasobie podstawowych map topograficznych, stanowiących pokrycie dużych obszarów Polski.

Zeszyt rejestruje zasadniczo mapy wykonane technikami graficznymi i drukarskimi. Wyjątek stanowi kilka map rękopiśmiennych K. Perthéesa, które wraz z miedziorytnicznymi tworzą atlas województw koronnych dawnej Rzeczypospolitej (poz. 37). Reprodukcje fotograficzne uwzględniono tylko o tyle, o ile informacje o nich uzupełniają opisy map oryginalnych (np. w poz. 26, 32, 37, 104).

Zeszytem objęto mapy ziem polskich w historycznych (wg stanu z 1771 r.) i obecnych granicach. Taki zasięg terytorialny przyjęto, identycznie jak w poprzednich czterech zeszytach, ze względu na potrzeby badawcze środowisk naukowych zainteresowanych historią naszej kartografii i rozwojem obrazu kartograficznego ziem polskich.

Skatalogowane mapy ukazywały się na przestrzeni 300 lat. Pierwsze miejsce w chronologicznym ciągu 175 pozycji przypadło mapie Prus Hennebergera z 1576 r., ostatnie — „setce” niemieckiej publikowanej arkuszami w latach ok. 1858 — ok. 1879. Za dolną granicę czasową zeszytu przyjęto w zasadzie rok 1870 wychodząc z założenia, że w tym mniej więcej czasie nastąpił przełom w działalności topograficznej i kartograficznej sztabów pruskiego, austriackiego a nieco później także rosyjskiego. Wyrazem tych przemian były nowe jednolite zdjęcia dużych połaci także naszego kraju i opracowane na tej podstawie nowe wielkie mapy topograficzne, jak „dwudziestkapiątka” niemiecka, *Karte des Deutschen Reiches* 1:100 000, *Spezialkarte von Oesterreich-Ungarn* 1:75 000, rosyjska „dwuwiorstówka” i jej przeróbka niemiecka — *Karte des westlichen Russlands* 1:100 000. Opisy tych ważnych źródeł kartograficznych powinny stanowić główny zrab jednego z następnych zeszytów.

Zebrany materiał jest pod względem zasięgu terytorialnego i skali map bardzo zróżnicowany. Szesnaście pozycji to mapy Rzeczypospolitej Polskiej lub jej części opracowane przed trzecim rozbiorem. Map odnoszących się tylko do tych ziem polskich, które w 1771 r. znajdowały się poza granicami Rzeczypospolitej, rejestruje nasz katalog z okresu od XVI w. do 1815 r. szesnaście. Ziem d. Rzeczypospolitej w okresie od I rozbioru do utworzenia Księstwa Warszawskiego dotyczy 14 pozycji, z czego 6 odnosi się do zaboru austriackiego, 7 — do pruskiego i 1 — do rosyjskiego. Ziemie dawnej Rzeczypospolitej w dobie napoleońskiej przedstawione są na mapach opisanych w 14 pozycjach, z których jedna (wiedeńska mapa A.P.H. Nordmanna z 1813 r., poz. 53) poświęcona jest Polsce w granicach przed I rozbiorem.

Okolo 66% pozycji zeszytu odnosi się do map wykonanych lub wydanych w okresie od 1815 do 1870 r., co wiąże się z ożywieniem działalności wojskowych służb topograficznych po doświadczeniach wyniesionych

z wojen napoleońskich¹. W olbrzymiej większości są to mapy terytoriów, które znajdowały się w granicach jednego z trzech państw zaborczych. Pod względem liczebności pierwsze miejsce, uwarunkowane dużą ilością map Królestwa Polskiego, zajmuje zabór rosyjski (42 pozycje), drugie — ziemie polskie w granicach państwa pruskiego (38 pozycji), trzecie — Galicja i Śląsk austriacki (19 pozycji). Map trój- i dwuzaborowych dotyczy 16 pozycji. Do Wolnego Miasta Krakowa odnosi się 5 pozycji.

Jest rzeczą zrozumiałą, że w kartografii topograficznej Polski okresu porozbiorowego dominują mapy państw zaborczych i ich polskich prowincji. Niemniej jednak katalog wykazuje, na co dotychczas nie zwrócono uwagi, że szereg map dziewiętnastowiecznych zostało poświęconych Polsce przedrozbiorowej jako odrębnej jednostce geograficznej. Wymienić tu trzeba poza dwoma wydaniem emigracyjnej *Karty dawnej Polski* gen. W. Chrzanowskiego dalsze wydania wspomnianej wyżej mapy Nordmanna pt. *Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel...* z lat 1815, 1817, 1820, 1830 i 1862 oraz wyciąg z reymannowskiej mapy Europy Środkowej pt. *Topographische Specialkarte der ehemals polnischen Landestheile Russland's, Oesterreich's u. Preussen's* opublikowany ok. 1860 r. nakładem niemieckiej firmy Flemminga w Głogowie. W 1831 r. w związku z toczącą się wojną polsko-rosyjską firma Artaria wydała mapę Nordmanna w zmniejszonym zestawie arkuszy i choć w tytule umieściła nazwę Królestwa Polskiego, przedstawiła obszar znacznie większy. Jest dalej rzeczą interesującą, że w latach 1862 i 1870 doszło do jej wznowienia. Wszystko to świadczy o dużym popycie na szczegółowe mapy Polski pomimo niewoli politycznej i dzielących kraj granic zaborów.

W katalogu oprócz map pokrywających duże obszary dzisiejszych lub dawnych ziem polskich, o czym będzie jeszcze mowa dalej, figurują i takie, które przedstawiają mniejsze tereny: pasma przydrożne i nadrzeczne, okolice miast, zagłębia przemysłowe. Są to: 1) polskie mapy wstępowe dróg pocztowych Królestwa Polskiego (poz. 81, 85) i odcinków Wisły (poz. 106 i 151); 2) plany okolic: Brześcia Litewskiego i Terespoła (poz. 77, 78), Bydgoszczy (poz. 129), Kalisza (poz. 93, 94), Krakowa (poz. 157, 166), Lwowa (poz. 96, 164), Łowicza (poz. 120), Łucka (poz. 121) i Warszawy (poz. 71, 84); 3) mapa Zagłębia Dąbrowskiego J. Hempla w skali 1:20 000 (poz. 127) i Zagłębia Staropolskiego w skali 1:42 000 (poz. 143), obie ważne też dla historii geodezji i kartografii, gdyż pierwsza związana jest z triangulacją Tennera, druga z opartym na tejże triangulacji zdjęciem topograficznym Królestwa Polskiego wykonanym w latach 1860—1869. Materiały te, na ogół mało znane i rzadko wykorzystywane, mogą oddać duże usługi w badaniach nad pewnymi elementami środowiska geograficznego Polski w XIX w.

Różnorodność skatalogowanego materiału przejawia się również w dużej rozpiętości skal, co uwidacznia poniższe zestawienie:

skala	ilość map
do 1:50 000	17
od 1:87 000 do 1:150 000	28
od 1:170 000 do 1:265 000	44
od 1:280 000 do 1:355 000	25
od 1:400 000 do 1:700 000	35
ponad 1:700 000	26

Materiały do zeszytu zostały zebrane z 51 publicznych zbiorów kartograficznych; 14 z nich mieści się w Warszawie, 6 — w Krakowie, 5 — w Poznaniu, po 4 — w Lublinie i Wrocławiu, po 3 — w Łodzi i Toruniu, po 2 — w Gdańsku, Olsztynie i Szczecinie, po 1 — w Bydgoszczy, Gliwicach, Katowicach, Kórniku, Opolu i Żywcu. Dziewięć z wymienionych miast to duże ośrodki naukowe, gdzie działają instytuty geografii i historii przy uniwersytetach lub w ramach Polskiej Akademii Nauk. Są to: Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Toruń, Warszawa, Wrocław.

Zbieranie materiałów rozpoczęto w 1969 r., ukończono zaś w kwietniu 1978 r., przy czym na ogół katalogowanie map w poszczególnych zbiorach miało charakter akcji jednorazowych. Wyjątek stanowią zbiory Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie, Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Biblioteki Głównej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, penetrowane aż do momentu złożenia maszynopisu do druku.

Ogółem zarejestrowano 936 egzemplarzy, w tym 610 kompletnych. Aby scharakteryzować stopień zasobności poszczególnych zbiorów i ośrodków naukowych, za kryterium przyjmujemy ilość odpowiadających pozycjom katalogu, kompletnych dzieł kartograficznych. Przez kompletność rozumiemy pełny, bez

¹ F. Osowski, *Stan pokrycia obszaru Polski materiałami kartograficznymi*. Dokumentacja Geograficzna 1955, nr 10, s. 14.

większych defektów, zestaw arkuszy danej mapy dotyczących ziem polskich, nawet bez karty tytułowej lub skorowidza arkuszy. Jeśli braki w zestawie arkuszy nie zostały uzupełnione materiałami zastępczymi, takich zdekompletowanych egzemplarzy w porównywalnym zestawieniu nie bierzemy pod uwagę, traktujemy je bowiem jako materiał niepełnowartościowy, którego przydatność dla użytkownika bywa niekiedy problematyczna. Nie uwzględniamy też drugich, trzecich i dalszych egzemplarzy danego dzieła w jednym zbiorze, gdyż ich istnienie rzadko kiedy jest uzasadnione odmiennością treści lub formy egzemplarza.

Z ogólnej liczby 175 pozycji katalogu co najmniej w jednym kompletnym egzemplarzu zachowało się tylko 147. O tym, ile z nich znajduje się w poszczególnych zbiorach, informuje poniższe zestawienie:

Instytucja	Ilość pozycji katalogu	Instytucja	Ilość pozycji katalogu
Krak.-Czart.	45	W-wa-MN	8
Krak.-Jag.	44	Lublin-ZGF UMCS	7
W-wa-BN	43	Toruń-Książn.	7
W-wa-IG PAN	34	Łódź-BU	6
Kórnik-PAN	28	Kat.-BŚ	5
Poznań-BU	26	Toruń-WAP	5
Gdańsk-PAN	22	Krak. IG UJ	3
W-wa-Publ.	21	Szczecin-Publ.	3
W-wa-IG UW	19	W-wa-MHW	3
Bydg.-Publ.	17	Gdańsk-WAP	2
Krak.-PAN	17	Łódź-IG UŁ	2
W-wa BUW	17	Poznań WAP	2
Wrocł.-Ossol.	14	W-wa-Arch. PAN	2
Wrocł.-BU	13	W-wa-IH PAN	2
Poznań-Racz.	12	W-wa-IH UW	2
W-wa-AGAD	12	Gliwice-AP	1
Toruń BU	11	Łódź-Publ.	1
W-wa-CBW	11	Olsztyn-ADW	1
Lublin-Łopac.	11	Olsztyn-WAP	1
Krak.-WAP	10	Opole-WAP	1
Krak.-ZNPB UJ	8	Szczecin-WAP	1
Lublin-KUL	8	W-wa-Geol.	1
Poznań-PTPN	8	Wrocł.-IG Uniw.	1
W-wa ML	8		

Jeśli ten sam miernik zastosujemy do oceny zasobności już nie poszczególnych zbiorów, lecz całych ośrodków nauki lub kultury, to otrzymamy następujący wynik:

Ośrodek	ilość pozycji katalogu
warszawski	92
krakowski	79
poznański (Poznań i Kórnik)	50
gdański	22
lubelski	22
toruński	21
wrocławski	19
bydgoski	17
łódzki	7
katowicki (Katowice i Gliwice)	6
szczeciński	4
olsztyński	1
opolski	1

Stan posiadania poszczególnych zbiorów w zakresie kompletnych jak również niekompletnych egzemplarzy zarejestrowanych w odnośnych pozycjach katalogu podaje *Indeks zbiorów* na s. 103.

Dysproporcje w zasobności poszczególnych ośrodków nie byłyby tak rażące, gdyby racjonalnie rozmieścić mapy zachowane w więcej niż jednym egzemplarzu, obecnie nadmiernie skoncentrowane w niektórych ośrodkach, o czym niżej.

Wiele pozycji niniejszego zeszytu występuje w nielicznych, czasem nawet unikalnych egzemplarzach. Co gorsza, kilku ważniejszych map znanych z literatury przedmiotu katalog nasz w ogóle nie uwzględnia, gdyż brak ich w polskich zbiorach.

Z podstawowych map topograficznych opracowanych przed III rozbiorem Polski stosunkowo najłatwiej dostępna jest *Carte de la Pologne...* Jabłonowskiego i Rizzi Zannoniego z 1772 r. (poz. 18). Katalog nasz rejestruje bowiem 19 całkowicie kompletnych egzemplarzy tego dzieła a jeśli uwzględnić także egzemplarze bez karty tytułowej lub dedykacyjnej albo bez planu Warszawy i skorowidza arkuszy, to doliczymy się 44 egzemplarzy rozmieszczonych w 8 ośrodkach. Charakterystyczne przy tym, że ośrodek krakowski ma 13 egzemplarzy, warszawski — 12, natomiast katowicki ani jednego. Dość licznie prezentuje się mapa Rzeczypospolitej przedrozbiorowej Kantera z 1771 r. (poz. 15), składająca się z 16 arkuszy o treści kartograficznej oraz tekstu z tabelą; odnotowanych zostało 12 egzemplarzy z tabelą i 7 bez tekstu, tj. razem 19, z czego 8 w zbiorach krakowskich. Bardzo niekorzystnie dla użytkowników rozmieszczona jest pokaźna ilość 13 kompletnych egzemplarzy innej współczesnej mapy Polski, określanej nazwiskiem jej sztycharza, B. Folina, (poz. 14 i 17), mianowicie aż 9 egzemplarzy znajduje się w zbiorach Warszawy. Mapa Prus Wschodnich i Królewskich Suchodolskiego (poz. 12, 31, 38) w ogólnej liczbie 7 egzemplarzy osiągalna jest w 4 zaledwie ośrodkach. Siedem ośrodków posiada komplet arkuszy mapy Galicji Liesganiga i Liechtensterna z 1790 r. (poz. 26), choć kompletów tych jest ogółem 13. Tylko 6 ośrodków dysponuje mapą Pomorza Zachodniego Gilly'ego i Sotzmanna z 1789 r. (poz. 24) w ogólnej ilości 8 kompletnych i 2 niekompletnych egzemplarzy.

Bardzo mało zachowało się pełnych i niezdefektowanych egzemplarzy map: Prus Książęcych i Królewskich Hennebergera (poz. 1, 3, 172), Pomorza Zachodniego Lubinusa (poz. 2, 10), Wołynia Czackiego (poz. 13), Galicji w drugim wydaniu atlasu Maire'a (poz. 25). Tylko 2 ośrodki, tj. krakowski i warszawski mogą się poszczycić posiadaniem powstałych z inicjatywy i sumptem króla Stanisława Augusta map wojewódzkich Perthéesa (poz. 37), będących dziś bezcennym zabytkiem naszej kartografii a zarazem pierwszorzędnym źródłem do geografii historycznej Polski. Wymienione ośrodki dysponują łącznie 5 — 7 egzemplarzami każdej z 5 miedzioryniczych map Perthéesa, podczas gdy jego mapy 6 dalszych województw pozostają ciągle jeszcze w czystorysach albo dostępne są jedynie w postaci odbitek z klisz fotograficznych sporządzonych przed utratą oryginałów. Do białych kruków zaliczyć trzeba: miedzioryt tajnego pruskiego zdjęcia Wielkopolski Pfaua z 1778 r. (poz. 19), pierwsze, dedykowane ks. Adamowi Czartoryskiemu wydanie atlasu Galicji Maire'a z 1786 r. (poz. 21), mapę Niemiec Jägera z 1789 r. (poz. 23).

Nie zarejestrowano ani jednego egzemplarza 84-arkuszowej mapy pt. *Karte eines Theils des Königreichs Polen aufgenommen 1796—1800* ... w skali 1:57 600, która wydana w latach 1831—1842 stanowiła pierwszą publikację zdjęcia części Prus Południowych Brodowskiego z końca XVIII wieku².

W świetle katalogu lepiej przedstawia się stan zachowania i rozmieszczenia najważniejszych map topograficznych wykonanych lub poważnie zaawansowanych w okresie od III rozbioru Polski do kongresu wiedeńskiego a będących dorobkiem kartografii zaborców, na ogół opartej na szczegółowych zdjęciach terenowych.

Najłatwiej osiągalne są mapy: Prus Południowych Gilly'ego (poz. 33; 15 kompletów arkuszy w 6 ośrodkach), Prus Wschodnich i Zachodnich Schröttera i Engelhardta (poz. 48; 12 kompletnych egzemplarzy w 6 ośrodkach) oraz Księstwa Warszawskiego Engelhardta (poz. 49; 12 egzemplarzy w 4 ośrodkach). Z 19 zarejestrowanych egzemplarzy mapy Prus Nowowschodnich Textora i Sotzmanna (poz. 40) tylko 5 jest kompletnych (4 w Krakowie i 1 w Kórniku). W 3 ośrodkach, tj. krakowskim, poznańskim i warszawskim, skumulowanych jest 15 (kompletnych i niekompletnych) egzemplarzy mapy Galicji Zachodniej Mayera von Heldensfelda (poz. 42) w skali 1:172 800. Mapa Moraw i Śląska austriackiego Passy'ego z 1810 r. (poz. 47) została odnotowana tylko w 3 egzemplarzach. Nierównomierne są rozmieszczone egzemplarze mapy części Galicji Reymanna z 1797 r. (poz. 28): 1 komplet arkuszy w

² K. Buczek, *Prace kartografów pruskich w Polsce za czasów króla Stanisława Augusta na tle współczesnej kartografii polskiej*. W: *Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski*. Z. 3. Kraków 1935, s. 176—177; B. Olszewicz, *Polska kartografia wojskowa*. Warszawa 1921, s. 60 przyp. 2.

Gdańsku, 3 — w Kórniku, 5 — w Krakowie, 2 — w Warszawie, 1 — w Poznaniu. Tegoż kartografa mapa Śląska z lat 1802—1803 okazała się białym krukiem, figuruje bowiem w katalogu jako jedyny, notabene niekompletny, egzemplarz Wojewódzkiego Archiwum Państwowego we Wrocławiu (poz. 32). Nigdzie nie zarejestrowano pierwszego wydania mapy Nowej Marchii Sotzmanna wydanej w 1811 r. w skali 1:400 000³. Kompletnie egzemplarze 85-arkuszowej mapy Królestwa Pruskiego, Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Poznańskiego Streita i Weiland'a z lat 1811—1815 (poz. 56) znajdują się w Krakowie i Wrocławiu, podczas gdy w 4 dalszych ośrodkach osiągalne są tylko niektóre arkusze, nie wystarczające do pełnego pokrycia objętych mapą ziem polskich. Osobne wydania tej mapy odnoszące się do Wielkiego Księstwa Poznańskiego są dostępne w Bydgoszczy (mapy rejencji bydgoskiej — poz. 60 i 64) i Kórniku (mapa rejencji poznańskiej — poz. 67). Z dwóch zarejestrowanych egzemplarzy rosyjskiej mapy sztabowej z lat 1811—1820 pt. *Semitopografičeskaja karta inostrannym vladenijam po zapadnoj granice Rossijskoj Imperii* (poz. 68) egzemplarz krakowski jest prawie kompletny, ale brakujących w nim paru arkuszy nie znajdziemy w drugim, niepełnym egzemplarzu warszawskim. Pierwsze wydanie „stuarkuszowej” mapy Rosji Suchtelena i Oppermanna z lat 1801—1804 nie zostało zarejestrowane, drugie wydanie z 1816 r., poprawione i rozszerzone⁴, reprezentowane jest tylko małym fragmentem (poz. 173); francuska przeróbka tej mapy z 1814 r. (poz. 54) zachowała się tylko w dwóch kompletach arkuszy.

Przejdźmy z kolei do ważniejszych map topograficznych wydanych w okresie od ok. 1815 do ok. 1870⁵, zaczynając od kartografii polskiej. Pomnikowe jej dzieło — mapa Kwatermistrzostwa WP występuje w katalogu zaledwie w 11 kompletnych egzemplarzach obu wydań (poz. 104, 148) rozmieszczonych w 5 ośrodkach. Przystudiowanie kolejnych 9 wydań mapy Królestwa Polskiego Juliusza i Wilhelma Kolbergów z lat 1832—1863 w celu prześledzenia zmian środowiska geograficznego musi napotykać na duże trudności, skoro wydanie z 1832 r. (pierwsze dostępne jest w Lublinie, Poznaniu, Warszawie i częściowo w Krakowie, z 1840 r. — w Krakowie, Poznaniu i Warszawie, z 1846 r. — w Krakowie i Warszawie, z 1849 r. — w Warszawie, z 1858 r. — Lublinie i Poznaniu, z 1862 r. — w Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Łodzi i Warszawie, z 1863 r. — w Warszawie, a wydań z 1833 i 1859 r.⁵ katalog nasz w ogóle nie rejestruje. Łatwo osiągalna natomiast jest *Karta dawnej Polski* opracowana przez emigrantów pod kierunkiem gen. W. Chrzanowskiego (poz. 133). Jej 23 egzemplarze z kompletem arkuszy znajdują się w 9 ośrodkach. Rozpowszechniony jest również *Atlas Królestwa Polskiego* J. Kolberga z mapami 8 województw (poz. 82), zarejestrowany w ilości 28 egzemplarzy.

W zakresie kartografii rosyjskiej na szczególną uwagę zasługuje stan zachowania map sztabowych Rosji europejskiej oraz niektórych map Królestwa Polskiego.

Z ośmiu odnotowanych w katalogu egzemplarzy mapy Rosji Szuberta w skali 1:420 000 czyli tzw. dziesięciowiorstówki, wydawanej w latach 1826—1840 (poz. 100), tylko 2 egzemplarze — Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie i Biblioteki Muzeum Narodowego w Warszawie zawierają komplet materiałów dotyczących ziem dawnej Polski. Następnej zaś „dziesięciowiorstówki”, Strelbickiego z lat 1865—1875 (poz. 168), zachowała się znikoma zaledwie część w postaci 6 arkuszy w Lublinie i 3—5 arkuszy w zbiorach warszawskich. Ani jeden zbiór kartograficzny nie może w interesującym nas zasięgu terytorialnym zaprezentować kompletu arkuszy tak podstawowej mapy jaką jest „trzywiorstówka” czyli mapa sztabowa w skali 1:126 000, wydawana w latach 1855—1875 (poz. 170). Stosunkowo najzasobniejsza jest tu Biblioteka Jagiellońska, która dysponuje pełnym pokryciem 12 zachodnich guberni Cesarstwa. Chcąc natomiast uzyskać komplet materiałów dotyczących Królestwa Polskiego trzeba sięgnąć do trzech zbiorów w Warszawie, jednego w Krakowie i jednego w Lublinie.

Czteroarkuszową mapę Królestwa Polskiego J. Jadrowa i J. Nipanicza z 1863 r. w skali 1:504 000 (poz. 147) posiadają ośrodki: krakowski, lubelski, poznański i toruński, a jej drugie wydanie z 1868 r. (ważne ze względu na uwidocznienie w nim nowego podziału administracyjnego Królestwa) posiada w komplecie arkuszy tylko Biblioteka Śląska w Katowicach. Mapy Królestwa Polskiego M. Nipanicza w tej samej skali wydawane w latach 1863, 1865, 1867 i 1870 oraz w skali 1:420 000 z 1867 r. należą dziś do rzadkości.

Niedostateczne są zasoby podstawowych map topograficznych niemieckich. Wyjątkowo aż w 10 zbiorach zachowały się egzemplarze atlasu Królestwa Pruskiego (1831—1832 r.) z mapami poszczególnych rejencji w skali ok. 1:570 000 (poz. 90). Publikowana w latach 1806—1843 mapa Niemiec Reymanna w

³ W. Scharfe, *Abriss der Kartographie Brandenburgs 1771—1821*. Berlin—New York 1972, s. 311, poz. 1810; zob. poz. 62 niniejszego katalogu.

⁴ *Catalogue des cartes géographiques, topographiques et marines, de la bibliothèque du prince Alexandre Labanoff de Rostoff, à Saint-Petersbourg*. Paris 1823, poz. 1123.

⁵ Zob. poz. 91 pkt. 7.

skali 1:200 000 została zarejestrowana tylko w egzemplarzu Wojewódzkiego Archiwum Państwowego we Wrocławiu (poz. 103) i to z brakami w zestawie arkuszy odnoszących się do ziem polskich. Z drugiego wydania tej mapy z lat 1844—1874 prawie pełny zestaw arkuszy dotyczących ziem polskich znajduje się w Bibliotece Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego a także w Bibliotece Głównej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Dalszych 18 zbiorów dysponuje tylko większymi lub mniejszymi jej fragmentami. Przeróbki tego wydania w formie osobno opublikowanych zestawów map powiatowych dla poszczególnych prowincji rejestruje katalog w nielicznych bądź zdekompletowanych egzemplarzach. Osobne, częściowe wydania „dwusetki” Reymanna w mniejszych zakresach terytorialnych Śląska, Wielkiego Księstwa Poznańskiego oraz Polski pod trzema zaborami zachowały się w pojedynczych tylko egzemplarzach (poz. 109, 125, 135). Z trzech kolejnych sztabówek niemieckich w skali 1:100 000 pierwszej (tzw. *Halbe Gradabtheilung*)⁶ w ogóle nie zarejestrowano, druga — z lat od ok. 1847 do ok. 1863 wykazana została jedynie w niekompletnym egzemplarzu Biblioteki Głównej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu (poz. 141), trzecia — z lat od ok. 1858 do ok. 1879 występuje fragmentarycznie w 5 ośrodkach, których materiały wystarczają do pokrycia ok. 80% objętych mapą ziem polskich (poz. 171). Atlasem powiatów rejencji poznańskiej z 1821 r. (poz. 74) dysponuje 6 ośrodków, ale podobne atlasy tej rejencji i rej. bydgoskiej z lat 1834—1839 (poz. 95, 97, 98) dostępne są, jeśli chodzi o komplet arkuszy, już tylko w 2 ośrodkach. Pierwsze wydanie opracowanej przez Engelhardta 24-arkuszowej mapy państwa pruskiego z lat 1818—1821 (poz. 73) zostało zarejestrowane w 5 kompletnych egzemplarzach, natomiast drugie, uaktualnione, z 1862 r. (poz. 153) — tylko w szczątkowym stanie czterech arkuszy. Mapy Nowej Marchii z 1818 r. (poz. 62) oraz Prus Wschodnich i Zachodnich z 1819 r. (poz. 65), obie w skali 1:325 000, zachowały się tylko w pojedynczych egzemplarzach. Z 8 wydań opracowanej przez Engelhardta mapy Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Poznańskiego dwa (z 1843 i 1858 r.)⁷ w ogóle nie zostały zarejestrowane, a jedno (z 1853 r.) znane jest jedynie z egzemplarza Biblioteki Narodowej w Warszawie (poz. 175).

Duże braki i niedostatki cechują stan zachowania map topograficznych pochodzenia austriackiego.

Oparta na zdjęciu józefińskim mapa Austrii Fallona z 1822 r. (poz. 76) została zarejestrowana w jednym tylko egzemplarzu Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy, a mapa Austrii Schedy (poz. 126) stanowiąca owoc zdjęcia franciszkańskiego — w 4 egzemplarzach. Z podstawowych map Galicji dość rozpowszechnione jest 2. wydanie dzieła Liesganiga z 1824 r. (poz. 79): 10 kompletnych egzemplarzy w 5 ośrodkach. Natomiast oparta na zdjęciu franciszkańskim mapa Galicji w skali 1:288 000 w wydaniach z 1868 i 1870 r. (poz. 159, 167) zlokalizowana została, jeśli chodzi o komplet arkuszy, w dwóch tylko ośrodkach, dysponujących łącznie 6 egzemplarzami. Opracowane w wyniku tegoż zdjęcia mapy Moraw i Śląska austriackiego z lat 1844 i 1857 w skali 1:144 000, jak również z lat 1855 i 1857 w skali 1:288 000 nie zostały nigdzie zlokalizowane⁸, a ich wydania z 1846 r. (1:288 000) i 1869 r. (1:144 000) zachowały się wyłącznie w podniszczonych i nie zawsze kompletnych egzemplarzach (poz. 112, 161). Trzeba dodać, że do Spisza, Orawy i Tatr na mapach Królestwa Węgier odnoszą się tylko 4 pozycje katalogu (114, 126, 162, 174) wobec ponad 30 odnośnych pozycji bibliograficznych⁹. Brak również w katalogu mapy Królestwa Czeskiego w skali 1:144 000 wydanej w latach 1847—1860.

Reasumując trzeba stwierdzić, że katalog wykazał istnienie w zbiorach polskich olbrzymiej większości map topograficznych Polski wydanych do 1870 r., ale ujawnił także, z drugiej strony, często niezadowalający stan ilościowy i nieracjonalne rozmieszczenie szeregu map podstawowych, które w zasadzie powinny znajdować się co najmniej w każdym ośrodku uniwersyteckim. Ten bardzo niekorzystny dla postępu badań geograficzno-historycznych stan rzeczy mógłby ulec znacznej poprawie, gdyby w skali ogólnokrajowej zastosować pewne środki zaradcze. Mamy tu na myśli zastępowanie brakujących arkuszy fotokopiami, scalanie rozproszonych po różnych zbiorach arkuszy jednej i tej samej mapy, a przede wszystkim cedowanie dubletów map na rzecz innych, mniej zasobnych ośrodków w ramach wymiany materiałów bibliotecznych.

* * *

Zeszyt składa się z 2 części, z których każda stanowi odrębny wolumin. Część pierwsza obejmuje: spis uwzględnionych zbiorów kartograficznych, właściwy katalog (175 pozycji), skrócony wykaz skatalogowa-

⁶ J. Schroeder-Hohenwarth, *Die preussische Landesaufnahme von 1816—1875*. Nachrichten aus den Karten- und Vermessungswesen. Reihe I. H. 5. Frankfurt a.M. 1958, s. 18.

⁷ *British Museum. Catalogue of printed maps, charts and plans*. London, repr. 1967, vol. 5, szp. 417.

⁸ Wydania te rejestruje L. Sawicki, *Spis map Archiwum Wojennego w Wiedniu odnoszących się do ziem polskich*. Warszawa 1920, poz. 1305, 1317.

⁹ L. V. Prikryl, *Vývoj mapového zobrazovania Slovenska*. Bratislava 1977, s. 76, 81—83, 86, 91—102, 112—115, 187—188, 206—207, 224—243, 245—246, 248, 265—276, 291—294, 308.

nych map w nieco innym układzie, indeksy oraz bibliografię załącznikową. Część druga zawiera ilustracje odnoszące się do 123 pozycji katalogu. Reprodukowane tu zostały wycinki map, ich karty tytułowe lub same tytuły, objaśnienia znaków, skorowidze arkuszy (oryginalne lub w razie ich braku specjalnie wykreślone dla potrzeb katalogu). Jeżeli mapa miała kilka wydań, materiał ilustracyjny ograniczono do pierwszego i do ostatniego wydania, jakie figurują w katalogu.

Pozycje katalogu uszeregowano w porządku chronologicznym dat wydań. O miejscu map, których arkusze były wydawane nie w jednym tylko roku, decydowała data końcowa. Natomiast w wymienionym wyżej skróconym wykazie map preferowano początkowe daty wydań.

Opisy katalogowe zostały zredagowane według instrukcji wewnętrznej, którą przygotowali autorzy eszytu a zatwierdził Komitet Redakcyjny po zaopiniowaniu przez prof. dra Bolesława Olszewicza i prof. dra Franciszka Uhorczaka. Korzystano również z *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* K. Lepszego, wydanej w 1953 r. przez Zakład Narodowy im. Ossolińskich PAN we Wrocławiu. W zakresie terminologii duże usługi oddały słowniki: *Multilingual dictionary of technical terms in cartography*, Wiesbaden 1973, opracowany przez International Cartographic Association; S. Pietkiewicz, S. Żmuda, *Słownik pojęć geograficznych*, Warszawa 1973.

Z uwagi na czytelników zagranicznych następujące skróty polskie zastąpiono łacińskimi:

b.m. (bez miejsca)	=s.l. (sine loco)
i in.	=et al. (et alii)
ok.	=ca (circa)
w	=in
wol.	=vol. (volumen)
wyd. (wydanie)	=ed. (editio).

W każdej pozycji opis mapy poprzedzony jest w nagłówku datą lub datami wydania mapy, a poniżej hasłem terytorialnym i liczbą porządkową. Drugie i dalsze wydania map otrzymały w nagłówku odnośnej pozycji dwie przedzielone kreską ukośną daty, z których wcześniejsza odnosi się do pierwszej edycji. Na przykład data „1763/1806” oznacza, że mapa została wydana w 1806 r., a jej pierwsza edycja miała miejsce w 1763 r. W obrębie jednego roku opisy map uporządkowane są w układzie alfabetycznym tytułów map.

Hasło terytorialne odnosi się do przedstawionych na mapie ziem polskich. Hasło „Polska” na ogół odnosi się do całego lub prawie całego terytorium Polski przedrozbiorowej. Pozostałe hasła to przeważnie nazwy bądź dzielnic historycznych, bądź ówczesnych jednostek politycznych i administracyjnych. Jeżeli teren przedstawiony na mapie obejmuje kilka takich obszarów, hasło brzmi „Polska — część”. Dla map Śląska Cieszyńskiego przyjęto hasło „Śląsk austriacki”, aby podkreślić ówczesną przynależność polityczną tego terytorium, natomiast mapy pruskiej, przeważającej części Śląska otrzymały hasło „Śląsk”, tak samo jak mapy obejmujące całe terytorium tej dzielnicy.

Właściwy opis katalogowy sformułowano w następujących dziewięciu punktach:

1. Tytuł mapy.
2. Adres wydawniczy.
3. Twórcy mapy.
4. Skala.
5. Technika wykonania. Ilość i format arkuszy.
6. Inne cechy zewnętrzne.
7. Komentarz.
8. Egzemplarze mapy.
9. Bibliografia.

Bezpośrednio pod każdym opisem zamieszczono odnoszące się do niego przypisy.

I. TYTUŁ MAPY

W zasadzie tytuł mapy podajemy in extenso. Skracamy go tylko przy drugich i dalszych wydaniach, odsyłając czytelnika do opisu pierwszej edycji. Jeżeli między egzemplarzami tej samej mapy zachodzą niewielkie różnice w tekście tytułu, za podstawę opisu przyjmujemy tekst częścię spotykany, a odmianki podajemy w przypisie. Natomiast znacznie różniące się warianty tytułu traktujemy równorzędnie, umieszczając je w dwóch lub trzech kolumnach obok siebie.

Modernizację pisowni stosowano tylko w zakresie wielkich i małych liter oraz interpunkcji, a w tekstach francuskich także w akcentacji. Szczególne znamiona ortografii oryginału opatrzone znakiem [s]. Opuszczenia w tekście oryginalnym zaznaczono dwiema kreskami: — —.

Jeżeli tekst tytułu został odpisany nie z karty tytułowej, lecz z innych części składowych mapy, informujemy o tym w przypisach.

Zbiory map wojewódzkich lub powiatowych o jednolitej skali nie posiadające wspólnego tytułu, ale stanowiące całość wydawniczą, zostały opatrzone w nawiasach prostokątnych tytułem zaczerpniętym z literatury przedmiotu lub utworzonym przez autorów zeszytu.

Na marginesie obok tytułu umieszczono numery tablic części ilustracyjnej, obejmujących reprodukcje odnoszące się do danej mapy.

2. ADRES WYDAWNICZY

Elementy adresu wydawniczego, tj. miejsce i rok wydania oraz nazwy nakładcy, instytucji wydawniczej i drukarni, przeważnie pochodzą z tytułatury i treści marginalnej mapy oraz z oryginalnych adnotacji na jej polu. Dane zaczerpnięte z literatury przedmiotu, bądź wydedukowane z treści lub tytułatury ujęto w nawiasy prostokątne. Jeżeli poszczególne arkusze wyszły w różnych latach, podano rok wydania pierwszego i ostatniego arkusza. Daty ustalone w przybliżeniu poprzedzono skrótem „ca”. W przypadku niemożności określenia miejsca wydania zastosowano skrót „s.l.” [= sine loco]. Jeżeli nie znany był nakładca, wydawca lub drukarz, adres wydawniczy ograniczono do miejsca i daty wydania.

Przy datowaniu map bez roku wydania na podstawie przebiegu granic administracyjnych lub linii kolejowych bardzo pomocne były następujące opracowania: T. Lijewski, *Rozwój sieci kolejowej w Polsce*, Dokumentacja Geograficzna 1959 z. 5; W. Trzebiński, *Niemieckie podziały administracyjne ziem polskich w okresie 1815—1945 r.*, Dokumentacja Geograficzna 1955 z. 9; W. Trzebiński, A. Borkiewicz, *Podziały administracyjne Królestwa Polskiego w okresie 1815—1918 r.*, Dokumentacja Geograficzna 1956 z. 4 i 4a.

Różnice w adresie wydawniczym, zachodzące między poszczególnymi egzemplarzami lub między arkuszami w tym samym egzemplarzu, podano w omawianym punkcie lub w przypisach.

3. TWÓRCY MAPY

Wyszczególniono tu, z nazwiska i w miarę możliwości z imienia, kartografów, rysowników i rytowników a niekiedy także wykonawców zdjęć topograficznych oraz inne osoby współpracujące przy wykonaniu mapy. W przypadku prac zespołowych podano też instytucje sprawcze oraz osoby pełniące funkcje kierownicze. Dane zaczerpnięte z literatury przedmiotu ujęto w nawiasy prostokątne.

W miarę potrzeby i możliwości precyzowano, które arkusze lub elementy mapy były dziełem poszczególnych współpracowników.

Przy ustalaniu prawidłowej pisowni nazw osobowych i rozwiązywaniu skrótów imion wykorzystano głównie z następujących dzieł i opracowań: *Polski Słownik Biograficzny*, T. 1-22, Kraków 1935—1977; *Allgemeine Deutsche Biographie*, Bd. 1-56, Leipzig 1875—1912; B. Olszewicz, *Wykaz polskich pracowników na polu kartografii*, Studia i materiały do dziejów nauki polskiej, seria C z. 4, Warszawa 1961; W. Bonacker, *Kartenmacher aller Länder und Zeiten*, Stuttgart 1966; R. V. Tooley, *A dictionary of mapmakers*, Map collectors circle, No 16, 28, 40, 50, 67, 78, 91, 99, 100, 110, London 1964-1975.

4. SKALA

Punkt ten przeważnie rozpoczyna się od opisu podziałki liniowej lub odpisu skali mianowanej. Przy ich rozwiązywaniu brano pod uwagę stosunki liczbowe między jednostkami odnośnego systemu miar długości i starano się wyróżnić taki odcinek podziałki liniowej, który by odpowiadał pewnej, przeważnie całkowitej, liczbie jednostek miar niższego rzędu, jak całe duodecymalne nowopolskie, całe angielskie, wiedeńskie itp. Podziałki map wyrażone w milach geograficznych (niemieckich) i innych stanowiących określoną część stopnia geograficznego wymagały przeliczenia tych jednostek na miary metryczne.

Określona przez nas w ten sposób skala liczbowa jest właściwie skalą zamierzoną przez kartografa, a nie rzeczywistą.

W przypadku występowania dwóch lub więcej podziałek lub skal mianowanych, uwzględniano tylko jedną z nich. Całkowicie je pomijano, jeżeli obok nich figurowała na mapie skala liczbowa.

Dla odróżnienia przytoczonego w tym punkcie tekstu oryginalnego od informacji pochodzących od autorów katalogu, te ostatnie podano kursywą. Wyniki rozwiązań podziałek liniowych lub skal mianowanych zostały podane w nawiasach prostokątnych.

Przy obliczeniach korzystano m.in. z następujących opracowań: A. Drozdowska, *Jak należy rozwiązywać podziałkę mapy*, 1970 [maszyn.]; J. Kolberg, *Porównanie teraźniejszych i dawniejszych miar i wag w Królestwie Polskim używanych...*, Warszawa 1819; E. Stamm, *Miary długości w dawnej Polsce*, Wiadomości Służby Geograficznej R. 9: 1935 s. 350-378; idem, *Staropolskie miary*, Cz. 1: *Miary długości i powierzchni*, Warszawa 1948; H. Szymański, *Jednostki miar*, Warszawa 1956.

5. TECHNIKA WYKONANIA

ILOŚĆ I FORMAT ARKUSZY

Określenie techniki wykonania map podano w postaci skrótowej (drz. = drzeworyt; mdz. = miedzioryt; litogr. = litografia) lub w pełnym brzmieniu (cynkografia, staloryt). Uwzględniono technikę i zakres stosowania kolorów. Liczby arkuszy nie objętych ogólną numeracją lub innym systemem znaków opatrzone skrótem „nlb.”. Wymiary arkusza (w atlasie — karty) odnoszą się do zewnętrznej linii ramki; pierwsza liczba oznacza szerokość (podstawę), druga — długość (wysokość). Jeżeli różnice formatów poszczególnych arkuszy wynoszą kilka milimetrów, przyjęto wymiary najczęściej występujące lub liczby średnie. Różnice większe, ale nie przekraczające 3 cm ujawniono podając wymiar najmniejszy i największy, np. 54,5 — 56,7 × 46,0 cm oznacza, że szerokość arkusza waha się w granicach dwóch pierwszych liczb. Arkusze skrajne mniejszego formatu określono jako połówkowe. Gdy różnice wielkości arkuszy wynikają z odwzorowania kartograficznego, określono format jednego wybranego arkusza, np. w pozycji 141 arkusza nr 110. Wyjątkowo w przypadku zachowania się wyłącznie egzemplarzy z arkuszami sklejonymi w jedną całość, podano format całej mapy.

6. INNE CECHY ZEWNĘTRZNE

Wymieniono arkusze, na których znajdują się elementy mapy ułatwiające jej identyfikację i wykorzystanie, jak tytuł, skala lub podziałka, legenda, skorowidz arkuszy, tabele. Zamieszczono informację o szczególnej orientacji mapy, elementach dekoracyjnych i ich twórcach, jeśli nie zostali wymienieni w punkcie 3, o numerach arkuszy obejmujących ziemie polskie w przypadku map o szerszym zasięgu terytorialnym, o napisach marginalnych itp.

7. KOMENTARZ

Komentarz zawiera objaśnienia mogące ułatwić czytelnikowi ocenę wartości danej mapy jako przekazu źródłowego i w razie potrzeby rozwarstwienie elementów jej treści pod względem chronologicznym. Celem komentarza jest również określenie miejsca opisywanej mapy w rozwoju kartografii naszego kraju, zwłaszcza kartografii polskiej.

Duży nacisk położono na wskazanie stosunków zależności jednych map od drugich. Dotyczy to zarówno nowych wydań, jak i map o charakterze mniej lub więcej kompilacyjnym. Przy mapach opartych na zdjęciach topograficznych zamieszczono informacje o skali, czasie i przebiegu zdjęcia.

8. EGZEMPLARZE

W pierwszej kolejności wymieniono instytucje, w których posiadaniu znajduje się co najmniej jeden kompletny egzemplarz danej mapy; w drugiej (od nowego wiersza) — instytucje dysponujące tylko egzemplarzami nie kompletnymi. Nazwy instytucji podano w formie sigłów, których rozwiązanie znajdzie czytelnik na s. XLIII. Przy każdym egzemplarzu uwidocznił jego sygnaturę w zbiorze. Egzemplarze zdekompletowane zarejestrowano bądź przez wyliczenie arkuszy zachowanych, bądź wymieniając arkusze brakujące, gdy były w mniejszości.

Opisano również indywidualne cechy poszczególnych egzemplarzy będące rezultatem zabiegów introligatorskich. Dla korzystających z mapy nie jest bowiem rzeczą obojętną, czy ma ona postać atlasu, czy też jej arkusze zostały przy podklejeniu płótnem rozcięte na części w celu złożenia do futerału.

9. BIBLIOGRAFIA

Piśmiennictwo dotyczące danej mapy lub jej autorów uszeregowano alfabetycznie posługując się skrótami, których objaśnienie umieszczono na s. 105—109.

PRZYPISY

Zastosowano 2 rodzaje przypisów. Wyróżnione małymi literami alfabetu odnoszą się do odmianek tekstu oryginalnego na mapie, jak również do formy poszczególnych egzemplarzy, oznaczone zaś cyframi arabskimi — zawierają inne objaśnienia.

INDEKSY

W pierwszym indeksie zebrano nazwy geograficzne wymienione w głównej części katalogu z pominięciem: 1) nazw miejscowości, które posłużyły do określenia zasięgu terytorialnego mapy; 2) nazw związanych z tytułami adresatów dedykacji; 3) nazw miejsc zamieszkania autorów mapy; 4) nazw rzek i krajów, których personifikacje występują wśród elementów dekoracyjnych mapy; 5) nazw występujących w powiązaniu z przedstawionymi na mapie herbami ziem i miast; 6) nazw objętych indeksem 4. Numery pozycji, w których indeksowane nazwy występują w haśle terytorialnym, wyróżniono czcionką półgrubą.

Drugi z kolei to indeks nazw osobowych, w którym czcionką półgrubą wyróżniono nazwiska i imiona głównych twórców map wymienione w 3. punkcie opisów oraz numery odnośnych pozycji katalogu. Indeks nie obejmuje autorów pozycji bibliograficznych, ani uwzględnionych w następnym indeksie nakładców, drukarzy i księgarzy.

Przedmiotem trzeciego indeksu są firmy i instytucje, które zajmowały się opracowaniem, produkcją i sprzedażą map.

Czwarty indeks rejestruje miejsca wydania, druku i szychowania map a także miejsca, gdzie mapy te znajdowały się na składzie.

Piąty i ostatni indeks segreguje wszystkie zarejestrowane egzemplarze map, kompletne i niekompletne, według poszczególnych zbiorów w porządku alfabetycznym ich sigłów.

W trzecim, czwartym i piątym indeksie, podobnie jak w dwóch pierwszych, numery odnoszą się do pozycji katalogu.

SPIS DZIEŁ CYTOWANYCH I ICH SKRÓTY

Jest to zbiorcze zestawienie pozycji bibliograficznych, które zostały zamieszczone w ostatnim punkcie opisów katalogowych, a zarazem objaśnienie zastosowanych tam skrótów.

* * *

Każdemu zamkniętemu katalogowi centralnemu grozi z upływem czasu częściowa dezaktualizacja, zwłaszcza w zakresie lokalizacji zasobów. W przypadku niniejszego zeszytu Centralnego Katalogu, do którego materiały były zbierane w ciągu 8 lat, konieczne będzie ewidencjonowanie zmian w formie katalogu kartkowego, a następnie publikowanie suplementów.

Wyrażamy w tym miejscu słowa gorącej podziękii Panu Profesorowi Doktorowi Kazimierzowi Dzięwońskiemu. Przewodniczącemu Komitetu Redakcyjnego niniejszego zeszytu, za życzliwą pomoc w doprowadzeniu naszej pracy do końca i poparcie jej niełatwej publikacji.

Wielkim ułatwieniem w naszej pracy była pomoc historyka sztuki — Pani Mgr Elżbiety Budzińskiej, która opisała ornamentykę wielu map.

Wyrazy wdzięczności zechcą też przyjąć Panie Wanda Spryszyńska i Mgr Irena Stańczak za pomoc w przygotowaniu obu części zeszytu do druku.

Teresa Paćko, Wojciech Trzebiński

Warszawa, kwiecień 1978 r.

ВВЕДЕНИЕ

Содержание выпуска, поданное в титульном листе, требует нескольких объяснений.

В состав тетради вошли не только топографические карты в точном значении этого слова, но и топографически-обзорные. Следует однако добавить, что точной границы между последними и обзорными картами установить не удалось. Масштаб карты оказался не всегда решающим фактором. Например карту Силезии Гельвига 1561 г. масштаб около 1 : 550 000 пришлось изъять из отобранных материалов считая ее обзорной, но мы включили в каталог карту Польши Фолина с 1770 г. масштаб около 1 : 1 235 000 (поз. 14), так как по-нашему она отличается точностью картографического образа. Мы надеемся, что субъективизм таких оценок, которого нельзя избежать в сомнительных случаях, не отразится отрицательно на комплектности *Центрального картографического каталога*, так как упущенные в этой тетради карты, близкие к топографической и обзорной картографии, должны найти своё место в одном из дальнейших выпусков.

Материал тетради ограничивается многолистовыми картами, т. е. состоящими по крайней мере из двух листов. Решение не помещать в выпуске однолистовых карт сократило срок подготовки работы к печати без ущерба для информации об имеющихся основных топографических картах, покрывающих большую территорию Польши.

Выпуск отмечает в основном карты, выполненные графическими и печатными техниками. Исключение составляет несколько рукописных карт К. Пертхеса, которые наряду с гравюрами помещены в атласе коронных воеводств Речи Посполитой (поз. 37). Фотографические репродукции учитывались только в том случае, поскольку относились они к оригинальным картам как предметам описания (напр. поз. 26, 32, 37, 104). Выпуск охватывает карты польских земель в исторических (1771 г.) и в сегодняшних границах. Такой территориальный предел был принят точно так же, как и в предыдущих 4 выпусках, что вытекало из исследовательских нужд научных кругов, заинтересованных историей польской картографии и развитием картографического образа польских земель.

Помещенные в каталоге карты выходили в свет на протяжении трёхсот лет. Первое место в хронологической последовательности 175 позиции принадлежит карте Пруссии Геннебергера 1576 г., последнее немецкой карте 1 : 100 000, опубликованной листами в около 1858 — около 1879. Исходной хронологической границей времени для выпуска был принят 1870 г., так как примерно в это время наступил поворот в картографической деятельности прусских, австрийских, а затем русских военных ведомств. Показателем этого поворота были новые снимки территории также и нашей страны и разработанные на этой основе крупные топографические карты, как немецкая 1 : 25 000, *Karte des Deutschen Reiches* 1 : 100 000, *Spezialkarte von Oesterreich-Ungarn* 1 : 75 000, русская „двуверстка” и её немецкая версия — *Karte des westlichen Russlands* 1 : 100 000. Описания этих важных картографических источников должны составить основу одного из следующих выпусков.

Собранный материал по своему территориальному пределу и масштабам карт — весьма разнообразен. 16 позиций это карты Речи Посполитой Польской либо её части, разработанные перед третьим разделом. Карт относящихся к польским землям, которые в 1771 г. находились вне границ Речи Посполитой, отмечает наш каталог 16 (период от XVI века по 1815 г.). Польские земли оставшие под властью Австрии, Пруссии, России в период от первого раздела до образования (1807 г.) Варшавского княжества изображает 14 позиций (карт), из чего 6 относится к австрийскому разделу, 7 — прусскому, и 1 — русскому. Земли бывшей Речи Посполитой в наполеоновскую эпоху заключаются в картах, описанных в 14 позициях, из которых карта Нордманна (поз. 53) представляет территорию Польши в границах до I раздела.

Около 66% позиций выпуска составляют карты, выполняемые или изданные в период от 1815 по 1870 г., что связано с оживлением деятельности военных топографических ведомств после опытов,

вынесенных из наполеоновских войн¹. В большинстве случаев это карты земель, которые находились в границах одного из трёх государств, принявших участие в разделе Польши. В количественном отношении первое место, обусловленное наличием карт Королевства Польского, занимает часть польских земель, аннексированных Россией (42 поз.), второе — польские земли в границах прусского государства (38 поз.), третье — Галиция и Австрийская Силезия (19 поз.). 16 позиций относится к польским землям, находившимся во владении двух или трёх государств, 5 позиции — к Королевству Польскому и Вольному Городу Кракову. Совершенно понятным является факт, что в топографической картографии Польши в период после разделов преобладают карты захватнических государств и их польских провинций. Тем не менее каталог указывает на то, на что до сих пор не обращалось внимание, а именно, что ряд карт 19 века был посвящен Польше в период до первого раздела как отдельной географической единице. Назвать здесь надо кроме двух эмигрантских изданий карты древней Польши ген. Хшановского, венскую карту А. П. Г. Нордманна *Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son etat actuel ...* в изданиях 1815, 1817, 1820, 1830, 1862, а также выдержки из карты Реймана Средней Европы *Topographische Specialkarte der ehemals polnischen Landestheile Russland's, Oesterreich's u. Preussen's*, изданной около 1860 г. немецким издателем Флемингом в Глогове. В 1831 г. в связи с проходившей польско-русской войной издательство Артария выпустило в свет вышеупомянутую карту Нордманна в уменьшенном количестве листов, и хотя в заглавии карты было помещено Королевство Польское, то она охватывала территорию гораздо шире. Весьма интересным кажется и то, что в 1862 г. и в 1870 г. она переиздавалась. Всё это свидетельствует о большом спросе на точные карты Польши, несмотря на политическую зависимость и разделяющие страну границы захватчиков.

В каталоге кроме карт покрывающих большие пространства сегодняшних или прежних польских земель, о чём пойдёт речь ниже, отмечаются и такие, которые изображают придорожные и приречные полосы, околицы городов, промышленные центры. Это будут: 1) польские карты почтовых дорог Королевства Польского (поз. 81, 85) и участков Вислы (поз. 106, 151); 2) планы окрестностей Бреста Литовского и Тересполья (поз. 77, 78), Быдгощи (поз. 129), Калиша (поз. 93, 94), Кракова (поз. 157, 166), Львова (поз. 96, 164), Ловича (поз. 120), Луцка (поз. 121) и Варшавы (поз. 71, 84); 3) карта Домбровского бассейна Гемпеля масштаб 1 : 20 000 (поз. 127) и Старопольского бассейна масштаб 1 : 42 000 (поз. 143), обе важны для истории геодезии и картографии, так как первая связана с триангуляцией Теннера, вторая с опирающейся на этой триангуляции топографической съёмкой Королевства Польского, выполненной в 1860—1869 гг. Материалы эти в общем мало известны и редко используются, но пригодны при исследованиях некоторых явлений географической среды Польши 19 века. Разновидность помещенного в каталог материала проявляется также в большом диапазоне масштабов изготовленных карт, что иллюстрирует приведенная ниже табель.

масштаб	количество карт
до 1 : 50 000	17
от 1 : 87 000 до 1 : 150 000	28
от 1 : 170 000 до 1 : 265 000	44
от 1 : 280 000 до 1 : 355 000	25
от 1 : 400 000 до 1 : 700 000	35
свыше 1 : 700 000	26

Материалы для выпуска были собраны из 51 публичных картографических собраний; 14 из них помещаются в Варшаве, 6 — в Кракове, 5 — в Познани, по 4 — в Люблине и Вроцлаве, по 3 — в Лодзи и Торуне, по 2 — в Гданьске, Ольштыне и Щецине, по 1 — в Катовицах, Быдгощи, Гливицах, Курнике, Ополе и Живце. Девять из названных городов это большие научные центры, где работают географические и исторические институты в университетах или в рамках Польской академии наук: Гданьск, Катовице, Краков, Люблин, Лудзь, Познань, Торунь, Варшава, Вроцлав.

Комплектирование материалов начато в 1969 г., а окончено в апреле 1978 г., при чём в общем каталогизация карт в отдельных собраниях имела характер единичного предприятия. Исключением являются собрания Ягеллонской библиотеки в Кракове, Национальной библиотеки в Варшаве, Института географии и территориальной организации ПАН в Варшаве, факультета географии и региональных исследований Варшавского университета и Библиотеки им. А. Мицкевича в Познани, просматриваемые вплоть до момента передачи машинописи в печать.

В общем зарегистрировано 936 экземпляров, в том числе 610 укомплектованных.

¹ F. Osowski, *Stan pokrycia obszaru Polski materialami kartograficznymi. Dokumentacja Geograficzna* 1955, nr 10, s. 14.

Из 175 позиций каталога в одном укомплектованном экземпляре сохранилось лишь 147.

Чтобы охарактеризовать степень богатства отдельных научных центров, как критерий принято количество соответствующих позициям каталога, комплектных картографических произведений. Под комплектностью подразумеваем полиый, без больших дефектов, состав листов данной карты, касающихся польских земель, даже без титульного листа и индекса. Если проблемы в составе листов не были пополнены замещающими материалами, то таких декомплектных экземпляров в этой таблице не учитываем, считая их неполноценным материалом, от которого польза для читателя бывает сомнительной. Не рассматриваются также вторые, третьи и дальнейшие экземпляры данного произведения в одном собрании, так как их наличие редко оправдывается разновидностью содержания или формы экземпляра.

центр	количество позиций каталога
варшавский	92
краковский	79
познаньский (Познань, Курник)	50
гданьский	22
люблинский	22
торуньский	21
вроцлавский	19
быдгоский	17
лодзинский	7
катовицкий (Катовице, Гливице)	6
щещинский	4
ольштыньский	1
опольский	1

Диспропорции в богатстве фондов отдельных центров не были бы так видны, если бы более рационально разместить карты, имеющиеся в более чем одном экземпляре, которые сейчас в избытке сконцентрированы в некоторых центрах, о чём говорится ниже.

Многие позиции текущего выпуска имеются в немногих, порой даже уникальных экземплярах. И что ещё хуже, несколько важнейших карт известных по литературе наш каталог вовсе не учитывает, так как их нет в польских собраниях.

Из основных топографических карт, разработанных перед III разделом Польши, относительно доступнейшей является *Carte de la Pologne...* Яблонского и Рицци Заннони из 1772 г. Каталог наш фиксирует 19 вполне комплектных экземпляров этого произведения, а если учесть и экземпляры без титульного или дедикационного листов либо без плана Варшавы и индекса, то мы насчитаем 43 экземпляра размещенных в 8 центрах. Например в краковском центре имеется 13 экземпляров, в варшавском — 12, но в катовицком ни одного. В довольно большом количестве встречается карта Речи Посполитой в период до разделов Кантера из 1771 г. состоящая из 16 листов картографического содержания и текста с табелью, было найдено 12 экземпляров с табелями и 7 без текста, т. е. вместе 19, из которых 8 в краковских собраниях. Весьма неудобно для пользующихся размещено видное количество 13 комплектных экземпляров другой современной карты Польши, названной фамилией его гравёра, Б. Фолина, а именно 9 экземпляров находится в собраниях Варшавы. Карта Восточной и Королевской Пруссии Суходольского (поз. 12, 31, 38) в общем количестве 7 экземпляров доступна лишь в 4 центрах. Только 7 центров имеет комплект листов карты Галиции Лизганига и Лихтенштерна из 1790 г., хотя в общем комплектов насчитывается 13. Также только в 6 центрах имеется карта Западного Поморья Гилли и Зотсмана из 1789 г. в общем количестве 8 комплектных и 2 декомплектных экземпляра.

Очень немного дошло до нас полных и бездефектных экземпляров карт: Княжеской и Королевской Пруссии Геннебергера (поз. 1, 3, 172), Западного Поморья Любинуса (поз. 2, 10), Вольны Чакого (поз. 13), Галиции во втором издании атласа Майра (поз. 25). Лишь два центра т. е. варшавский и краковский имеют в своих собраниях созданных по инициативе и за счёт короля Станислава Августа воеводские карты Пертхеса, будучи сегодня бесценными памятниками нашей картографии и главным источником исторической географии Польши. Названные центры располагают вместе от 5—7 экземплярами каждой из 5 гравёрных карт Пертхеса, карты 6 следующих воеводств этого автора остаются всё ещё в чистовом виде либо доступны как фотоснимки, выпол-

ненные перед потерей оригиналов. Большой редкостью назвать нужно гравюру секретной прусской карты Великопольши Пфауа из 1778 г. (поз. 19), первое посвященное кн. Адаму Чарторискому, издание атласа Галиции Майра из 1786 г. (поз. 21), карту Германии Егера из 1789 г. (поз. 23). Не нашёлся ни один экземпляр 84 листовой карты под названием: *Karte eines Theils des Königreichs Polen autgenommen 1796—1800...* масштаб 1 : 57 600, изданной в 1831—1842 гг., которая была первым изданием представляющим часть Южной Пруссии Бродовского из конца 18 века².

По каталогу не лучше представляется состояние и размещение важнейших топографических карт уже выполненных или таких, над созданием которых работы сильно продвинулись вперёд на протяжении от III раздела Польши до Венского конгресса; карты считаются достижением картографии захватчиков и опираются на подробные территориальные съёмки.

Самыми доступными являются карты Южной Пруссии Гилли (15 комплектов листов в 6 центрах), Восточной и Западной Пруссии Шреттера и Энгельгардта (12 комплектов листов в 6 центрах), затем Варшавского княжества Энгельгардта (12 экземпляров в 4 центрах). Из 19 внесенных в каталог экземпляров карты Новой Восточной Пруссии Текстора и Зотсмана только 5 комплекты (4 в Кракове и 1 в Курнике). В 3 центрах, т. е. краковском, познанском и варшавском, собрано 15 (комплектных и декомплектных) экземпляров карты Западной Галиции Гельденфельда масштаб — 1 : 172 800. Карта Морав и австрийской Силезии Пассы из 1810 г. отмечена была лишь в 3 экземплярах. Неравномерно размещены экземпляры карты части Галиции из 1797 г. Реймана: 1 комплект листов в Гданьске, 3 — в Курнике, 5 — в Кракове, 2 — в Варшаве. Того же автора карта Силезии 1802—1803 г. оказалась единичным, некомплектным экземпляром в каталоге Государственного Архива во Вроцлаве (поз. 32).

Нигде не отмечено первое издание карты Новой Мархии Зотсмана, издание из 1811 г., масштаб 1 : 400 000³. Комплектные экземпляры 85-листной карты Королевства Прусского, Королевства Польского и Великого Познаньского княжества Стрейта и Вейланда из 1811—1815 гг. находятся в Кракове и Вроцлаве, и в 4 дальнейших центрах доступны лишь некоторые листы, не покрывающие вполне охваченных картой польских земель. Отдельные издания этой карты относящиеся к Великому Познаньскому княжеству доступны в Быдгощи (карты быдгоского регентства — поз. 60 и 64) и в Курнике (карта познаньского регентства — поз. 67). Из двух отмеченных экземпляров русской штабной карты 1811—1820: *Семитопографическая карта иностранным владениям по западной границе Российской Империи* краковский экземпляр почти комплектный, но нехватка листов не найдём во втором, неполном варшавском экземпляре. Первое издание „столистой“ карты России Сухтелена и Оппермана из 1801—1804 гг.⁴ вообще не отмечается, а французский переработанный выпуск этой карты из 1814 г. дошёл до нас лишь в двух комплектах листов (поз. 54).

Рассмотрим в свою очередь важнейшие топографические карты изданные в период около 1815—1870 гг. начиная с польской картографии. Главное произведение — карта Квартирмейстерской части польского войска, выступает в каталоге лишь в 11 полных экземплярах (двух изданий), размещенных в 5 центрах. В исследованиях очередных 9 изданий карты Королевства Польского Юлиуса и Вильгельма Кольбергов из 1832—1863 гг. с целью проследить изменения географической среды, встречаются большие трудности, так как первое издание из 1832 г. доступно в Люблине, Познани, Варшаве и частично в Кракове, издание 1840 г. — в Кракове, Познани и Варшаве, издание 1846 г. — в Кракове и в Варшаве, изд. 1849 г. — в Варшаве, 1858 г. — в Люблине и Познани, 1862 г. — в Гданьске, Кракове, Люблине, Лодзи и Варшаве, изд. 1863 г. — в Варшаве, а изданий 1833 и 1859 гг.⁵ каталог наш вовсе не отмечает. Общедоступна зато карта древней Польши выполненная эмигрантами под руководством ген. В. Хшановского. 23 её экземпляра с комплектом листов находятся в 9 центрах. Широкодоступный также атлас Королевства Польского Ю. Кольберга с картами 8 воеводств, отмеченными в количестве 28 экземпляров.

В области русской картографии особого внимания заслуживает состояние штабных карт европейской части России и некоторых карт Королевства Польского.

² K. Buczek, *Prace kartografów pruskich w Polsce za czasów króla Stanisława Augusta na tle współczesnej kartografii polskiej*. W: *Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski*. Z. 3. s. 176—177; B. Olszewicz, *Polska kartografia wojskowa*. Warszawa 1921, s. 60. примечание 2.

³ W. Scharfe, *Abriss der Kartographie Brandenburgs 1771—1821*. Berlin—New York 1972, s. 311, poz. 1810; см. поз. 62 каталога.

⁴ *Catalogue des cartes géographiques, topographiques et marines, de la bibliothèque du prince Alexandre Labanoff de Rostoff, à Saint-Petersbourg*. Paris 1823, poz. 1105.

⁵ См. поз. 91, п. 7.

Из 8 отмеченных в каталоге экземпляров карты России Шуберта масштаб — 1 : 420 000 так называемых „десятиверсток“ изданных в 1826—1840 гг. лишь два экземпляра в Ягеллонской библиотеке и в Библиотеке национального музея в Варшаве содержат комплект материалов касающихся земель входивших в состав Польши до 1772 г. Следующей „десятиверстки“, Стрельбицкого 1865—1875 гг. дошла до нас ничтожная часть в виде 6 листов в Люблине и 3—5 листов в варшавских собраниях. Но ни одна картографическая коллекция не может в интересующих нас территориальных пределах предложить комплект такой основной карты, какой является „трёхвёрстка“, то есть штабная карта, масштаб — 1 : 126 000, издаваемая в 1855—1875 гг. Относительно богаты тут собрания Ягеллонской библиотеки, которая имеет полное покрытие 12 западных губерний. Желаящие получить комплект материалов относящихся к Королевству Польскому вынуждены знакомиться с тремя собраниями в Варшаве, одним в Кракове и одним в Люблине.

Четырёхлистовую карту Королевства Польского Й. Ядрова и Й. Нипанича из 1853 г. в масштабе 1 : 504 000 хранят центры краковский, познаньский, торуньский и её второе издание из 1868 г. (важное из-за показанного в нём нового административного деления Королевства Польского) имеется в комплекте только в Силезской библиотеке в Катовицах. Карты Королевства Польского М. Нипанича в том же масштабе изданы в 1863, 1865, 1867, 1870 гг. и карта из 1867 г. масштаб 1 : 420 000 встречаются очень редко.

Скупы коллекции основных немецких топографических карт. Исключительно в 10 собраниях сохранились экземпляры атласа Королевства Прусского (1831—1832) с картами отдельных регенций в масштабе около 1 : 570 000. Выходившая в свет в 1806—1843 гг. карта Германии Реймана в масштабе 1 : 200 000 значится в единственном экземпляре Госархива во Вроцлаве (поз. 103) и то с пробелами в листах посвящённых польским землям. Из второго выпуска этой карты 1844—1874 почти полный комплект листов относящихся к польским землям находится в Библиотеке факультета географии и региональных исследований Варшавского университета, а дальнейших 18 собраний хранит лишь меньше или больше фрагменты. Переработки этого издания в форме отдельных опубликованных карт повятов для отдельных провинций отмечает каталог в немногих или некомплектных экземплярах. Отдельные, частичные издания „двухсотки“ Реймана в меньших территориальных пределах: Силезии, Великого Познаньского Княжества и Польши под властью Пруссии, Австрии и России сохранились лишь по одному экземпляру (поз. 109, 125, 135). Из трёх поочередных штабных немецких карт в масштабе 1 : 100 000 первая так называемая *Halbe Gradabtheilung*⁶ вообще не отмечается в каталоге, вторая — изданная около 1847—1863 гг. хранится как один, неполный экземпляр Библиотеки университета им. А. Мицкевича в Познани (поз. 141), третья из приблизительно 1858—1879 гг. хранится во фрагментах в 5 центрах, материалы которых покрывают в около 80% охваченные картой польские земли. Атласом повятов познаньской регенции 1821 г. (поз. 74) располагает 6 центров, но того же типа атласы той же регенции и быдгоской регенции 1834—1839 гг. (поз. 95, 97, 98), доступны в полном комплекте лишь в двух центрах. Первое издание Энгельгардта в 24 листах карты Прусского государства 1818—1821 гг. (поз. 73), зарегистрировано в 5 комплектных экземплярах, зато второе, актуализированное, 1862 г. (поз. 153), — лишь в остатках в 4 листах. Карты Новой Мархии 1818 г. (поз. 62), а также Восточной и Западной Пруссии 1819 г. (поз. 65), обе в масштабе 1 : 325 000 дошли до нас лишь в одном экземпляре. Из 8 изданий разработанной Энгельгардтом карты Королевства Польского и Великого Познаньского княжества два (1843 и 1858 г.)⁷ вовсе не отмечаются, а одно (1853 г.) известно лишь по одному экземпляру Национальной библиотеки в Варшаве (поз. 175).

Серьёзными пробелами и недостатками характеризуется состояние топографических карт австрийского происхождения.

Основана на юзефинском снимке карта Австрии Фаллона из 1822 г. (поз. 76), была отмечена как единственный экземпляр в Публичной библиотеке Варшавы, а карта Австрии Шеды (поз. 126), представляющая собой результат францисканского снимка в 4 экземплярах. Из основных карт Галиции довольно распространённым является второе издание произведения Лизганига из 1824 г.: 10 комплектных экземпляров в 5 центрах. Зато основана на францисканском снимке карта Галиции в масштабе 1 : 288 000 в первых изданиях из 1868 и 1870 г. обнаружена в комплектах листов, лишь

⁶ J. Schroeder-Hohenwarth, *Die preussische Landesaufnahme von 1816—1875*. Nachrichten aus den Karten- und Vermessungswesen. Reihe I. H. 5. Frankfurt a.M. 1958 s. 18.

⁷ *British Museum. Catalogue of printed maps, charts and plans*. London, repr. 1967, vol. 5, s. 417.

в двух центрах, располагающих в общем 6 экземплярами. Разработанные на этих материалах карты Морав и Австрийской Силезии 1844 и 1857 г. в масштабе 1 : 144 000, и 1855 и 1857 г. в масштабе 1 : 288 000 нигде не были обнаружены⁸, а их издания 1846 г. (1 : 288 000) и 1869 г. (1 : 144 000) дошли до нас в потрёпанных и не всегда комплектных экземплярах (поз. 112, 161).

Следует добавить, что для Спиша, Оравы и Татр, на картах королевства Венгрии относятся лишь 4 позиции каталога (поз. 114, 126, 162, 174), имея в виду свыше 30 известных библиографических позиций⁹. В итоге следует подчеркнуть, что каталог обнаружил наличие в польских собраниях многих топографических карт и обратил внимание на важный и редкий картографический материал, но заодно показал нередко неудовлетворительное количество и нерациональное размещение ряда основных карт, которые должны по крайней мере находиться в каждом из упомянутых выше 9 университетских центров. Это очень неблагоприятное состояние для прогресса географическо-исторических исследований можно бы изменить, если бы в масштабе всей страны были приняты надлежащие меры. Имеем тут в виду замену отсутствующих листов фотокопиями, объединение хранящихся в разных собраниях листов одной и той же самой карты, а прежде всего передачу дублетов карт другим менее наделенным центрам в рамках обмена библиотечными материалами.

* * *

Выпуск состоит из двух частей, из которых каждая представляет собой отдельный том. Первая часть охватывает перечень отобранных картографических собраний, собственно каталог (175 позиций), сокращённый список введённых в каталог карт в немного другой системе, индексы и ссылочную библиографию. Вторая часть состоит из иллюстраций относящихся к 123 позициям каталога. Даются репродукции отрезков карт, титульные листы, объяснения знаков, таблицы листов, карты (подлинники, а в случае их отсутствия специально выполненные для нужд Центрального Картографического Каталога). Если карта переиздавалась несколько раз, иллюстративный материал ограничивается первым и последним изданием, какие значатся в каталоге.

Позиции каталога поданы в хронологическом порядке дат изданий. О месте карт, которых листы издавались не только в одном году решала конечная дата издания. Зато в упомянутом выше сокращённом списке карт принято во внимание начальные даты изданий.

Каталоговые описания были отредактированы согласно внутренней инструкции, которую подготовили авторы выпуска, а утвердил Редакционный Комитет после рецензии проф. д-ра Болеслава Ольшевича и проф. д-ра Францишка Ухорчака. Использовалась также *Издательская инструкция для исторических источников от 16 века до половины 19 века* (по-польски) К. Лепшего, изданная в 1953 г. Национальным институтом им. Оссолинских Польской академии наук во Вроцлаве. В области терминологии большие услуги дали словари: *Multilingual dictionary of technical terms in cartography*, Wiesbaden 1973, разработанный International Cartographic Association; С. Петкевич, С. Жмуда, *Словарь географических понятий* (по-польски), Варшава 1973 г.

Для иностранных читателей с целью удобнейшего пользования следующие польские сокращения были заменены латинскими:

b.m. = без места издания = s. l. (sine loco)

i in. = и др. = et al. (et alii)

ok. = около = ca (circa)

w = в = in

wol. = т. = vol. (volumen)

wyd. = изд. (издание) = ed. (editio)

В каждой позиции описание карты снабжается в титуле датой или датами изданий карты а ниже заглавным словом отнесённым к изображаемой территории, а затем порядковым числом. Повторные и дальнейшие издания карт обозначены в титуле соответствующей позиции двумя разделёнными диагональной чертой датами, из которых предыдущая относится к первому изданию. Например дата „1763/1806” обозначает, что карта вышла в свет в 1806 г., а её первое издание в 1763 г. В рамках одного года описания карт расположены в алфавитном порядке заглавий карт.

Территориальная пометка относится к представленным на карте польским землям. Пометка „Польша” относится ко всей или почти всей территории Польши в период до эпохи перед разделами

⁸ Издание это отмечает L. Sawicki, *Spis map Archiwum Wojennego w Wiedniu odnoszących się do ziem polskich*. Warszawa 1920, poz. 1305, 1317.

⁹ L. V. Prikryl, *Vývoj mapového zobrazovania Slovenska*. Bratislava 1977, s. 76, 81—83, 86, 91—102, 112—115, 187—188, 206—207, 224—243, 245—246, 248, 265—276, 291—294, 308.

Польши. Остальные пометки это прежде всего названия исторических земель или политических и административных единиц. Если территория на карте охватывает несколько таких районов представленная пометка бывает такой: „Польша — часть”. Для карт Цешинской Силезии принято пометку „Австрийская Силезия”, чтобы подчеркнуть тогдашнюю политическую зависимость этой территории; зато в прусских картах большая часть Силезии обозначается пометкой „Силезия”, так же как и карты охватывающие всю территорию этого района.

Описание в каталоге было сформулировано в следующих девяти пунктах:

1. Заглавие карты.
2. Издательский адрес.
3. Авторы карты.
4. Масштаб.
5. Техника выполнения. Количество и формат листов.
6. Другие наружные приметы.
7. Комментарий.
8. Экземпляры карты.
9. Библиография.

1. ЗАГЛАВИЕ КАРТЫ

В основном заглавие карты даётся в целом. Сокращённое заглавие приводится во вторых и последующих изданиях, со ссылкой к первому изданию. Если между экземплярами той же самой карты имеется мелкая разница в тексте заглавия, основой описания принимается текст чаще встречающийся, его разновидности даются в ссылках. Значительно расходящиеся варианты заглавия принимаем как полноценные, помещая их в двух или в трёх колонках рядом. Оставления в свособразном тексте обозначаются знаком — —.

Модернизацию орфографии относится к написанию строчных и прописных букв и знаков препинания. Особенности правописания в подлиннике обозначаются знаком [s].

Если текст заглавия был списан не из титульного листа, но из других частей карты, то в примечаниях даётся об этом информация. Собрания воеводских и повятовых карт одинакового масштаба не имеющие общего заглавия, но составляющие издательскую единицу, были помечены в квадратных скобках заглавием взятым из библиографии или данным авторами выпуска.

На полях рядом с заглавием помещены номера таблиц иллюстративной части, охватывающей репродукции относящиеся к карте.

2. ИЗДАТЕЛЬСКИЙ АДРЕС

Элементы издательского адреса т. е. место и год издания, издатель, издательство и типография взяты из выходных данных и аннотации в карте. Данные из библиографии или вытекающие из содержания карты обозначены квадратными скобками. Если отдельные листы выходили в свет не в одном году, даются годы издания первого и последнего листов. Даты установлены приблизительно приводятся с пометкой ca. В случае невозможности определения места издания даётся сокращение s. l. (sine loco). Если неизвестен издатель, издательство или типография, издательский адрес ограничивается местом и датой издания.

При датировке карт (не имеющих года издания) на основании расположения административных границ или железных дорог весьма полезными оказались издания: (по-польски) Т. Лиевски, *Развитие железных дорог в Польше*, Географическая документация 1959, выпуск 5; В. Тшебиньски, *Немецкое административное деление польских земель в период 1815—1945 г.*, Географическая документация 1955, выпуск 9; В. Тшебиньски и А. Боркевич, *Административное деление Королевства Польского в период 1815—1918 г.*, Географическая документация 1956, выпуск 4 и 4а.

Расхождения в издательском адресе отдельных экземпляров или листов того же экземпляра даются в рассматриваемом пункте или в примечаниях.

3. АВТОРЫ КАРТЫ

Даются здесь фамилии и по мере возможности имена картографов, рисовальщиков и гравёров, а порой даже авторов топографических съёмок и других лиц принимавших участие при выполнении карты. В случае выполнения работы коллективом поданы названия их учреждений и фамилии руководящих лиц. Данные из библиографии поданы в квадратных скобках.

По мере необходимости и возможности, даются сведения, которые листы или части карты выполнялись отдельными работниками. При установлении правильного написания фамилий и расшифровке сокращений имён мы пользовались следующими источниками и работами: *Польский биографический словарь*, т. 1—22, Краков 1935—1977; *Allgemeine Deutsche Biographie*, Bd. 1—56, Leipzig 1875—1912; Б. Ольшевич, *Реестр польских работников в области картографии*, Исследования и материалы по истории польской науки, серия С, выпуск 4 (по-польски), Варшава 1961; W. Wosnack, *Kartenmacher aller Lander und Zeiten*, Stuttgart 1966; R. V. Tooley, *A dictionary of mapmakers*, Map collectors circle No 16, 28, 40, 50, 67, 78, 91, 99, 100, 110, London 1964—1975.

4. МАСШТАБ

В этом пункте преимущественно дается описание линейного масштаба. При решении этого пункта принимаются во внимание числовые отношения между единицами соответствующей системы мер длины и мы стремились принять такой отрезок деления, который отвечал бы некоторому, преимущественно целому, числу единиц меры низшего разряда, как например дюдецимальным новопольским дюймам, английским либо венским дюймам и т. п.

Масштабы карт поданные в географических немецких и других милях, являющихся определенной частью градуса геогр., нуждались в пересчете этих единиц на метрические единицы. Выраженный таким образом масштаб числовой не является масштабом действительным, а масштабом созданным по намерению картографа.

В случае наличия двух или большего количества делений или масштабов учитывался лишь один из них, они опускались если рядом имелся числовой масштаб.

Итоги решений деления или масштабов поданы в квадратных скобках. При расчетах мы пользовались между прочим следующими источниками (по-польски): Ю. Кольберг, *Сопоставление современных и прежних мер и весов в Королевстве Польском ...*, Варшава 1819; Е. Штам, *Меры длины в древней Польше*, Известия географической службы, Год 9: 1935 стр. 350-378; тот же, *Древнепольские меры*, ч. I: *Меры длины и поверхности*, Варшава 1948; Х. Шиманьскн, *Единицы мер*, Варшава 1956; А. Дроздовска, *Как решать линейный масштаб карты*, 1970 [машин.].

5. ТЕХНИКА ВЫПОЛНЕНИЯ. КОЛИЧЕСТВО И ФОРМАТ ЛИСТОВ

Определенные техники выполнения карт поданы в сокращениях (drz. = drzeworyt = гравюра на дереве; mdz. = miedzioryt = гравюра на меди; litogr. = litografia = литография) либо в полном значении (цинкография либо гравюра на стали). Учитывается техника и диапазон применения цветов. Число листов не имеющих общей нумерации или другой системы знаков сопровождается сокращением: plb. Формат листов (в атласе — страницы) относится к наружной линии рамки; первая цифра обозначает ширину (основу), вторая — длину (высоту). Если величины форматов отдельных листов колеблются в пределах нескольких миллиметров, принимается для них средняя величина или тот, который чаще всех повторяется. Заметные различия между форматами, но не превышающие 3 см, отмечены и фиксируются подачей крайне малой и наибольшей величины, например 54,5—56,7 × 46,0 см обозначает, что ширина листов колеблется в пределах двух первых чисел. Крайние листы меньшего формата определены как половинные. Когда различия в величине листов вытекают из картографической проекции, определяется лишь размер одного избранного листа, например в позиции 141 лист № 110.

6. ДРУГИЕ НАРУЖНЫЕ ПРИМЕТЫ

Указаны листы, на которых помещены элементы карты способствующие ее идентификации и облегчающие пользование ею, как заглавие, масштаб, легенда, таблица листов карты и др. помещаются справки о особенности ориентировки карты, декоративных мотивах и их авторах, если не были названы в пункте 3, о номерах листов охватывающих польские земли в случае карт о более широких территориальных пределах, о аннотациях на полях и т. п.

7. КОММЕНТАРИЙ

Комментарий содержит объяснения облегчающие читателю оценку данной карты как источника, и в случае надобности расслоение составных частей содержания в хронологическом аспекте. Цель комментария: определить место описываемой карты в развитии картографии нашей страны, особенно польской картографии.

Много места уделяется освещению зависимости содержания одних карт от других. Это касается как новых изданий, так и карт более или менее компиляционного характера. Карты, выполненные на основании картографических снимков, снабжены информацией о масштабе, времени и прохождении снимков.

8. ЭКЗЕМПЛЯРЫ КАРТЫ

В первую очередь были названы учреждения, в которых имеется по крайней мере один комплектный экземпляр данной карты, а дальше (с новой строки) — учреждения, в которых хранятся лишь дефектные экземпляры. Названия учреждений даются в форме сиглы, объяснение которых читатель найдет в *Перечне собраний XLIII*. При каждом экземпляре подан библиотечный шифр и его место в собрании. Некомплектные экземпляры отмечены реестром существующих листов, или же указанием на пробелы если таких листов было немного.

Даны также характерные качества отдельных экземпляров даже с точки оформления их переплета. Для лиц пользующихся картой отнюдь не безразлично, имеет ли она форму атласа или ее листы при подклейке полотном разрезаны были по частям с целью хранения в футляре.

9. БИБЛИОГРАФИЯ

Библиографию относящуюся к данной карте либо к ее авторам расположено в алфавитном порядке с применением сокращений, которых толкование дается в *Списке цитированных сочинений* 105—109.

ПРИМЕЧАНИЯ

Даются два вида примечаний. Текст помеченный прописными буквами относится к разновидностям оригинального текста в карте, как и к формам отдельных экземпляров помеченный арабскими цифрами — содержит объяснения другого рода.

ИНДЕКСЫ

В первом индексе собраны географические названия упомянутые в главной части каталога с упущением: 1) названий местностей, которые способствовали определению территориального предела карты; 2) названий связанных с титулами адресатов дарственных надписей; 3) названий мест жительства авторов карт; 4) названий рек и стран, которых олицетворение выступает в декоративных подробностях карты; 5) названий выступающих в связи с представленными на карте чертами земель и городов; 6) названий охваченных индексом 4. Номера позиций, в которых зафиксированные в индексе названия выступают в территориальном заглавном поле, печатаются полужирным шрифтом.

Второй это индекс лиц, в котором полужирным шрифтом печатаются фамилии и имена главных авторов карт, упомянутых в 3 пункте описания, и соответствующие позиции каталога. Индекс не включает авторов библиографии и предусмотренных следующим индексом издателей, печатников, владельцев книжных складов.

Третий индекс охватывает учреждения и ведомства, которые занимались разработкой, изданием и продажей карт.

Четвертый индекс фиксирует место издания, печатания и гравирования карт, а также место, где находится книжный склад.

Пятый и последний индекс распределяет все зарегистрированные экземпляры карт отдельным собранием в алфавитном порядке их сиглов.

В третьем, четвертом и пятом индексах, как и в двух первых, номера относятся к позициям каталога.

СПИСОК ЦИТИРУЕМЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИХ АББРЕВИАТУРЫ

Это общий список библиографии, которая была помещена в последнем пункте каталогических описаний и затем толкование приведенных там сокращений.

* * *

Всякий законченный центральный каталог с течением времени теряет свою актуальность, особенно в области размещения фондов. Это касается тоже публикуемого выпуска *Сводного каталога*,

для которого материалы собирались в течение 8 лет, потому возникает необходимость вести учёт изменений в форме карточного каталога, а затем издавать дополнения.

Выражаем слова глубокой благодарности профессору д-ру Казимежу Дзевоньскому председателю Редкомитета настоящего выпуска за искреннюю помощь в завершении нашего труда и оказанную поддержку в издании публикации.

Большой помощью в нашей работе было сотрудничество с искусствоведом магистр Эльжбетой Будзинской, которая дала описание орнаментики многих карт.

Слова признательности просим принять Ванду Спрышинску и магистр Ирену Станьчак за помощь в подготовке обеих частей выпуска к печати.

Тереза Пацько, Войцех Тшебиньски

Варшава, апрель 1978 г.

Перевод: Цезары Михалкевич

INTRODUCTION

The scope of this volume given briefly on the title page calls for certain explanations.

It comprises not only topographic maps in the strict sense but topographic general maps too. No clear distinction could however be made between topographic general and general maps. Scale by itself is no ultimate criterion. For instance, Helwig's map of Silesia of 1561, which was made to the scale of about 1:550 000, has been excluded from the preliminarily collected materials as we recognized it as a general map. In contrast to this, we did include Folin's map of Poland of 1770 to the scale of about 1:1 235 000 (item 14) because of its detailed topographic picture. We strongly hope that this kind of arbitrary selection, which is inescapable in any doubtful case, will not narrow down the Catalogue's completeness as the maps that might be recognized as both topographic and general maps but have not been included in this volume will probably come into one of the further issues.

The material included here comprises multi-sheet maps only, that is, maps composed of at least two sheets. We have decided to omit one-sheet maps in order to make the volume ready for publication as quickly as possible without diminishing information on the set of basic topographic maps of big areas of Poland.

The volume records principally maps made by graphical or printing techniques. One exception to this is the set of several hand-drawn maps by K. Perthées which, together with some copperplate engravings, constitute an atlas of the former Crown voivodships of Poland (item 37). Photographic reproductions have been included only insofar as they concern original maps that are the proper subject of the description (for instance, items 26, 32, 37, 104).

The volume comprises maps of Polish territories both in their historical boundaries (before 1772) and as they are now. Like in the preceding four volumes such territorial scope was undertaken considering research needs of scientists interested in the history of Polish cartography and in the development of Poland's cartographic image.

The maps catalogued here appeared over a period of 300 years. Chronologically, the first in the series of 175 items is Henneberger's map of Prussia of 1576 and the last is the 1:100 000 German map published in sheets in 1858 to about 1879. The year 1870 has been taken as the time boundary roughly marking the breakthroughs in the cartographic activities of the Prussian, Austrian, and later Russian military staffs that occurred about that time. New uniform surveys of big patches of our territory too were made then and, on the ground of those surveys new big topographic maps were drawn, such as the German 1:25 000, the 1:100 000 *Karte des Deutschen Reiches*; the 1:75 000 *Spezialkarte von Oesterreich-Ungarn*, the Russian „two-verst" map later redrawn into the German 1:100 000 *Karte des westlichen Russlands*. Descriptions of those important cartographic sources should constitute the main body of one of the next volumes.

The material collected is very diverse both as regards territorial scope and scale. Sixteen items are maps of Poland, or of its parts, made before the Third Partition of Poland. Sixteen maps from the 16th century till 1815 in our Catalogue represent Polish territories that were outside the boundaries of Poland in 1771. Fourteen maps cover Polish territories incorporated into the territories of the partitioning powers till the creation — or extension — of the Warsaw Duchy; of these six concern the Austrian partition, seven the Prussian partition, and one the Russian partition. The territories of the former Poland in the Napoleonic era are presented on maps described under fourteen items, one of which (Nordmann's map, item 53) represents Poland from before the First Partition.

About three-fourths of the items included in this volume are maps made or published in 1815 to 1870. This points to the intensified activities of the military topographic service following the experiences of the Napoleonic wars.¹ Most of them are maps of territories incorporated into one of the three partitioning

¹ F. Osowski. *Stan pokrycia obszaru Polski materiałami kartograficznymi*. Dokumentacja Geograficzna 1955, nr 10, p. 14.

powers. As there are many maps of the Russian partition on account of many maps of the Polish Kingdom (so-called Congress Kingdom constituted at the Congress of Vienna, under the emperor of Russia as king of Poland), this partition is represented by the greatest number of maps (42); Polish territories incorporated into the Prussian partition are shown on thirty-eight maps, whereas the provinces of Galicia and Austrian Silesia on nineteen maps. Sixteen maps cover two or three partitions.

Understandably, the topographic cartography of Poland in the post-partition era is dominated by maps of the partitioning countries and their Polish provinces. Still, the Catalogue discloses that a number of 19th-century maps concern Poland in its pre-partition era as an independent geographic unit, a fact that has so far gone unnoticed. In addition to the two editions of the *Karta dawnej Polski* which General Chrzanowski prepared in his exile, these include the Viennese map entitled *Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel...* made by A. P. H. Nordmann and published in 1815, 1817, 1820, 1830 and 1862, and the extract from Reymann's map of Central Europe published about 1860 under the title *Topographische Spezialkarte der ehemals polnischen Landestheile Russlands, Oesterreichs u. Preussens* by the German firm Flemming at Głogów in Lower Silesia. In 1831, at the time of the Polish-Russian war the publishing firm Artaria issued Nordmann's map in a smaller set of sheets and although it bore the designation Polish Kingdom in its title the area the map covered was in fact much greater. Interestingly enough, that map was reprinted in 1862 and 1870. This indicates that despite the political dependence there must have been a relatively high demand for detailed maps of Poland over and above the boundaries dividing the partitioned country.

The Catalogue includes maps covering big areas of today's or former Polish territories but also maps of smaller areas: road or river belts, vicinities of towns, industrial districts. These include: (1) Polish ribbon maps of mail-roads of the Polish Kingdom (items 81, 85) and of the segments of the Vistula (items 106, 151); (2) plans of the vicinities of Brześć Litewski and Terespol (items 77, 78), of Bydgoszcz (item 129), Kalisz (items 93, 94), Cracow (items 157, 166), Lwów (items 96, 164), Łowicz (item 120), Łuck (item 121) and of Warsaw (items 71, 84); (3) Hempel's map of the Dąbrowa Górnicza coal district to the scale of 1:20 000 (item 127) and of the Old-Polish Mining District to the scale 1:42 000 (item 143). These two latter maps are both very important to the history of geodesy and cartography for the former is connected with Tenner's triangulation whereas the latter with the topographic survey of the Polish Kingdom made on the ground of the Tenner triangulation in 1860—1869. These materials, which are rarely utilized and poorly known, may yield considerable information in studies of some elements of Poland's geographic environment in the 19th century.

The great disparity in scales also points to the high diversity of the material catalogued. The following Table evidences this diversity.

Scale	Number of maps
up to 1:50 000	17
1:87 000 to 1:150 000	28
1:170 000 to 1:265 000	44
1:280 000 to 1:355 000	25
1:400 000 to 1:700 000	35
more than 1:700 000	26

The material for the Catalogue has been collected from fifty-one public cartographic collections; fourteen of them are in Warsaw, six in Cracow, five in Poznań, four each in Lublin and Wrocław, three each in Łódź and Toruń, two each in Gdańsk, Olsztyn and Szczecin, and one in Katowice, Bydgoszcz, Gliwice, Kórnik, Opole and Żywiec, each. Nine of the towns mentioned are big scientific centres with institutes for geography or history at the local universities or the branches of the Polish Academy of Sciences. These are Gdańsk, Katowice, Cracow, Lublin, Łódź, Poznań, Toruń, Warsaw and Wrocław.

The materials began to be collected in 1969 and completed in the April of 1978. On the whole, the cataloguing of the maps in any single collection was completed during single actions. The exceptions were the collections of the Jagiellonian Library in Cracow, the National Library in Warsaw, the Library of the Institute of Geography and Spatial Organization of the Polish Academy of Sciences in Warsaw, the Library of the Faculty of Geography and Regional Studies of Warsaw University and the Library of the Adam Mickiewicz University in Poznań, all of which searched for maps till the moment the typescript has been submitted for publication.

936 copies were recorded in all, of which 610 are complete.

In order to establish the respective cartographic resources in the different scientific or cultural centres we shall take the respective numbers of complete cartographic works as listed in this Catalogue. By complete we mean a full defect-free set of sheets of the given map of Polish territories, even without title pages or sheet indexes. Unless gaps in the sheet sets have been filled with substitutive materials such incomplete copies are not included in following Table. We regard them as deficient copies whose value to the user is often doubtful. Nor do we take account of a second, third or further copy of the given work in the given collection, for these but rarely differ from the first copy in form or contents.

Out of the 175 items of the Catalogue, 147 survived in at least one complete copy. Following table shows how many of such complete copies are kept in the different scientific or cultural centres:

Centre	Number of items in Catalogue
Warsaw	92
Cracow	79
Poznań (Poznań and Kórnik)	50
Gdańsk	22
Lublin	22
Toruń	21
Wrocław	19
Bydgoszcz	17
Łódź	7
Katowice (Katowice and Gliwice)	6
Szczecin	4
Olsztyn	1
Opole	1

The disproportionate shares of the different centres would not be as extreme as they are now if we could rationally redistribute the maps that survived in more than one copy and which now concentrate in some centres only, as will be shown below.

Many of the items in this Catalogue occur in but few copies, occasionally even in a single copy. Worse still, our Catalogue does not list several of the most important maps which are known from the literature of the subject simply because they have not been found in Polish collections at all.

Jablonowski's and Rizzi Zannoni's *Carte de la Pologne...* of 1772 is perhaps the most accessible map of all the basic topographic maps made before the Third Partition of Poland. Our Catalogue lists no fewer than nineteen complete copies of that map, and if we count copies without title or dedication pages or without the plan of Warsaw or the sheet index then there are as many as forty-four copies located in eight centres. Symptomatically enough, the Cracow centre has thirteen copies of the map, the Warsaw centre twelve, whereas in Katowice there is none. Quite a few copies have been listed of Kanter's map 1771 of pre-partition Poland (item 15); it is composed of sixteen sheets of cartographic contents and of a text with a table. Twelve copies have been listed with the table and seven without the text, and of these nineteen copies eight are kept in the collections in Cracow. One more inconvenience to map users is the distribution of another contemporary map of Poland, the one designated with the name of its engraver B. Folin (items 14, 17), of which there are thirteen complete copies but only four are kept outside Warsaw. The seven copies of Suchodolski's map of East and Royal Prussia (items 12, 31, 38) are accessible in four centres only. Seven centres have complete sets of sheets of Liesganig's and Liechtenstern's 1790 map of Galicia (item 26) though the number of copies totals thirteen. Similarly, the eight complete and two incomplete copies of Gilly's and Sotzmann's map of West Pomerania of 1789 (item 24) are kept in six centres only.

Very rare are full and flawless copies of the following maps: Henneberger's map of Ducal and Royal Prussia (items 1, 3, 172), Lubinus' map of West Pomerania (items 2, 10), Czaki's map of Volynia (item 13), or the map of Galicia in the second edition of Maire's atlas (item 25). Only two centres, Cracow and Warsaw, can boast copies of the maps of Poland's provinces (voivodships) Perthées had made to the order of the Polish king Stanislaw August; those maps are recognized as invaluable treasures of our cartography as well as outstanding sources for Poland's historical geography of Poland. The above-mentioned centres have 5—7 copies of each of the five copperplate-engraved maps by Perthées while maps of other six voivodships still exist in fair copy or are available only in the form of photographic prints made before the

originals had been lost. There are three real rarities among them: a copperplate engraving of a secret Prussian representation of the Great-Poland province made by Pfau in 1778 (item 19), the first edition of Maire's atlas of Galicia dedicated to Duke Adam Czartoryski and published in 1786 (item 21), and Jäger's map of Germany of 1789 (item 23). Not a single copy has been located of the 84-sheet map entitled *Karte eines Theils des Königreichs Polen aufgenommen 1796—1800...* (1:57 600) which appeared in 1831—1842 as the first publication of Brodowski's topographic survey of part of South Prussia made toward the end of the 18th century².

Better, the Catalogue further suggests, are the preservation or distribution of the major topographic maps completed or nearly completed between the Third Partition and the Congress of Vienna by cartographers from the partitioning countries, who relied mainly on detailed topographic surveys.

Gilly's map of South Prussia (fifteen sets of sheets in six centers), Schrötter's and Engelhardt's map of East and West Prussia (item 48; twelve complete copies in six centres), and Engelhardt's map of the Warsaw Duchy (item 49; twelve copies in four centres) are easiest to find of all the maps catalogued here. Out of the nineteen listed copies of Textor's and Sotzmann's map of New East Prussia (item 40) only five are complete (four in Cracow and one in Kórnik). Three centres — Cracow, Poznań and Warsaw — possess fifteen complete or incomplete copies of Heldensfeld's 1:172 800 map of West Galicia (item 42). Passy's 1810 map of Moravia and of the Austrian Silesia (item 47) has been located in three copies only. The twelve eleven copies of Reymann's map of part of Galicia of 1797 (item 28) distribute unevenly: one set of sheets has been found in Gdańsk, three at Kórnik, five in Cracow, two in Warsaw and one in Poznań. The map of Silesia by the same cartographer of 1802—1803 turned out to be a rarity: it is included in the Catalogue as the only (incomplete) copy of the State Archives in Wrocław (item 32). No first edition of Sotzmann's 1811 map of the Neumark scaled 1:400 000³ has been found in any of the centres. Complete copies of Streit's and Weiland's 85-sheet map of the Prussian Kingdom, of the Polish Kingdom and the Great Duchy of Poznań of 1811—1815 (item 56) are kept in Cracow and Wrocław whereas in four other centres only some sheets are available which however do not cover the entire territory of Poland as represented on the map. Special editions of that map representing the Great Duchy of Poznań are accessible in Bydgoszcz (maps of the Bydgoszcz regency — items 60 and 64) and in Kórnik (map of the Poznań regency — item 67). The Russian military staff map of 1811—1820 (item 68) entitled *Semitopograficeskaya karta innostrannym vladenyam po zapadnoy granitse Rossiyskoy Imperii* has been recorded in two copies only; the Cracow copy is nearly complete, yet the few missing sheets have not been found in the incomplete Warsaw copy either. The first edition of the 100-sheet map of Russia by Suchtelen and Oppermann of 1801—1804⁴ has not been recorded at all, and the French adaptation of that map made in 1814 has been preserved in two sets of sheets only (item 54).

Let us now turn to the major topographic maps published between 1815 and about 1870 and start with Polish cartographic works. The most monumental among these latter is the map prepared by the Quartermaster Department of the Polish Army (item 104, 148). It is listed in only eleven complete copies (of both editions) which are kept in five centres. Anyone who should wish to examine the way in which the geographic environment of the Polish Kingdom was changing on the basis of the map of Julius and Wilhelm Kolberg in its nine successive editions between 1832 and 1863 will certainly stumble over great difficulties: the first edition of 1832 is available in Lublin, Poznań, Warsaw and partly in Cracow, those of 1840 in Cracow, Poznań and Warsaw, of 1846 in Cracow and Warsaw, that of 1849 in Warsaw, the 1858 edition in Lublin and Poznań, the 1862 one in Gdańsk, Cracow, Lublin, Łódź and Warsaw, the 1863 one in Warsaw while the 1833 and 1859⁵ editions have not been recorded in our Catalogue at all. In contrast, the map *Karta dawnej Polski* (item 133) prepared by a group of exiled people headed by General W. Chrzanowski is easily accessible. Twenty three complete copies of it are kept in nine centres. J. Kolberg's Atlas of the Polish Kingdom (item 82) including maps of eight provinces is also kept widely; twenty-eight copies have been listed in the Catalogue.

² K. Buczek, *Prace kartografów pruskich w Polsce za czasów króla Stanisława Augusta na tle współczesnej kartografii polskiej*. In: *Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski*. Z. 3. Kraków 1935. p. 176—177; B. Olszewicz, *Polska kartografia wojskowa*. Warszawa 1921. p. 60 note 2.

³ W. Scharfe, *Abriss der Kartographie Brandenburgs 1771—1821*. Berlin—New York 1972. p. 311, item 1810; see item 62 in this Catalogue.

⁴ *Catalogue des cartes géographiques, topographiques et marines, de la bibliothèque du prince Alexandre Labanoff de Rostoff, à Saint-Petersbourg*. Paris 1823, item 1105.

⁵ See item 91 point 7.

As regards Russian cartography, special attention must be paid to the state of preservation of military staff maps of the European part of Russia and of some maps of the Polish Kingdom.

Out of the eight catalogued copies of Shubert's 1:420 000 map of Russia (the "ten-verst" map) published in 1826—1840 (item 100) only that in the possession of the Library of the National Museum in Warsaw and of the Jagiellonian Library in Cracow contains a complete set of materials concerning the territories of former Poland. Of the next "ten-verst" map by Strelbitskii of the years 1865—1875 (item 168) only a tiny fragment of six sheets has survived in Lublin and 3—5 sheets in the Warsaw collections. Still worse, none of the examined cartographic collections can supply us with a complete set of sheets of a map of such fundamental importance as the 1:126 000 ("three-verst") staff map of the territories we are interested in here which was published from 1855 to 1875 (item 170). Relatively biggest are the possessions of the Jagiellonian Library, where there are maps covering all the twelve westernmost provinces of the Russian empire. But if the student wishes to get access to a complete set of materials concerning the Polish Kingdom he will have to consult three collections in Warsaw, one in Cracow, and another one in Lublin.

The four-sheet map of the Polish Kingdom by Y. Yadrov and Y. Nipanich from the year, 1863 scaled 1:504 000 (item 147) can be found in Cracow, Lublin, Poznań and Toruń, and the Silesian Library in Katowice is the only library to have a complete set of sheets of the second edition of that map (which is important as it displays the then new administrative division of the Polish Kingdom) of 1868. M. Nipanich's maps of the Polish Kingdom to the same scale published in 1863, 1865, 1867, 1870 and the 1:420 000 map of 1867 by the same cartographer are rare today.

Insufficient are the extant basic topographic maps of German production. Exceptionally, copies of the atlas of the Prussian Kingdom of 1831—1832 with maps of the constituent districts scaled 1:570 000 (item 90) have survived and are kept in as many as ten collections. Reymann's map of Germany to the scale of 1:200 000 published between 1816 and 1843 has been recorded in a single copy only in the State Archives in Wrocław, and this even with missing sheets covering Polish territories (item 103). The second edition of that map appeared in 1844—1874, and a nearly full set of sheets concerning Polish territories is in the possession of the Library of the Faculty of Geography and Regional Studies of Warsaw University and of the Library of the Adam Mickiewicz University in Poznań while other eighteen collections have but bigger or smaller fragments of it only. Adaptations of this edition in the form of separately published sets of district ("poviat") maps for the different provinces are recorded in the Catalogue in few or incomplete copies only. Separate partial editions of Reymann's 1:200 000 map embracing smaller territories of Silesia, of the Great Duchy of Poznań and Poland under the three partitioning powers have survived in few copies only (items 109, 125, 135). Of the German series of three staff maps to the scale of 1:100 000, the first "Halbe Gradabtheilung"⁶ has not been recorded at all, the second from about 1847 to about 1863 has only been recorded in the incomplete copy owned by the Library of the Adam Mickiewicz University in Poznań (item 141), and the third published between 1858 and 1879 (item 171) occurs fragmentarily in five centres only the materials of which suffice to cover about 80% of the Polish territories comprised by the map. The 1821 atlas of the poviats of the Poznań regency (item 74) has been recorded in six centres, but similar atlases of the Poznań and Bydgoszcz regencies of 1834—1839 (items 95, 97, 98) are available as complete sets of sheets in but two centres. The first edition of Engelhardt's 24-sheet map of the Prussian state of 1818—1821 (item 73) has been recorded in five complete copies, while a second updated edition of 1862 (item 153) has survived in small fragments only, in four sheets in all. The map of the Neumark of 1818 (item 62) and of East and West Prussia of 1819 (item 65), both to the scale of 1:325 000, have survived in individual copies only. Of the eight editions of Engelhardt's map of the Polish Kingdom and the Great Duchy of Poznań, two (of 1843 and 1858⁷) have not been recorded at all, and one (of 1853) is kept only in a single copy in the National Library in Warsaw (item 175).

Extreme insufficiencies and gaps exist in the extant collections of topographic maps of Austrian origin.

Fallon's map of Austria, which had been based on a topographic survey made during the reign of emperor Joseph II, was published in 1822 (item 76) has been recorded in but a single copy from the Public Library of Warsaw, and Scheda's map of Austria (item 126) recapitulating a survey from the time of emperor Francis I has survived in four copies. Of the basic maps of Galicia, the second edition of Liesganig's work of 1824 is fairly ubiquitous: there are ten complete copies in five centres. But the 1:288 000 map of Galicia in its editions of 1868 and 1870, which was based on topographic measurements

⁶ J. Schroeder-Hohenwarth, *Die preussische Landesaufnahme von 1816—1875*. Nachrichten aus den Karten- und Vermessungswesen. Reihe I. H. 5. Frankfurt a.M. 1958. p. 18.

⁷ *British Museum. Catalogue of printed maps, charts and plans*. London, repr. 1967, vol. 5, sp. 417.

during the reign of emperor Francis I has survived in six complete copies located in two centres only. The maps of Moravia and Silesia made on the ground of the same measurements to the scale of 1:144 000 in the years 1844 and 1857 and to the scale of 1:288 000 in 1855 and 1857 have nowhere been located* and their editions of 1846 (1:288 000) and 1869 (1:144 000) have survived in partly damaged and occasionally incomplete copies (items 112, 161). It is to be added that only four items in the Catalogue (114, 126, 162, 174) cover the areas of Spisz, Orawa and the Tatra Mts in the maps of Hungary, whereas the pertinent bibliographical references include as many as thirty items.⁹

To sum up, the Catalogue has indicated that in Polish collections are many of the topographic maps of Poland published to 1870, but the Catalogue has disclosed also both an unsatisfactory quantitative condition and the disproportionate distribution of the basic topographic maps which should principally be kept in each of the above-mentioned university centres. This clearly uneven distribution creates inconveniences to researchers working on geographic-historical problems in our country, but if certain measures were undertaken nationwide the situation would certainly improve. What we have in mind here is substituting photocopies for missing sheets, bringing together the sheets of one map which are dispersed over different centres and, in library-to-library exchange giving away duplicates of the maps of other centres which can boast smaller cartographic resources.

The present volume is composed of two parts, each of which constitutes a separate issue. Part one comprises a list of the cartographic collections included, the catalogue proper (of 175 items), a brief list of the catalogued maps in a slightly altered pattern, indexes, and an appended bibliography. Part two comprises illustrations referring to 123 items of the Catalogue: reproductions of map sections, their title pages or the titles alone, explanations of signs, sheet indexes (original ones or, where they had been lacking, specially compiled for the Catalogue). If a map has had several editions the illustrations have been selected from the first and last editions that are listed in the Catalogue.

The items in the Catalogue are arranged in the order of the years of their publication. In case of maps whose sheets were issued in more than one year, their position in the Catalogue has been fixed by the final year of publication. In the above-mentioned brief list of maps, however, the order of the items has been established on the basis of the year in which the first sheet appeared.

The descriptions in the Catalogue have been prepared in accordance with an internal set of instructions worked out by the authors of the present volume which was later approved by the Editorial Committee on the basis of the opinions provided by Professors Bolesław Olszewicz and Franciszek Uhorczak. Use has also been made of the *Instructions for editing historical sources from the 16th to the middle of the 19th centuries* published in Polish by K. Lepszy in 1953 in Ossolineum — Publishing House of the Polish Academy of Sciences, Wrocław; *The Multilingual dictionary of technical terms in cartography* published by the International Cartographic Association (Wiesbaden, 1973) and the *Polish Dictionary of geographic terms* by S. Pietkiewicz and S. Żmuda (Warsaw, 1973) have both been helpful as regards the technical vocabulary of the subject.

For the convenience of foreign readers, the following Polish abbreviations have been substituted by their Latin counterparts:

b.m (bez miejsca)	=	s.l. (sine loco)
i in.	=	et al. (et alii)
ok.	=	ca (circa)
w	=	in
wol.	=	vol. (volumen)
wyd. (wydanie)	=	cd. (editio)

For each item, the description is preceded in the title by the date or dates of publication of the map and, below it, by the territorial guide word and its position in the series. The second and further editions are supplied in the title with two dates separated by a virgule: the former states the first edition. For instance, the date 1763/1806 reads "map published in 1806 but its first edition appeared in 1763". Within one year, the maps are arranged in the alphabetical order of their titles.

* These editions are recorded by L. Sawicki, *Spis map Archiwum Wojennego w Wiedniu odnoszących się do ziem polskich*, Warszawa 1920, items 1305, 1317.

⁹ L. V. Prikryl, *Vývoj mapového zobrazovania Slovenska*, Bratislava 1977, p. 76, 81—83, 86, 91—102, 112—115, 187—188, 206—207, 224—243, 245—246, 248, 265—276, 291—294, 308.

The territorial guide word "Polska" generally refers to the entire, or nearly entire, territory of pre-partition Poland. The other guide words are names either of historical provinces or of contemporary administrative or political units. If the territory covered by the map comprises several such areas the guide word is "Polska — część" (part of Poland). For maps covering Cieszyn Silesia we have adopted the designation "Śląsk austriacki" (Austrian Silesia) to emphasize the political attachment of that territory at the time, whereas for the map of the Prussian predominant part of Silesia has been labelled "Śląsk" (Silesia) just as the maps comprising the entire territory of that province.

The Catalogue description of the maps normally embraces the following nine points:

1. Title of the map
2. Publisher's specification
3. Authors of the map
4. Scale
5. Technique of execution. Number and size of the sheets
6. Other external features
7. Commentary
8. Copies of the map
9. Bibliography

1. TITLE OF MAP

It is principally given in its full form. Only second and further editions are given titles in abbreviated form, with reference to the first edition. When the different copies of one map display small differences in the title, the most frequent formulation is taken as the basic text, and the variations are cited in a note. Titles in significant variations are treated as equivalent and given in two or three columns by one another.

Spelling has been updated only as regards capitals and lower-case letters as well as in punctuation. All peculiarities of the spelling of the originals have been marked with the letter s in brackets: [s]. The omissions in the original text have been marked with two dash: — —.

Whenever the text of the title has been taken not from the title page but from other elements of the map we mention this in the notes. Sets of voivodship or powiat maps of the same scale but without a common title though constituting an editorial whole have been supplied with titles borrowed from the literature of the subject or coined by the present authors and cited in brackets.

On the margin by the title we have put the numbers of tables in the illustration part which comprise reproductions referring to the given map.

2. PUBLISHER'S SPECIFICATION

The elements of the publisher's specification, that is, the place and year of publication, the names of the editor, publishers or printers, are normally taken from the title data of the map and from the marginal texts or from annotations originally made on it. All data taken from the literature of the subject or deduced from the content or titlature of the map have been taken into brackets. If individual sheets appeared in different years we have given the years of publication of the first and last sheets. Dates determined approximately have been preceded by the abbreviation ca. The abbreviation s.l. (sine loco) has been used when the place of publication could not be identified. When the publisher, editor or printer are unknown the publisher's specification has been confined to the place and date of publication.

In establishing the dates of publication of maps without the years of their appearance we have used the courses of railway lines or the administrative divisions of the various periods. In this we have greatly benefited from the following books: T. Lijewski, *The development of the railway network in Poland*, Dokumentacja Geograficzna 1959, No. 5; W. Trzebiński, *German administrative divisions of Polish territories in 1815—1945*, Dokumentacja Geograficzna 1955, No. 9; W. Trzebiński and A. Borkiewicz, *Administrative divisions of the Polish Kingdom, 1815—1918*, Dokumentacja Geograficzna 1956, Nos. 4 and 4a; all of these books are in Polish.

Differences in the publisher's specification as given on the copies or sheets within one copy have been pointed out in the discussion of the specification or in a separate note.

3. AUTHORS OF THE MAP

This point includes the names and, whenever possible, full Christian names of the cartographers, draftsmen and engravers, occasionally also of the authors of topographic surveys as well as other persons

cooperating in the preparation of the map. In cases of team work we have also indicated the sponsoring institutions and the person or persons in charge. Information borrowed from the literature of the subject has been given in brackets.

Insofar as it has been necessary and possible, we have indicated which sheets or elements of the map had been prepared by the cooperating individuals.

In establishing the correct spelling of personal names and in unfolding initials we have mainly used the following works and studies: *Polski Słownik Biograficzny* vols. 1—22, Cracow 1935—1977; *Allgemeine deutsche Biographie*, Bd. 1—56, Leipzig 1875—1912; B. Olszewicz, *Wykaz polskich pracowników na polu kartografii*, in: *Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej*, seria C No. 4, Warsaw, 1961; W. Bonacker, *Kartenmacher aller Länder und Zeiten*, Stuttgart, 1966; R. V. Tooley, *A dictionary of mapmakers*, Map collectors circle Nos. 16, 28, 40, 50, 67, 78, 91, 99, 100, 110, London, 1964—1975.

4. SCALE

This point normally starts with a description of the linear or natural scales. In construing the scales we have taken account of the numerical relations between the units of the given system of measures of distance. We have also tried to distinguish a segment of the linear scale such that would correspond to a certain, preferably integral number of measurement units of a lower order, say the new Polish duodecimals, English or Viennese inches etc. Map scales in geographic (German) miles, or other miles such that stand for definite parts of the meridian have been recalculated into metric measures. The numerical scale we have determined in this manner is actually the scale as the cartographer intended it to be rather than a real scale.

When there are two or more linear or natural scales one of them has only been used. They have been ignored whenever there was a numerical scale on the map next to them.

The solutions of the scales have been given in brackets. In the calculations we have used among others the following studies: J. Kolberg, *Porównanie teraźniejszych i dawniejszych miar i wag w Królestwie Polskiem używanych...*, Warsaw, 1819; E. Stamm, *Miary długości w dawnej Polsce*, Wiadomości Służby Geograficznej, vol. 9, 1935, pp. 350-378; idem, *Staropolskie miary*, part I: *Miary długości i powierzchni*, Warsaw, 1948; H. Szymański, *Jednostki miar*, Warsaw, 1956; A. Drozdowska, *Jak należy rozwiązywać podziałkę mapy*, 1970 [typescript].

5. TECHNIQUE OF EXECUTION NUMBER AND SIZE OF SHEETS

The technique by which the map was made has been given in abbreviation (drz. = drzeworyt = wood carving; mdz. = miedzioryt = copperplate engraving; litogr. = litografia = lithography) or in the full designation (cynkografia = zincography; staloryt = steel engraving). The technique of colouring and the application of colours have been considered. Sheets not included in the overall numbering or in some other system of signs have been supplied with the abbreviation: nlb. The size of the sheet (or of a card in the atlas) refer to the outer line of the frame; the first line stands for width (the base), the second for length (height). If differences in size between sheets amount to several millimeters, averaged or most frequent sizes have been adopted. Bigger differences — but not exceeding 3 cm — have been disclosed by noting the largest and the smallest sizes, say 54.7 — 56.7 × 46.0 cm (meaning that the width of the sheets varies between the first two values). Marginal sheets of smaller size have been defined as half-sheets. When differences in size of sheets result from map projection the size of one selected sheet has been given only, say sheet 110 in item 141. By way of exception, size has been given for the entire map when it survived in copies of sheets pasted together.

6. OTHER EXTERNAL FEATURES

The sheets are mentioned that contain elements such as title, scale, legend, sheet index or tables as they facilitate the identification and use of the map. Information is given on any given map's peculiar orientation, on its decorative elements and on the map-makers unless they had been mentioned under heading 3), on numbers of sheets covering Polish territories in case of maps with a broader territorial scope, information on marginal notes etc.

7. COMMENTARY

The commentaries are intended to help the reader to evaluate any given map as a source and, whenever necessary, to distinguish the elements of the map in terms of their chronological order. Moreover, the commentaries are to indicate the place of the given map in the development of cartography in our Country, especially in Polish cartography.

Great emphasis has been laid on indicating the relationships between some maps. This applies both to new editions and to more or less compilatory maps. To maps based on topographic surveys we have appended information on the scale, time and course of the measurements made.

8. COPIES

First are mentioned the institutions owning at least one complete copy of the map; next — in a new line — come institutions possessing incomplete copies only. Names of institutions have been given in the form of sigla which are developed for the reader's convenience on p. XLIII. We have given the specific signature each copy carries in the collection. Incomplete copies have been recorded either by listing the preserved sheets or listing the missing sheets if these were fewer.

We have also described the peculiarities of the copies due to the binder's work on them. It is not indifferent to the map's user whether it has the form of an atlas or whether its sheets had been cut into parts after having been strengthened with cloth underneath with a view to being put into a map holder.

9. BIBLIOGRAPHY

The literature concerning the given map or its makers has been given in the alphabetical order using abbreviations explained on p. 105—109.

NOTES

Two kinds of notes have been used. Those marked with lower-case letters concern the varieties of the original text on the map as well as the form of individual copies, whereas notes marked with Arabic numerals give other explanations.

INDEXES

The first index collects the geographic names mentioned in the principal part of the Catalogue except (1) names of localities used to indicate the map's territorial scope; (2) names connected with the titles of the addressees of dedications, (3) names of localities in which the map-makers lived, (4) names of rivers and lands whose personifications occur among the decorative elements of the map, (5) names occurring in connection with the heraldic arms of lands and towns placed on the map, (6) names included in the fourth index. The numbers of items in which the indexed names occur in the territorial guide word have been distinguished by a semibold type.

The next index is that of personal names. Semibold type has been used to indicate the family and Christian names of the most important map-makers as mentioned under point 3 of the descriptions as well as the pertinent positions of the Catalogue. This index does not comprise the names of authors of the bibliographical items or the names of publishers, printers and booksellers.

These latter have been compiled into a third index, which also includes the firms and institutions dealing in the making, production and sale of maps.

The fourth index records the places of publication, printing and engraving as well as the places in which the maps were kept in stock.

The fifth and last index arranges all of the recorded copies of maps by the collections in which they are kept and in the alphabetical order of their sigla.

Just as in the first two, in the third, fourth and fifth indexes the numbers refer to the positions in the Catalogue.

LIST OF BIBLIOGRAPHICAL ITEMS AND THEIR ABBREVIATIONS

This is a complete list of bibliographical items included in the last point of the Catalogue description. It also gives explanations to the abbreviations used in it.

* * *

With the lapse of time, any closed central catalogue runs the danger of getting more and more obsolete, especially as regards the location of the copies of the maps. For our Central Cartographic Catalogue, the materials which were collected for eight years, it will be necessary to record all alterations in the form of a card catalogue and subsequently to publish supplements.

We wish to express our deep gratitude to Professor Kazimierz Dziewoński, Chairman of the Editorial Committee of the fifth volume of the Central Cartographic Catalogue, for his kind help in completing our work and for supporting its publication.

The descriptions of ornamentation of many maps kindly supplied by Mrs. Elżbieta Budzińska, historian of art, have been of great help in our work.

Words of gratitude are also due to Mrs. Wanda Spryszyńska and Mrs. Irena Stańczak for their assistance in the preparation of the two parts of this volume for publication.

Teresa Paćko, Wojciech Trzebiński

Translated by Zygmunt Nierada

Warsaw, April 1978

WYKAZ ZBIORÓW I ICH SIGLÓW
 ПЕРЕЧЕНЬ СОБРАНИЙ С ИХ СИГЛАМИ
 LIST OF COLLECTIONS AND THEIR SIGLA

Bydg.-Publ.	Bydgoszcz, Miejska Biblioteka Publiczna
Gdańsk-PAN	Gdańsk, Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk
Gdańsk-WAP	Gdańsk, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Gliwice-AP	Gliwice, Oddział Terenowy Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Katowicach
Kat.-BŚ	Katowice, Biblioteka Śląska
Kórnik-PAN	Kórnik, Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk
Krak.-Czart.	Kraków, Biblioteka Czartoryskich
Krak.-IG UJ	Kraków, Instytut Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego
Krak.-Jag.	Kraków, Biblioteka Jagiellońska
Krak.-PAN	Kraków, Biblioteka Polskiej Akademii Nauk
Krak.-WAP	Kraków, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Krak.-ZNPB UJ	Kraków, Zakład Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki Instytutu Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego
Lublin-KUL	Lublin, Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Lublin-Łopac.	Lublin, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego
Lublin-UMCS	Lublin, Biblioteka Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin-ZGF UMCS	Lublin, Zakład Geografii Fizycznej Instytutu Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej
Łódź-BU	Łódź, Biblioteka Uniwersytecka
Łódź-IG UŁ	Łódź, Instytut Geografii Uniwersytetu Łódzkiego
Łódź-Publ.	Łódź, Miejska Biblioteka Publiczna im. L. Waryńskiego
Olsztyn-ADW	Olsztyn, Archiwum Diecezji Warmińskiej
Olsztyn-WAP	Olsztyn, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Opole-WAP	Opole, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Poznań-BU	Poznań, Biblioteka Główna Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
Poznań-IG UAM	Poznań, Instytut Geografii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
Poznań-PTPN	Poznań, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
Poznań-Racz.	Poznań, Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego
Poznań-WAP	Poznań, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Szczecin-Publ.	Szczecin, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. S. Staszica
Szczecin-WAP	Szczecin, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Toruń-BU	Toruń, Biblioteka Główna Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
Toruń-Książn.	Toruń, Książnica Miejska im. Mikołaja Kopernika
Toruń-WAP	Toruń, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
W-wa-AGAD	Warszawa, Archiwum Główne Akt Dawnych
W-wa-Arch. PAN	Warszawa, Archiwum Polskiej Akademii Nauk
W-wa-BN	Warszawa, Biblioteka Narodowa
W-wa-BUW	Warszawa, Biblioteka Uniwersytecka
W-wa-CBW	Warszawa, Centralna Biblioteka Wojskowa
W-wa-Geol.	Warszawa, Instytut Geologiczny
W-wa-IG PAN	Warszawa, Biblioteka Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk
W-wa-IG UW	Warszawa, Biblioteka Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego (d. Biblioteka Instytutu Geograficznego UW)
W-wa-IH PAN	Warszawa, Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk — Zakład Atlasu Historycznego
W-wa-IH UW	Warszawa, Biblioteka Instytutu Historii Uniwersytetu Warszawskiego
W-wa-MHW	Warszawa, Biblioteka Muzeum Historycznego m. st. Warszawy
W-wa-ML	Warszawa, Biblioteka Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza
W-wa-MN	Warszawa, Biblioteka Muzeum Narodowego
W-wa-Publ.	Warszawa, Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
Wrocl.-BU	Wrocław, Biblioteka Uniwersytecka
Wrocl.-IG Uniw.	Wrocław, Instytut Geografii Uniwersytetu Wrocławskiego
Wrocl.-Ossol.	Wrocław, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich Polskiej Akademii Nauk
Wrocl.-WAP	Wrocław, Wojewódzkie Archiwum Państwowe
Żywiec-AP	Żywiec, Archiwum Państwowe

WYKAZ SKRÓTÓW
СОКРАЩЕНИЯ
ABBREVIATIONS

admin.	— administracyjny	oprac.	— opracował
ark.	— arkusz	p.	— part
atl.	— atlas	pkt	— punkt
austr.	— austriacki	pl.	— plan
aut.	— autor	polit.	— polityczny
b.	— były	poszerz.	— poszerzony
b. sygn.	— bez sygnatury	pow.	— powiat
ca	— circa	powiel.	— powielany
cz.	— część	poz.	— pozycja
d.	— dawny	prow.	— prowincja
dep.	— departament	przyp.	— przypis
dl.	— długość	rec.	— recenzja
druk.	— drukarz, drukował	red.	— redakcja, redaktor
drz.	— drzeworyt	reed.	— reedycja
ed.	— editio	rej.	— rejencja
egz.	— egzemplarz	reprod.	— reprodukcja
et al.	— et alii	rkp.	— rękopis
form.	— format	ros.	— rosyjski
fragm.	— fragment	ryc.	— rycina
geogr.	— geograficzny	rys.	— rysownik, rysował
gm.	— gmina	ryt.	— rytownik, rytował
gub.	— gubernia	rz.	— rzeka
jęz. franc.	— język francuski	s.	— strona
jęz. niem.	— język niemiecki	/s/	— sic
jęz. łac.	— język łaciński	s. l.	— sine loco
jęz. pol.	— język polski	sek.	— sekcja
jęz. ros.	— język rosyjski	skorow.	— skorowidz arkuszy
k.	— karta	supl.	— suplement
k. tyt.	— karta tytułowa	sv.	— svazek
kier.	— kierownik, kierownictwo	sygn.	— sygnatura
kolor.	— kolorowany, kolorował	szer.	— szerokość
litogr.	— litografia, litograf, litografował	szp.	— szpalta
m.	— miasto	t.	— tom
marg.	— margines	tabl.	— tablica
maszyn.	— maszynopis	topogr.	— topograficzny
mdz.	— miedzioryt	tyt.	— tytuł
mieszk.	— mieszkaniec	uzup.	— uzupełniony
n.	— następny	vol.	— volumen
nakl.	— nakładca, nakładem	vyp.	— wypusk
nb.	— notabene	woj.	— województwo
nlb.	— nieliczbowany	wyd.	— wydanie, wydawca, wydany
odb.	— odbitka	wyk.	— wykonawca, wykonał
okł.	— okładka	wys.	— wysokość
op. cit.	— opus citatum	z.	— zeszyt

KATALOG MAP
КАТАЛОГ КАРТ
CATALOGUE OF MAPS

1. Prussiae das ist des Landes zu Preussen, welchs das herrlichste Theil ist Sarmatiae Europaeae, eigentliche und warhafftige Beschreibung, zu Ehren dem Durchleuchtigsten und Hochgebornen Fuersten und Herrn, Herrn Albrecht Friderichen Marggraffen zu Brandenburg in Preussen, zu Stettin, Pommern, der Cassuben und Wenden Hertzogen, Burggraffen zu Nuernberg und Fuersten zu Ruegen, meinem gnedigen Fuersten und Herrn durch Casparum Hennenbergerum Erlichensem, Pfarherrn zu Muelhausen auff Natangen.
2. Gedruckt zu Koenigspers in Preussen bey Georgen Osterbergern im Jar [s] M.D.LXXXVI.
3. Kaspar Henneberger; ryt. Kaspar Felbinger¹.
4. 8 deutsche Meilen — — gemein oder mittelmessig — 16,6 cm \approx 4 cale decymalne
pruskie [ca 1:400 000]
5. Drz., kolor. ręcznie sygnatury miast; 9 ark. nlb. form. 35,0—37,5 × 31,5—33,5 cm, we wspólnej ozdobnej ramie, całość form. 103,5 × 96,5 cm.
6. Na ark. [1]²: dwuszpaltowy opis ziem pruskich w ramie ozdobionej ornamentem rolwerkowym i roślinnym.
Na ark. [2]: tytuł mapy z dedykacją jej autora i z wierszem dedykacyjnym A. Lobwassera dla księcia pruskiego Albrechta Fryderyka Hohenzollerna — w ramie ozdobionej ornamentem rolwerkowym i roślinnym oraz herbami, min. Polski i Prus.
Na ark. [3]: objaśnienie znaków w ramce z ornamentem kandelabrowym.
Na ark. [7]: na słabo opracowanej części centralnej woj. pomorskiego figuruje tekst o roszczeniach Zakonu do Pomorza Wschodniego — ujęty w wieniec laurowy; nad dolną ramką — rysunek kompasu.
Na ark. [8]: adres wydawniczy, obok sygnatura drzeworytnika: monogram wiązany C. F. [Caspar Felbinger] i dluto.
Na ark. [9]: potrójna podziałka liniowa w milach niemieckich: dużych, średnich i małych; obok wiersz do czytelników podpisany: A. L. D. [Ambrosius Lobwasser Dichter], w ozdobnej ramce. Obszar Bałtyku na ark. [4] i [5] zdobi kilka żaglowców, u wybrzeży Sambii — dwie informacje w formie wierszowanej o wyrzucanym z morza bursztynie.
7. Następne wydania mapy, odbijane z oryginalnych klocków, ukazały się w latach 1595, 1629 (poz. 3), 1638 (poz. 172), 1639, 1656 i 1679 z nieznacznymi zmianami w tytule i aktualnymi adresami wydawniczymi. Równocześnie z wydaniem drugim opublikował Henneberger dzieło *Erklärung der preussischen grössern Landtaffel oder Mappen* (Królewiec 1595)³. Zawiera ono obszerny (z przedmową 492 s.) słownik geograficzno-historyczny i zarazem skorowidz miejscowości ze wskazaniem ich położenia na mapie, uzupełniony krótszym (29 s.) słownikiem (skorowidzem) jezior i rzek.
W XVI i XVII w. mapa była publikowana w przeróbkach w atlasach A. Orteliusza, G. Merkatora, J. i W. Blaua, J. Jansoniusa i in. M. Łodyńskiego. *Centralny katalog...* z. 1 s. 213—218, z. 2 s. 103—104 notuje 34 takie przeróbki z lat 1584—1684.
8. Toruń-Książn. Kart. 1 (egz. podniszczony z ubytkami, skleiony w jedną całość, oprawiony za szkłem).
9. Boysen s. 81—84; Buczek: *Dzieje* s. 31; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 40; Estreicher t. 18 s. 97—98; Horn s. 241—246; Lewandowska poz. 525; Olszewicz: *Kartogr. XV i XVI w.* poz. 30; *Polska na starych mapach* poz. 40; Szeliga: *Analiza* s. 79; Szeliga: *Dokładność map wybrzeża* s. 33—43.

¹ Rysunek mapy i napisy / czystorysu na klocki przeniósł sam Henneberger, wyrył C. Felbinger.

² Numeracja sztuczna, zob. skorow. zastępczy, tabl. 3, ryc. 2.

³ W bibliotekach polskich, według prowadzonego przez Bibliotekę Narodową w Warszawie centralnego katalogu starych druków, znajduje się 16 egz. tego dzieła.

1. Nova illustrissimi principatus Pomeraniae descriptio cum adjuncta principum genealogia et principum Tabl. 1—2
veris et potiorum urbium imaginibus et nobilium insignibus.
2. [S.l. 1618].
3. Eilhardus Lubinus [Eilhard Lübben]; ryt. Nicolaus Geilkerkius¹.

4. Scala milliarium, quorum 15 uni gradui respondent: 3 mile geogr. — 9,15 cm [ca 1:230 000]²
5. Mdz.; 12 ark. nlb. form. 53,0 × 41,0 cm, we wspólnym ozdobnym obramowaniu.
6. Zewnętrzny pas obramowania, szerokości 13,5 cm, zawiera tytuł mapy oraz 49 widoków i perspektywicznych planów miast³, osad⁴ i zamku w Szadzku, w tym ok. 20 wykonanych przez malarza Hansa Wolfarta. Pas wewnętrzny, szerokości 1,8 cm, mieści 354 herby i nazwiska szlachty pomorskiej.
Na polu mapy, poza rysunkiem kartograficznym, w części górnej — dwa drzewa genealogiczne: książąt rugijskich i książąt pomorskich ze 157 portretami oraz róża wiatrów. W części środkowej — na wspólnym kartuszu ozdobionym alegoriami sprawiedliwości i pobożności znajduje się herb Pomorza Zachodniego okolony portretami współczesnych Lubinowi pięciu książąt pomorskich, na pierwszym miejscu ks. Filipa II, który zlecił wykonanie mapy. Niżej, na podwieszanej draperii herby dziewięciu księstw i prowincji Pomorza Zachodniego oraz godło z chorągwi lenne. W części dolnej — obszerny opis Pomorza pt. *Pomeraniae et rerum in ea memorabilium brevis descriptio E. Lubini*, podzielony kolumnami na 7 szpał. Pierwsza szpałta zwieńczona draperią spływającą w kształcie namiotu, po bokach postacie alegoryczne i narzędzia rolnicze, pośrodku maskaron z girlandami owoców. Autoportret Lubina z przyrządami mierniczymi i kreślarskimi oraz wkomponowana w obramowanie portretu podziałka liniowa; jako pendant — postać Bachusa w owalnym kartuszu, pod nim sygnatura amsterdamskiego sztycharza: *Nicolaus Geilkerckius sculpsit*.
7. Pierwsze wydanie mapy, opartej na co najmniej 5 793 obserwacjach w terenie, ukazało się w 1618 r. w małym nakładzie. Płyty-matryce zaginęły podczas wojny trzydziestoletniej. Odnalezione zostały dopiero w 1756 r. w Stralsundzie, po czym nakładem Johanna Jakoba Weitbrechta, księgarza z Greifswaldu, sporządzono z nich w Hamburgu nowe, nieliczne odbitki (zob. poz. 10). W 1926 r. ukazała się w Szczecinie nakładem H. Moencka reprodukcja I. wydania w formie mapy ściennej⁵.
8. Gdańsk-PAN kart.b.470 (egz. kolor.); Lublin-Łopac. 2/1 (mapa sklejona na płótnie w jedną całość); Toruń-BU M.143 (egz. w postaci jw.); W-wa-BN 6638 (egz. częściowo kolor., w postaci jw., podniszczony, z ubytkami).
Nb. nie ma pewności, czy wszystkie ww. egzemplarze pochodzą istotnie z pierwszego wydania, por. poz. 10.
9. *BMC* vol. II szp. 699; *Cat. Labanoff* poz. 997; *Cat. Schropp* s. 125; *Chojnacka* s. 270—274+reprod.; *Frankiewicz* s. 105, 108—109; *Kosacka: Informator* s. 87, 126, 127, 132; *Lips* s. 79-101, s. 82 przyp. 13 — zestawienie starszej literatury; *Polska na starych mapach* poz. 43; *Szeliga: Analiza* s. 39—46+reprod.; *Wolkenhauer* s. 409.

¹ Inaczej: Geilkerckius, Geilkercken, Geilkerken lub Geilenkercken.

² Skala zamierzona przez autora mapy. Skala rzeczywista w kierunku wschód-zachód wynosi ok. 1:210 000, a w kierunku północ-południe — ok. 1:190 000 (K. Lips, op. cit. s. 97; por. J. Szeliga: *Analiza...* s. 40-42).

³ M.in. miast: Banie, Białogard, Bobolice, Bytów, Darłowo, Dąbie, Dobrzyń, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Kamień Pomorski, Karlino, Kolobrzeg, Koszalin, Łębork, Leba, Pyrzyce, Sianów, Sława, Słupsk, Stargard Szcz., Suchań, Szczecin, Szczecinek, Trzebiatów, Wolin.

⁴ M.in. Kolbacza (w 1975 r. w gm. Stare Czarnowo), Marianowa (w 1975 r. siedziba GRN) i Podlesia (w 1975 r. w gm. Stargard Szcz.) — w woj. szczecińskim.

⁵ Egz.: Szczecin-Publ. K.785/AF-37; Szczecin-WAP 701; W-wa-IG PAN b. sygn.

1576/1629

PRUSY KSIĄŻĘCE, PRUSY KRÓLEWSKIE — część

poz. 3.

- Tabl. 3—5** 1. Prussiae das ist des Landes zu Preussen welches das herrlichste Theil ist Sarmatiae Europae — — Beschreibung — — durch Casparum Hennebergerum Erlichensem, Pfarrern des Fuerstlichen Hospitals Loebenicht Koenigsberg¹. [Ed.3].
2. Gedruckt zu Koenigsberg in Preussen bey Lorentz Segebaden im Jahr MDCXXIX.
3. Kaspar Henneberger; ryt. Kaspar Felbinger.
4. [ca 1:400 000]
5. Drz.; 9 ark. form. 34,8 × 30,6 cm.
6. Jak w poz. 1.
7. Mapa odbita z kłоек pierwszego wydania (poz. 1), od którego różni się brakiem ozdobnej ramy.
W roku 1863 mapa została powielona techniką fotolitograficzną przez Königliche Physikalisch-Ökonomische Gesellschaft w Królewcu z dodaniem karty tytułowej i jednej strony tekstu objaśniającego.
8. Oryginały: Olsztyn-ADW M.46/I (mapa ścienna) oraz M.46/II; Olsztyn-WAP b.sygn. (mapa ścienna z ubytkami na ark. 5 i 6).
Wydanie fotolitograficzne z 1863 r.: Gdańsk-PAN Kart.b.II.4; Toruń-BU M.123 (2 egz.: mapa ścienna i w luźnych ark.); W-wa-Publ. Sz.58/24 (reprod. fotograficzna).
9. *Geogr. Literatur*, Petermanns Mitt. [Bd.9]:1863 s. 395; *Kosacka: Informator* s. 99, 134.

¹ Pełny tytuł z niewielkimi odmiannymi pisowni zob. w poz. 1.

1650

UKRAINA, PODOLE, WOŁYŃ — część, RUŚ CZERWONA — część

poz. 4.

- Tabl. 6—8** 1. Delineatio specialis et accurata Ukrainae cum suis palatinatibus ac districtibus, provinciisque adiacentibus bono publico erecta per Guilhelmum le Vasseur de Beauplan S. R. M[ajestatis] Poloniae et

Sueciae architectum militarem et capitaneum aeri vero incisa opera et studio Wilhelmi Hondii S. R. M[ajestatis] Poloniae et Sueciae chalcographi privilegiati.

2. Gedani, Anno Domini M.C.D.L. [recte 1650].
3. Guillaume Le Vasseur de Beauplan; rys. tenże, ryt. i rysunkami ozdobił Wilhelm Hondt [Hondius].
4. Milliaria Polonica: 20 mil = 1° południka — 23,4 cm [ca 1:460 000]
5. Mdz.; 8 ark. nlb. form. średnio 53,3 × 40,5 cm + 4 ark. nlb. form. 53,3 × 10,0 cm wypełnione tekstem tytułu.
6. Na ark. [1]¹: na rozwianym sztandarze z frędzlą i dwoma chwastami przedłużenie mapy z dalszym biegiem Dniepru od 48° szerokości geogr. pn. po Chortycę; po przeciwnej stronie arkusza, w prawym górnym rogu — herb Polski.
Na ark. [2]: przy sygnaturze Korsunia objaśnienie: *Urbs a Rege Stephano extractum [s] anno 1581*.
Na ark. [6]: 6 podziałek liniowych wyrażonych w milach polskich, niemieckich, włoskich, francuskich, moskiewskich i ukraińskich a umieszczonych na tablicy, którą zdobi osiem postaci: towarzysz pancerny w husarskiej zbroi ze skrzydłami i z kopyą, grupa czterech kozaków, dwaj szlachcice w czamarach i postać męska we wschodnim zawoju.
Na ark. [7]: objaśnienie znaków na tablicy ozdobionej grupą czterech szlachciców w bogatych strojach (żupany, delie, czapki z futrem i trzęsieniami).
Na ark. [8]: napis: *Guilhelmus le Vasseur de Beauplan S. R. M[ajestatis] architectus militaris et capitaneus mensuravit et delineavit. Wilhelmus Hondius S. R. M[ajestatis] chalcographus sculpsit cum privilegio S. R. Majestatis in triginta annos, Gedani Anno MDCL*. W egzemplarzu Biblioteki Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie na wschód od sygnatury Beresteczka znajdują się dosztychowane dwa krzyże jako znaki pola bitwy z 1651 r., a obok na rozwiniętym zwoju objaśnienie: *Circa Berestetzium ubi haec nota reperitur, Johannes Casimirus Rex Pol[oniae] cecidit et in fugam verti 300 000 Tartaros et rebelles Cosacos. Anno 1651 die 30 Junii*.
Orientacja mapy południowa. Stopnie geograficzne z podziałem na minuty zaznaczone tylko na ramce. Nazwy miejscowości i rzek na ogół po polsku, często zniekształcone m.in. przez brak znaków diakrytycznych. Nazwa Czarnego Szlaku tatarskiego po polsku. Nazwy województw i objaśnienia — w jęz. łacińskim.
7. Ta pierwsza wielka i szczegółowa mapa ukraińsko-podolskich kresów Rzeczypospolitej stanowi jedno z największych osiągnięć dawnej kartografii polskiej. Powstała jako rezultat pomiarów terenowych wykonywanych w ciągu ośmiu z górą lat przez samego Beauplana w związku z jego licznymi, jako inżyniera wojskowego w służbie polskiej, pracami fortyfikacyjnymi i planistycznymi. Mapa była instrumentem a zarazem odbiciem prowadzonej wówczas na Ukrainie z dużym rozmachem akcji osadniczej. Specyficzną cechą mapy jest duże zróżnicowanie osiedli i szczegółowe przedstawienie nadrzecznych ciągów osadniczych. Ponadto oznaczono na niej góry, wzgórza, urwiska, rzeki, brody, źródła, bagna, lasy, drogi, szlaki tatarskie, granice państwa. Obraz Ukrainy i Podola zawarty na mapach Beauplana szybko przyswoiła sobie kartografia europejska.
Czystorys mapy został ukończony ok. 1645 r. i oddany do wrytowania gdańskiemu sztycharzowi Wilhelmu Hondiusowi, po czym uzupełnił go jeszcze Beauplan nowymi zdjęciami. Pierwsza koncepcja mapy obejmowała tylko 2 stopnie szerokości geograficznej, od 48° do 50°. W ostatecznym kształcie została poszerzona do 51° szer. geogr., w wyniku wykonanego przez Beauplana zdjęcia północnej części Ukrainy nadnieprzańskiej. W. Hondius wrytował mapę w latach 1648—1650. Po odbiciu pewnej liczby egzemplarzy dosztychowano jeszcze napis o bitwie beresteckiej. Ponadto istniała jeszcze jedna wersja mapy, z tym samym tytułem, przedstawiająca tylko wschodnią część Ukrainy, tj. ark. [1], [2], [5] i [6] mapy w jej ostatecznej postaci.
Zmniejszoną kopię tej wersji „ze starego i wielce uszkodzonego oryginału” reprodukoval J. U. Niemcewicz, *Zbiór pamiątek historycznych o dawnej Polsce*, t. III, Warszawa 1822.
8. W-wa-IG PAN D.2617 (egz. podniszczony z ubytkami na ark. [4] i [8], sklejony na płótnie w postaci mapy ściennej za szkłem).
Gdańsk-PAN kart. B.482 (brak ark. [2] i [3] oraz tytułu).
Krak.-Czart. 20/III (kolor, rękopiśmienna kopia współczesna w bardzo dobrym stanie).
9. *Błock* s. 15—16; *BMC* vol. 14 szp. 582; *Buczek: Beauplaniana* s. 1—36; *Buczek: Dzieje* s. 51—60+reprod.; *Buczek: History of Pol. cartogr.* s. 64—74+reprod.; *Buczek: PSB* t. I s. 385; *Buczek: Ze studiów* s. 36—53+reprod.; *Callier* poz. 246; *Chowaniec* s. 546—562; *Dzikowski: Zbiór kartogr.* s. 24—29; *Estreicher* t. 12 s. 423—424; *Fabiani-Madeyska: PSB* t. 9 s. 606; *Jacyk* s. 66—91; *Kat. B. N.* poz. 156; *Kordt* s. 21—24+reprod. korektowej odbitki mapy (egz. Państwowej Biblioteki w Dreźnie); *Kosacka: Informator* s. 81; *Kraszewski: Cat.* s. 122; *Olszewicz: Kartogr. XVII* w. poz. 74; *Olszewicz: Pol. kartogr. wojs.* s. 17—18+reprod., IV; *Pietkiewicz: Analize* s. 23; *Polska na starych mapach* s. 36—37; *Rastawiecki* s. 102—104; *Zarębska* s. 166—170.

¹ Numeracja sztuczna, zob. skorow. zastępczy, tabl. 6, ryc. 3.

1723

ŚLĄSK — część

poz. 5.

1. Mappa geographica Regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egerano adiunctis circumiacentium regionum partibus conterminis ex accurata totius Regni perlustratione et geometrica dimensione omnibus, ut par est, numeris absoluta et ad usum commodum nec non omnia et singula distinctius cognoscenda XXV. sectionibus exhibita à Joh. Christoph. Müller S. C. M. capitaneum et ingen. A. C. MDCCXX. **Tabl. 9—10**
2. [Augustae Vindelicorum 1723].
3. Joh[ann] Christoph Müller; rysunek kartograficzny ryt. Michael Kauffer; ornamentykę rys. Václav Vavřinec Reiner¹ w Pradze, ryt. Johann Daniel Herz.

4. Scala duorum milliar. Bohemicor. seu horar. 4 — 13,7 cm [ca 1:132 000]
5. Mdz.; 25 ark. form. 54,5—56,7 × 46,0 cm.
6. Narożniki mapy ozdobione bogatą dekoracją pejzażową i figuralną.
W narożniku prawym dolnym (na ark. XIX, XX, XXIV i XXV) — tytuł mapy, podziałka liniowa i sygnatura *Michael Kauffer sculpsit, Augusta Vind.* — na kartuszu z postaciami puttów i rogami obfitości, umieszczonym na tle pejzażu. Po lewej stronie kartusza Ceres z sierpem i snopem, w głębi sceny polowania na zające, jelenie i dziki; po prawej stronie — dwie bachantki z bukłakiem wina, kielichem i sztyletem oraz widok plantacji chmielu i winnicy na wzgórzu.
W narożniku lewym dolnym (na ark. XVI, XXI i XXII) — objaśnienie znaków na tle fragmentu skał z wejściem do kopalni. Obok — pracujący górnicy w charakterystycznych kapuzach, jeden z nich niesie urobek w płaskim koszu. U dołu robotnicy w kamieniołomie.
W narożniku lewym górnym (na ark. I i II) — panorama Małej Strany i Hradczanów od strony Weltawy, na tle draperii z frędzlami trzymanej przez anioły. Powyżej, wśród obłoków, św. Wacław, patron Czech, polecający Pragę opiece Madonny z Dzieciątkiem. Obok Świętego anioł trzymający proporzec z czarnym orłem.
W narożniku prawym górnym (na ark. IV i V) — herb Królestwa Czeskiego na kartuszu ozdobionym łańcuchem orderu Złotego Runa, trzymanym przez czarnego orla w koronie i dwa putta. Wokół kartusza na tle skał personifikacje 11 rzek czeskich. Po lewej stronie w głębi rozległy pejzaż z zabudowaniami, stado koni i bydło.
W każdym narożniku — sygnatury sztycharza i rysownika ornamentyki.
Ziem polskich dotyczą arkusze: III—V, IX, X i XV.
7. Mapa oparta jest na dokonanych przez autora w latach 1712—1717 pomiarach terenowych i określeniach współrzędnych geograficznych. Oddana do wrytowania w 1720 r., ukazała się już po śmierci autora, w 1723 r. Wraz z 25 arkuszami tej mapy wydano opracowany przez Müllera *Conspectus generalis* w skali 1:649 000 (w zbiorach objętych niniejszym katalogiem nie zarejestrowany). Mapa przy dobrej czytelności i estetyce wykonania odznacza się bogactwem treści. Była największą opublikowaną mapą Królestwa Czech do czasu wydania w latach 1847—1860 przez Wojskowo-Geograficzny Instytut w Wiedniu *Special-Karte des Koenigreich Böhmen* w skali 1:144 000. Stanowiła podstawowe źródło dla licznych opracowań kartograficznych: w 1726 r. ukazało się jej nie zgeneralizowane pomniejszenie do skali 1:230 000 (poz. 6), w XVIII w. wyszło też kilka przeróbek, m.in. w 1757 r. — *Le Rouge'a* (poz. 8), w 1758 i 1797 r. — Julienu (poz. 9, 27), w 1778 — J. Ch. Jaegera we Frankfurcie n. Menem, w 1785 r. — Lattrege w Paryżu. Ponadto przeróbki mapy Müllera były publikowane w różnych atlasach aż do lat sześćdziesiątych XIX w.
8. Kat.-BŚ 0708.V^a; Krak.-Czart. MNK/XVI/Mp/114/II^a oraz MNK/XVIII/Mp/416-440/Folio^a; Krak.-Jag. Atl.16/V^b; Poznań-BU 150689; W-wa-BUW M.3167 Cim.^a; W-wa-IG UW D.1792^a; Wrocław-BU 2.G.113.1^b; Wrocław-Ossol. 612/C/111^a (ark. I—VI, VIII—XXV—oryginały, ark.VII—faksymile).
9. *BMC* vol. 3 szp. 25—26; *Cat. mapparum* poz. 19; *Cat. Schropp* s. 116; Hantzsch poz. 438; Janczak s. 72 przyp. 157; Kuchař: *Cartes de Bohême* s. 20—28; Kuchař: *Mapy* s. 20—27; Kuchař: *Naše mapy* s. 58—64; Roubik sv. I s. 43—70. poz. 376; Rzepa s. 178; Švambera s. 1—2+reprod.: Wolkenhauer s. 425; Závadová-Jančová s. 94, 104—105.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w postaci atlasu.
¹ Na mapie: Reinner.

1726

ŚLĄSK — część

poz. 6.

Tabl. 11—12

1. *Mappa chorographica novissima et completissima totius Regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comitatu Glacensi et districtu Egrano adiunctis circumiacentium regionum partibus conterminis ex accurata totius Regni perlustratione et geometrica dimensione mandato caesareo instituta in hanc formam redacta et ad usum commodum nec non omnia et singula distinctius cognoscenda XXV sectionibus exhibita à Joh. Christoph. Müller S. C. M. capit. et ingen. A. C. M.DCC.XX hanc in formam reducta à Joh. Wolfg. Wieland, locumtenente et ingeniaro.*
2. [Augustae Vindelicorum] 1726.
3. Joh[ann] Christoph Müller, Joh[ann] Wolfg[ang] Wieland; rysunek kartograficzny ryt. Michael Kauffer; ornamentykę rys. Václav Vavřinec Reiner¹ w Pradze, ryt. Hieronim Sperling.
4. Scala duorum milliarium Bohemicor. seu horarum quatuor — 8 cm [ca 1:230 000]
5. Mdz.; 25 ark. form. ca 33,0 × 28,5 cm.
6. Jak w poz. 5.
7. Jest to pomniejszenie mapy J. Ch. Müllera z lat 1720—1723 r., poz. 5.
8. Krak.-Jag. Atl.614/II^a; Krak.-PAN B.II.481; Poznań-PTPN K.802^a; W-wa-IG PAN D.3430; W-wa-IG UW D.2652^a; W-wa-ML 97088; Wrocław-BU 3441-II.B dawna sygn.4.n.F.1166; Wrocław-Ossol. 2859/B.IV^b.
9. *BMC* vol. 3 szp. 26; *Cat. Schropp* s. 117; Kmiecikowa poz. 36; Kuchař: *Mapy* s. 27; Roubik sv. I poz. 380.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w postaci atlasu.
¹ Zob. poz. 5, przyp. 1.

1747

KURLANDIA

poz. 7.

1. Ducatus Curlandiae iuxta Barnikelii architecti Curici primarii geometricam delineationem geographica tabula expressus, studio Homannianorum Heredum. = Le Duché de Courlande, dressé dans une carte géographique sur le dessin géométrique de Mr Barnikel, premier architecte de Courlande par les Héritiers de Homann. Tabl. 13
2. Norimb[ergae] A. 1747.
3. [Johannes Chr.] Barnikel.
4. *Podziałka liniowa błędna*: millaria geographica vel Germanica communia 15 unius gradus: 1,5 mili — 7,75 cm [ca 1:440 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice i powierzchnie okręgów admin.; 2 ark. form.: 35,0 × 49,5 cm i 56,5 × 49,5 cm.
6. Na obu arkuszach — podziałki liniowe i objaśnienia znaków. Arkusze zachodzą na siebie w ten sposób, że środkowy pas pola mapy znajduje się na jednym i drugim arkuszu.
Na ark. zachodnim: tytuły jw., przy czym łaciński na rokokowym kartuszu ozdobionym emblematami rolnictwa: kłosa, sierpem i kosą, przed kartuszem para wieśniaków; tytuł francuski — nad górną ramką. W lewym dolnym narożniku arkusza tekst modlitwy „Ojcze Nasz” w języku łotewskim, zatyłowany: *Oratio Dominica in gratiam curiosorum Curice expressa*.
Na ark. wschodnim nad górną ramką tytuł: *Le Duché de Semgalle, par Mr. Barnikel aux depens des Heritiers de Homann à Nuremberg A. 1747*, ponadto w ozdobnym kartuszu dedykacja wydawcy dla 4 nadradców sprawujących rządę w Kurlandii.
7. Mapa była publikowana w atlasach Homanna (Łodyński z. I poz. 493, 534, 576 i s. 191), a także w atlasie R. J. Julienu (Dzikowski: *Kat.* poz. 227).
8. Bydg.-Publ. C.III.2715; Gdańsk-PAN kart.C.II.1479; Krak.-Czart. 105/21-22; Toruń-Książn., w atl. sztucznym: kart.441-442; W-wa-IG PAN D.8944 (arkusze sklejone na płótnie w jedną całość); W-wa-MHW 1599 (w atlasie).
Krak.-PAN C.III.3880 (ark. wschodni); W-wa BUW M.2133 (ark. zachodni).
9. *BMC* vol. 2 szp. 348; Buczek: *Dzieje* s. 65; Callier poz. 174, 226; Dzikowski: *Kat.* s. 309—310; *Kat. B. N.* poz. 146; *Kat. Gl. Śtaba* s. 12; Kmiecikowa poz. 42; Lewandowska poz. 263—264; Łodyński z. I s. 191; Rastawiecki s. 132 poz. 29; Sawicki: *Spis map* poz. 1213.

1757

ŚLĄSK — część

poz. 8.

1. Carte chorographique de la Bohême divisée en 12 cercles avec le Comté de Glatz et le territoire d'Egra en neuf feuilles égales aux vingt cinq petites de l'illustre Muller, dediée à S. A. S. M. le Comte de Clermont Prince par son très humble et très obéissant serviteur Le Rouge ing[énieu]r géographe. Tabl. 14—16
2. A Paris MDCCLVII, chez l'Auteur rue de Grands Augustins vis-à-vis le Panier fleuri. Avec privilège du Roi.
3. [George Louis] Le Rouge; ornamentykę mapy rys. i ryt. Martinet.
4. Deux milles de Bohême ou 4 heures de chemin — 7,9 cm [ca 1:230 000]
5. Mdz.; 9 ark. form. 54,5 × 46,5 cm we wspólnej ramce.
6. Narożniki mapy ozdobione dekoracją pejzażową i figuralną, w bogatych rokokowych obramowaniach.
W narożniku prawym dolnym (ark. 9) tytuł mapy i podziałka liniowa, u dołu fragmenty pejzażu ze scenami polowania na jelenia i dzika.
W narożniku lewym dolnym (ark. 7) objaśnienie znaków, u dołu praca w hucie szklanej i górnicy przy wejściu do kopalni.
W narożniku lewym górnym (ark. 1) objaśnienia pt. *Remarque*; w dolnej części rokokowego obramowania widok Małej Strany i Hradczanów od strony Weltawy.
W narożniku prawym górnym (ark. 3) objaśnienia pt. *Notte* i *Avertissement* ozdobione motywami skał i wody oraz postacią bóstwa rzecznoego. Pośrodku emblematy natury i geografii: muszle, kwiaty, globus, lunety, książki, cyrkle.
W każdym narożniku znajduje się sygnatura rysownika.
Ziem polskich dotyczą ark.: 2, 3 i 6.
7. Jest to przeróbka, o treści nieco zubożonej i z odmienną ornamentyką, mapy J. Ch. Müllera z 1726 r., poz. 6.
8. Gdańsk-PAN Kart.b.I.115.
W-wa-BN 241 (brak ark.: I, 7 i 9).
9. *BMC* vol. 3 szp. 27; *Cat. Labanoff* poz. 914; *Cat. Schropp* s. 117; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 5 poz. 5975 nr 70-78; Roubik sv. I poz. 90.

1758

ŚLĄSK — część

poz. 9.

1. Atlas topographique et militaire qui comprend les Etats de la Couronne de Bohême et la Saxe Electorale avec leurs frontières. Dediée à Sa Majesté l'Impératrice Reine de Hongrie et de Bohême. Par le S[aigneu]r Julien.

2. A Paris 1758 ches [s] l'Auteur à l'Hôtel de Soubise.
3. R[och] J[oseph] Julien, [Jean-Baptiste Bourguignon] d'Anville.
4. 1 3/8 lieues communes de France — 2,7 cm ≈ 1 cal francuski [ca 1:230 000]
5. Mdz., kolor, ręcznie granice polit. i admin.; 43 ark. + k. tyt. i 2 skorow. nlb. form. 37,0 × 24,0 cm + 6 ark. połówkowych.
6. K. tyt. ma postać frontispisu. Tytuł atlasu w rokokowym obramowaniu z motywami woluc i kwiatów. U góry wśród chmur portret cesarzowej Marii Teresy w owalnym medalionie i dwie postacie kobiece personifikujące Czechy i Saksonię, podające sobie dłonie. Po lewej stronie orzeł dwugłowy i ul z pszczołami, po prawej kogut, globus i paleta. U dołu scena ze szkoły wojskowej w Wiener Neustadt, powyżej napis: *Femme Latrè scripsit*.
Na ark. 6: objaśnienie znaków i 15 podziałek liniowych.
Skorowidz arkuszy [1] pt. *Carte générale des 39 premieres feuilles de l'Atlas géographique et militaire des Etats de la Couronne de Bohême et de la Saxe Electorale avec leurs frontieres [et ceter]a. A Paris chez R. J. Julien à l'Hôtel de Soubise* — stanowi zarazem mapę przeglądową w skali 1:1 200 000 terenu przedstawionego na ark. 1—39.
Skorowidz arkuszy [2] pt.: *Carte générale reduite des 43 feuilles de l'Atlas topographique et militaire des Etats de la Couronne de Bohême [et ceter]a pour servir à les assembler* — jest jednocześnie mapą przeglądową w skali ok. 1:2 000 000 całego terenu objętego arkuszami atlasu. Pobocznie — tekst zawierający m.in. informację Juliana o źródłach atlasu i zredagowaniu go przez d'Anville'a.
7. Atlas jest kompilacją m.in. mapy Czech Müllera (zob. poz. 5 i 6) i atlasu Śląska J. W. Wielanda i M. Schubartha, wydanego nakładem spadkobierców Homanna (zob. Łodyński z. 1 poz. 513). Ziemi polskich dotyczą arkusze nr: 12, 17, 18, 22—24, 27—30, 33—36, 39, 40, 43 oraz arkusze połówkowe — 12*, 18*, 24*, 30*, 43*. Zob. wydanie z 1797 r., poz. 27.
8. Bydg.-Publ. B.IV.149 (w atlasie pt. *Atlas topographique et militaire qui comprend le Royaume de Bohême* —. Paris 1758 R. J. Julien).
9. Łodyński z. 1 poz. 530; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 1 poz. 3029, vol. 6 poz. 8578; Roubik sv. 2 poz. 1111.

1618/1758

POMORZE ZACHODNIE

poz. 10.

1. Nova illustrissimi principatus Pomeraniae descriptio — —¹ [Ed.2].
2. [Hamburg 1758 nakł. Johann Jacob Weitbrecht].
3. Eilhardus Lubinus; ryt. Nicolaus Geilkerkius.
4. Scala milliarium, quorum 15 uni gradui respondent: 3 mile — 9,15 cm [ca 1:230 000]
5. Mdz., kolor, ręcznie granice i powierzchnie poszczególnych księstw i prowincji; 12 ark. form. 53,0 × 41,0 cm, we wspólnym ozdobnym obramowaniu.
6. Jak w poz. 2.
7. Jest to drugie, wykonane z tych samych płyt miedzioryticznych, wydanie mapy z 1618 r. (poz. 2).
8. W-wa-IG UW D.868.
9. Jak w poz. 2.

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 2.

ca 1760

POMORZE ZACHODNIE

poz. 11.

- Tabl. 17—18**
1. Ducatus Pomeraniae Citerioris et Ulterioris principatibus, comitatibus, urbibus suis definitae nova et ampla descriptio geographica aere expressa a Alb. Carolo Seuttero Geogr[apho] Caesar[eo].
 2. Aug[ustae] Vind[elicorum] [ca 1760].
 3. Alb[recht] Karl Seutter.
 4. 5 milliaria Germanica communia — 14,6 cm [ca 1:255 000]
 5. Mdz., kolor, ręcznie: granice polit., sieć wodna, obszary leśne, sygnatury miast; 6 ark. form. 56,2 × 48,2 cm.
 6. Na ark. 3: róża wiatrów.
Na ark. 4: podziałka liniowa oraz tabela odległości między znaczącymi miastami Pomorza; tytuł tabeli na rokokowym kartuszu.
Na ark. 6: tytuł mapy na bogatym rokokowym kartuszu, zwieńczonym herbami Pomorza, Brandenburgii i Szwecji, obok w chmurach personifikacja władzy w postaci kobiety z berłem pod okiem Opatrzności. Wokół kartusza rozbudowana kompozycja figuralna. Po lewej stronie personifikacja Pomorza — kobieta w książęcych szatach siedząca na tronie — wokół niej postacie i atrybuty symbolizujące bogactwo pól leśnych, rolnych i morskich tego kraju: Diana z psami, Ceres z pękiem owoców, kosz jarzyn, wieśniak ze snopem i rybak ze stosem ryb i „frutti di mare”. Poniżej ujście rzeki z opiekującym się nią bóstwem i flotą handlową na morzu. Po prawej stronie alegoria handlu ubezpieczonego obronnością kraju: paki z towarami, Merkury i Mars ukazujący plany fortyfikacji, obok przyrządy miernicze i panoplia. W rogu — Neptun z trójzębem i chłopiec z siecią.
Na trzech arkuszach północnych bogata ornamentyka Bałtyku w postaci licznych statków żaglowych i zwierząt morskich (foka, delfin, narwał).

7. Mapa była publikowana także w *Atlas Novus* T. C. Lottera (w niektórych wydaniach). *Liet. TSR kat.* poz. 2007 notuje wydanie, w którego tytule w miejscu nazwiska A. C. Seuttera figurują słowa: *a Tob. Conrado Lottero*. Wynika to stąd, że T. C. Lotter, który po śmierci Mateusza Seuttera (zm. w 1756 r.) i jego syna Albrechta Karola (zm. w 1762 r.) prowadził dalej oficynę, w późniejszych wydaniach map Seutterów zastępował ich nazwiska własnym.
8. Gdańsk-PAN Kart.B.470 (w atl. sztucznym).
9. Dzikowski: *Kat.* poz. 249 s. 328 (nr 177—182), s. 332—333; Frankiewicz s. 114; *Liet. TSR kat.* poz. 2007.

1763

KRÓLESTWO PRUSKIE, PRUSY KRÓLEWSKIE

poz. 12.

1. Regnum Borussiae, Episcopatus Warmienses, Palatinatus Mariaeburgensis et Culmensis cum territorio Dantiscano et ichnographia urbis Regiomontis. Ausp[iciis] Acad[emiae] Reg[iae] Scient[iarum] Berol[inensis] 1763. **Tabl. 19—20**
2. [Berolini] 1763.
3. [Jan Władysław Suchodolski].
4. 5 geometrischen Meilen, deren 15 einen Gradum latit. machen — 12,35 cm [ca 1:300 000]¹
5. Mdz., kolor, ręcznie granice polit. oraz granice i powierzchnie jednostek admin.; 6 ark. form. ca 56,0 × 45,0 cm.
6. Tytuł mapy rozmieszczony jest na górnych marginesach ark. I i II; na pozostałych arkuszach, nad górnymi ramkami — tytuł skrócony: *Regni Borussiae Fol. III—VI*.
Na ark. I: plan Królewca (aut.: Betger) w skali ca 1:8 000, z oznaczeniem i wykazem ważniejszych obiektów.
Na ark. VI: podziałka liniowa.
7. Czystorys mapy wykonał J. W. Suchodolski w 1739 r., na podstawie materiałów własnych i ojca — Samuela Suchodolskiego. Była to największa i najlepsza spośród opublikowanych map Prus do czasu ukazania się w latach 1802—1812 mapy F. L. Schröttera i F. B. Engelhardta, poz. 48. Późniejsze wydania — zob. poz. 31 i 38.
8. Gdańsk-PAN Kart.C.II.1201 (ark. podklejone płótnem); Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/964/folio (mapa sklejona na płótnie w jedną całość).
Poznań-PTPN K.1021 (ark.I); W-wa-BUW M.84 (w atl. sztucznym, brak ark.I).
9. *AGE* Bd.26:1808 s.363; *BMC* vol.II szp.885; *Cat. Labanoff* poz. 989; *Cat. Schropp* s.182; Olszewicz: *Kartogr. XVIII* w. poz. 106, 137; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8680; Sawicki: *Spis map* poz. 1255; Szeliga: *Analiza* s. 66—73+reprod.

¹ Szeliga: *Analiza* s. 68, podaje skalę 1:266 000.

1769

WOŁYŃ, PODOLE — część

poz. 13.

1. Volhinie. **Tabl. 21**
2. A Paris [1769] chez Le Rouge, rue des Grands Augustins.
3. [Franciszek Florian Czaki].
4. 2 lieues de 15 au degré — 5,7 cm [ca 1:263 000]
5. Mdz., kolor, ręcznie granice dóbr (z rozróżnieniem stosunków własnościowych), podkreślone kolorem nazwy miast; 3 ark. form. ca 48,5 × 31,5 cm.
6. Na każdym ark. figuruje jego numer poprzedzony całym lub skróconym słowem *feuille* oraz tytuł mapy i podziałka liniowa.
Na ark. 2: objaśnienie znaków.
Na ark. 3: adres wydawniczy jw.
Siatki kartograficzne nie ma. Ark. 1 i 2 zachowują ciągłość rysunku sytuacji, natomiast między ark. 2₂ a 3 istnieje luka.
7. Pierwowzór mapy został wykonany w latach 1760—1764 przez kapitana artylerii F. F. Czakię w wyniku przeprowadzonych przez niego zdjęć terenowych z inicjatywy i kosztem ks. Józefa Aleksandra Jabłonowskiego, wojewody nowogrodzkiego. Mapa najpierw wydana osobno, została później włączona przez Le Rouge'a do atlasu pt. *Cartes des troubles de l'Est, contenant l'Empire Turc, la Volhinie, Podolie* — (Paryż 1770), jako karty 2—4. Podczas kopiowania i sztychowania mapy zniekształcono niektóre nazwy topograficzne. Na jej podstawie przedstawiany był Wołyń na późniejszych mapach Polski, m.in. na mapach T. Ph. Pfaua z 1771 r., poz. 16 i J. A. Rizzi Zannoniego z 1772 r., poz. 18.
8. Krak.-Czart. 89 oraz 89a (egz. w atlasie Le Rouge'a z 1770 r.); Toruń-Książn. Kart 685 (w atlasie sztucznym).
9. Buczek: *Dzieje* s. 73—74; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 89—90; Buczek: *Prace kartografów* s. 160; Buczek: *PSB* t. 4 s. 161; Buczek: *Wołyń* s.21, 26+reprod.; Dzikowski: *Kat.* poz. 232 s. 313 (nr 2—4); *Kat. B.N.* poz. 153; Lewandowska poz. 440; Midzio s. 154—155+reprod.; Olszewicz: *Kartogr. XVIII* w. poz. 138.

POLSKA

poz. 14.

- Tabl. 22** 1. Carte générale et nouvelle de toute [s] la Pologne, du Grand Duché de Lithuanie et des pais limitrofes. Gravée par B. Folin capitaine du Corps d'Artillerie de la Couronne de Pologne.
2. à Varsovie MDCCLXX [Michał Gröll].
3. Ryt. B[artłomiej] Folino.
4. 15 milles communes d'Allemagne — 9 cm [ca 1:1 235 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; na niektórych egzemplarzach naniesione kolorem granice I lub II rozbioru; 4 ark. nlb. form. 48,5 × 41,5 cm.
6. Na ark. lewym górnym: tytuł mapy i objaśnienie znaków ujęte w laurową girlandę otoczoną obłokami, podtrzymywaną u góry przez 2 orły w koronach.
Na ark. lewym dolnym: 10 podziałek liniowych na tablicy w kształcie epitafium, ozdobionej girlandą.
7. Według hipotezy K. Buczka (*Dzieje* s. 76—77) autorem mapy był Karol de Perthées. Znana jest pod nazwiskiem sztycharza: B. Folina. Zob. też poz. 17 (wydanie z 1772 r.).
8. Kórnik-PAN A.II-65^a; Krak.-Czart. 105/45-48^b; Krak.-PAN C.III. 3602^a; Poznań-BU 150682^a; W-wa-BN 4547^a (egz. nie kolor.), 6131^a, 1534^a oraz 8177^c; W-wa-CBW C.II.3^a; W-wa-IG PAN D.8053^a; W-wa-MN C.III.592^a; W-wa-Publ. C/2-14. W-wa-IG UW D.908 (ark. prawy dolny).
9. BMC vol. 11 szp. 671; Buczek: *Dzieje* s. 76—77; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 93—94; Buczek: *Prace kartografów* s. 148—153; Callier poz. 23; Cat. Schropp s. 210; Dunikowska: *PSB* t. 7 s. 49—50; Estreicher t. 16 s. 246; Haczewska s. 118—119; Kat. B.N. poz. 84; Kmiecikowa poz. 61; Kraszewski: *Cat.* s. 102; Malinowski p. 6 poz. 722; Olszewicz: *Kartogr. XVIII* w. poz. 154; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 38; *Polska na starych mapach* poz. 78; Rastawiecki s. 52 poz. 139; Sawicki: *Spis map* poz. 935.

^a Egz. w formie mapy sklezionej na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy, ciętych na dalsze części. ^b Egz. w atlasie sztucznym.^c Odbitka na jedwabiu.

POLSKA

poz. 15.

- Tabl. 23—25** 1. Regni Poloniae, Magni Ducatus Lituaniae, provinciarum foedere et vasallagio illis junctarum, et regionum vicinarum nova mappa geographica. Borussiae Principi Friderico Henrico Ludovico, Friderici Regis Fratris Forti, Benigno Musis Amico, humillime dedicata a Joanne Jacobo Kanter bibliopola.
2. Regiomonti MDCCLXX [recte 1771] Jan Jakub Kanter.
3. Ryt. [Schleuen], ornamentykę tytułu rys. i ryt. [Daniel Chodowiecki].
4. 5 mil ktorich 15 w iednym gradusie — 5,5 cm [ca 1:675 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 16 ark. form. 51,0 × 43,5 cm + 1 lub 2 k. nlb. tekstu.
6. Ark. 1 stanowi skorowidz arkuszy na podkładzie przeglądowej mapy fizyczno-politycznej w skali ok. 1:2 700 000 pt. *Tabula Poloniae et Lituaniae geographica minor, ex majori in hanc formam ita reducta, ut appareat, quomodo illius partes et inter se jungi et facili negotio inveniri possunt.* Pod górną ramką w lewym narożniku napis: *Haec tabula geographica, e sedecim foliis composita, evulgatur cum privilegio Ser. Imperatoris Romani, et permissu Acad. Scient. Regiae Berolin.*
Na ark. 2: 3 podziałki liniowe oraz *Explikacya znaków.*
Na ark. 13 i fragmencie ark. 14: tytuł mapy i jego ornamentyka. Tekst tytułu wykonany częściowo literami ornamentalnymi na płycinie antycznej ruiny, obok postać polskiego szlachcica w żupanie i kontuszu, z pałaszem, w kółpaku obszytym futrem. W głębi scena potyczki pod płonącym miastem.
Do mapy dołączony jest tekst pt. *Tabella wszystkie województwa, ziemie, powiaty y starostwa, oraz y rzeki pryncypalne w sobie zawierająca* (tyt. także po łacinie).
Mapa nie uwidacznia dróg.
7. J. J. Kanter posłużył się zmodernizowaną przez A. F. Büschinga, rękopiśmienną kopią mapy sporządzonej prawdopodobnie w latach 1764—1768 w Polsce. Datę wydania ustalił K. Buczek (w artykule pt. *Jan Bakalowicz ...* s. 8). W 1773 r. ukazało się czteroarkuszone pomniejszenie mapy w skali ca 1:1 350 000 pt. *Nova mappa geographica Regni Poloniae, Magni Ducatus Lituaniae — redacta et edita a Georgio Friderico Uz — Norimb[ergae]*, a w 1788 r. jego 2 wydanie, które opublikowała oficyna Weigela-Schneidera w Norymberdze¹.
8. Gdańsk-PAN kart.II.17; Kórnik-PAN A.IV.11; Krak.-Czart. 86a/V i 86b/V (obydwa egz. w postaci atlasu), 105/29-44 i MNK/XVIII/Mp/377-392/III (obydwa egz. bez *Tabelli*); Krak.-IG UJ dawna sygn. 587 (w postaci atlasu, bez *Tabelli*); Krak.-Jag. Atl. 112/V (w postaci atlasu); Krak.-PAN C.I.2821 oraz B.IV.1516 (w postaci atlasu, bez *Tabelli*); Poznań-BU 150.483; Poznań-PTPN K.863; Poznań-Racz. A.IV.79; Toruń-Książn. Kart. 493 (bez *Tabelli*) oraz Kart. 409 (brak ark.: 1, 2, 5, 6 i *Tabelli*); W-wa-BN 5454-5470 oraz 0.2626 i 0.1097 (obydwa egz. bez *Tabelli*, drugi w atlasie sztucznym); W-wa-IH PAN V/321; W-wa-IH UW M.II.47 (w postaci atlasu); Wrocl.-BU 38-IV.B; Wrocl.-Ossol. 309/B/IV (z *Tabellq* w rkp.) oraz 310/B/IV (brak ark.: 2, 6, 13, 16). W-wa CBW C.II-6 (brak ark. 13 i 16).
9. BMC vol. 11 szp. 671; Buczek: *Dzieje* s. 75—76; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 91—92; Buczek: *Jan Bakalowicz* s. 8; Buczek: *Prace kartografów* s. 153—155; Callier poz. 21; Cat. Schropp s. 211—212; Estreicher t. 19 s. 105; Ewicz s. 375; Haczewska s. 119; Hantzsch poz. 572; Kat. B.N. poz. 82; Korotajowa: *PSB* t. 11 s. 620; Lewandowska poz. 482;

Malinowski p. 2 poz. 194; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 59; *Polska na starych mapach* poz. 80; Rastawiecki s. 51 poz. 138; Sawicki: *Spis map* poz. 1147; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliziens* s. 18; Szykuła s. 101—103.

¹ Zarejestrowane egzemplarze tej mapy: wyd. 1—Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1347/IV; Lublin-Łopac. 6/I; W-wa-IG PAN D. 8967; wyd. 2 — Kat.-BŚ 01220.V; Kórnik-PAN M.III.289.

POLSKA

poz. 16.

- Tabl. 26—28** 1. Regni Poloniae, Magni Ducatus Lituaniae nova mappa geographica concessu Borussorum regis. [Berolini 1771—1772].
2. [Theodor Philipp von Pfau]; ryt. C[hristian] B[enjamin] Glassbach.
3. Milliaria Germanica sive Polonica et Lituonica communia, 15 in uno gradu: 15 mil — 21,4 cm [ca 1:525 000]
4. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 25 ark. form. średnio ca 50,5 × 46,5 cm.
6. Ark. I stanowi skorowidz arkuszy na podkładzie przeglądowej mapy fizyczno-politycznej pt. *Tabula Poloniae et Lituaniae geographica minor*, w skali ca 1:2 500 000.
Na ark. V: objaśnienie znaków (nie wszystkich).
Ark. XXI stanowi kartę tytułową wysztychowaną w 1770 r. Tytuł mapy na rokokowym kartuszu z motywami muszli i wolut, ozdobionym laurową girlandą. W zwieńczeniu herb Rzeczypospolitej i króla Stanisława Augusta (Orzeł, Pogoń i Ciołek) na owalnym kartuszu z koroną. Po lewej stronie fragment muru, po prawej — trzy drzewa. Pod kartuszem 8 podziałek liniowych w ramce z ornamentem perelkowo-walczkowym. U dołu fragment trzonu kolumny i bloki kamieni wśród roślinności. Pod dolną ramką napis: *C. B. Glassbach sculpsit Berolini 1770.*
7. Autorem tej anonimowej mapy jest oficer kwatremistrzostwa pruskiego T. Ph. von Pfau, który wykorzystał w znacznej mierze polskie materiały kartograficzne. Kanwę mapy stanowi powiększenie mapy B. Folina (poz. 14). Pfau uzupełnił ją bardziej szczegółowymi elementami posługując się m.in. rękopiśmiennymi materiałami kartograficznymi J. A. Jabłonowskiego oraz zapewne mapami: Wołynia (poz. 13) i Spisza F. F. Czakiego, Polski — J. J. Kantera (poz. 15), Warmii i Prus Królewskich — J. F. Enderscha. W latach 1776—1787 ukazały się 2 suplementy do tej mapy (zob. poz. 20 i 22).
8. Krak.-Czart. 112/23/folio, 87/IV^a oraz MNK/XVIII/1770/V (brak ark.: VI, VII, XXI, XXV); Krak.-Jag. Atl.113/V^a; Lublin-KUL Depozyt przemyski A-8^a (brak skorow.); Poznań-BU 150.571.V^a, 150.558.III^b oraz Uq.1505^b; W-wa-BN 0.766^a oraz 0.1097^a. Gdańsk-PAN kart.C.II.105 (ark.: IV, V, IX—XI, XV—XVII, XIX—XXII, XXIV); Krak.-PAN B.II.517^b (ark.: 1—X, XII—XV, XVIII—XXIII); Łódź-BU K.829^a (brak ark. XXIV); W-wa-IG PAN D.8702 (brak ark.: XIX—XXI, XXV); W-wa-Publ. Sz.67/31^b (ark.: II—IX, XI, XIII, XXI).
9. BMC vol. 11 szp. 671; Buczek: *Dzieje* s. 77—78; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 94; Buczek: *Prace kartografów* s. 158; Buczek: *PSB* t. 4 s. 161; Callier poz. 22; Cat. Schropp s. 210; Estreicher t. 17 s. 161; Estreicher wyd. 2. t. 24 s. 214; Ewicz s. 376; Haczewska s. 119; Hantzsch poz. 572; Lewandowska poz. 481; *Liet. TSR kat.* poz. 2084; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 58; *Polska na starych mapach* poz. 79; Rastawiecki s. 51 poz. 137; Sawicki: *Spis map* poz. 1000; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliziens* s. 18.

^a Egz. w postaci atlasu. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.

POLSKA

poz. 17.

1. Carte générale et nouvelle de toute [s] la Pologne, du Grand Duché de Lithuanie — Gravée par B. Folin —¹. [Ed. 2].
2. à Varsovie MDCCLXX. Renouillée [s] 1772.
3. Ryt. B[artłomiej] Folino.
4. 15 milles communes d'Allemagne — 9 cm [ca 1:1 235 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice Polski sprzed 1772 r. i po pierwszym rozbiorze; 4 ark. form. 48,5 × 41,5 cm.
6. Jak w poz. 14.
7. Mapa odbita z tych samych płyt co wyd. 1 (poz. 14).
8. W-wa-BN 8081 (mapa skleciona na płótnie w jedną całość).

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 14.

POLSKA

poz. 18.

1. Carte de la Pologne divisée par provinces et palatinats et subdivisée par districts construite d'après quantité d'arpentages, d'observations, et de mesures prises sur les lieux. **Tabl. 29—35**

- ‘Dediée à Son Altesse le Prince Prusse-Vindes Joseph Alexandre Jablonowski Palatin de Nowogrod, Chevalier des Ordres du St. Esprit, de l’Aigle Blanc et de St. Hubert, Associé à l’Académie R[oya]le des Sciences de Paris. Par son très humble et très obeissant serviteur J. A. B. Rizzi Zannoni de l’Académie R[oya]le des Sciences de Gottingue, d’Altorf etc. Géographe de la Marine de France. 1772^a.
2. [Paris] 1772.
3. Józef Aleksander Jablonowski, [Giovanni Battista Antonio] Rizzi Zannoni; zdjęcia terenowe wyk. głównie [Franciszek Florian Czaki]; rys.: André (ark. 1, 20), [J.] Arrivet (ark. 1), Bourgoin (skorow. i ark. 2, 5, 8, 10, 13, 14, 16, 17, 19); ryt.: Nicolas Chalmandrier (ark. 1), Perrier (skorow. i ark. 3, 7, 8, 12, 15—20).
4. 8 mil polskich i niemieckich, których 15 w gradusie — 8,7 cm [ca 1:690 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice Polski, województw i ziem, niekiedy ich powierzchnie; k. dedykacyjna nlb. form. 31,6×39,0 ca+24 ark. i skorow. form. ca 53,0×33,5 cm. Całość często w postaci atlasu oprawnego w skórę form. 59,0×40,0 cm, z wytłoczonym napisem: *Carte de la Pologne*.
6. Dedykacja na k. nlb. zaczyna się od słów: *A Son Altesse le Prince de^d Prusse-Vindes Joseph Alexandre Jablonowski* — a kończy: *à Londres ce 25 Janvier 1772* — — Rizzi Zannoni.
Na ark. nlb.: skorow. arkuszy a zarazem mapa przeglądowa w skali ok. 1:2 760 000. Na marginesach lewym i prawym: *Tabella wsiestkie województwa, ziemie y powiaty oraz y rzeki principalne w sobie zawieraiąca*.
Na ark. 1: plan Warszawy w skali ok. 1:17 500, wykonany na podstawie planu M. P. Ricaud de Tirregaille’a z 1762 r., w obramieniu z 17 widokami monumentalnych budowli warszawskich i panoramą miasta od strony Wisły, podpisana: *Arrivet fecit*. Pod dolną ramką arkusza napis: *Arrivet fecit aedes et orn[amenta]. Chalmandrier sculpsit urbem. André scrip.*
Ark. 21 stanowi kartę tytułową o charakterze frontispisu. Tekst tytułu występuje w trzech wariantach; w I i II mapa jest dedykowana księciu J.A. Jablonowskiemu, w III — Karolowi, synowi Augusta III, księciu Kurlandii. Różnica między wariantem I i II dotyczy głównie tytułu Rizzi Zannoniego jako geografa. Tytuł mapy figuruje na bloku skalnym wkomponowanym w pejzaż z postaciami alegorycznymi. Po lewej stronie kobieta zapatrzona na zwój pergaminu z napisem *Pacta conventa i Liberum veto* łamiąca jarzmo; u jej stóp leżą zrzuczone kajdany. W głębi widok kopalni i górnicy przy pracy. Po prawej stronie bóstwa rzeczne i alegoria geografii, w głębi scena batalistyczna w promieniach słońca. Na dole pośrodku, na błamie gronostajowym, podtrzymywanym skrzydłem orła w koronie, herb: w wariacie I i II — Jablonowskich na kartuszu ozdobionym łańcuchami orderów Św. Ducha, Orła Białego i Św. Huberta; w wariacie III — Kurlandii za panowania Augusta III umieszczony na kartuszu rokokowym z heraldycznymi lwami (por. tabl. 29 i 30).
Na ark. 22: 14 podziałek liniowych opisanych po polsku, francusku i turecku, wyrażonych w milach polskich i niemieckich, pruskich i litewskich, kurlandzkich, ukraińskich wielkich, ukraińskich małych, ruskich, podolskich, wołyńskich, tatarskich, tureckich, mołdawskich, francuskich, angielskich i wiorstach moskiewskich.
Na każdym arkuszu znajduje się jego numer i szczegółowy tytuł po polsku i francusku, a na arkuszach obejmujących pogranicze z Turcją również po turecku. Na większości arkuszy pod dolną ramką figurują sygnatury rysowników i sztycharzy.
Mapa traktowana jest przez niektórych historyków kartografii, m.in. przez J. Lelewela, jako atlas. Jej nietypowość polega na tym, że pola sąsiednich arkuszy zachodzą na siebie. Pasy krycia są zaznaczone liniami wzdłuż ramek górnej i lewej. Niezależnie od trzech wariantów tytułowych, fragmenty 6 arkuszy (nr 8, 12, 16, 18, 19 i 22) występują w dwóch redakcjach, powszechniejszej [A] i rzadziej spotykanej [B]. Różnice dotyczą głównie przebiegu dróg, rzek i granic administracyjnych, lokalizacji osiedli i lasów oraz nazewnictwa geograficznego. Redakcja [B] występuje tylko w 14 egzemplarzach, oznaczonych niżej w wykazie sygnatur, pkt 8, uwagą „red. B”. Por. tabl. 32 i 33.
7. Jest to pierwsza w tak dużej skali mapa Rzeczypospolitej oparta w całości na polskich materiałach. Bogactwem treści przewyższa wcześniejsze mapy Polski: B. Folina (poz. 14), J.J. Kantera (poz. 15) i T. P. Pfaua (poz. 16), a jej wyższość nad późniejszymi mapami wojewódzkimi K. Perthéesa (poz. 37) polega na znacznie szerszym zasięgu terytorialnym, bo obejmującym Polskę przed pierwszym rozbiorem. Powstała z inicjatywy i sumptem księcia Józefa Aleksandra Jablonowskiego, wojewody nowogrodzkiego, który pracę nad nią powierzył początkowo F. F. Czakiemu. Opracowane przez tego kartografa pierworysy uzupełnił i wykończył J. A. Rizzi Zannoni na zlecenie J. A. Jablonowskiego i przy jego aktywnym udziale.
8. Egzemplarze z I wariantem tytułu: Gdańsk-PAN Kart.b.II.2^f; Kórnik-PAN A.IV.40 oraz A.IV.41; Krak.-Czart. 27/III^f (brak k. z dedykacją) oraz 92/folio^g (brak k. z dedykacją); Krak.-PAN B.IV.1436^g (z ark.12 w red.B) oraz B.IV.1532^g (z ark.12 w red.B, brak pl. Warszawy); Lublin-KUL A-252^g (brak k. z dedykacją); Łódź-BU K.10^g (brak k. z dedykacją i skorow.); Poznań-BU 150.556.V^g oraz 254.733.II (brak skorow. i pl. Warszawy); Toruń-BU M.3300^f (brak k. z dedykacją); W-wa-AGAD 437-442 (brak k. z dedykacją i pl. Warszawy); W-wa-BN 0.2625 oraz 566-5664 (red.B); W-wa-BUW M.1689^g; W-wa-CBW inw.B.278^g; W-wa-MHW 4622^g (brak k. z dedykacją); W-wa-Publ. A/1^g; Wrocław-BU 25.IV.B oraz 41.IV.B (brak pl. Warszawy i ark.: 14, 16—20, 22—24); Wrocław-Ossol. 1833/B/IV^g.
Gliwice-AP zb. kartogr. 172 (ark.: 14—24).

‘Dediée à Son Altesse le Prince de Prusse Jablonowski Palatin de Nowogrod, Chevalier des Ordres du St. Esprit, de l’Aigle Blanc et de St. Hubert, Associé à l’Académie R[oya]le des Sciences de Paris. Par son très humble et très obeissant serviteur J. A. B. Rizzi Zannoni de l’Académie R[oya]le des Sciences de Gottingue, d’Altorf etc. Géographe de Sa Majesté Sicilienne. 1772^b.

- Egz. z II wariantem tytułu: Gdańsk-WAP V.38.379^g (brak k. z dedykacją); Krak.-Czart. 104/V^g (z ark. 22 w red. B) oraz MNK/XV/III/Mp/1771/V^g (brak pl. Warszawy); Lublin-Łopac. 5/1^g (red. B); Łódź-BU K. 817^g (brak skorow. i pl. Warszawy); Łódź-Publ. inw. 1637/64^g (brak k. z dedykacją); Poznań-Racz. A.IV.68^g (brak skorow.); W-wa-BN 0.1097^g (red. B) oraz 3322-3345 (brak skorow. i ark. 17); W-wa-BUW M.426^g (red. B); W-wa-IG UW B. 1263^g (brak k. z dedykacją); Wrocław-BU 2.G.154=370842^g (z ark. 22 w red. B, brak k. z dedykacją).
Bydgoszcz-Publ. B.IV.152^g (brak ark. 6); W-wa-IH UW M.III.97 (ark.: 7, 12—14, 16—21, 24).
Egz. z III wariantem tytułu: Krak.-Jag. d.sygn.Geogr.pol.1164^g oraz 119892/Vb (brak skorow. i ark. 14); Krak.-WAP b.sygn. (brak skorow.); Krak.-ZNP H. M.53^g; Lublin-KUL A.410^g (z ark. 19 w red. B, brak k. z dedykacją); W-wa-Arch.PAN b.sygn.^g; Wrocław-IG Uniw. inw.B/306.
Wrocław-BU 42-IV.B.2^g (z ark. 8 i 12 w red. B, brak ark.: 1—3, 5—7, 9, 13—15, 18, 19, 22).
Egz. bez karty tytułowej: Krak.-Jag. 119892/V.A^g (z ark. 8 w red. B) oraz 119892/V.C (brak k. z dedykacją, pl. Warszawy i ark. 19); Krak.-PAN C.II.2848 (z ark. 12 w red. B), C.II.2850 oraz B.IV.1541 (brak k. z dedykacją i pl. Warszawy); Toruń-Książn. Kart. 372^f (brak k. z dedykacją i pl. Warszawy); W-wa BN 0.215^g; W-wa-IG PAN B.1392^g (brak pl. Warszawy).
Krak.-Czart. 12/III (brak pl. Warszawy i ark. 3); Łódź-Publ. H. 1118^g (z ark. 16 w red. B, brak k. z dedykacją i ark.: 1—7, 11—14, 17—20, 23).
9. AGE Bd.24:1807 s. 452—453; BMC vol. 11 szp. 671; Buczek: *Dzieje* s. 78—80; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 95—97; Buczek: *PSB* t. 4 s. 161; Buczek: *Reform* s. 2; Callier poz. 24; *Cat. Labanoff* poz. 1043; *Cat. Schropp* s. 210; Estreicher t. 9 s. 407; Ewicz s. 376; Haczewska s. 119; Kmieciakowa poz. 64; Kosacka: *Informator* s. 46, 87, 94, 151; Kosacka: *Plany* poz. 15; Kraszewski: *Cat.* s. 292; Kurier Warszawski 1830 nr 4 s. 14; Lewandowska poz. 483, 484; *Liet. TSR kat.* poz. 28; Malinowski p. 7 poz. 825; Olszewicz: *Kartogr. XVIII w.* poz. 161; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 25—27; Paćko s. 77—81; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 9159; Pietkiewicz: *Analyse* s. 23—24; *Polska na starych mapach* poz. 84; *Rarytasy* poz. 25; Rastawiecki s. 52—58 poz. 141; Rzepa s. 176+reprod.; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 18—19; Szykuła s. 103—105.

^{a-a} I wariant tytułu. ^{b-b} II wariant tytułu. ^{c-c} III wariant tytułu. ^d Brak w niektórych egz. ^e Arkusze mapy oprawione w formie atlasu. ^f Arkusze cięte i podklejone plótnem. ^g Mapa sklejona na plótnie w jedną całość. ^h Egz. z supereklibrisem Stanisława Augusta.

1778

WIELKOPOLSKA

poz. 19.

1. Special Carte von Pohlen in 35 Sektionen¹.
2. [Berlin 1778].
3. [Theodor Philipp von Pfau]; rys. i prace miedziorytnicze nadzorował [A. le Claire], ryt. [Schleuen]. Tabl. [1:87 500] 36—37
- 4.
5. Mdz., na niektórych arkuszach kolor. ręcznie lub wykreślone kolorem granice admin.; 35 ark. form. 68,0×43,0 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
6. W numeracji arkuszy od 1—48 występują luki wskutek pominięcia w pracach sztycharskich 13 arkuszy pustych, które nosiły numery: 1, 4—6, 11, 12, 17—19, 31, 37, 43, 44. Orientacja mapy południowa.
7. Jest to pruskie zdjęcie Wielkopolski o przeznaczeniu wojskowym, a zarazem pierwsza nowoczesna mapa tego terenu. Odbita w 12 egzemplarzach, pozostawała tajna, udostępniona tylko w przeróbkach, zob. poz. 20 i 22. Prace polowe nad zdjęciem wykonano potajemnie pod kierownictwem T. Ph. Pfaua w 1772—1773 r., prace sztycharskie pod kierunkiem A. Le Claire’a — w 1775—1778 r. W Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie znajduje się rękopiśmienny kolorowany egzemplarz tej mapy w orientacji północnej (sygn. AK 103—107, 107a).
8. Poznań-BU 253057 (brak ark.: 7, 9, 35 oraz połowy ark. 10; ark. 29 — podniszczony).
9. Buczek: *Dzieje* s. 78; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 94—95; Buczek: *Prace kartografów* s. 167—173+reprod.; Kossmann s. 23—24.

¹ Tytuł wg napisu na futerałce egzemplarza w d. Preussische Staatsbibliothek w Berlinie (Buczek: *Prace kartografów* s. 170).

1776—1781

WIELKOPOLSKA — część

poz. 20.

1. Supplément à la grande carte de la Pologne qui a paru en 25 feuilles l’année 1770 à Berlin. Tabl. 38—39
2. [Berlin 1776—1777 vel 1776, 1781].
3. [Theodor Philipp von Pfau]; ryt.: [Friedrich Gottlieb] Berger.
4. 2 milles d’Allemagne, XV au degré — 8,4 cm [ca 1:175 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice województw; 6 ark. form. 52,0×33,5 cm.
6. Na poszczególnych ark. na dolnym marginesie znajduje się tytuł mapy, na górnym — oznaczenie literowe (od *Lit. A* do *Lit. F*); w dolnej ramce ark. A, B, C, D — podziałka liniowa; pod dolną ramką (z wyjątkiem ark. E) — nazwisko sztycharza.
7. Mapa jest pomniejszoną i zgeneralizowaną przeróbką (z pominięciem dróg) części pruskiego zdjęcia wojskowego Wielkopolski w skali 1:87 500, wykonanego pod kierownictwem Pfaua w latach 1772—1773 (poz. 19). Przedstawia pld.-zach. część tego terenu ze Zbąszyniem, Poznaniem, Klodawą, Wartą, Kaliszem, Rawiczem, Wschową i sięga poza zachodnią granicę Rzeczypospolitej.

Pierwsze 4 arkusze opublikowano w 1776 r., 2 pozostałe, tj. E i F — w 1777 lub 1781 r. Mapa została wydana jako suplement do mapy Pfaua pt. *Regni Poloniae — nova mappa* — (poz. 16).

8. Toruń-Książn. Kart. 492 (w atl. sztuczny); W-wa-IG UW D.1454 (egz. sklejony na płótnie w 1 ark. sztuczny) oraz B. 1263 (ark. C).
Gdańsk-PAN Kart.C.II.1105 (brak ark. E i F; egz. cięty na części, sklejony na płótnie w 2 ark. sztuczne); Kórnik-PAN A.1.87 (brak ark. E i F); Krak.-PAN C.II.2798 (ark. B); Lublin-ZGF UMCS IV.151-159 (brak ark. E i F).
9. Buczek: *Dzieje* s. 78; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 94; Buczek: *Prace kartografów* s. 172—173; *Cat. Schropp* s. 210; *Estreicher* t. 17 s. 161; *Kat. B.N.* poz. 156; *Kmieciakowa* poz. 71.

1786

GALICJA

poz. 21.

1. Atlas des Roiaumes de Galicie et de Lodomerie consistant en une carte générale de ces deux roiaumes, et en 10 cartes particulières des 19 cercles selon la nouvelle division, avec le district de la Bucovine rédigées en atlas et assujetties aux observations astronomiques. Dedié à Son Altesse Monseigneur le Prince de Czartoryski, Duc de Klevan et Zukow etc. etc. Magnat du Roiaume de Pologne, Général Staroste de Podolie, Général d'Artillerie de S.M.C. et R. Ap., Propriétaire d'un Regiment de Cuirassiers Capitaine des Gardes Nobles de Galicie, Chevalier des Ordres de l'Aigle Blanc, St. André, et St. Stanislas par son très humble et obéissant serviteur F. J. Maire ing[énie]ur hyd[rographi]que et géog[r]aphe aux frais de messieurs Char. et Ferd. Bargum et Comp. Banq[ue] à Vienne. 1786. = Atlas der Königreiche Galizien und Lodomerien bestehend in einer general Karte dieser beiden Königreiche, und in 10 besonderen Karten der 19 Kreise nach der neuen Eintheilung nebst dem Distrikt der Bukowina in einen Atlas nach astronomischen Beobachtungen verfasst. Seiner Durchlaucht dem Fürsten und Herrn Adam Fürst von Czartoryski Herzog zu Klevan und Zukow etc. etc., Magnat des Königreichs Polen, General Staroste von Podolien, Sr.K.K. Ap. Maj. General Feldzeugmeister, Inhaber eines Cuirassier-Regiments, und Hauptmann der k.k. adelichen galizischen Leibgarde, des Weissen Adlers, St. Andreas, und St. Stanislaus Ordens Ritter zugeeignet von seinem unterthänigst gehorsamsten Diener F. I. Maire hyd. Ing. und Geog. auf Kosten der Herren K. und F. Bargum und Komp. Banq[ue] in Wien 1786.
2. A Vienne 1786 Artaria Compagnie.
3. F. I. Maire; aut. mapy przeglądowej L. Ch. Losy de Losenau, ryt. [Johann Ernst] Mansfeld.
4. 12 ordinaires Meilen — 12,7 cm [ca 1:700 000] — *mapa przeglądowa*
Podziałka liniowa błędna: 50 Tausend Schritte — 11,1 cm [ca 1:250 000] — mapy szczegółowe
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 1 k. nlb. form. 29,9 × 41,8 cm + 12 k. form. 58,9 × 41,8 cm.
6. Na k. nlb.: tytuł atlasu ozdobiony girlandą oraz herbem Czartoryskich; na odwrocie — objaśnienie znaków dróg i stacji pocztowych.
K. 1 i 2 składają się na mapę przeglądową pt. *General Charte des Atlases von Galizien und Lodomerien nach der neuen Eintheilung in 19 Kreise mit dem District der Buckowina. = Carte générale de l'Atlas des Roiaumes de Galicie et Lodomerie divisés en 19 cercles avec la Buckowina. Par Mr. L. Ch. Losy de Losenau ing[énie]ur de cercle.*
Na ark. lewym: na dwóch kamieniach ozdobionych roślinnością tytuł mapy, podziałka liniowa, objaśnienie znaków; u góry wykaz powiatów (ujęty w dwie gałązki laurowe); na ark. prawym pod dolną ramką: *gravé par Mansfeld, avec permission de S.M.I.R. suivant de Décret du 18 Juillet 1786.*
Na k. 3—12 znajdują się mapy szczegółowe następujących obszarów:
k.3 — pow. myślenicki, bocheński i sądecki
k.4 — pow. tarnowski i rzeszowski
k.5 — pow. dukielski i sanocki
k.6 — pow. zamojski
k.7 — pow. żółkiewski, przemyski i lwowski
k.8 — pow. samborski i stryjski
k.9 — pow. stanisławowski
k.10 — pow. tarnopolski i zaleszczycki
k.11 — pow. brodzki i brzeżański
k.12 — Bukowina
Każda z map szczegółowych posiada własny tytuł w dwóch językach, np.: *Carte des deux cercles de Tarnow et Rzeszow. = Karte der zween Kreisen von Tarnow und Rzeszow.* Pod dolną ramką mapy na k.3 naklejona jest podziałka liniowa (błędna).
Treść kartograficzna poza granicami obszarów wymienionych w tytule — uproszczona. Siatki kartograficznej nie ma.
7. Wyd. 2 (poz. 25) ukazało się w 1790 r.
8. Krak.-Jag. Atl. 114/V.
9. *Cat. Labanoff* poz. 937 — z datą 1780 r.; *Cat. Schropp* s. 194; *Estreicher* t. 2 s. 622; *Kat. B. N.* poz. 202; *Łodyński* z. 1 poz. 637; *Sawicki: Spis map* poz. 1061.

1787

WIELKOPOLSKA — część

poz. 22.

1. Mappa specialis continens limites inter Regna Poloniae et Prussiae a Marchia Nova usque ad Vistulam. **Tabl. 40—41**
2. [Berolini 1787]¹.
3. [Theodor Philipp von Pfau]; ryt.: [Carl Jäck, Friedrich Gottlieb Berger].
4. 3 milliaria Germanica sive Polonica quorum 15 in uno gradu — 12,75 cm [ca 1:175 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit.; 3 ark. nlb. form. 50,5 × 39,0 cm
6. Na ark.[1]²: tytuł mapy i 2 podziałki liniowe.
Na ark.[3]: objaśnienie znaków (nie wszystkich).
7. Jest to drugi obok *Supplement à la grande carte de la Pologne* — (poz. 20) suplement do mapy Polski T. Ph. Pfaua (poz. 16) a zarazem przeróbka części zdjęcia Wielkopolski w skali 1:87 500 z lat 1772—1773 (poz. 19). *Mappa specialis* uzupełnia ww. *Supplement* od północy, przy czym obie mapy są dokładnie dopasowane arkuszami.
8. Kórnik-PAN A.II.3; Krak.-Czart. 112/31/III, MNK/XVI/Mp/79/1 (ark. cięte i podklejone płótnem) oraz MNK/XVIII/Mp/156/III (ark. [I]); Krak.-Jag. M.45/11 (ark. cięte, sklejone razem na płótnie w jedną całość); Toruń-Książn. Kart. 428.
Krak.-PAN C.II.2788 (ark.[3]); W-wa-BN 1736 (ark.[3]).
9. *AGE* Bd.26:1808 s. 364; Buczek: *Dzieje* s. 78; Buczek *History of Pol. cartogr.* s. 94; Buczek: *Prace kartografów* s. 173—174; *Cat. Labanoff* poz. 990; *Cat. Schropp* s. 185; *Engelmann* s. 766; *Estreicher* t. 22 s. 136; *Ewicz* s. 376; *Kat. B.N.* poz. 157; *Lewandowska* poz. 528; *Phillips: List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8680, 8681; *Rastawiecki* s. 64 poz. 163.

¹ *Cat. Labanoff* poz. 990 podaje datę wydania 1797, a *Estreicher* t. 22 s. 136 — datę 1790 i notuje także wydanie paryskie niedatowane, wyrytowane przez Ch. Picqueta.
² Numeracja sztuczna, zob. skorow. zastępczy, tabl. 40, ryc. 2.

1789

POLSKA — część

poz. 23.

1. *Tytuł na ark. I: Grand atlas d'Allemagne en LXXXI feuilles, dedié à Sa Majesté Joseph II Empereur des Romains par son très humble, très-obéissant et très-soumis serviteur J. G. A. Jaeger, capitaine-lieutenant d'artillerie [et] inspecteur des arsenaux de la ville libre [et] impériale de Francfort sur le Mayn 1789.* **Tabl. 42—44**
Tytuł na ark. LXXXIII: L'Allemagne en LXXXI feuilles composée suivant les plus nouvelles observations et dessinée d'après les meilleures cartes géographiques des cabinets qui sont en partie gravées et en partie encore dessinées. Revues selon la Géographie de Mr. le D. Büsching, conseiller du consistoire supérieur de Sa Majesté le Roi de Prusse, avec privilège de Sa Majesté Impériale par I. G. A. Jaeger ingénieur capitaine-lieutenant d'artillerie et inspecteur des arsenaux de la ville libre impériale de Francfort sur le Mein.
2. Francfort sur le Mayn 1789 Johann Wilhelm Abraham Jaeger.
3. Johann Wilhelm Abraham Jaeger; ryt.: Johann Christian Berndt, H[einrich Hugo] Cöntgen, D. A. Hauer et al.
4. 4 lieues géographiques — 13,5 cm [ca 1:220 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin. oraz sygnatury miast; 81 ark. form. 64,2 × 47,0 cm.
6. Na poszczególnych ark. nad górną ramką figuruje kolejny numer i tytuł arkusza np.: *Carte topographique d'Allemagne contenant une partie de la Silésie inferieure savoir les principautés d'Oels, de Wratisslau, de Lauer et d'Oppeln par I. W. Jaeger à Francfort sur le Mein, se vend chez l'auteur avec P.d.S.M.I.* — oraz podziałka liniowa; pod dolną ramką — sygnatura sztycharza. W ramach lub na marginesach — numery sąsiednich arkuszy.
Ark. I stanowi frontispis z tekstem tytułu zaczynającym się od słów: *Grand atlas d'Allemagne* —. Tytuł wraz ze zdobiącymi go scenami ujęty jest w profilowaną ramkę z pojedynczymi liśćmi akantu i rozetkami w narożach. Pośrodku, pod tytułem, wschodzące słońce nad równiną i obozem wojskowym, w głębi widok miasta. Po bokach dwie sceny figuralne z postaciami wojskowych. Nad jedną z nich rozpinają skrzydła siedzący na draperii orzeł. U dołu, po lewej stronie, sygnatura: *Cöntgen sculps. Mog[untiae]*.
Ark. II przedstawia skorowidz arkuszy w skali ca 1:2 200 000.
Ark. LXXXIII stanowi drugą kartę tytułową o charakterze frontispisu. Tytuł mapy umieszczono na nieregularnym bloku skalnym wkomponowanym w pejzaż z postaciami alegorycznymi. Ogólny schemat kompozycji i niektóre grupy postaci wzorowane są na karcie tytułowej mapy Polski Zannoniego z 1772 r., poz. 18. Powtórzony jest mianowicie motyw kopalni w tle, postacie bóstw rzecznych i alegoria geografii. Kobieta na frontispisie, u Zannoniego łamiąca jarzmo, występuje tu jako Minerwa w helmie na głowie, uzbrojona we włócznię i tarczę. U góry frontispisu, pośrodku, nad tytułem, 9 podwieszonych wśród gałęzi świerku medalionów z herbami państwa pruskiego i poszczególnych ziem niemieckich.
Na ark. LXXXI: objaśnienie znaków i podziałka liniowa na tablicy w architektonicznym obramowaniu — dwie kolumny jońskie połączone gzymsem ozdobionym medalionem ze sceną figuralną oraz girlandami i wieńcami laurowymi. Jako pendant po lewej stronie arkusza — portret autora w medalionie z napisem w otoku: *lean Guillaume Abraham Jaeger né le 18 aoust 1718 à Nuremberg.*
Ziem polskich dotyczą ark.: VII—IX, XVI—XVIII, XXV—XXVII, XXXIV—XXXVI, XLIV, XLV, LIV.
8. Krak.-Jag. Atl.822.V (brak ark.XXXVIII nie dotyczącego Polski); W-wa-CBW K-4.24.
W-wa-IG PAN C.615/2 (ark.XXV).
9. *BMC* vol.6 szp.603; *Cat. Schropp* s. 97—98; *Liet. TSR kat.* poz. 45; *Łodyński* z. 2 poz. 295; *Phillips: List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8682; *Romer* s. 23—24; *Satzinger* s. 94—104; *Sawicki: Spis map* poz. 358; *Wolkenhauer* s. 441.

POMORZE ZACHODNIE

poz. 24.

- Tabl. 45—46** 1. Karte des königl. preuss. Herzogthums Vor- und Hinter-Pommern nach speciellen Vermessungen entworfen von D. Gilly, königl. preuss. geheimen Ober-Baurath, in Kupfer ausgeführt im Jahre 1789 von D. F. Sotzmann k. pr. geh. Kr. Sec. u. Geogr. der Acad. d. Wissens. zu Berlin.
2. Berlin 1789.
3. D[avid] Gilly; ryt. D[aniel] F[riedrich] Sotzmann.
4. 4 ordin. deutsche Meilen = 8.000 rhl. Ruthen — 17,0 cm \approx 4,5 cala *decymalnego pruskiego* [ca 1:180 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 6 ark. form. 70,0 × 48,5 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. I: róża wiatrów.
Na ark. IV: wykaz powiatów i ich literowych oznaczeń występujących na mapie.
Na ark. VI: tytuł mapy, objaśnienie znaków i podziałka liniowa na tle draperii z frędzlami.
Na mapie nie ma siatki kartograficznej.
7. Jest to pierwsza dokładna mapa Pomorza Zachodniego. Wydanie drugie, zaktualizowane i pomniejszone do skali 1:300 000, ukazało się w 1821 r. w 2 arkuszach. W zbiorach objętych niniejszym katalogiem nie zarejestrowano tego wydania.
8. Gdańsk-PAN Kart. b. I. 103^a; Krak.-Czart. 8/III^a oraz 23/III^a (brak ark. II i VI); Szczecin-WAP Rep. 44 Nr 673; Toruń-BU M. 534^b; W-wa-BUW M. 84 (w atl. sztuczny); W-wa-IG PAN D. 8968; W-wa-Publ. C/2-18^a; Wrocław-BU 4621.II.B^a. W-wa-CBW C.II.101 (ark.: I, II, V, VI).
9. AGE Bd.26:1808 s. 365; BMC vol. 11 szp. 701; Buczek: *Dzieje* s. 99; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 120; Buczek: *Prace kartografów* s. 176; *Cat. Labanoff* poz. 998; *Cat. Schropp* s. 124; Frankiewicz s. 119—120; Lammert s. 7, 189 przyp. 57; *Liet. TSR kat.* poz. 2127; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8680, 8681; Sawicki: *Spis map* poz. 1229; Scharfe s. 311; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd. 3]:1857 s. 63; Szeliga: *Analiza* s. 73—78+reprod.; Szykuła s. 105.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi plótnem. ^b Egz. w postaci atlasu.

1786/1790

GALICJA

poz. 25.

- Tabl. 47—49** 1. Atlas des Roiaumes de Galicie et de Lodomerie consistant en une carte générale de ces deux roiaumes et en 10. cartes particulières des 19. cercles selon la nouvelle division, avec le district de la Bucovine rédigées en atlas [et] assujetties aux observation [s] astronomiques et reduite selon l'échelle cy dessous par F. I. Maire ing[énieur] hyd[rographique] et géog[r]a[ph]e. = Atlas der Königreiche Galizien und Lodomerien bestehend in einer general Karte dieser beiden Königreiche, und in 10. besonderen Karten der 19. Kreise nach der neuen Eintheilung nebst dem Distrikt der Bukowina in einen Atlas nach astronomischer Beobachtungen, und nach unten beigefügten Maastab verfasst worden von F. I. Maire hyd. Ing. und Geog. in Wien 1790. [Ed. 2].
2. A Vienne MDCCXC chez T. Mollo et Comp.
3. F. I. Maire; aut. mapy przeglądowej L. Ch. Losy de Losenau, ryt. [Johann Ernst] Mansfeld.
4. 12 ordinaires Meilen — 12,7 cm [ca 1:700 000] — *mapa przeglądowa Podziałka liniowa błędna: 50 Tausend Schritte — 11,1 cm [ca 1:250 000] — mapy szczegółowe*
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 1 k. nlb. form. 29,9 × 41,8 cm + 12 k. form. 58,9 × 41,8 cm.
6. Na k. nlb.: tytuł atlasu, poniżej podziałka liniowa map szczegółowych, objaśnienie znaków dróg i stacji pocztowych. Cechy zewnętrzne kart liczbowanych jak w poz. 21.
7. Jest to ponowne niezmiennione w treści wydanie atlasu z 1786 r. (poz. 21).
8. Krak.-Czart. MNK/XVI/222/III/Atl.; Poznań-PTPN K. 1214; W-wa-BUW M. 3090; W-wa-IG PAN D. 8693 oraz D. 8864 (brak k. nlb. oraz 1, 2, 10).
Wszystkie egz. w luźnych kartach na ogół ciętych i podklejonych plótnem.
9. BMC vol. 6 szp. 475; *Cat. Labanoff* poz. 938; *Kat. B. N.* poz. 203; *Liet. TSR kat.* poz. 47; Sawicki: *Spis map* poz. 1061.

1790

GALICJA

poz. 26.

- Tabl. 50—51** 1. Regna Galiciae et Lodomeriae Josephi II et M. Theresiae augg. iussu methodo astronomico-trigonometrica, nec non Bukovina geometrica dimensa. Adjectus est alphabeticus locorum, et quadratorum, ipsis in tabula geographica respondentium index, seorsum typis datus. Curante Josepho Liesganig astronomo S. C. M. consil. gubern. et supremo rerum architectonicarum per regna Galiciae praefecto. "Joannes à Liechtenstern elaboravit et descripsit".

2. [S.l. 1790].
3. Joseph Liesganig; mapę zmniejszył do skali wydawniczej i rys. Johann Liechtenstern, ornamentykę rys. Maulbertsch w Wiedniu; ryt. Godfr. Prixner we Lwowie.
4. Scala 4 digitorum Viennensium, quorum quisque mensurat 1 milliare — — [1:288 000]
5. Mdz.; 49 ark. form. 31,3 × 23,4 cm.
6. Dolną, lewą część pola mapy (ark.: V—VIa, XI—XIIa, XVII—XVIIIa, XXIII—XXIVa) zajmuje tytuł z ornamentyką. Tekst tytułu znajduje się na stelli podtrzymywanej przez atlanty, umieszczonej wśród bogatej dekoracji figuralnej na tle górskiego pejzażu. Na pierwszym planie personifikacje rzek: Wisły, Dunajca, Sanu, Seretu, Prutu, Czeremosza, Stryja i Dniestru; alegoria władzy królewskiej w postaci kobiety z berłem i jabłkiem, bogini Ceres symbolizująca bogactwo plodów ziemi oraz pasterka z owcami i bydłem; w głębi dzikie zwierzęta i ptactwo oraz sceny rodzajowe: praca cieśli, oczyszczanie saletry i pomiar terenu przy pomocy stolika i sznura mierniczego. U góry Minerwa i Merkury z herbami Galicji i Lodomerii pod koroną cesarską. O stopień stelli oparty kodeks z winiętką i napisem: *Index locorum*. Pod dolną ramką sygnatury: *Maulbertsch pinxit Viennae, Prixner sc.*
Ark. I stanowi skorowidz arkuszy w skali 1:2 304 000.
Na ark. XXIV i XXIVa: wykaz powiatów i ich literowe oznaczenia występujące na mapie.
Na ark. XXXa zasady wymowy głosek polskich w pisowni niemieckiej pt. *Pronunciatio Polonica quarumdam litterarum*.
Na ark. XXXV—XXXIX: objaśnienie znaków.
Na ark. XLIIa: skala mianowana i 2 podziałki liniowe oraz napisy: *Gottofredus Prixner sculpsit Leopoli; Joannes à Liechtenstern elaboravit et descripsit*.
Wymieniony w tytule mapy skorowidz miejscowości został opublikowany we Lwowie w 1794 r. jako *Index locorum omnium Galiciae, Lodomeriae atque — Bukovinae*; egzemplarze znajdują się w bibliotekach: Krak.-Jag. sygn. 29058-III, W-wa-CBW, Wrocław-Ossol. sygn. 24741-IV.
7. Jest to pomniejszenie mapy podstawowej w skali 1:72 000, w 79 ark.¹, opartej na prowizorycznym zdjęciu zrealizowanym w latach 1772—1776 dla potrzeb administracji, z późniejszymi poprawkami i naniesieniem nowego podziału Galicji na 18 cyrkulów. Zarówno mapa podstawowa, jak i samo zdjęcie wykonane pod kierunkiem Liesganiga według pobieżnie przeprowadzonej triangulacji (przy udziale m.in. jezuitów polskich Hoszowskiego i Jastrzębowski) nie były wolne od błędów. Mapę pomniejszył J. Liechtenstern w 1786 r. Drugie, zaktualizowane wydanie mapy ukazało się w 1824 r., poz. 79. Warto dodać, że nigdy nie zostały opublikowane wyniki wojskowego, tzw. józefińskiego zdjęcia Galicji, wykonanego w latach 1775—1783 a zwanego dziś zdjęciem Miega. Ta podstawowa mapa w skali 1:28 800, składająca się z 413 ark. zachowała się w oryginale w Kriegsarchiv w Wiedniu, reprodukcje fotograficzne posiada Instytut Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego (zob. Kosacka: *Informator* s. 147).
8. Bydg.-Publ. A.1856^b; Gdańsk-PAN Kart. C.III.207^c oraz Kart. B.II.38^d (brak 9 arkuszy z tytułem i ornamentyką); Kórnik-PAN A.III.2; Krak.-Czart. 21/IIIe; Krak.-PAN B.1.225, C.1.2058 (brak arkuszy z tytułem i ornamentyką oraz ark.: XXVI i XXVII) oraz C.1.2059 (brak ark.: II, XVI, XIX—XXI, XXV—XLII, XXXVIa, XLIIa); Lublin-ZGF UMCS nr inw. 14972^e; Poznań-BU 254.732.II; W-wa-BN 0.322^f (egz. kolor.) oraz 0.833^g (brak 9 arkuszy z tytułem i ornamentyką oraz ark.VIII); W-wa-IG PAN D.8486^b; W-wa-ML 97120 oraz 97128 (ark.: XIX—XXII, XXV—XXVIII, XXXI—XXXIV, XXXVII—XL); W-wa-MN C.II.23 (brak arkuszy z tytułem i ornamentyką); W-wa-Publ. A/2^g (brak ark. XXIVa z fragmentem ornamentyki).
Wrocław-Ossol. 359/B/II (brak ark. XIV i XV).
9. BMC vol. 6 szp. 475; Buczek: *Dzieje* s. 98 przyp. 360; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 119 przyp. 435; *Cat. Labanoff* poz. 936; Estreicher t. 2 s. 599; Ewicz s. 376; *Kat. B. N.* poz. 204; Kosacka: *Informator* s. 153; Kosiński s. 30; *Liet. TSR kat.* poz. 1456; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 53—56; Palidus s. 428—443; Pietkiewicz: *Austriackie mapy Tatr* s. 95—99, 101; *Polska na starych mapach* poz. 93; Rzepa s. 173+reprod.; Sawicki: *Spis map* poz. 1062; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliziens* s. 16—17; Szaflarski: *Poznanie Tatr* s. 233—235, 241—243.

^a Na ark. XLIIa. ^b Egz. w postaci mapy sklejonej na plótnie ze wszystkich arkuszy. ^c Egz. złożone z arkuszy sztucznych, z których każdy obejmuje 2 lub więcej arkuszy oryginalnych sklejonych na plótnie niekiedy ciętych na dalsze części. ^d Egz. w postaci atlasu. ^e Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi plótnem.
^f Rękopiśmienny egz. tej mapy znajduje się w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich PAN we Wrocławiu (zob. Rzepa s. 173+reprod.) a fotokopie w Instytucie Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego (zob. Kosacka: *Informator* s. 147).

1758/1797

ŚLĄSK — część

poz. 27.

- Tabl. 52—54** 1. Atlas topographique et militaire, qui comprend les Etats de la Couronne de Bohême et la Saxe Electorale avec leurs frontières. Dedié à Sa Majesté l'Impératrice Reine de Hongrie et de Bohême. Par le S[ei]gneur Julien.
2. A Paris chez Dezauche Géographe, Rue des Noyers. Revu en 1797.
3. R[och] J[oseph] Julien, [Jean-Baptiste Bourguignon] d'Anville.
4. 1 3/8 lieues communes de France — 2,7 cm \approx 1 cal *francuski* [ca 1:230 000]
5. Mdz.; 43 ark. + k. tyt. i 2 skorow. nlb., form 37,0 × 24,0 cm + 6 ark. połówkowych.
6. Jak w poz. 9.
7. Jest to ponowne wydanie atlasu z 1758 r., poz. 9.
8. W-wa-ML 97014 (ark. sklejone na plótnie w postaci 11 ark. sztucznych).
9. *Cat. Labanoff* poz. 915.

1797

GALICJA — część¹

poz. 28.

- Tabl. 55—56** 1. Karte eines Theils von Neu oder West Gallicien welcher die Woywodschaften Sandomier und Krakau enthält nebst einem Theil von Alt Gallicien in XII Blatt, entworfen von Daniel Gottlob Reymann königl. preuss. Plan Kammer Inspector und Ingénieur Géographe.
2. [Berlin] 1797 [S. Schropp u. Comp.].
3. Daniel Gottlob Reymann.
4. 4 Meilen — 16,9 cm ≈ 4,5 cala decymalnego pruskiego [ca 1:180 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 12 ark. form. 50,0 × 38,5 cm we wspólnej ramce + skorow. form. 10,0 × 9,0 cm.
6. Na ark. I: tytuł mapy, podziałka liniowa.
Na ark. IV: objaśnienie znaków, róża wiatrów.
Skorow. przedstawia tylko linie podziału arkuszowego, wskutek czego jego przydatność w posługiwaniu się mapą jest znikomą². Mapa nie ma siatki kartograficznej.
7. Część mapy dotycząca województw krakowskiego i sandomierskiego w granicach przed i rozbiorem jest przeróbką rękopiśmiennych map Franciszka Czajkowskiego³.
8. Gdańsk-PAN Kart.b.I.287^a (egz. nie kolor.); Kórnik-PAN A.I.66, A.III.7 oraz M.III.38; Krak.-Czart. 35/III^a, 91.IV^b, MNK/XVIII/Mp/1885-96/II^a oraz 114/14/III^a (brak ark. XII); Krak.-Jag. atl. III.704^b; Krak.-PAN B.IV.1420; Poznań-Racz. A.I.250^a (egz. nie kolor., podniszczony z ubytkami); W-wa-ML 97016^a; W-wa-MN C.II. 208.
Poznań-PTPN K.1213^a (egz. nie kolor., brak ark. VI).
9. BMC vol. 6 szp. 475; Buczek: *Dzieje* s. 87; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 105; Buczek: *Prace kartografów* s. 192; Buczek: *PSB* t. 4 s. 152; *Cat. Labanoff* poz. 1066; *Cat. Schropp* s. 194; Engelmann s. 517; Estreicher t. 19 s. 159; Ewicz s. 376; Hantzsch poz. 580; *Kat. B.N.* poz. 205.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w postaci atlasu.¹ Część prow. „Galicia Zachodnia” (zob. poz. 42, przyp. 1) i część „starej” Galicji czyli I zaboru austriackiego.² Z tego powodu skorowidz oryginalny w części ilustracyjnej katalogu został zastąpiony obecnie sporządzonym, zob. tabl. 56, ryc. 4.³ Oryginały tych map znajdują się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie — woj. krakowskie i księstwo siewierskie, 1785 r. — sygn. AK-90, woj. sandomierskie, 1786 r. — sygn. AK-91.

1797

POLSKA — część

poz. 29.

1. Neueste Generalkarte von Deutschland in XXIV Blättern. Nach Büschings Erdbeschreibung, nach Chauchards und anderen neuesten Karten verbessert herausgegeben von F. A. Schrämbel.
2. Wien 1797.
3. F[ranz] A[nton] Schrämbel, A. von Wenzely. [ca 1:527 000]
4. Podziałki brak; 1° południka — 21,1 cm
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 24 ark. oznaczone liczbami rzymskimi, form. 54,0 × 39,6 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł.
Na ark. XXI/III [s] objaśnienie znaków i skrótów.
Polska jest przedstawiona w granicach po I rozbiore. Ziem polskich dotyczą ark.: III, IIII [s], VII, VIII, XI, XII, XVI.
7. Mapa stanowi część (k. 46-69) atlasu *Allgemeiner Grosser Atlas herausgegeben von F[ranz] A[nton] Schrämbel im Verlage bey Phil[ipp] Jos[eph] Schalbacher in Wien 1800*. Schematyczny skorowidz arkuszy w przedmowie do atlasu; w teście przedmowie mapa jest określona jako *Deutschland mit den sämtlichen Oesterreichisch-Deutschen Staaten, in 24 Blättern von Nro 46 bis 69; nach Chauchard, von A. von Wenzely ergänzt, und von einem der grössten Geographen Deutschlands gerichtet*.
8. *Krak.-Jag. Atl.* 176/V.
9. Engelmann s. 444; Sawicki: *Spis map* poz. 319.

1799

DEPARTAMENT POZNAŃSKI

poz. 30.

- Tabl. 57—59** 1. Atlas von dem zu Südpussen gehörigen Posener Kammer-Departement in XVIII Blättern, entworfen und herausgegeben von dem Hauptmann von Hopfgarten und dem Geh. Sec. und Geogr. Sotzmann.
2. Berlin 1799.
3. [Fr.] von Hopfgarten, D[aniel] F[riedrich] Sotzmann; ryt.: Carl Jättinig (k. VI, X, XI, XV), Abr. K liewer

(XVI—XVIII), W[ilhelm] Sander (mapa przeglądowa), P[aulus] Schmidt (IV, V, VII—IX, XIV).

4. 10 Meilen oder 20 000 Ruthen Rheinl. — 12,7 cm ≈ 5 cali pruskich

2 Meilen oder 4 000 rheinl. Ruthen — 7,4 cm ≈ 2 cale decymalne pruskie

[ca 1:200 000] — mapy powiatowe

5. Mdz., kolor. ręcznie; 2 k. nlb. + 17 k. liczbowanych od IV do XIX/XX, form. 47,0 × 37,0 cm.
6. K. nlb. [1] stanowi kartę tytułową; tytuł na tablicy ozdobionej girlandami, nad nią orzeł pruski na tle słońca i obłoków; u dołu napis: *Zoll inv. et del. 1799, S. Halle sculps.*
K. nlb. [2] jest mapą przeglądową departamentu poznańskiego z granicami powiatów pt. *General Karte von dem zu Süd Preussen gehörigen Posener Kammer Departement welches nachstehende 17 Kreise enthält*; pod tytułem wykaz 17 powiatów, ponadto na polu mapy: podziałka liniowa i objaśnienie znaków; pod dolną ramką — sygnatura szycharza.
Karty IV—XIX/XX przedstawiają mapy poszczególnych powiatów:

k.IV	— pow. poznański	k.XII	— pow. krotoszyński
k.V	— pow. międzyrzecki	k.XIII	— pow. średzki
k.VI	— pow. obornicki	k.XIV	— pow. gnieźnieński
k.VII	— pow. babimojski	k.XV	— pow. wągrowiecki
k.VIII	— pow. kościański	k.XVI	— pow. powidzki
k.IX	— pow. wschowski	k.XVII	— pow. pyzderski
k.X	— pow. krobowski	k.XVIII	— pow. radziejowski
k.XI	— pow. śremski	k.XIX	
		et XX	— pow. brzeski i kowalski.

Każda z map powiatowych ma własny tytuł (np. *Der Posensche Kreis*), datę (na ogół 1798, tylko na ark. XVII, XVIII i XIX/XX figuruje data 1799), podziałkę liniową, objaśnienie znaków i przeważnie, pod dolną ramką, sygnaturę szycharza.

Mapa przeglądowa departamentu poznańskiego i mapy powiatowe nie mają siatki kartograficznej.

8. Bydg.-Publ. B.II.846; Kórnik-PAN A.IV.27; Krak.-Czart. Atl. 99/IV oraz 96/V (brak k.: [1], [2], V); Poznań-BU 150527.III; W-wa-IG UW B.874.
Gdańsk-PAN kart.b.I.149 (brak k.IV i V; mapy cięte i podklejone płótnem); Poznań-WAP M.p.1/1-12 (brak k.: [1], [2], XIII, XVI—XIX/XX).
9. BMC vol. 11 szp. 107; Callier poz. 197; *Cat. Schropp* s. 184; Estreicher t. 2 s. 147; Hantzsch poz. 370; Łódzki s. I poz. 720; Scharfe s. 309; por. Engelmann s. 773.

1763/1800

PRUSY WSCHODNIE, PRUSY ZACHODNIE

poz. 31.

1. Ost-Preussen¹.
2. Wien 1800.
3. [Jan Władysław Suchodolski]; ryt. Anton Amon.
4. 5 geographische oder deutsche Meilen — 12,4 cm [ca 1:300 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 5 ark. form. 56,5 × 46,0 cm.
6. Na każdym ark. nad górną ramką figuruje tytuł jw. oraz rzymski numer arkusza i arabski numer karty (od 73—77) w atlasie F. A. Schrämbel, *Allgemeiner grosser Atlas, Wien 1800 P. J. Schalbacher*, z którego pochodzi mapa. Pod dolną ramką, z wyjątkiem ark. I — sygnatura szycharza.
Na ark. V: podziałka liniowa.
7. Jest to powtórne, niezmienione pod względem treści (ale odbite z nowych płyt i bez planu Królewca) wydanie mapy J. W. Suchodolskiego z 1763 r., poz. 12.
8. Krak.-Czart. 111/47/III; Krak.-Jag. Atl.176/V; W-wa-BN 17.0.1150 oraz 2966 (ark.I i III); W-wa-IG UW D.1360.
Gdańsk-PAN kart.c.II.1151 (ark.II); W-wa-IG PAN D.8726 (ark.II i V).
9. Olszewicz: *Kartogr. XVIII w.* poz. 137; Sawicki: *Spis map* poz. 1246.

¹ W spisie treści atlasu wymienionego w punkcie 6 tytuł mapy brzmi: *Ostpreussen von Suchodolez*: B. Olszewicz i L. Sawicki (zob. pkt 9) podają tytuł *Karte von Ost- und West-Preussen*.

1802—1803

POLSKA — część

poz. 32.

1. Krieger Karte von dem Herzogthum Schlesien und der Grafschaft Glatz, nebst den angrenzenden Theilen von Suedpreussen längst der Warthe, von der Mark Brandenburg, Boehmen und Maehren, in XX Sectionen. Auf allerhöchsten königlichen Befehl nach den besten Hülfsmitteln zusammengetragen von I. G. Reymann königl. Plankammer Inspector und Ingenieur Geograph zu Potsdam in den Jahren 1796—1802. Gestochen von Heinrich Kliewer. Illuminirt durch Zierholdt.
2. [S. I. 1802 vel 1803].

Tabl. 61—62

3. [Daniel Gottlob] Reymann; ryt. Heinrich Kliewer; kolor. [C. F.] Zierholdt.
4. 5 geographische Meilen zu 10 000 Schritt oder 2 000 Ruthen deren 15 auf einen Grad des Aequators — 21 cm \approx 5 \times 1/8 *cala decymalnego pruskiego* [ca 1:180 000]
5. Mdz., kolor, ręcznie granice polit. i admin., sieć wodna, obszary łąk, bagien i lasów, drogi, znaki miejscowości; 20 ark. form. 60,0 \times 47,0 cm we wspólnej ramce.
6. Ark. IV stanowi kartę tytułową; tekst tytułu wykaligrafowany literami ozdobnymi z floresami. Na ark. VIII: 5 podziałek liniowych oraz objaśnienie znaków. Prawie cała mapa (poza ark. XIII, XVII i XVIII) dotyczy ziem polskich.
7. Przy opracowaniu mapy autor korzystał z rękopiśmiennych map Śląska opracowanych w latach 1747—1802 na podstawie zdjęć topograficznych. m.in. z mapy C. F. von Wredego. w skali 1:33 333.
8. Wrocław-WAP Zb. kartogr. I (brak ark.: I, III, XX; egz. w postaci atlasu).
9. Janczak s. 88; Olszewicz: *Stan i potrzeby* s. 9, 29 poz. 51; Scharfe s. 210.

¹ Ingenieur Geograph.

² Odbitki fotograficzne mapy Wredego zmniejszone do skali 1:100 000 znajdują się w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich PAN we Wrocławiu. zob. Rzepa s. 179.

1802—1803

poz. 33.

PRUSY POŁUDNIOWE

Tabl. 63—65

1. Special Karte von Suedpreussen mit allerhoechster Erlaubniss aus der königlichen grossen topographischen Vermessungs-Karte, unter Mitwirkung des Directors Langner, reducirt und herausgegeben vom Geheimen Ober Bau-Rath Gilly. Die Post-Course und Hauptstrassen sind gezeichnet vom ersten General Post Amts-Registrator Matthias.
2. Berlin 1802 u. 1803. In der Königlischen akademischen Landkarten Handlung der Kaufleute Simon Schropp u. Comp.
3. David Gilly, Langner; sieć dróg pocztowych i innych głównych oprac. [Wilhelm Heinrich] Matthias; ryt.: Franz (ark.: B.I, B.II, C.III), Carl Jättinig (A.I, B.IV, C.I, D.II), Paulus Schmidt (B.III, D.III). [1:150 000]
4. 2 000 rheinl. Ruthen auf 1 1/3 Decimal-Zoll reducirt
5. Mdz., kolor, ręcznie granice polit. i admin.; 13 ark. w dwóch form.: 69,0 \times 50,8 cm i 58,3 \times 50,5 cm we wspólnej ramce.
6. Na poszczególnych arkuszach nad górną ramką, godło złożone z dużej litery i liczby rzymskiej, na dolnym marginesie — objaśnienie znaków dotyczących tras pocztowych i dróg oraz przeważnie — sygnatura sztycharza; na dolnym lub górnym marginesie — podziałka liniowa. Na ark.A.III: tytuł mapy, skala mianowana i podziałka liniowa. Na ark.B.IV: wykaz departamentów i powiatów oraz objaśnienie kolorów granic. Na ark.C.I: objaśnienie znaków. Skorow. arkuszy występuje tylko w nielicznych egzemplarzach, pocięty wzdłuż linii podziału arkuszowego na 13 części, które naklejone są na odwrocie odpowiednich arkuszy.
7. Mapa stanowi pomniejszenie zdjęcia topograficznego w 89 ark., w skali 1:50 000¹, wykonanego pod kierownictwem Gilly'ego. Crona i Langnera w latach 1796—1800 przez zespół kilkudziesięciu topografów, wśród których znajdował się Juliusz Kolberg, późniejszy autor atlasu i map Królestwa Polskiego. Zdjęcie to nie było poprzedzone triangulacją ani obserwacjami astronomicznymi, wykonano je przy pomocy samej busoli, dlatego mapa nie dorównuje pod względem dokładności mapom Prus Wschodnich i Zachodnich Schröttera i Engelhardta (poz. 48) i Prus Nowowschodnich Textora (poz. 40). Nazewnictwo w wielu przypadkach podwójne: niemieckie i — mniejszymi literami — polskie, często zniekształcone. Ok. 1824 r. zostało wydane w Poznaniu czterokrotne pomniejszenie mapy w 1 ark. pt.: *Karte vom Grossherzogthum Posen aus der Gillyschen Karte v. Südpreussen reducirt u. gezeichnet von Peschel* — —. Wyd. 2 tego pomniejszenia, bez daty (ok. 1840?) opublikowane przez C. A. Simona w Poznaniu znajduje się w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. E. Raczyńskiego w Poznaniu — sygn. A.II.193, inne, również niedatowane — w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Toruniu, sygn. T. 702 (por. Estreicher t. 3 s. 374).
8. Gdańsk-PAN Kart.b.I.323^a (egz. ze skorow.); Kórnik-PAN A.III.6; Krak.-Czart. 83a/V^b, 83b/V oraz MNK/XVIII/Mp/857-869 /folio^a (egz. ze skorow.); Krak.-Jag. Atl.423/III^a; Krak.-PAN B.III.1075^a; Krak.-ZNPB UJ M.86^a; Łódź-BU K.159^b; Łódź-IG UŁ 5766^b; Poznań-BU 254755.IV (egz. ze skorow.); Toruń-WAP Nr 718^b; W-wa-IG PAN PTG D.831^a oraz D.3949^a; W-wa-Publ. C/I-7^a. Bydg.-Publ. B.III.1753^a (ark.: A.I—A.III, B.I—B.III, C.I, C.IV); Kat.-BŚ M.o.1111.II^a (brak ark. B.IV); Poznań-Racz. A.II.143^a (brak ark. A.III; marg. obcięte); W-wa-BN 682 (ark. D.II i D.III); W-wa-BUW M.2018 (ark.: A.II, A.III, C.III, C.IV); W-wa-MN C.I.421^a (ark.: A.I—A.III, B.I, B.II, B.IV).
9. AGE Bd.13:1804 s. 87—88, Bd.16:1805 s. 225—227, Bd.26:1808 s. 363; BMC vol. 11 szp. 886; Buczek: *Dzieje* s. 99; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 120; Buczek: *Prace kartografów* s. 176; Cat. Labanoff poz. 1062; Cat. Schropp s. 183; Engelmann s. 773; Estreicher t. 2 s. 34; Estreicher wyd. 2 t. 8 s. 377; Ewicz s. 377; Kosacka: *Informator* s. 94—95, 147; Kossmann s. 19, 24—25 +reprod.; Lammert s. 105 przyp. 192, s. 186 przyp. 18; *Liet. TSR kat.* poz. 2222; Münnich poz. 155; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 59—60; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8680, 8681; Piskorska poz. 215, 236; Sawicki: *Spis map* poz. 1241; Scharfe s. 314—315 poz. 237; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 3 przyp. 11; Traczewska-Białkowska: *PSB* t. 13 s. 299.

^a Arkusze cięte i podklejone plótnem. ^b Arkusze oprawione w postaci atlasu.

¹ Odbitki fotograficzne tego zdjęcia w skali 1:1 prawie w komplecie (brak ark.: 13, 14, 20, 76) znajdują się w Instytucie Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego, pod sygn. V/337.

1803

GALICJA — część

poz. 34.

1. Galicie Orientale — — = Ost-Galizien — — Nach Liesganig's grosser Charte und andern bewährten Hülfsmitteln neu entworfen. Tabl. 66
2. Wien 1803. Im Verlage des Kunst und Industrie Comptoirs.
3. Ryt. C. Timlich (ark. II).
4. Podziałki brak. [ca 1:530 000]
5. Mdz. na papierze kartonowym; kolor, ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. ca 59,0 \times 47,5 cm.
6. Mapa składa się z 4 arkuszy niepełnych, z których każdy obejmuje po kilka powiatów, a mianowicie: ark. I — pow. Tarnów, Rzeszów, Sanok, Dukla; ark. II — pow. Zamość, Żółkiew, Przemyśl; ark. III — pow. Lwów, Złoczów, Tarnopol, Brzeżany, Stryj, Sambor; ark. IV — pow. Stanisławów, Zaleszczyki, Czerniowce. Każdy ark. posiada własny tytuł i objaśnienie znaków w jęz. franc. i niem.
7. Arkusze mapy weszły w skład wydanego przez tę samą firmę atlasu pt.: *Atlas des Oesterreichischen Kaiserthums*. = *Atlas de l'Empire Autrichien*; Wien 1805 (Łodyński z. 4 poz. 163).
8. Krak.-Czart. 114/23/III oraz 74/I (ark. II-IV — cięte i podklejone plótnem) i 75/I (ark. I w postaci jw.); Krak.-WAP b.sygn.; Lublin-Łopac. 51/II. Krak.-Jag. M.40/37 (ark. I), M.42/I (ark. II), M.42/II (ark. III) oraz M.42/3 (ark. III); W-wa-BN 3296 (ark. IV) oraz 1759 (ark. IV).
9. AGE Bd.22:1807 s. 477; Dzikowski: *Kat.* poz. 323; Engelmann s. 517; Estreicher t. 2 s. 599; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz. 1063.

1803

GALICJA — część¹

poz. 35.

1. Galicie Occidentale — — = West-Galizien — — Nach Metzburg's und Rizzi-Zanoni's [s] Charte und andern bewährten Hülfsmitteln neu entworfen. Tabl. 67
2. Wien 1803. Im Verlage des Kunst und Industrie Comptoirs.
3. Rys. Karl Müller (ark. I, III), ryt.: Franz Müller (I), Anton Benedicti (III).
4. Podziałki brak. [ca 1:530 000]
5. Mdz. na papierze kartonowym; kolor, ręcznie granice polit. i admin.; 3 ark. w form.: 58,7 \times 47,7 cm, 58,3 \times 47,0 cm, 56,5 \times 46,0 cm.
6. Mapa składa się z trzech niepełnych arkuszy, z których każdy przedstawia po kilka powiatów, a mianowicie: ark. I — pow. Kraków, Słomniki, Stopnica, Nowy Sącz, Bochnia, Myślenice; ark. II — pow. Końskie, Radom, Józefów, Opatów; ark. III — pow. Wiązowna, Siedlce, Biała, Chełm, Lublin. Każdy arkusz posiada własny tytuł i objaśnienie znaków w jęz. franc. i niem.
7. Arkusze mapy weszły w skład wydanego przez tę samą firmę atlasu pt.: *Atlas des Oesterreichischen Kaiserthums*. = *Atlas de l'Empire Autrichien*. Wien 1805 (Łodyński z. 4 poz. 163).
8. Krak.-Czart. 114/29/III oraz 74/I^a (ark. II) i 75/I^a (ark. I i III); Krak.-WAP b. sygn.; W-wa-IG PAN D. 8743 (ark. I), D. 7999 (ark. II) oraz D. 7989 (ark. III); W-wa-Publ. C/I-9^a. Krak.-Jag. M.40/36 (ark. I).
9. AGE Bd. 15:1804 s. 79 i n., Bd.22:1807 s. 477; Callier poz. 132; Cat. Schropp s. 214; Dzikowski: *Kat.* poz. 323; Engelmann s. 517; Estreicher t. 3 s. 63; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz. 1170; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliziens* s. 38-39.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi plótnem.

¹ Prowincja Galicja Zachodnia (zob. poz. 42, przyp. 1) i część I zaboru austriackiego.

1804

ŚLĄSK, NOWY ŚLĄSK¹

poz. 36.

1. Karte von Schlesien in Nieder, Ober und Neu Schlesien und in Fürstenthümer desgleichen in das Breslausche und Glogausche Kammer Departement und in deren Landrätlichen Kreisse eingetheilet nach den besten und zuverlässigsten Hülfsmitteln entworfen im Jahre 1804. Tabl. 68
2. Berlin 1804 S. Schropp u. Comp.
4. 12 deutsche Meilen — 15,25 cm [ca 1:580 000]
5. Mdz., kolor, ręcznie granice polit. i admin.; 2 ark. form. 67,0 \times 38,6 cm.

6. Na ark. górnym: tytuł mapy — w prawym górnym rogu w jęz. niem., nad górną ramką w jęz. franc.; podziałka liniowa. Na ark. dolnym: objaśnienie znaków; na dolnym marginesie — informacja, że mapę można nabyć m.in. w Paryżu w firmie Picqueta, w Berlinie u S. Schroppa, w Wiedniu w Kunst- und Industrie-Bureau; ponadto uwaga o złożeniu egzemplarza mapy w Bibliotece Cesarskiej w Paryżu.
7. Austriacka część Śląska została mniej szczegółowo opracowana niż część pruska i Nowy Śląsk. Recenzja z 1805 r. (zamieszczona w AGE — zob. niżej pkt 9) zwraca uwagę na mistrzowskie wykonanie miedziorytu oraz doskonały druk i papier.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/305/IV (mapa sklejona na płótnie z obu arkuszy, ciętych na dalsze części, marg. obcięte).
9. AGE Bd.17:1805 s. 98-101; Engelmann s. 898; Kot s. 164 poz. 10; Roubik sv. 2 poz. 1927; Sawicki: *Spis map* poz. 1368.

¹ Utworzony przez Prusaków po III rozbiórce Nowy Śląsk obejmował część dawnego woj. krakowskiego i księstwo siewierskie.

1792—1806

POLSKA — część

poz. 37.

Tabl.
69—70

1. [Atlas województw koronnych Rzeczypospolitej Polskiej]
2. Paris 1792 [—1806] Tardieu; [Petersburg] 1806 Depo Kart¹
3. [Herman] Karol de Perthées; ryt.: A. F. Tardieu, P. A. F. Tardieu, P. F. Tardieu.
4. Miara czterech mil w proporcji piętnastu mil na gradus — 13,2 cm [ca 1:225 000]
5. Mdz. — 5 map, rkp. — 6 map; formaty różne (zob. niżej).
6. Jest to seria map, z których każda poświęcona jest w zasadzie jednemu województwu z fragmentami terytoriów sąsiednich. Wszystkie zostały opracowane według tych samych zasad i w tej samej skali. Na każdej mapie w powiązaniu z elementami bogatej kompozycji rysunkowej znajdują się: tytuł mapy, objaśnienie znaków, podziałka liniowa oraz wykazy dóbr królewskich i kościelnych, a na 9 mapach także dedykacja dla Stanisława Augusta. Na miedziorytach pod dolnymi ramkami — sygnatury rytowników. Na ramkach stopnie geogr., siatki kartograficznej nie ma.
7. K. de Perthées opracował mapy „szczegulne” następujących województw: mazowieckiego (1 red. 1783, 2 red. 1789—1791), plockiego i ziemi dobrzyńskiej (1784), brzeskokujawskiego i inowrocławskiego² (1785), lubelskiego (1786), krakowskiego z księstwem siewierskim (1787), sandomierskiego (1788), rawskiego (1792), łęczyckiego (1793), podlaskiego (1795), kaliskiego (1804), poznańskiego (1804) oraz południowej części woj. kijowskiego³. Pozostałe województwa koronne, tj. gnieźnieńskie, sieradzkie, wołyńskie, podolskie, braclawskie, północna część kijowskiego i ziemia chełmska nie zostały opracowane. Przed trzecim rozbiorem zdołano wyszytychować tylko mapę woj. krakowskiego. Następnie, przed 1802 r. wyrytowano mapę woj. plockiego, a przed 1806 r. — lubelskiego i sandomierskiego (wszystkie w Paryżu). W 1806 r. w Petersburgu wykonano płytę miedziorytniczą woj. rawskiego. W Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie znajdują się czystorysy map województw: brzeskokujawskiego, kaliskiego, łęczyckiego, podlaskiego i sandomierskiego. Ponadto zachowały się, wykonane dla rytowników, kopie czystorysów woj. krakowskiego (w kolekcji Emeryka Hutten Czapskiego w Rzymie) i sandomierskiego (w AGAD). Czystorysy mapy woj. mazowieckiego z 1783 r. spłonął w Bibliotece Krasieńskich w Warszawie w 1944 r. wraz z najcenniejszymi zbiorami spalonymi przez hitlerowców. Zachowała się natomiast klisza fotograficzna, wykonana przed II wojną światową staraniem Komisji Atlasu Historycznego Polski PAU. Zaginął również czystorys mapy woj. poznańskiego. Mapy „szczegulne” Perthéesa powstały z inicjatywy i sumptem króla Stanisława Augusta, który je bardzo wysoko cenil. Prace nad nimi rozpoczęły się ok. 1781 r., a trwały jeszcze po upadku Rzeczypospolitej do 1806 r. Mapy województw, oparte głównie na dorywczych zdjęciach drogowych, topograficznych opisach parafii oraz obserwacjach astronomicznych wykonanych w celu ustalenia współrzędnych geograficznych, są dalekie od dokładności zwłaszcza pod względem hydrografii, zasięgu lasów i lokalizacji osiedli, ale rzucają cenne światło na historię kartografii polskiej okresu Oświecenia. Równocześnie stanowią one podstawowe źródło dla geografii historycznej zwłaszcza w badaniach nad siecią dróg i osadnictwem w wieku XVIII i okresach wcześniejszych.
8. Miejsca przechowania podano niżej w opisach poszczególnych map.
9. *Atlas hist. Woj. lub.* s. 15; *Atlas hist. Woj. ploc.* s. 17—18; Buczek: *Dzieje* s. 87—91 +reprod.; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 105—110 +reprod.; Buczek: *Karol de Perthées* s. 256—258; Buczek: *Mapa woj. krak.* s. 13; Buczek: *PSB* t. 4 s. 161; Buczek: *Reform* s. 6—11; C'aller poz. 172, 179, 192, 219, 223; *Cat. Labanoff* poz. 1071—1075; *Cat. mapparum* poz. 314—315; Estreicher t. 24 s. 196; Haczewska s. 119; *Kat. B. N.* poz. 163—172; Kosacka: *Informator* s. 72, 136; Kraszewski: *Cat.* s. 188; *Liet. TSR kat.* poz. 2178; Łonczyńska s. 25-29, 35-36, 46; Olszewicz: *Kartogr. XVII w.* poz. 142, 202—204, 208, 215, 217, 224, 226, 252, 258, 261—263, 266; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 30—32; Pietkiewicz: *Analyse* s. 24; *Polska na starych mapach* poz. 87—89; *Rarytasy* poz. 26; Rastawiecki s. 84—85 poz. 15—16, s. 99 poz. 11—13; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliziens* s. 19—20.

¹ W rosyjskim Depo Kart wyszytychowano mapę woj. rawskiego.

² Znaczna część woj. inowrocławskiego z Inowrocławiem znajdowała się w zaborze pruskim.

³ Południową część woj. kijowskiego obejmowała znana tylko z tytułu *Mappa szczegulna kraju zawierającego starostwa kaniowskie, hohusławskie, korsuńskie, trechtymirovskie etc.*

OPISY POSZCZEGÓLNYCH MAP

(wg numeracji województw na tabl. 70, ryc. 3)

- [I] 1. Mappa szczegulna województwa poznańskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomosci, wszystko

według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika i geografa. MDCCXCX [s]. Rysowane w Wilnie w roku 1804.

5. Rkp. form. 72,0 × 64,0 cm — nie zachowany.
6. Tytuł mapy w lewym dolnym narożniku, na płycie umieszczonej na kamiennym postumencie stojącym między drzewami. Nad tytułem girlanda kwiatów przeplecionych wstęgą. Postument z bogato profilowanym gzymsem, zwieńczony herbem województwa na kartuszu. Po lewej stronie u góry dwa skrzydlate putta podtrzymują połączoną z kartuszem wstążkę z napisem: *Herb Województwa Poznańskiego*. Po prawej u dołu również dwa putta trzymają girlandę ozdabiającą postument. Na pierwszym planie fragment terenu z kamieniami wśród roślinności. Pod dolną ramką sygnatura: *Karol de Perthées*.
7. Klisze fotograficzne, sporządzone w latach trzydziestych XX w. przez krakowską Komisję Atlasu Historycznego Polski i fotokopie znajdują się obecnie w Instytucie Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego (sygn. V/122).

- [II] 1. Mappa szczegulna województwa kaliskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i pozniej odrysowanych tudziez goscincowych y niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych y obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika geografa. [1804].

5. Rkp. form. 71,0 × 61,6 cm, kolor. granice województwa; nazwy miast i wsi królewskich i kościelnych wyróżnione kolorowymi podkreśleniami.
6. Tytuł mapy na tablicy ujętej w pilastry z motywami różeg liktorskich i liści palm, połączone gzymsem. W zwieńczeniu trzy tarcze i trzy proporce z nazwami miast: *Konin*, *Kalisz* i *Pyzdry* oraz dwie wazy dekoracyjne z kwiatami i girlandami. Pod tablicą trzy skrzydlate putta z tarczą herbową województwa i wstęgą z napisem: *Herb województwa kaliskiego*. Po bokach na pierwszym planie drzewa i zieleń.

8. W-wa-AGAD AK-102. W-wa-IH PAN V/124 (fotokopia).

- [III] 1. Mappa szczegulna województw brzeskiego kuiawskiego y inowrocławskiego zrzadzona z innych wielu [mapp] miejscowych, tak dawniej iak y swiezo odrysowanych tudziez gościncowych y niewatpliwych wiadomosci przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych J.K.M[os]ci geografa. 1785.

5. Rkp. form. 43,0 × 50,0 cm; nazwy miast i wsi królewskich i kościelnych wyróżnione kolorowymi podkreśleniami.

6. Tytuł mapy na kartuszu zwiniętym u góry w dwie woluty, ozdobionym rozetkami, gałązką dębu i lauru oraz girlandą róż. Data u dołu na medalionie podwieszonym na wstążce. Dedykacja dla króla: *Stanislawowi Augustowi Krolowi y Panu swemu Naymilosciwzemu offiaruje Karol de Perthées* — na prostokątnej tablicy ozdobionej ćwiekami; w zwieńczeniu różgi liktorskie, dekoracyjna waza i dwie girlandy dębowe. W dolnej ramce sygnatura autora i data 1783.

Na ramkach brak oznaczenia stopni geograficznych.

8. W-wa-AGAD AK-108. W-wa-IH PAN V/329 (fotokopia).

- [IV] 1. Mappa szczegulna województwa plockiego i ziemi dobrzyńskiej zrzadzona z innych wielu mapp meescowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez gościncowych i niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych J.K.M[os]ci geografa. 1784.

2. [Paryż, przed 1802] Gravé par A. F. Tardieu graveur géographe de Sa M. I. de toutes les Russies.

5. Mdz. form. 74,0 × 48,0 cm, sklejony na płótnie z 8 ark.; kolor. ręcznie granice województwa.

6. Tytuł mapy na tablicy z girlandą laurową, umieszczonej na postumencie zwieńczonym herbem Rzeczypospolitej i króla Stanisława Augusta (Orzeł, Pogoń i Ciołek) oraz herbami ziemi plockiej i dobrzyńskiej. Pod herbami tarcza na skrzyżowanych różgach liktorskich, po bokach podwieszona draperie. Postument z tablicą umieszczony na tle roślinności. Dedykacja dla króla na owalnej tablicy ozdobionej girlandami róż i liści laurowych.

Pod ramką sygnatura sztycharza.

8. Krak.-Jag. M.47/12 oraz M.47/113; Krak.-PAN C.11.2793; Krak.-ZNPJ UJ M.33; W-wa-BN 3828 oraz 1616 (w 8 luźnych ark.); W-wa-ML 97034. W-wa-IH PAN V/37 (fotokopia).

- [V] 1. Mappa szczegulna województwa mazowieckiego zrzadzona z innych wielu [mapp] miejscowych, tak dawniej iak y swiezo odrysowanych, tudziez goscincowych y niewatpliwych wiadomosci przez Karola de Perthées J.K.M[os]ci geografa. MDCCLXXXIII.

5. Rkp. form. 89,0 × 101,2 cm; nazwy miast i wsi królewskich i kościelnych wyróżnione kolorowymi podkreśleniami.

6. Tytuł mapy na tablicy umieszczonej na fragmencie muru i ozdobionej ćwiekami, girlandą i tarczą z herbem Rzeczypospolitej i króla Stanisława Augusta. Po bokach, na postumentach kolumnowych mapa i przyrządy pomiarowe (po lewej stronie) oraz panoplia (po prawej). U dołu podwieszona na wstęgach tarcza z herbem województwa na tle różeg liktorskich. Dedykacja dla króla na owalnej tarczy z ornamentem perełkowym, w architektonicznym obramowaniu. Po bokach pilastry, na nich po dwa putta z gałązkami kwiatów, wokół girlanda.

Pod dolną ramką sygnatura autora i data 1783.

Na ramkach brak oznaczenia stopni geograficznych.

8. Czystorys pierwszej redakcji (1783 r.) splonął, klisze i odbitki fotograficzne znajdują się w Zakładzie Atlasu Historycznego Instytutu Historii PAN w Warszawie (Sygn. V/330). Nie zachował się również czystorys drugiej, poprawionej redakcji (1789—1791), znanej tylko z rosyjskiej kopii wykonanej w latach 1797—1812 w Depo Kart (AGAD AK-94). Fragment mapy pt. *Okolice Warszawy w diametrze pięciu mil* został wrytowany w Paryżu przez P. F. Tardieu w 1794.
- [VI] 1. Mappa szczególna województwa podlaskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych /s/ tak dawniej iak y swiezo odrysowanych tudziez goscincowych y niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych y obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthees pułkownika y geografa J.K.M[os]ci. MDCCXCV.
5. Rkp. form. 46,0 (z wypustkami 58,0) × 112,3 cm; kolor. granice województwa i ziem; nazwy miast i wsi królewskich i kościelnych wyróżnione kolorowymi podkreśleniami.
6. Tytuł mapy na tablicy ozdobionej po bokach dwoma wieńcami i u góry draperią z frędzlami podtrzymywaną przez putta. W zwieńczeniu trzy tarcze i cyfra królewska na postumencie. Na dole pośrodku tarcza z herbem województwa umieszczona na fragmencie kolumny na tle snopów i wstążka z napisem objaśniającym herb. Na bazie kolumny data. Po bokach — drzewa i zieleń.
Dedykacja dla króla na tablicy ujętej w pilastry z płycinami i wolutami, u góry ozdobionej girlandą kwiatów i wstęg. W zwieńczeniu herb Rzeczypospolitej i króla Stanisława Augusta na tablicy z koroną i gałkami.
8. W-wa-AGAD AK-98. Lublin-KUL M.2141 oraz W-wa-IH PAN V/123 (fotokopie).
- [VII] 1. Mappa szczególna województwa łęczyckiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych i J.K.M[os]ci geografa. MDCCXCIII.
5. Rkp. form. 40,9 (z wypustkami 47,6) × 47,0 cm; kolor. granice województwa, nazwy miast i wsi królewskich i kościelnych wyróżnione kolorowymi podkreśleniami.
6. Tytuł mapy na tablicy na tle fragmentu zrujnowanego muru z roślinnością, pod tablicą — podziałka liniowa i objaśnienie kolorów. Po lewej stronie drzewo, po prawej u dołu herb województwa.
Dedykacja dla Stanisława Augusta na tablicy ozdobionej ćwiekami i girlandami kwiatów, zwieńczonej herbem Rzeczypospolitej i króla, u dołu data.
8. W-wa-AGAD AK-96. W-wa-IH PAN V/327, V/328 (fotokopie).
- [VIII] 1. Mappa szczególna województwa rawskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych J.K.M[os]ci geografa. MDCCXCII.
2. [Petersburg] Gravé d'après l'original au Dépôt des Cartes de Sa M.I. de toutes les Russies l'An 1806.
5. Mdz. form. 46,0 × 63,0 cm, skleiony na płótnie z 6 ark.; kolor. ręcznie granice województwa i ziem.
6. Tytuł mapy na tablicy z ozdobnymi ćwiekami, w ramce z liści laurowych. U góry girlanda róż i w zwieńczeniu mniejsza tablica z dedykacją dla Stanisława Augusta, ozdobiona tarczą z herbem Rzeczypospolitej i króla. Po bokach personifikacje Polski i Litwy trzymające wieniec laurowy nad imieniem króla. U dołu dwie postacie podtrzymujące tablicę z tytułem: pośrodku tarcza z herbem województwa na tle różeg liktorskich, umieszczona na trzonie kolumny.
8. Krak.-Jag. M.47/13 oraz M.47/112; Krak.-ZNPJ UJ M. 32; W-wa-BN 3831 oraz 1615 (w luźnych arkuszach); W-wa-ML 97030. W-wa-IH PAN V/38 (fotokopia).
- [IX] 1. Mappa szczególna województwa krakowskiego i księstwa Siewierskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomości, wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych i J.K.M[os]ci geografa 1787.
2. Gravé par P. F. Tardieu à Paris 1792.
5. Mdz. form. 71,6 (z wypustkami 75,1) × 62,0 cm, skleiony na płótnie z 9 ark., kolor. ręcznie granice państwa, województwa i księstwa.
6. Tytuł mapy na tablicy ujętej w architektoniczne obramowanie: murowany cokół i pilastry podtrzymujące gzyms, po bokach dekoracyjne wazy na postumentach. U dołu na kamiennej tablicy herb województwa krakowskiego; pośrodku gzymsu tarcza z głową Meduzy. W zwieńczeniu obramowania, na oddzielnej tablicy ozdobionej girlandą, dwoma rogami obfitości i herbem Rzeczypospolitej i króla Stanisława Augusta, dedykacja dla tegoż.
7. Czystorys wykonany przez Grzegorza Czapskiego, dawniej w posiadaniu zakładu rytowniczego Tardieu w Paryżu — obecnie znajduje się w zbiorze Emeryka Hutten Czapskiego w Rzymie.
8. Krak.-Jag. M.39/143; Krak.-PAN C.II.2795; W-wa-AGAD AK-92; W-wa-BN 3832; W-wa-ML 97031. W-wa-IH PAN V/325, V/326 (fotokopie).
- [X] 1. Mappa szczególna województwa sandomierskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych J.K.M[os]ci geografa. MDCCXCI.

2. Gravé à Paris [przed 1806] par P.A.F. Tardieu, Place de l'Estrapade N° 1.
5. Mdz. form. 100,0 × 88,0 cm, skleiony na płótnie z 16 ark.
6. Tytuł mapy na tablicy w architektonicznym obramowaniu. Po bokach po dwie wazy z pióropuszcami i pilastry zwieńczone tarczami z Orlem i Pogonią oraz panopliami. Nad tablicą rozwieszona draperia i girlandy kwiatów, pośrodku herb województwa sandomierskiego. Data na dole pośrodku, na tabliczce ujętej w dwa rogi obfitości.
Dedykacja dla Stanisława Augusta na owalnym kartuszu, na tle fragmentu belkowania z gzymsiem. Kartusz ozdobiony ramką plecionkową i przerwany gzymsiem z wolutami oraz herbem Rzeczypospolitej i króla.
7. Zachowały się dwa czystorysy mapy: 1) z 1788 r. — w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, sygn. AK-100; 2) z 1791 r., wykonany przez Grzegorza Czapskiego dla zakładu rytowniczego — także w AGAD, sygn. AK-100a.
8. Krak.-Jag. M.47/115; Krak.-PAN C.II.2796; W-wa-BN 3830; W-wa-BUW M.2436; W-wa-ML 97032. W-wa-IH PAN V/125 (fotokopia).
- [XI] 1. Mappa szczególna województwa lubelskiego zrzadzona z innych wielu mapp miejscowych tak dawniej iak i swiezo odrysowanych tudziez goscincowych i niewatpliwych wiadomosci, wszystko według reguł geograficznych i obserwacyi astronomicznych przez Karola de Perthées pułkownika Woysk Koronnych i J.K.M[os]ci geografa. 1786.
2. Gravé à Paris [przed 1806] par P.A.F. Tardieu, Place de l'Estrapade N° 1.
5. Mdz. form. 56,6 × 93,6 cm, skleiony na płótnie z 12 ark.
6. Tytuł mapy na tablicy ujętej w perłkowe obramowanie i ozdobionej bogatymi girlandami róż. U góry pośrodku na kartuszu herb województwa lubelskiego, po bokach po dwie gałki palmowe spięte rozetkami. Na tablicy ustawiona po lewej stronie duża dekoracyjna waza, po prawej — niski bukiet ziół. Na dole data.
Dedykacja dla Stanisława Augusta na ozdobnym kartuszu z girlandami róż, gałązek liściastych i gałązek świerku. W zwieńczeniu herb Rzeczypospolitej i króla ujęty gałkami lauru i dębu.
8. Krak.-Jag. M.47/114; Krak.-PAN C.II.2794; W-wa-AGAD 88-1; W-wa-BN 3829; W-wa-ML 97033. W-wa-IH PAN V/324 (fotokopia)

1763/1806

PRUSY WSCHODNIE, PRUSY ZACHODNIE

poz. 38.

1. Neueste Karte von Ostpreussen in VI Blaettern herausgegeben und zu haben in Wien bey Artaria und Compagnie 1806. = Nouvelle Carte de la Prusse Orientale en VI feuilles.
2. Wien 1806 Artaria und Comp.
3. [Jan Władysław Suchodolski].
4. 5 geographische oder deutsche Meilen — 12,4 cm [ca 1:300 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 6 ark. form. 56,5 × 46,0 cm.
6. Jak w poz. 31.
7. Jest to przedruk drugiego wydania mapy J. W. Suchodolskiego, poz. 31, z dodaniem jednego arkusza, stanowiącego kartę tytułową.
8. Kórnik-PAN S.10 (mapa skleiona na płótnie w jedną całość).
9. *Cat. Labanoff* poz. 994; Engelmann s. 800.

1807

NOWA MARCHIA, ZIEMIA LUBUSKA

poz. 39.

1. Special Karte von der Neumark und den angrenzenden Laendern in VI Sectionen welche von Norden nach Sueden gerechnet, folgende 11 Kreise enthaelt. 1. den Schiefelbeinischen Kreis, 2. den Dramburgischen Kreis, 3. den Arenswaldischen Kreis, 4. den Friedebergischen Kreis, 5. den Soldinischen Kreis, 6. den Koenigsbergischen Kreis, 7. den Landsbergischen Kreis, 8. den Sternbergischen Kreis, 9. den Crossenschen Kreis, 10. den Zuellichauischen Kreis, und 11. den Cottbusischen Kreis. Nach den Special-Kreiskarten und andern guten Huelfsmitteln zusammengetragen im Jahre 1805 von D. F. Sotzmann. Tabl. 71—72
2. Berlin 1807 herausgegeben von Simon Schropp und Comp.
3. D[aniel] F[riedrich] Sotzmann; ryt. [Schleuen].
4. 4 Meilen oder 8 000 rheinl.
Ruthen — 16,7 cm ≈ 4,5 cala *decymalnego pruskiego* [ca 1:180 000]
5. Mdz.; 6 ark. form. 68,5 × 47,7 cm
6. Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. VI: objaśnienie znaków oraz podziałka liniowa!
7. Głównie na podstawie tej mapy opracował Sotzmann w 1808 r. następną mapę Nowej Marchii w skali ca 1:400 000, wydaną w 1811 r. (por. poz. 62 pkt 7).

8. Krak.-Czart. MNK/XVI/Mp/196/II (ark. cięte i podklejone płótnem); Poznań-BU 150561.II (ark. w postaci j.w.); W-wa-CBW C-I-28; Wrocł.-Ossol. 520/B/IV.
W-wa-IH UW M.III.489 (ark.: 1, II, V, VI).
9. AGE Bd.26:1808 s. 364; BMC vol. 10 szp. 441; Cat. Labanoff poz. 1013; Cat. Schropp s.129—130; Engelmann s. 701; Phillips: List of geogr. atlases vol. 6 poz. 8680, 8681; Scharfe s. 310 poz. 214.

¹ W egz. Biblioteki Czartoryskich w Krakowie brak wymienionych cech arkuszy I i VI.

1806—1808

KSIĘSTWO WARSZAWSKIE — część, OBWÓD BIAŁOSTOCKI

poz. 40.

Tabl. 1. 'Topographisch-Militaerische-Karte vom vormaligen Neu Ostpreussen oder dem jetzigen nördlichen Theil des Herzogthums Warschau, nebst dem Russischen District. Mit allerhöchster Genehmigung aus der grossen, unter Leitung des General Quartiermeisters, General-Lieutenants v. Geusau, und unter örtlicher Aufsicht des Quartiermeisters Oberst-Lieutenants v. Stein aufgenommenen Vermessungs Karte auf XV Blaetter reducirt, nach eigenen trigonometrischen Messungen und astronomischen Beobachtungen berichtet, und nach den topographischen Registern redigirt, vom Artillerie Lieut. v. Textor. Herausgegeben von D. F. Sotzmann königl. Kriegerath u. Geograph d. Acad. d. Wiss.'

2.	[wariant I]	[wariant II]	[wariant III]
	Berlin [1806—] 1808. Gravé par Charles Mare à Berlin. 'Zu haben bey dem Kriegsrath Sotzmann in Berlin Leipziger Strasse No. 36 ^b	[Paryż 1807]	Berlin, [Paryż] 1807. Nota: Cette carte se trouve au Dépôt général de la Guerre à Paris'. Pelicier scripsit.
	Ark.: I, II, IIa, III, IIIa, IV, V, Va, VI—IX, IXa, X—XIII	Ark.: I, IIa, III i IIIa odbite w Paryżu z płyt miedziorytniczych wywiezionych z Berlina, jeszcze nie dopracowanych do końca.	Ark.: I, IIa, III i IIIa odbite w Paryżu z płyt wywiezionych z Berlina, dopracowanych w Paryżu.

Arkusze: II, IV, V, Va, VI—IX, IXa, X—XIII — odbite z tych samych płyt co w wariantie I.

3. [Johann Christoph] von Textor; ryt.: Heinrich Kliewer i Carl Mare pod kier. D[aniela] F[riedricha] Sotzmanna, Pelicier (ark. I w wariantie III).
4. 3 preuss. Meilen von 2 000 rheinländischen Ruthen — 14,8 cm ≈ 4 cale decymalne pruskie [1:150 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 13 ark. + 4 ark. połówkowe; form.: ark. XIII — 60,0 × 41,0 cm, ark. połówkowe (IIa, IIIa, Va i IXa) — 27,7 × 41,0 cm, pozostałe ark. — 55,5 × 41,0 cm.
6. Poszczególne arkusze (z wyjątkiem ark. III w wariantie II) są oznaczone kolejnym numerem rzymskim; na dolnych lub górnych marginesach (na ark. VII w rogu arkusza) — objaśnienia wielkich liter użytych dla oznaczenia powiatów: pod dolnymi ramkami (oprócz ark. IIa, IIIa, Va i IXa) — podziałka liniowa w miarach pruskich; na większości arkuszy — sygnatury sztycharzy. Płyty wykonane w Berlinie sztychowali: sytuację — Carl Mare, pismo — częściowo tenże, częściowo Heinrich Kliewer, obaj pod kierunkiem D. F. Sotzmanna. Tytuł w wariantie III rytował francuski sztycharz — Pelicier.
Na ark. I w wariantie I i III — tytuł mapy.
Na ark. IV: skorow. w form. 26,0 × 27,0 cm pt. *Tableau der Karte von Neu Ost Preussen* oraz wykaz powiatów w departamentach plockim i białostockim wg dawnego podziału pruskiego. W wykazie i na mapie powiaty oznaczono wielkimi literami alfabetu od A—Q.
Na ark. X: objaśnienie znaków.
Na ark. XII: 6 podziałek liniowych.
7. Mapa stanowi pomniejszenie zdjęcia terenowego w skali 1:33 333², częściowo opartego na triangulacji, wykonanego w latach 1795—1800 pod kierunkiem gen. por. von Geusau i mjra von Steina, w których to pracach brali udział Polacy — oficerowie w służbie pruskiej, m.in. Przegaliński, Wróblewski, Kruszewski. Zdjęcie to poprawił na podstawie własnych pomiarów i obserwacji astronomicznych J. Ch. von Textor. Wydawcą mapy był D. F. Sotzmann, stąd niekiedy określa się ją nazwiskami Textora¹ i Sotzmanna. Mapa zgodnie z założeniem jest dostosowana zarówno podziałką, jak i poziomym cięciem arkuszy do mapy Prus Zachodnich i Wschodnich F. L. Schröttera i F. B. Engelhardta (zob. poz. 48). Zapowiedź wydawnicza i prospekt mapy ukazały się w 1804 r. (AGE Bd.13 s. 95—111). Sotzmann w 1806 r. przed zajęciem Berlina przez Francuzów opublikował 6 arkuszy: II, IV, VIII, X, XII i XIII, w 1807 r. — 3 dalsze: V, VII oraz VI z nieopracowanym fragmentem na lewym brzegu górnej Drwęcy, na północowschód od Dobrzyń. Czystorysy (prawdopodobnie wszystkich arkuszy) oraz płyty, w tym 4 niedokończone, wywieźli Francuzi do Paryża, gdzie w Dépôt Générale de la Guerre sporządzono z nich odbitki, przy czym arkusze I, IIa, III, IIIa zostały odbite najpierw z płyt niewykończonych (wariant II), a dopiero później z dopracowanych na podstawie przywiezionych z Berlina czystorysów (wariant III). Zabrane z Berlina materiały, z wyjątkiem 4 płyt ukończonych w Paryżu, zwrócono, zapewne w 1808 r., wydawcy berlińskiemu, który w tymże roku opublikował ostatnie 8 arkuszy¹

- pólar kuszy, w tym 4 z płyt wykonanych od nowa i stąd różniących się od wydań paryskich rozmieszczeniem nazw geograficznych i niekiedy ich pisownią. W 1809 r. Sotzmann uzyskał w Królewcu brakujący fragment zdjęcia terenowego dla ark. VI i fragment ten po zmniejszeniu do skali mapy przesłał w maju 1812 r. redakcji *Allgemeine Geographische Ephemeriden*, która go opublikowała w tomie 38 pt. *Fehlender Stück in der VI Section der v. Textor u. Sotzmanschen Top. milit. Charte von Neu-Ost-Preussen* (mdz. 17,6 × 8,2 cm).
8. Wariant I: Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1744-1760/II (ucięte marg.), MNK/XVIII/Mp/27-38/folio (ark.: IV—XIII, Va, IXa), MNK/XVIII/Mp/477-480/III (ark.: IIa, IIIa, Va, IXa) oraz MNK/XVIII/Mp/645-649/IV (ark.: I—III, IIa, IIIa); Krak.-WAP b.syg.; Krak.-ZNPB UJ M.71 (egz. z ark. III w wariantie III).
Krak.-PAN C.II.2833 (brak ark. XI); Łódź-BU K.3214 (ark. I); Poznań-BU 252901 (ark.: II, IV, VI, VIII, X, XII) oraz 252934 (ark.: IV, XI, XIII); W-wa-BN 0.20 (egz. z ark. III w wariantie III, brak ark.: I, II, XI); W-wa-IG PAN D.7985 (brak ark.: III, IV, VII, VIII, IXa, X, XIII); W-wa-MN C.II.94 (brak ark. IV); W-wa-Publ. C/2-8 (ark.: I, II, III w wariantie III, IV—VI, IIa, IIIa, Va).
Wariant II: Krak.-Czart. 10/III (brak ark.: III, Va, IX, IXa) oraz 11/III (brak ark.: IIa, IIIa, Va, IXa).
Wariant III: Kórnik-PAN A.III.75 (egz. z ark. I w wariantie II); Krak.-Czart. 14/II oraz MNK/XVIII/Mp/724-735, 797/III (brak ark.: IIa, IIIa, Va, IXa).
We wszystkich egzemplarzach i wariantach arkusze cięte i podklejone płótnem, niekiedy złożone do futerałów.
9. AGE Bd.13:1804 s. 95—111 + reprod. skorow. arkuszy po s. 128, Bd. 21:1806 s. 327—329, Bd. 23:1807 s. 101—103, Bd. 25:1808 s. 334—336, Bd. 26:1808 s. 186—188, Bd. 38:1812 s. 509—510 + reprod. skorygowanego wycinka z ark. VI po s. 528; BMC vol. 11 szp. 902; Buczek: *Dzieje* s. 99; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 120; Buczek: *Prace kartografów* s. 176; Cat. Labanoff poz. 1063; Cat. Schropp s. 213; Engelmann s. 767; Estreicher t. 4 s. 502; Kat. B. N. poz. 223; Kossmann s. 27—28 + reprod.; Lankamer s. 181—206; Liet. TSR kat. poz. 2225—2226; Münnich poz. 142; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 60—61; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz.8680, 8681; Sawicki: *Spis map* poz. 1189; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 3 przyp. 10.

^{a-b} Brak w wariantie II ^{ph} Pod dolną ramką

¹ W 1808 r. mapa znajdowała się na liście wydawnictw sprzedawanych przez Dépôt Général de la Guerre (AGE t. 26:1808 s. 363—364).

² Fotokopie 135 arkuszy tego zdjęcia znajdują się w Instytucie Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego.

1808

KSIĘSTWO WARSZAWSKIE, OBWÓD BIAŁOSTOCKI

poz. 41.

1. Ark.[I]: Carte du Royaume de Prusse et de la partie septentrionale du Grand Duché de Varsovie au Dépôt Général de la Guerre. Tabl. 76
Ark.[II]: Carte de la partie méridionale du Grand Duché de Varsovie au Dépôt Général de la Guerre.
2. A Paris 1808.
3. Dépôt Général de la Guerre.
4. 10 myriamètres — 13,3 cm [ca 1:750 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 2 ark. nlb., [I] — form. 77,0 × 49,2 cm, [II] — 61,5 × 45,0 cm.
6. Na obu ark. znajduje się po 3 podziałki liniowe.
Na ark. [I]: tabela podziału obszaru objętego arkuszem na prowincje, departamenty i powiaty wg stanu sprzed 1807 r. z uwidocznieniem granic politycznych ustalonych traktatem tylżyckim.
Na ark. [II]: tabela podziału administracyjnego b. Prus Południowych i b. Nowego Śląska.
7. Mapę opracowała francuska wojskowa służba kartograficzna przy udziale kartografów armii Księstwa Warszawskiego na podstawie map Gilly'ego (poz. 33), Textora (poz. 40) oraz Schröttera i Engelhardta (poz. 48).
8. Krak.-Czart. 30/I.
Kat.-BŚ M.-2136.III (ark.II); Kórnik-PAN A.II.80 (ark.I); Toruń-WAP T. 699 (ark.I); W-wa-ML 97106 ark.I).
Wszystkie egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.
9. AGE Bd.26:1808 s. 363; BMC vol. 14 szp. 1054; Cat. Schropp s. 183-184; Ewicz s. 377; Giergielewicz: *Udział oficerów inżynierii* s. 203—204; Münnich poz. 151; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 68; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8680; Piskorska poz. 247; Sawicki: *Spis map* poz. 955, 1190; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 85.

1808

GALICJA ZACHODNIA¹

poz. 42.

1. Carte von West-Gallizien welche auf allerhöchster Befehl Seiner Kaiserlich Oesterreichischen, und Tabl. 77—78
Königlich Apostolischen Majestät in den Jahren von 1801 bis 1804 unter der Direction des dermaligen General Majors, und General Quartiermeisters Anton Mayer von Heldensfeld des militärischen Marien Theresien Ordens Ritter durch den Kaiserl. Königl. Generalquartiermeisterstaab militärisch aufgenommen worden. Mit allerhöchster Bewilligung herausgegeben und Seiner des Generalissimus Erzherzog Carl Kaiserlichen Hoheit unterthänigst gewidmet vom Generalquartiermeisterstaab gezeichnet, und gestochen von Hieronimus Benedicti.
2. [Wien] 1808.

3. K. k. Generalquartiermeisterstaab; kier. zdjęć topogr.: Anton Mayer von Heldensfeld; ryt. Hieronimus Benedicti.
4. 7 Wiener Zollen — 42 000 Schritten [1:172 800]
5. Mdz.; 12 ark. form. 66,0 × 44,0 cm we wspólnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. XII: skala mianowana i 3 podziałki transversalne.
7. Mapa jest pomniejszeniem zdjęcia wojskowego w skali 1:28 800, wykonanego pod kierunkiem A. Mayera von Heldensfelda w latach 1801—1804 a charakteryzującego się z jednej strony dużymi błędami pomiarowymi wskutek niezastosowania należytej triangulacji, z drugiej zaś bogactwem treści i starannością wykonania. Oryginały zdjęcia w 275 arkuszach wraz z opisem Galicji Zachodniej a także przeróbki rękopiśmienne w skali 1:115 200 i 1:172 800, znajdują się w Kriegsarchiv w Wiedniu². W porównaniu ze zdjęciem oryginalnym mapa przedstawia ukształtowanie terenu w sposób o wiele mniej wierny i przejrzysty, miejscami wręcz fałszywy, być może celowo ze względu na tajemnicę wojskową. Znaki osiedli nawiązują do ich kształtu, ale nie oddają go dokładnie. Stacje pocztowe zostały uwidocznione tylko częściowo. Niektóre drogi zachowano, inne — pominięto. W 1809 r. ukazało się drugie pomniejszenie ww. zdjęcia, w skali 1:288 000, zob. poz. 44.
8. Kórnik-PAN A.II.48^a; Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1399-1410/II^a, 28/II^a (brak połowy ark. X), MNK/XVIII/Mp/975-985/folio^a (brak ark. II) oraz 93/IV (brak ark.: I, VIII, X); Krak.-PAN B.II.482^a; Krak.-ZNPJ UJ M.54^a; W-wa-BN 0.324^a (egz. kolor.), 0.1178, 5583-5590 (ark.: III—IX, XII) oraz 5575-5582 (ark.: I—VII, XII); W-wa-IG PAN C.610^a; W-wa-ML 97015^a; W-wa-Publ. C/1-1^a.
Poznań-PTPN K. 1212^a (brak ark. I i XI).
9. BMC vol. 6 szp. 476; Buczek: *Dzieje* s. 98-99; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 119; Callier poz. 133; *Cat. Labanoff* poz. 1068; *Cat. mapparum* poz. 306; *Cat. Schropp* s. 213—214; Estreicher t. I s. 84; Ewicz s. 377; *Kat. B.N.* poz. 208; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz. 1172; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 72—85; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 3 przyp. 12.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.¹ Nie należy mylić z Galicją w okresie 1815—1918. Galicję Zachodnią utworzyli Austriacy z ziem zabranych w III rozbiórce Polski; w 1809 r. obszar ten przyłączono do Księstwa Warszawskiego.² Reprodukcje fotograficzne arkuszy zdjęcia znajdują się w Instytucie Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego (zob. Kosacka. *Informator* s. 147).

1808

POLSKA — część

poz. 43.

- Tabl. 79—80
1. Neueste Karte von ganz Preussen und Herzogthum Warschau mit dem grösten Theil von Sachsen, das Herzogthum Meklenburg und Schwedisch Pommern nebst dem angränzenden oesterreichischen und russischen Antheil von Polen. Nach den neuesten geographischen Bestimmungen und Berichtigungen, und mit Benützung der grossen Karte von Chauchard von Deutschland, dann der Karte von Sotzman, Gilly, Schröder [s], von Textor, Metzburg, und Rizzy [s] Zanoni [s] bearbeitet, dann mit allen neuen Unter-Abtheillungen der Provinzen, so wie mit allen Strassen und Weegen eingerichtet. = Nouvelle carte de la Prusse d'après Chauchard, Sotzman [s], Gilly, Schröder [s], Textor, Metzburg et Rizzi Zannoni.
 2. Wien 1808 bey Artaria und Comp.
 3. Rys. K. Ponheimer.
 4. 10 geographische oder deutsche Meilen — 13,8 cm [ca 1:540 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit.; 11 ark. form. 53,0 × 39,0 cm (ark. I—IX) lub 51,0 × 27,0 cm (ark. oznaczone: ad I, ad II, ad III); każdy ark. w ozdobnej ramce.
 6. Na ark. IX: tytuł mapy, 5 podziałek liniowych, objaśnienie znaków.
W dolnej ramce na ark. I: K. Ponheimer scrip.
 7. Mapa wbrew tytułowi była w części dotyczącej obszaru Księstwa Warszawskiego i Prus Wschodnich kompilacją materiałów starszych od map Gilly'ego (poz. 33), Textora (poz. 40) oraz Schöttera i Engelhardta (poz. 48), a dla pozostałych terenów — przeróbką mapy Niemiec z 1797 r. w 24 arkuszach (poz. 29).
 8. Krak.-Czart. 85/V (egz. w postaci atlasu); Kat.-BŚ M.o. 1112.II (ark. cięte i podklejone płótnem); Toruń-BU M.1770 (ark. cięte, sklejone na płótnie w 6 ark. sztucznych).
 9. AGE Bd.31:1810 s. 207—208; BMC vol. 11 szp. 886; Engelmann s. 793; *Liet. TSR kat.* poz. 1721; Münnich s. 153.

1809

GALICJA ZACHODNIA¹

poz. 44.

- Tabl. 81
1. General-Cardre von Westgallizien. Nach der, von dem Kaiserl. Königl. Generalquartiermeisterstaab herausgegeben Special Carte dieses Landes, von demselben entworfen und gezeichnet. Gestochen von Lucas Benedicti Sohn.

2. [Wien 1809].
3. K.k. Generalquartiermeisterstaab; kier. zdjęć topogr.: Anton Mayer von Heldensfeld; ryt.: Lucas Benedicti².
4. 1 oesterreichische Post-Meile à 4 000 Klafter — 1 Wiener Zoll [1:288 000]
5. Mdz.; 6 ark. nlb. form. 60,7 × 36 cm we wspólnej ramce.
6. Na ark. [I]³: tytuł mapy.
Na ark. [6]: 2 skale mianowane i 2 podziałki transversalne.
7. Jest to pomniejszenie zdjęcia topograficznego A. Mayera von Heldensfelda z lat 1801—1804, podobnie jak poz. 42, z tym że morfologia terenu została przedstawiona w sposób jeszcze bardziej niewyraźny i mniej dokładny; ponadto znaki miejscowości mają charakter konwencjonalny. Natomiast w poprawniejszej formie podano nazwy miejscowe, stosując często polskie znaki diakrytyczne.
8. Bydg.-Publ. B.I.1707^a; Kórnik-PAN A.III.3^a; Krak.-Czart. 66/1^a; Krak.-Jag. Atl.II.616^a; Poznań-BU 254738.II^a; W-wa-BN 5569-5574; W-wa-BUW M.3010 Cim.^a; W-wa-IG PAN PTG D.832^a.
W-wa-CBW C-I-15 (ark.: I, II, VI).
9. AGE Bd.31:1810 s. 202—204; BMC vol. 6 szp.476; Buczek: *Dzieje* s. 96; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 119—120; Callier poz. 134; *Cat. Labanoff* poz. 1069; *Cat. Schropp* s. 214; Ewicz s. 377; *Kat. B.N.* poz. 209; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 58; Sawicki: *Spis map* poz. 1173; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 84; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 3 przyp. 13.

^a Egz. z arkuszami na ogół ciętymi i podklejonymi płótnem.¹ Zob. poz. 42, przyp. 1.² Syn Hieronima, który szytował mapę Galicji Zachodniej z 1808 r. (poz. 42).³ Numeracja sztuczna, zob. skorow. zastępczy, tabl. 81, ryc. 3.

1809

ŚLĄSK, KSIĘSTWO WARSZAWSKIE — część¹

poz. 45.

1. Topographisch-militairischer Atlas von dem souverainen Herzogthume Schlesien mit oesterreichisch Schlesien, und dem dermahlen zum Herzogthum Warschau gehörigen Neu Schlesien, in 26 Blättern herausgegeben von dem Geographischen Institute.
2. Weimar 1809 im Verlage des Geographischen Instituts.
3. Geographisches Institut in Weimar; ryt.: A. G. Bürck vel Bürk, J. C. Gerrich², L[udwig] Hess, J. F. W. Schleuen et al.
4. 2 deutsche Meilen — 8,1 cm [1:180 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 25 ark. form. 40,6 × 30,6 cm + 1 ćwiartkowy; każdy ark. w ozdobnej ramce.
6. Ark. 2 stanowi kartę tytułową; poza wykonanym częściowo ozdobnymi literami tytułem mapy znajduje się tu objaśnienie znaków, skorowidz arkuszy, podziałka liniowa oraz schemat podziału politycznego i administracyjnego w połączeniu z objaśnieniem kolorów granic.
Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w opisie ark. liczbowanych w poz. 52.
7. Jest to osobne wydanie 25 arkuszy (nr 52, 62, 63, 72—76, 86—90, 99—104, 114—117, 128, 129) będącej wówczas w opracowaniu mapy pt. *Topographisch-militairische Chartre von Teutschland* — z lat 1807—1813 (poz. 52), z własną kartą tytułową oraz ciągłą numeracją arkuszy (od 1—26). Por. poz. 75 i 83.
8. Gdańsk-PAN Kart. 515.
9. *Cat. Schropp* s. 132; Engelmann s. 897; Janczak s. 85—86, 101; Kot s. 165 poz. 23; Łodyński z. 3 poz. 69.

¹ Powiaty łelowski i pilicki.² J. Janczak: *Zarys dziejów kartografii Śląska* (s. 85—86, 101) i H. Kot: *Historia nowożytniej kartografii Śląska* (s. 165 poz. 23) niesłusznie przypisują Gerrichowi autorstwo mapy.

1809

POMORZE ZACHODNIE

poz. 46.

1. Topographisch-militairischer Atlas von den Herzogthümern Pommern, schwedischen und preussischen Antheils, in 20 Blättern herausgegeben von dem Geographischen Institute. = Atlas topographique et militaire de la Poméranie. Tabl. 82
2. Weimar 1809 im Verlage des Geographischen Instituts.
3. Geographisches Institut in Weimar; ryt.: H[einrich] Brose (ark. 17), A. Bürck (11, 13), C. Schumann (12).
4. 2 deutsche geogr. Meilen — 8,1 cm [1:180 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 20 ark. form. 40,6 × 30,6 cm, każdy w ozdobnej ramce.

6. Na ark. 6: tytuł mapy, główny w jęz. niem., wykonany częściowo ozdobnym pismem z floresami oraz skrócony w jęz. franc. — nad górną ramką: objaśnienie znaków, podziałka liniowa, skorowidz arkuszy. Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w opisie ark. liczbowanych w poz. 52, pkt 6.
7. Mapa stanowi osobne wydanie 20 arkuszy (nr 1—3, 8—13, 19—23, 30—33, 41, 42) opracowywanej współcześnie mapy pt. *Topographisch-militairische Charte von Teutschland* — z lat 1807—1813, poz. 52. Arkusze te otrzymały nową, ciągłą numerację od 1 do 20; ark. nr 6 (w poz. 52 nr 10) przekształcono na kartę tytułową.
8. W-wa-IG UW B.922 (ark. podklejone płótnem).
9. *Cat. Schropp* s.125.

1810

ŚLĄSK AUSTRIACKI

poz. 47.

- Tabl. 83—84** 1. Maehren und oesterreichisch Schlesien, mit Benützung aller astronomischen und geografischen Hülfsmittel. Entworfen von Christoph von Passy, k.k. Professor der Rechte zu Ollmütz. S[ei]ne[r] Königl. Hoheit dem Durchlauchtigsten Prinzen u. Herrn, Herrn Ferdinand Carl, Erzherzogen von Oesterreich ec. ec. Ritter des goldenen Vlieses, und Maria Theresien Ordens, Inhaber des Husaren Regiments No. 3, commandirenden Generalen in Mähren u. Schlesien, Generalen der Cavallerie ec. ehrfurchtsvoll gewidmet v. Leopold Franz Haller, bürgl. Buch- Kunst- u. Musicalienhändler in Brünn. 1810. Gestochen von Jos. List in Wien.
2. Brünn 1810 L. F. Haller.
 3. Christoph von Passy; ryt. Jos[eph] List.
 4. 5 deutsche geographische Meilen — 13,8 cm [ca 1:265 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit., obiekty wodne, szosy, sygnatury miast oraz podkreślone kolorową kreską nazwy niektórych miast; 4 ark. nlb. form. 55,5 × 39,5 cm.
 6. Na ark. lewym górnym: tytuł mapy na tablicy pod fryzem z rozet, ozdobionej fragmentem pejzażu ze sztafą zwierzęcą (jeleni, owca pod krzewem winorośli, w głębi konie i bydło) i alegorią ziemi i wody w postaci kobiety z sierpem i kłosami oraz starca z naczyniem wody i siatką pełną ryb. Na ark. prawym górnym: objaśnienie cyfr rzymskich i arabskich umieszczonych na mapie dla oznaczenia powiatów, sąsiednich krajów oraz Karpat i Sudetów. Na ark. lewym dolnym: podziałki — transversalna i liniowa. Na ark. prawym dolnym: objaśnienie znaków oraz tabela współrzędnych geograficznych z nazwiskami autorów pomiarów i uwagą: *Die Abweichung des Magnets zu Ollmütz ist westlich 16°30'*. Pod dolną ramką — adres wydawniczy. Przy niektórych miejscowościach umieszczono daty wydarzeń historycznych, np. bitwy pod Austerlitz.
 7. Autor posłużył się mapą Czech Müllera (poz. 5), skorygowaną i uzupełnioną na podstawie nowszych materiałów.
 8. Kat.-BŚ M.o.1144/II (ark. sklejone na płótnie w jedną całość); Krak.-Jag. Atl.615/II (ark. cięte i podklejone płótnem); Poznań-PTPN K.1217 (ark. cięte, sklejone razem na płótnie w jedną całość).
 9. *AGE* Bd.31:1810 s. 460—463; *BMC* vol. 10 szp. 101; *Cat. Schropp* s. 120; *Kot* s. 85, 165 poz. 28; *Kuchař: Naše mapy* s. 99; *Roubik* sv.2 poz. 1310; *Sawicki: Spis map* poz. 1299.

1802—1812

POLSKA — część

poz. 48.

- Tabl. 85—87** 1. Karte von Ost-Preussen nebst preussisch Litthauen und West-Preussen nebst dem Netzdistrict* aufgenommen unter Leitung des königl. preuss. Staats Ministers Frey Herrn von Schroetter in den Jahren von 1796 bis 1802.
2. [Berlin 1802—1812 S. Schropp u. Comp.].
 3. Inicjatywa i kier. ogólnie: [Friedrich Leopold] von Schroetter; kier. zdjęć topogr.: [Friedrich Bernhardt Engelhardt]; ryt.: Carl Jäck (ark. I—III, V—VII, X—XII, XV, XVI, XVIII, XXII, 1802—1806), Carl Mare (XIII—XV, XVII, XIX, XXII, XXV, 1806—1810), Heinrich Kliewer (IV, XXIV, 1803), Franz (XX, XXI), Paulus Schmidt (VIII, XXIII — pl. miast). [1:150 000]
 4. 3/4 preuss. Meilen à 2000 Ruthen rheinl. — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski
 5. Mdz., w niektórych egzemplarzach kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 25 ark. form. 56,0 × 41,0 cm.
 6. Na każdym ark. nad górną ramką znajduje się jego numer, pod dolną — podziałka liniowa w miarach pruskich; na większości arkuszy sygnatura sztycharza oraz miejsce i rok wykonania płyty. Marginesy opatrzone numerami sąsiednich arkuszy. Na ark. I: tytuł mapy ozdobiony floresami i kaligraficznym rysunkiem orla w królewskiej koronie; nad tytułem portret Fryderyka Wilhelma III. Pismo ryt. C. Jäck, portret — Meno Haas. Na ark. II: objaśnienie znaków. Na ark. III: wykaz powiatów wchodzących w skład prowincji: Litwy, Prus Wsch., Prus Zach. i okręgu noteckiego. W wykazie i na mapie powiaty oznaczono wielkimi literami. Na ark. V i XXII: 6 podziałek liniowych. Na ark. VIII: plan Gdańska w skali ca 1:10 000 z wykazem oznaczonych na nim ważniejszych obiektów.

Na ark. IX, obejmującym Gdańsk, uwaga: *Diese Section war zu Ende des Jahrs 1806 schon bis zur dritten Correctur im Kupferstich ausgeführt. Die im folgenden Jahr durch den Tilsiter Frieden bestimmte, und hier bezeichnete neue Graentze des Territorii der Stadt Dantzig hat die Veränderung bewirkt* — — .

Na ark. XIX: tabela statystyczna za rok 1800, która dla poszczególnych powiatów i prowincji podaje: powierzchnię ogólną, lasów, użytków rolnych i nieużytków; liczbę ludności¹; ilość miast, wsi, folwarków, kolonii i majątków (*Freigüter*), młynów, olejarni, piarni, tartaków, foluszy.

Na ark. XXIII: plan Królewca w skali ca 1:10 000 z nowym podziałem policyjnym, zaznaczeniem ważniejszych budowli (m.in. kościoła polskiego) oraz wykazem zmienionych w 1809 r. nazw ulic.

Ark. XXIV stanowi skorowidz arkuszy w skali ca 1:1 000 000; poza podziałem arkuszowym przedstawia sieć triangulacyjną ze wskazaniem błędów umiejscowienia 10 miast na mapach wcześniejszych.

Na ark. XXV: podłużny profil Kanalu Bydgoskiego z objaśnieniami i informacją o historii jego budowy.

7. Jest to pomniejszenie rękopiśmiennej, podstawowej mapy w skali 1:50 000 składającej się ze 145 ark.², która powstała z inicjatywy ministra F. L. Schröttera. Przygotowanie astronomiczne i triangulacja były dziełem J. Ch. Textora, zdjęcia topograficzne wykonał zespół pod kier. F. B. Engelhardta w latach 1796—1802 przy współpracy D. Gilly'ego (instrukcja topograficzna) i J. A. Eytelweina (projekt odwzorowania). Mapa ta i jej pomniejszenie do skali wydawniczej 1:150 000 odznaczają się wielką dokładnością i szczegółowością. Określane są często jako mapy Schröttera-Engelhardta.

Podczas wojny 1806—1807 r. bez wiedzy wydawcy wykonano i rozprzedano pewną ilość odbitek arkuszy XV, XX, XXI i XXII z płyt jeszcze nie dopracowanych i nie skorygowanych. Ostrzeżenie przed nabywaniem tych egzemplarzy opublikowano w 1809 r. Wyd. 2, uaktualnione — zob. poz. 124.

W 1811 r. jako suplement do *Karte von Ost-Preussen* — — ukazała się jednoarkuszowa mapa granicy między Księstwem Warszawskim a Prusami na terenie pierwszego zaboru pruskiego oprac. przez F. B. Engelhardta i wydana w Berlinie przez S. Schroppa, pt. *Landes Grenze zwischen dem Koenigreich Preussen und dem Herzogthum Warschau, nach der am 10ten November 1807, dem Tilsiter Friedens Tractat vom 9ten Juli 1807 gemäss, zu Elbing abgeschlossenen Convention und der im Jahr 1808 darauf erfolgten örtlichen Begrenzung, als Supplement, der von Schrötterschen Karte, entworfen v. F. B. Engelhardt* — — *Gestochen von Carl Maré in Berlin 1811*, skala ca 1:380 000, mdz. form. 80,8 × 29,5 cm.

8. Bydg.-Publ. B.III.1717 oraz B.II.1719; Gdańsk-PAN Kart.b.1.102 oraz Kart.c.II.1000 (ark.X); Gdańsk-WAP V.65/766; Krak.-Czart. I/III, I6/III, MNK/XVIII/Mp/2301-2324/II (brak ark.XXV) oraz MNK/XVIII/Mp/894-913/folio (brak ark.: IX, XI—XIII, XXIII); Łódź-IG UŁ 5767; Toruń-WAP Nr 715; W-wa-BN O.648; W-wa-IG PAN C.640; W-wa-ML 97101; W-wa-Publ. C/1-3. Krak.-WAP b. sygn. (brak ark.: IX, XIII—XVI, XIX—XXV); Olsztyn-ADW M.66 (brak ark.: III, VI—XI, XVI, XVIII, XXIII); Poznań-BU 252682 (ark.: I—V, X—XII, XVII, XVIII, XXIV); Poznań-PTPN K.1211 (brak ark.XXV); W-wa-MN C.1.651 (ark.: I—VII, X—XII, XVII, XVIII, XXIV).

Egz. toruński i łódzki w postaci atlasu, pozostałe — z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.

Suplement: Kórnik-PAN M.II.22 oraz A.II.67; Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/911/II; Poznań-BU 250018; Toruń-BU M.742.

9. *AGE* Bd.3 s. 406, Bd.9 s. 569, Bd.10 s. 65, 357, Bd.12 s. 483³, Bd.13:1804 s. 372—373, Bd.14:1804 s. 231—234, Bd.16:1805 s. 100—103, Bd.17:1805 s. 341—344, Bd.19:1806 s. 372—373, Bd.20:1806 s. 206—207, Bd.28:1809 s. 353—354, Bd.29:1809 s. 462—463, Bd.30:1809 s. 175—177, Bd.31:1810 s. 344—345, 464—468, Bd.32:1810 s. 75—79; *BMC* vol.11 szp. 886; *Buczek: Dzieje* s. 99; *Buczek: History of Pol. cartogr.* s. 120; *Cat. Labanoff* poz. 991, 992; *Cat. mapparum* poz. 105; *Cat. Schropp* s. 183; *Engelmann* s. 801, 1019; *Estreicher* t. 4 s. 210; *Kat. B.N.* poz. 219; *Kosiński* s. 31; *Kossmann* s. 30+reprod.; *Liet. TSR kat.* poz.1128; *Münnich* poz. 141; *Olszewicz: Pol. kartogr. wojs.* s. 59; *Phillips: List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8680, 8681; *Piskorska* poz. 231; *Sawicki: Spis map* poz.1036; *Scharfe* s. 315 poz. 238; *Schroeder-Hohenwarth* s. 7, Anlage I, 3; *Sydow, Petermanns Mitt* [Bd.3]:1857 s. 63; *Szeliga: Pierwsza szczegółowa mapa* s. 79—101; *Zaborski: Kaszuby* s. 1—26; *Zaborski: O mapie Prus Schröttera* s. 32.

* = von Alt Preussen enthaltend Ost-Preussen nebst preussisch Litthauen und West-Preussen nebst dem Netzdistrict — w egz.: W-wa-MN C.1.651; jest to pierwotna, rzadziej spotykana wersja fragmentu tytułu.

¹ Z dużymi błędami (zob. *AGE*, t. 31:1810, s. 467).

² Jej oryginalny przechowywany był przed II wojną światową w Pruskiej Bibliotece Państwowej w Berlinie, fotokopie znajdują się w Bibliotece Gdańskiej PAN, w Książnicy Miejskiej w Toruniu oraz w Instytucie Historii PAN w Warszawie — Zakład Atlasu Historycznego (zob. *Kosacka: Informator* s. 147).

³ Zacytowano za *AGE* t. 13 s. 372.

1812

KSIĘSTWO WARSZAWSKIE

poz. 49.

1. Karte vom Herzogthum Warschau, und den angrenzenden Staaten in IV Sectionen nach den besten vorhandenen Hülfsmitteln entworfen im Jahr 1810 von F. B. Engelhardt königl. preuss. Krieges und Domainen Rath. = Carte du Duché de Varsovie et des Etats qui l'environnent en IV feuilles par F. B. Engelhardt conseiller de guerre et des domaines. **Tabl. 88**
2. Berlin 1812 herausgegeben — — von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin.
 3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
 4. 3 3/4 preussische Meilen von 2. 000 rheinl. Ruthen — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:750 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i departamentów; 4 ark. form. 47,0 × 44,2 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
 6. Tytuł mapy w jęz. niem. figuruje na ark. I, a w jęz. franc. — nad górną ramką ark. I i II. Na ark. III: 9 podziałek liniowych, objaśnienie znaków, tabela podziału Księstwa Warszawskiego na departamenty z liczbami ich powierzchni; poniżej sygnatura sztycharza: *gestochen von Paul. Schmidt* — — . Na ark. III i IV pod dolną ramką informacja, gdzie mapę można było nabyć: *Berlin, bey Simon Schropp u. Comp.; Paris, chez Ch. Picquet géographe graveur quai de la Monnoye No.17; Wien, im Kunst und Industrie Comptoir.*

- Uwidocznione na mapie granice między departamentami krakowskim i radomskim oraz między lubelskim i siedleckim — błędne. Polskie nazwy geograficzne w wielu przypadkach zniekształcone lub zmienione. Mapa Engelhardta miała pod zmienionym tytułem, jako mapa Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Poznańskiego, kilka aktualizowanych wydań (z niepoprawionym nazewnictwem). Znaną są wydania z lat: 1816 (poz. 58), 1819 (poz. 63), 1831 (poz. 87), 1843, 1853 (poz. 175), 1858, 1862 (poz. 136), 1863 (poz. 144); zob. też poz. 80.
- Kórnik-PAN A.1.50; Krak.-Czart. 113/18/IV oraz MNK/XVIII/Mp/606/III; Krak.-Jag. M.47/87; Krak.-ZNPJ UJ M.63; Lublin-Łopac. 2/II; Poznań-PTPN K.1210 (egz. z obciętych marg.); Poznań-Racz.-A.1. 483 (kolor. tylko granice polit.; górny marg. obcięty); W-wa-BN 1655 oraz 5471-5474; W-wa-CBW C-1-207; W-wa-Publ. C/1-15. We wszystkich egz. (z wyjątkiem W-wa-BN 5471-5474) arkusze cięte i podklejone plótnem.
- AGE Bd.38:1812 s.478—481; BMC vol. 14 szp. 1055; Cat. Labanoff poz. 1054; Cat. Schropp s. 212-213; Estreicher t. 1 s. 470; Estreicher wyd. 2 t. 6 s. 117; Ewicz s. 378; Kat. B.N. poz. 179; Olszewicz: Kartogr. XIX w.; Olszewicz: Pol. kartogr. wojs. s. 59—60; Polska na starych mapach poz. 100; Sawicki: Spis map poz. 1151; Sawicki: Topogr. Aufnahme Westgalliens s. 85.

INFLANTY i KURLANDIA

1812

poz. 50.

- Tabl. 1. Karte von Esthland, Livland, Curland und Semgallen. Auf den Grund des grossen Atlases von Russland 89 in 107 Blättern, und nach andern zuverlässigen Handzeichnungen und Materialien auf IV Blättern entworfen und gezeichnet von D. G. Reymann — = Carte de l'Esthonie, de la Livonie, de la Courlande, et du Sémigalle, dressée d'après le grand atlas de la Russie en 107 feuilles, et sur d'autres matériaux authentiques, cartes manuscrites etc. et dessinée par D. G. Reymann.
- Berlin 1812.
 - D[aniel] G[ottlob] Reymann.
 - 5 geograph. Meilen — 4,8 cm [ca 1:780 000]
 - Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin. oraz elementy hydrograficzne; 4 ark. form. 44,8 × 37,8 cm.
 - Na górnym marginesie ark. I znajduje się tytuł mapy, 2 podziałki liniowe, objaśnienie znaków — w jęz. niem.; na ark. II — te same elementy w jęz. franc.
 - Autor zapewne oparł się m.in. na „staukuszowej” mapie Rosji Suchtelena i Oppermanna z lat 1801—1804, poz. 173.
 - W-wa-BUW M.3011 (mapa cięta na 48 części, sklejona na plótnie w jedną całość).
 - AGE Bd.39:1812 s. 105—107; BMC vol. 8 szp. 1145; Cat. Labanoff poz. 1188.

1807—1813

POLSKA — część

poz. 51.

- Tabl. 1. Charte von Mitteleuropa in 64 Sectionen entworfen, von Joseph Marx Freiherrn von Liechtenstern¹ 90—91
- Wien 1807—1813.
 - Joseph Marx von Liechtenstern; rys. Seb. Partsch et al.; ryt.: J. Kühn, A. Withalm et al.
 - Podziałki brak. 1° południka — 17,4 cm [ca 1:650 000]
 - Mdz. na papierze kartonowym; 64 ark. form. 36,5 × 30,0 cm, każdy w ozdobnej ramce.
 - Ark. I stanowi skorowidz.
Na górnym lub dolnym marginesach pozostałych ark. figurują ich tytuły zawierające określenie skartowanego terenu wg przynależności państwowej lub administracyjnej, sygnatury autora, rysowników i sztycharzy, miejsce i rok sztychowania. Ziem polskich dotyczą ark.: 4—8, 11—16, 19—24, 28—32, 37—40, 47.
 - Krak.-Czart. 94/IV (13 arkuszy, w tym 4 dotyczące ziem polskich: 21, 28, 30, 37); W-wa-IG PAN C.265 (48 ark., do pełnego pokrycia ziem polskich brak ark.: 8, 16, 24).
 - AGE Bd.26:1808 s. 452—469, Bd.28:1809 s. 99—106, 471—475, Bd.32:1810 s. 462—469; Sawicki: Spis map poz. 953.

¹ Tytuł zaczerpnięto z nagłówka skorowidza; por. AGE Bd. 26 s. 452, Bd.28 s. 99 i Bd.32 s. 462.

1807—1813

POLSKA — część

poz. 52.

- Tabl. 1. Topographisch-militairische Charte von Teutschland in 204 Sectionen unternommen von dem 92—94 Geographischen Institute zu Weimar 1807. = Carte topographique et militaire de l'Allemagne en 204 feuilles publiée par l'Institut Géographique à Weimar 1807—1813.
- Weimar 1807—1813 im Verlage des Geograph. Instituts.
 - Geographisches Institut in Weimar; ryt.: A. Bürck vel Bürk, A. G. Bürck vel Bürk, L[udwig] Hess, J. F. W. Schleuen et al.
 - 2 deutsche geogr. Meilen — 8,1 cm [1:180 000]
 - Mdz.; 204 ark. + 2 nlb., większość form. 40,8 × 30,9 cm, każdy w ozdobnej ramce.
 - Na każdym ark. liczbowanym figuruje nad górną ramką numer i tytuł arkusza w jęz. niem. i franc., np.: *Theil von Schlesien. Sect. 116. Partie de la Silésie*; pod dolną — adres wydawniczy, na marginesach — numery sąsiednich arkuszy. Na większości arkuszy w dolnej ramce lub pod nią — sygnatury sztycharzy.

Na ark. 10: tytuł mapy i podziałka liniowa. Nb. mapa posiada dwa arkusze z numerem 10, jeden z tytułem w jęz. niem. i datą 1807, drugi — z tytułem w jęz. franc. i datami 1807—1813. Tekst tytułu w obu przypadkach napisany literami plastycznymi i ornamentálnymi z floresami.

Na ark. nlb. [1]: objaśnienie znaków oraz 2 skorowidze arkuszy z tytułami w jęz. niem. i franc.: 1. *Uebersicht der topographisch-militairischen Charte von Teutschland in 204 Blaettern. Ohne Grenzen.* 2. *Uebersicht der topographisch-militairischen Charte von Teutschland in 204 Blaettern in Special-Atlanten einzelner Reiche und Länder mit ihren Grenzen eingetheilt.*

Na ark. nlb [2]: skorow. arkuszy, wykonany prawdopodobnie w 1807 r., pt. *Netz der topographisch-militairischen Charte von Teutschland* — — oraz objaśnienie znaków.

Ziem polskich (Pomorza, Ziemi Lubuskiej i Śląska) dotyczy 39 arkuszy: nr 2, 3, 10—13, 21—23, 31—33, 41—43, 51, 52, 61—63, 72—76, 86—90, 99—104, 114—117, 129.

- Mapa jest oparta na starych, nieściślejszych materiałach kartograficznych, które starano się poddać korekturą, aby stworzyć poprawną mapę topograficzną na użytek publiczny. Nie spełniła pokładanych w niej nadziei i już współcześnie spotkała się z surową krytyką. Pomiędzy poszczególnymi egzemplarzami mogą zachodzić nieznaczne różnice, gdyż wiele arkuszy odbijano powtórnie, po wprowadzeniu na płyty poprawek, stosownie do uwag czytelników. Aby ułatwić korzystanie z mapy, wydano 4 tomy repertorium. Do niektórych jej egzemplarzy załączono następujące mapy: 1. *Orographische Uebersicht von Teutschland zu Behufe der Topographisch-militairischen Charte in 204 Blättern davon. Weimar im Verlage des Geograph. Instituts 1807, C. Schumann sc., 39,5 × 41,4 cm*; 2. *General-Charte von Teutschland in vier Blättern — als Uebersichts-Tableau der grossen Charte in 204 Blättern — von F. W. Streit, Weimar [1810], w skali 1:1 020 000.*

Zestawy odpowiednich arkuszy mapy były wydawane powtórnie w postaci atlasów poszczególnych prowincji (krajów), m.in. Śląska (poz. 45, 75 i 83), Pomorza Zachodniego (poz. 46) i Brandenburgii w 1809 r. i 1817 r. (brak w zbiorach objętych katalogiem). W latach 1811—1815 mapę przedłużono w kierunku wschodnim (zob. poz. 56).

- Wrocł.-BU 2798.III.B (egz. w postaci atlasu), 3492.III.B (brak ark. nlb. [2], załączona mapa *Orographische Uebersicht*), 935.IV.B (brak 5 ark. nie dotyczących Polski; egz. w postaci atlasu).
Bydg.-Publ. B.1.1664 (tylko *General Charte*); Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/568-581, 583-604/III (36 ark., w tym do ziem polskich: 42, 43, 51, 52, 61—63, 72—76, 86—90, 101—104, 115—117, 129); W-wa-BN 56 (ark.: 73, 116, 117); W-wa-IG UW B.1627 (brak 94 ark., w tym do ziem polskich: 11—13, 33, 104, 116, 129); W-wa-ML 97096 (brak 26 ark., w tym do ziem polskich: 2, 3, 10—13, 21—23, 90, 103, 104 oraz nlb. [1]; załączone mapy: *Orographische Uebersicht* oraz *General Charte* sygn. 97013).
- AGE Bd.25:1807 s. 97—100, 254, Bd.28:1809 s. 523—526, Bd.29:1809 s. 100—118, Bd.31:1810 s. 346—349, Bd.32:1810 s. 194—197, Bd.33:1810 s. 187—188, Bd.36:1811 s. 481—482, Bd.39:1812 s. 245—249; BMC vol. 6 szp. 657; Cat. Labanoff poz. 701; Cat. Schropp s. 98-100; Engelmann s. 439; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 4 poz. 5244; Sawicki: *Spis map* poz.350; Schafre s. 312 poz. 218, 219; Wolkenhauer s. 449.

1813

POLSKA

poz. 53.

1. Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel. Dressée d'après les cartes de Gilly, Liesganig, Mayer, Schroetter et Textor, et d'après l'Atlas de l'Empire Russe du général Suchtelen. Par A. P. H. Nordmann, ingénieur géographe. = Carte des vormaligen ganzen Königreichs Pohlen nach seiner dermaligen Eintheilung aus denen Charten des Gilly, Liesganig, Mayer, Schroetter und Textor. dann des Atlases des Russischen Kayserthumes von General Suchtelen. Neu entworfen von A. P. H. Nordmann. Tabl. 95—96
- Vienne 1813 chez Artaria et Compag.
 - A. P. H. Nordmann.
 - 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,5 cm [ca 1:900 000]
 - Mdz., kolor. ręcznie granice Polski przedrozbiorowej (w Inflantach i na Smoleńszczyźnie sprzed pokoju oliwskiego 1660 r. i traktatu andruszowskiego 1667 r.) oraz aktualne granice polit. i admin.; 9 ark. form. 55,5 × 46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce + 3 ark. suplementu w 2 form.: 39,3 × 17,7 cm (2 ark.) i 13,4 × 57,5 cm (1 ark.) + skorow. form. 30,0 × 27,0 cm.
 - Tytuł mapy na ark. 1.
Na ark. 7: pięć podziałek liniowych, objaśnienie znaków oraz tabela podziałów administracyjnych Księstwa Warszawskiego i pozostałych ziem d. Rzeczypospolitej.
Skorow. arkuszy w skali ca 1:5 000 000 — na ark. nlb.
Suplement nosi tytuł: *Supplément faisant suite à la Carte de Pologne dressée par A. P. H. Nordmann*. Obejmuje tereny północne i wschodnie z Petersburgiem i Moskwą.
 - Wbrew tytułowi mapa nie jest oparta na wymienionych w nim szczegółowych mapach topograficznych, lecz stanowi kompilację starszych materiałów i zawiera wiele błędów w zakresie hydrografii, sieci drożnej, granic politycznych i administracyjnych oraz usytuowania miejscowości. Miała kilka aktualizowanych wydań, zob. poz. 61 (1817), poz. 70 (1820), poz. 86 (1830), poz. 137 (1862). L. Sawicki (zob. niżej pkt 9) notuje także wydanie z 1815 r. Mapa była publikowana również w zmniejszonym zestawie arkuszy, zob. poz. 88 (1831), poz. 138 (1862), poz. 163 (1870).
 - Krak.-Czart. 32/II^a (brak supl. i skorow.); Krak.-PAN C.III. 4098^b (brak supl. i skorow.); W-wa-IG PAN D.8905^c (egz. nie kolor., brak supl. i skorow.); W-wa-MN C.II.24^d.
 - AGE Bd.41:1813 s. 91-98; BMC vol. 11 szp. 673; Cat. Labanoff poz. 1055; Cat. Schropp s. 211; Kat. B.N. poz. 107; Liet. TSR kat. poz. 1987; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 156 przyp. 2; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 85.

^a Egz. w 36 sztucznych arkuszach, z których każdy stanowi ćwiartkę arkusza oryginalnego. ^b Egz. w postaci 3 arkuszy sztucznych, obejmujących po trzy sklejone na plótnie arkusze oryginalne, cięte na dalsze części. ^c Egz. w formie mapy sklejonej na plótnie z 9 ark. oryginalnych, ciętych na dalsze części.

1814

POLSKA — część

poz. 54.

Tabl.
97—98

1. Carte de la Russie Européenne, traduite et gravée par ordre du gouvernement, au Dépôt Général de la Guerre en 1812, 1813 et 1814 d'après la carte russe en 104 feuilles¹.
2. Paris 1814.
3. Dépôt Général de la Guerre.
4. 1:500 000
5. Mdz.; 77 ark. + 2 nlb. form. 78,5 × 49,2 cm.
6. Na każdym ark. liczbowanym: skala liczbowa i 2 podziałki liniowe. Ark. nlb. [1] stanowi kartę tytułową². Na ark. nlb [2]: objaśnienie znaków oraz skorow. arkuszy w skali ok. 1:5 000 000, z datą 1812. Mapa nie posiada siatki kartograficznej. Ziem polskich dotyczą ark.: A.5 — A.9, B.5 — B.9, C.9.
7. Jest to przeróbka mapy Rosji w skali 1:840 000, opracowanej pod kierunkiem P. Suchtelena i K. Oppermanna, w latach 1801—1804, zwanej stuarkuszową (poz. 173).
8. Krak.-Czart. 13/III(20 ark., w tym komplet do ziem polskich); W-wa-MN C.II.213 (21 ark., w tym komplet do ziem polskich); W-wa-BN 535 (ark. A.9).
9. BMC vol. 12 szp. 502; Cat. Labanoff poz. 1118; Kat. B.N. poz. 106; Olszewicz: Pol. kartogr. wojs. s. 64; Sawicki: Spis map poz. 820.

¹ Tytuł mapy podano na podstawie Kat. B.N. poz. 106.
² W zarejestrowanych egzemplarzach brak tego arkusza.

1809—1815

GALICJA

poz. 55.

Tabl.
99—100

1. Topographische Karte von Ostgalizien und Lodomerien in 14 Sectionen nach den neuesten Aufnahmen herausgegeben von dem gallizischer Strassenbaudirector Gross¹.
2. Wien [1809—1815] bey Geistinger.
3. Generalquartiermeisterstab in Wien; [Johann] Gross.
4. 1/2 [mili austriackiej] — 2,6 cm ≈ 1 cal wiedeński [1:144 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 14 ark. w większości form. 93,0 × 62,5 cm + skorow. form. 60,5 × 42,5 cm.
6. Ark. XVIII stanowi skorow. w skali ca 1:940 000. Wykazuje on 25 arkuszy, w tym ark. I—XIV obejmują właściwą mapę, pozostałe są poza obrazem kartograficznym. Tytuł skorowidza występuje w dwóch wariantach: 1) Uibersichts Tableau der grossen Topographischen Karte von Ostgalizien u. Lodomerien in 14 Sectionen nach den neuesten Aufnahmen herausgegeben von dem gallizischer Strassenbaudirector Gross. Wien bey Geistinger; 2) Uibersichts Tableau der grossen Topographischen Karte von Ostgalizien u. Lodomerien in 14 Sectionen aufgenommen [s] von Generalquartiermeisterstab. Wien bey Geistinger. Pod tytułem w obu wariantach 2 podziałki liniowe: mapy i skorowidza.
7. Kórnik-PAN A.II.35^a; Krak.-Jag. Atl.III/406^b; Lublin-KUL Depozyt przemyski M-1^b; W-wa-BN O.1426^{a,b} (2 egz. pod jedną sygn.). Krak.-Czart. NMK/XVIII/Mp/2269-2270/folio (ark. I i II); Krak.-PAN C.III.4140 (brak skorow. i ark.: III, IV, VI, VIII, X, XII—XIV).
8. BHP XIX w. 1 poz. 991—992; BMC vol. 6 szp. 475; Callier poz. 282; Cat. Labanoff poz. 939; Engelmann s. 517; Estreicher t. 2 s. 86; Haczewska s. 122; Münnich poz. 76; Paldus s. 433 przyp. 25a; Sawicki: Spis map poz. 1080; o autorze mapy zob. Bieniarzówna: PSB t. 9 s. 3—4.

^a Egz. z tytułem skorowidza w wariantach 2. ^b Egz. z tytułem skorowidza w wariantach 1.
¹ Ponieważ w zarejestrowanych egzemplarzach nie ma karty tytułowej, tytuł zaczerpnięto ze skorowidza w wariantach 1.

1811—1815

POLSKA — część

poz. 56.

Tabl.
101—102

1. Topographisch militairische Charte von den Königreichen Preussen und Polen und dem Grossherzogthum Posen in 85 Sectionen, unternommen von dem Geographischen Institute, entworfen und gezeichnet von F. W. Streit und C. F. Weiland.
2. Weimar [1811—] 1815 im Verlage des Geograph. Instituts.
3. F[r]iedrich W[ilhelm] Streit, C[arl] F[erdinand] Weiland; ryt.: A. Bürck, F. Hase et al. [1:180 000]
4. 2 deutsche geogr. Meilen — 8,1 cm
5. Mdz.; 85 ark. form. 40,8 × 30,9 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Na każdym ark. znajduje się jego numer i tytuł, np.: Theil von Warschau. Sect. 50. Partie de Varsovie¹; na dolnym marginesie — adres wydawniczy i na niektórych arkuszach w dolnej ramce lub pod nią — nazwisko szycharza. Marginesy opatrzone są numerami sąsiednich arkuszy. Na ark. 2: tytuł mapy oraz 2 skorowidze arkuszy z tytułami: 1. Uebersichts-Tableau der ganzen Charte, 2. Uebersichts-Tableau der Zerlegung der Charte in Special-Atlanten.

Na ark. 4: objaśnienie znaków, podziałka liniowa.

Na ark. 6: pobocznie plan Gdańska w skali ca 1:10 000, z wykazem zaznaczonych na planie ważniejszych obiektów.

Mapa nie posiada siatki kartograficznej.

7. Przy opracowaniu mapy wykorzystano gruntownie następujące mapy topograficzne oparte na zdjęciach terenowych: Prus Południowych Gilly'ego (poz. 33), Prus Nowowschodnich Textora (poz. 40), Galicji Zachodniej Mayera von Heldensfelda (poz. 42) oraz Prus Wschodnich i Zachodnich Schröttera i Engelhardta (poz. 48). Mapa stanowi przedłużenie wydawanej w latach 1807—1813 przez Instytut Geograficzny w Weimarze Topographisch-militairische Charte von Teutschland — (zob. poz. 52). Pierwotnie była projektowana w daleko szerszym zasięgu terytorialnym i stosownie do tych zamierzeń otrzymała w 1811 r. na ark. 2 tytuł: Topographisch militairische Charte von Preussen, Warschau, Galizien, Ungarn, Croatien, Slavonien und Siebenbürgen — — a miała składać się z 215 lub 217 arkuszy. Nowa karta tytułowa pochodzi z 1815 r. W 1814 r. opublikowano repertorium do pierwszych 51 arkuszy. Zestawy odpowiednich arkuszy miały być wydane powtórnie w formie atlasów specjalnych: Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Królestwa Polskiego i Prus. W roku 1816 z 7 arkuszy złożono i wydano mapę (Special-Charte) rejencji bydgoskiej (poz. 60 i 64), a w roku 1819 z 12 arkuszy — mapę rejencji poznańskiej (poz. 67).
8. Krak.-PAN C.II.2837^a (ucięte marg.); Wrocław-BU 2800-III.B. Bydgoszcz-Publ. B.III-850 (ark. 37); Lublin-Łopac, b. sygn. (ark. 58 i 59); Łódź-BU K.2795^a (ark.: 71, 72, 78, 79); Poznań-BU 150423.1^a (ark.: 6—37, 39—45 + repertorium; egz. kolor., marg. ucięte) oraz UP.2030^a (ark.: 1—9, 12—16, 19—24, 27—33, 35—39); W-wa-BN 5480—5489 (ark.: 2, 50, 68—70, 75—77, 81, 82); W-wa-MN C.I.466 (ark.: 10, 11, 17, 18, 34, 36—39, 41, 42, 64, 69—71).
9. AGE Bd.33:1810 s. 61—65 + skorow. arkuszy, Bd.35:1811 s. 355—361, Bd.40:1813 s. 475—477, Bd.44:1814 s. 231—233, Bd.45:1814 s. 361—362, Bd.50:1816 s. 238—239; BHP XIX w. 1 poz. 929; Callier poz. 60; Cat. Labanoff poz. 149; Cat. Schropp s. 98; Kat. B.N. poz. 108; Sawicki: Spis map poz. 261, 1003; Szykuła s. 106.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem lub tekturą.¹ Chodzi tu o Księstwo Warszawskie; na skorowidzu pt. Uebersichts-Tableau der Zerlegung der Charte in Special-Atlanten figuruje już Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Poznańskie.

ca 1815

SUDETY, ŚLĄSK — część

poz. 57.

1. Halb-Plan Karte des Gebirges von der Landskrone in der Ober Lausnitz bis zum Hundsruck in Maehren mit Inbegriff der Gegend zwischen der Elbe und Aupe, des Zobten Gebirges, und des Graetzberges bis zur Oder von Leubus bis Breslau vom russ. k.k. [s] Obristen, Ritter Freiherrn K.F.W. v. Diebitsch Isten. Tabl. 103—104
2. [S.l. ca 1815]¹.
3. K[arl] F[r]iedrich W[ilhelm] von Diebitsch; ryt: Frolov, Kolpakov².
4. 24 000 r. Fuss — 6,2 cm ≈ 2,4 cala pruskiego [ca 1:120 000]
5. Mdz.; 9 ark. różnych form.: 43,5 × 35,4 cm, 43,5 × 42,6 cm lub 50,6 × 35,2 cm, we wspólnej ramce.
6. Tytuł mapy rozmieszczony jest na ark. IV i VII. Na ark. VII: podziałka transversalna i objaśnienie znaków. Na ark. VII i VIII: panorama Sudetów pt. Das Gebirge aus Nord-Ost vom Zobtenberge: jedoch in der wahren Höhe jedes Berges nach dem Maasstabe der Charte. U dołu objaśnienie 180 punktów wyznaczonych na panoramie, m.in. nazwy szczytów, miejscowości. Na dolnych marginesach poszczególnych arkuszy — sygnatury szycharzy.
7. Mapa mogła być wykonana w latach 1814—1815, gdy oddziały armii rosyjskiej po klęsce Napoleona stacjonowały na Śląsku i w Górnych Łużycach.
8. Bydgoszcz-Publ. B.III.1740; W-wa-BN 311 oraz 0.2037 (ark.: I, II, IV—IX).
9. Por. Engelmann s. 629.

¹ Zob. nota pkt 7.² Na mapie Frolov, Kolpakoff.

1812/1816

POLSKA — część

poz. 58.

1. Karte von dem^a Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen und den angrenzenden Staaten in IV Sectionen nach den besten vorhandenen Hilfsmitteln entworfen im Jahr 1810 von F. B. Engelhardt königl. preuss. Krieges und Domainen Rath.
2. Berlin 1812 herausgegeben — — von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin. Berichtigt 1816.
3. F[r]iedrich B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
4. 3 3/4 preussische Meilen von 2000 rheinl. Ruten — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:750 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. oraz województw i rejencji; 4 ark. form. 47,0 × 44,2 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł mapy. Na ark. III: 9 podziałek liniowych, objaśnienie znaków oraz wykaz województw w Królestwie Polskim i rejencji w Wielkim Księstwie Poznańskim z podaniem ich siedzib¹; poniżej sygnatura szycharza: gestochen von Paul. Schmidt in Berlin.

- Na ark. III i IV pod dolną ramką informacje o tym, gdzie mapę można było nabyć: *Berlin, bey Simon Schropp u. Comp.: Paris, chez Ch. Picquet géographe graveur quai de la Monnoye No 17; Wien, im Kunst und Industrie Comptoir.*
- Jest to drugie, pod zmienionym tytułem, wydanie mapy Engelhardta z 1812 r. (poz. 49) — uaktualnione w zakresie granic politycznych i podziału na województwa i rejencje, ze śladami nieaktualnych, nb. po części błędnie wykreślonych, granic departamentów Księstwa Warszawskiego.
 - Krak.-PAN C.III.3603^b; Lublin-Łopac. 5/11^b; Poznań-BU 150582. 11^b; Toruń-WAP Nr 719^c; W-wa-BN 0.1423^b; W-wa-MN C.1.171. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/5,7,8/11^d (ark.: I, III, IV) oraz MNK/XVIII/Mp/9,11,12/11^d (ark.: I, III, IV).
 - BHP XIX* w. I poz. 930; *Cat. Labanoff* poz. 1058; Piskorska poz. 218; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 85.

^a den — w egz. Biblioteki Narodowej w Warszawie, zob. pkt. 8. ^b Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie ze wszystkich arkuszy, ciętych na dalsze części. ^c Egz. w postaci atlasu. ^d Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.

¹ W egzemplarzach Biblioteki Czartoryskich w Krakowie, zob. pkt. 8, zamiast wykazu województw i rejencji znajduje się wykaz departamentów Księstwa Warszawskiego jak w wyd. z 1812 r., poz. 49.

1816

POLSKA — część

poz. 59.

- Tabl. 105** 1. Karta Carstva Pol'skago słuźaščaja k prodolženiju Podrobnoj Karty Rossii, sočinena pri sobstvennom Ego Imperatorskago Veličestva Depo-Kart v 1816 godu.
- [St. Peterburg] 1816.
 - Depo Kart.
 - 20 verst — 2,6 cm ≈ 1 cal angielski [1:840 000]
 - Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i niektóre admin.: obwodu białostockiego oraz gub. wileńskiej, grodzieńskiej i wołyńskiej; 6 ark. oznaczonych literami od A do F, form. 36,8—38,0 × 34,5 cm (bez wypustek) + skorow. form. 22,3 × 15,1 cm.
 - Na ark. D: tytuł, podziałka liniowa, objaśnienie znaków.
 - W części zachodniej mapa jest przedłużeniem mapy Rosji opracowanej pod kier. K. Oppermana i P. Suchtelena w latach 1801—1804, zwanej stuarkuszową (poz. 173).
 - Krak.-Jag. M.47/40^a (brak skorow.); W-wa-AGAD AK-110^b oraz AK-111; W-wa-BN 338^c, 3754^a (brak skorow.) oraz 5030^a (brak skorow.).
 - BHP XIX* w. I poz. 965; *BMC* vol. 11 szp. 673; *Cat. Labanoff* poz. 1059; *Estreicher* t. 2 s. 358; *Liet. TSR kat.* poz. 2249; *Olszewicz: Pol. kartogr. wojs.* s. 64; *Sawicki: Spis map* poz. 1153.

^a Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 6 ark. oryginalnych, ciętych na dalsze części. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^c Egz. z arkuszami ciętymi, sklejonymi na płótnie w trzy arkusze sztuczne.

1816

REJENCJA BYDGOSKA

poz. 60.

- Tabl. 106** 1. Special Charte von dem königlich preussischen Bezircke der Regierung zu Bromberg nach dessen neuester Eintheilung in 6 landrätliche Kreise.
- Weimar 1816 im Verlage des Geograph. Instituts.
 - [Friedrich Wilhelm Streit, Carl Ferdinand Weiland].
 - 2 geogr. Meilen — 8,3 cm. [1:180 000]
 - Mdz., kolor. ręcznie granice powiatów; 7 ark. form. 38,5 × 28,5 cm.
 - Na ark. I: naklejka 16,0 × 20,8 cm, na której wydrukowano tytuł mapy, podziałkę liniową, objaśnienie znaków (nie wszystkich) oraz skorow. arkuszy.
 - Mapa stanowi nieznaczną przróbkę 7 arkuszy (nr 28, 29, 35—37, 45 i 46) *Topographisch militairische Charte von den Königreichen Preussen u. Polen* — z lat 1811—1815 (poz. 56) Pokazuje tymczasowe granice rejencji bydgoskiej i granice 6 powiatów istniejące w okresie Księstwa Warszawskiego. Por. poz. 64.
 - Bydg.-Publ. Kart.C.IV.764 oraz Kart.B.III.763 (obydwa egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie ze wszystkich arkuszy).
 - Por. *Engelmann* s. 375 (autor cytuje wydanie z 1817 r.).

1813/1817

POLSKA

poz. 61.

- Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —¹.
- Vienne 1813 [s] chez Artaria et Compag.; Wien 1817 bey Artaria und Compag.
- A. P. H. Nordmann.
- 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,5 cm [ca 1:900 000]
- Mdz., kolor. ręcznie granice Polski historycznej jak w wyd. z 1813 r. (poz. 53) oraz współczesne: polit. wg traktatu wiedeńskiego z 1815 r. i admin.; 9 ark. form. 55,5 × 46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce + 3 ark. suplementu w różnych form.: 39,3 × 17,7 cm (2 ark.) i 13,4 × 57,5 cm (1 ark.) + skorow. 30,0 × 27,0 cm.

- Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. 7: pięć podziałek liniowych, objaśnienie znaków.
- Jest to ponowne wydanie mapy Nordmanna z 1813 r. (poz. 53), z nowymi granicami politycznymi.
- Krak.-ZNPJ UJ M.62 (brak supl. i skorow.; ark. cięte i podklejone płótnem); W-wa-IG PAN D.1292 (brak supl. i skorow.; mapa w postaci 3 ark. sztucznych, z których każdy obejmuje po 3 ark. oryginalne cięte na dalsze części i sklejone na płótnie); W-wa-Publ. C/1-6 (arkusze cięte, sklejone razem na płótnie w jedną całość).

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 53.

1818

NOWA MARCHIA, ZIEMIA LUBUSKA

poz. 62.

- Tabl. 107** 1. Special Karte von der Neumark und den angrenzenden Laendern in II Sectionen. Nach den Special Kreiskarten und andern guten Huelfsmitteln zusammengetragen im Jahre 1808 von D. F. Sotzmann, verbessert und zur Karte des ganzen Frankfurter Regierungs Bezirks erweitert im Jahr 1818, von F. B. Engelhardt. Gest. von J. C. Richter.
- Berlin 1818 bei Simon Schropp und Comp.
 - F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt, D[aniel] F[riedrich] Sotzmann, ryt. J. C. Richter.
 - 7 preussische Meilen à 2000 rheinl. Ruthen — 16,2 cm ≈ 4,3 cala decymalnego pruskiego [ca 1:325 000]
 - Mdz., kolor. ręcznie granice powiatów; 2 ark. w form.: 84,2 × 40,5 cm, 84,2 × 48,8 cm.
 - Na ark. I: tytuł mapy, objaśnienie kolorów granic oraz dwie tabele statystyczne, jedna z liczbami powierzchni i ludności wiejskiej i miejskiej w poszczególnych powiatach wg stanu z roku 1817, druga — z liczbami ludności większych miast, m.in. Gorzowa Wielkopolskiego, Gubina, Kostrzyna, Krosna Odrzańskiego, Sulechowa i Żarów.
Na ark. II: objaśnienie znaków oraz podziałka liniowa; pod dolną ramką — sygnatura szyćcharza.
 - Jest to, wykonana przez F. B. Engelhardta, przróbka w większej skali i w poszerzonym zasięgu terytorialnym dwuarkuszowej mapy Nowej Marchii D. F. Sotzmanna z 1808 r., wydanej w roku 1811. Mapa ta (nie zarejestrowana w niniejszym katalogu) oparta była na sześciuarkuszowej mapie Sotzmanna z 1807 r. w skali ca 1:180 000 (poz. 39).
 - W-wa-Publ. Sz.33/5 (egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z obydwu arkuszy, ciętych na dalsze części; na odwrocie naklejka z umieszczonym w owalu fragmentem planu Berlina z oznaczeniem lokalizacji zakładu S. Schroppa; wokół planu napisy: *Magazin de Beaux Arts et Cabinet de Géographie. Kunst- und Landkarten-Handlung von Simon Schropp u. Comp. in Berlin Jaeger Strasse Nr 24*).
 - BMC* vol. 10 szp.441; *Cat. Labanoff* poz.1014; *Cat. Schropp* s. 130; *Scharfe* s. 318 poz. 258, por. s. 311 poz. 215.

1812/1819

POLSKA — część

poz. 63.

- Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —¹.
- Berlin 1812 herausgegeben — — von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin. Berichtigt 1819 und die neu angelegten Postcourse eingetragen.
- F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
- 3 3/4 preussische Meilen von 2000 rheinl. Ruten — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:750 000]
- Mdz., kolor. ręcznie granice polit., województw i rejencji oraz trakty pocztowe; 4 ark. form. 47,0 × 44,2 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
- Jak w poz. 58.
- Jest to kolejne wydanie mapy Engelhardta (zob. poz. 49 i 58), uaktualnione m.in. w zakresie tras i stacji pocztowych z podaniem odległości między stacjami w milach.
- Poznań-BU 250.033; W-wa-BN 0.1374; W-wa-Publ. C/2-68.
Wszystkie egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 4 arkuszy ciętych na dalsze części.
- Estreicher* t. I s. 470.

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 58.

1816—1819

REJENCJA BYDGOSKA

poz. 64.

- Special Charte von dem königlich preussischen Bezirke der Regierung zu Bromberg nach dessen neuester Eintheilung in 9 landrätliche Kreise.
- Weimar 1816 [—1819] im Verlage des Geograph. Instituts.
- [Friedrich Wilhelm Streit, Carl Ferdinand Weiland].
- 2 geogr. Meilen — 8,3 cm [1:180 000]
- Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 7 ark. form. 38,5 × 28,5 cm.
- Na ark. I: naklejka jak w wydaniu z r. 1816, ale z nowo wyszytowanym tytułem oraz zmienionym skorowidzem arkuszy i objaśnieniem barw.
- Jest to nowe wydanie mapy z 1816 r. (poz. 60) z ustalonymi granicami rejencji bydgoskiej i nowym podziałem na 9 powiatów.
- Bydg.-Publ. Kart.C.IV.765 (ark. sklejone na płótnie w jedną całość).

1819

POLSKA — część

poz. 65.

Tabl.
108—109

1. Karte von Ost-Preussen, Litthauen, West-Preussen und dem Netz-Distrikte enthaltend die Regierungs-Bezirke: Königsberg, Gumbinnen, Danzig, Marienwerder und Bromberg, von F. B. Engelhardt königl. preussischen geheimen Regierungsrathe im Statistischen Bureau. Eine Berichtigung und Erweiterung der früher von demselben Verfasser, unter Leitung des Freiherrn von Schrötter, aufgenommenen und mit Beihilfe des v. Textorschen Dreiecknetzes zusammengetragenen topographischen Karte von Preussen.
2. Berlin 1819 bei Simon Schropp [und] Compagnie.
3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare profesor i członek Akademii der Künste w Berlinie (ark. II, V, XI), J. C. Richter (III, VI, XI), Heinrich Brose (X), Paulus Schmidt i K[arl] Kolbe (VII). [1:325 000]
4. 1 5/8 preuss. Meilen à 2000 Ruthen rheinl. — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 9 ark. (numerowanych: I—III, V—VII, X—XII) form. 50,5 × 45,0 cm + skorow. form. 12,0 × 15,0 cm.
6. Na każdym arkuszu na górnym marginesie znajduje się jego numer; na dolnym — podziałka liniowa oraz sygnatura sztycharzy, a na niektórych arkuszach ponadto adres wydawniczy i napis: *gezeichnet von F. B. Engelhardt* lub *entworfen und gezeichnet von F. B. Engelhardt*. Marginesy opatrzone są numerami sąsiednich arkuszy. Na ark. I: 2 podziałki liniowe, objaśnienie znaków i skrótów oraz tabela statystyczna rejencyj: Królewiec, Gąbin, Gdańsk, Kwidzyń i Bydgoszcz z liczbami powierzchni i ludności poszczególnych powiatów w 1818 r. Ark. II stanowi kartę tytułową. Skorowidz pt. *Übersicht-Blatt der Karte vom Preussischen Staate und den angränzenden Ländern, östlich von Berlin; entworfen von F. B. Engelhardt königl. preussischen geheimen Regierungsrathe, im Statistischen Bureau*, obejmuje obszar znacznie większy niż mapa, stosownie do zamierzenia Engelhardta, aby w przyszłości rozszerzyć jej zasięg na całą wschodnią część państwa pruskiego i Królestwo Polskie. Ta projektowana mapa miała się składać z 23 ark., z czego 9 (nr I—III, V—VII, X—XII) stanowi przedmiot niniejszego opisu. Na skorowidzu arkusze oznaczono liczbami arabskimi.
7. Mapa została opracowana głównie na podstawie *Karte von Ost-Preussen nebst preussisch Litthauen und West-Preussen nebst dem Netzdistrict* — Schröttera i Engelhardta w skali 1:150 000 (zob. poz. 48), ale posiada nieco szerszy zasięg terytorialny i bogatszą treść pomimo dwukrotnie mniejszej skali. Drugie wydanie mapy, rozszerzone do 23 ark. ukazało się w 1835 r. (poz. 92). Zob. też poz. 99.
8. W-wa-BN 329:10349-10358.
9. *AGE* Bd.6:1819 s.197—206 (rec.); *BHP XIX* w. I poz. 984; *Cat. Labanoff* poz. 995; *Cat. Schropp* s. 181; *Gazeta Warszawska* 1820 r. dodatek do nr 36 s. 847; Haczewska s. 122; Sawicki: *Spis map* poz. 1247; por. Estreicher wyd. 2 t. 6 s. 116.

1819

WARSZAWA — okolice

poz. 66.

1. Plan okolic Warszawy.
2. Warszawa 1819. Litografowano w Biurze Kwatermistrzostwa Generalnego.
3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego.
4. 250 sażeni — 2,5 cm ≈ 1 cal angielski [1:21 000]
5. Litogr.; 6 ark. nlb. form. 50,5 × 35,5 cm.
6. Na ark. [5]: róża wiatrów, podziałka liniowa oraz pod dolną ramką — adres wydawniczy i data wydania. Orientacja mapy zachodnia; siatki kartograficznej nie ma; teren Warszawy nie opracowany.
7. Por. wyd. z roku 1820, poz. 71, w tym samym podziale arkuszowym, z opracowanym terenem Warszawy.
8. W-wa-AGAD 84-I (w 2 egz. ark.: [2], [4], [5])¹; W-wa-BN. 213.M.Vo/819 (brak ark.: [1], [3]).
9. Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 119, 142.

¹ Arkusze te znajdują się w zbiorze litografii wykonanych przez zakład litograficzny Kwatermistrzostwa Generalnego WP w latach 1818—1819, naklejonych na 21 kartonowych ark. form. 53,5 × 70,0 cm, zaopatrzonych w kartę tytułową z litografowanym napisem: *Lithographie de l'État Major Général de l'Armée Polonoise partie des Quartiers-Mâitres de Sa Majesté l'Empereur de toutes les Russies, Roi de Pologne etc. etc. à Varsovie MDCCCXIX*.

1819

REJENCJA POZNAŃSKA

poz. 67.

Tabl.
110

1. Special-Charte von dem königlich-preussischen Bezirke der Regierung zu Posen nach dessen neuester Eintheilung in 17 landrätliche Kreise begraenzt.
2. Weimar 1819 im Verlage des Geograph. Instituts.
3. [Friedrich Wilhelm Streit, Carl Ferdinand Weiland]; ryt. A. Bürck (ark. 2, 6, 10).
4. 2 geographische Meilen — 8,15 cm [1:180 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice powiatów; 12 ark. form. 41,3 × 31,2 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł mapy, objaśnienie znaków (nie wszystkich), podziałka liniowa i skorowidz arkuszy. Na każdym ark. — nad górną ramką naklejka z numerem arkusza, pod dolną ramką adres wydawniczy i na niektórych arkuszach sygnatura sztycharza.

7. Mapa stanowi nieznaczną przeróbkę 12 arkuszy (nr 35, 36, 43—46, 52—54, 60, 61, 67) *Topographisch militairische Charte von den Königreichen Preussen u. Polen* — z lat 1811—1815 (poz. 56). Por. poz. 60.
8. Kórnik-PAN A.III.4 (brak ark. 7).
9. *AGE* Bd.50:1816 s. 238—239; Engelmann s. 773; Ewicz s. 377.

1811—1820

POLSKA — część

poz. 68.

1. Semitopografičeskaja karta inostrannym vladěnijam po zapadnoj granicě Rossijskoj Imperii sočinjaetsja. graviruetsja i pečataetsja pri Glavnom Štabě Ego Imperatorskago Veličestva v Voenno-Topografičeskom Depo načata v 1811^m godu, vnov ispravlena i dopolnena 1820 goda. Tabl. 111—112
2. [St. Peterburg] 1811—1820.
3. Voenno-Topografičeskoe Depo; Kier.: [Karl Ivanovič Oppermann, Petr Michajlovič Volkonskij].
4. 6 verst — 2,5 cm ≈ 1 cal angielski [1:252 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i ważniejsze admin.; 92 ark. form. 31,2 × 36,0 cm + 4 ark. połówkowe + skorow. form. 21,7 × 20,8 cm.
6. Na każdym ark. znajduje się nad górną ramką jego godło, złożone z wielkiej litery (pas) i cyfry rzymskiej lub malej litery (słup); pod dolną — podziałka liniowa. Na ark. A-III: tytuł mapy, objaśnienie znaków, 3 podziałki liniowe. Na ark. A-IV: podtytuł *Semitopografičeskaja karta Carstva Pol'skago* oraz wykaz województw i obwodów w Królestwie Polskim, 3 podziałki liniowe, objaśnienie znaków¹. Na ark. I-IV: podtytuł *Karta Galicii, sostavljajučaja čast' Semitopografičeskoj karty inostrannyh vladenij sočinena i gravirovana v Voenno-Topografičeskom Depo pri Glavnom Štabě Ego Imperatorskago Veličestva 1820 goda* oraz objaśnienie znaków i 3 podziałki liniowe. Skorow. pt. *Tablica časti Semitopografičeskoj karty po zapadnoj granicě Rossijskoj Imperii* nie obejmuje na południu 18 arkuszy (oznaczonych: H-a, I-b, I-a, I-I do I-VI, K-b, K-a, K-I, K-II, I-b, L-a, L-I, M-b, M-a) przedstawiających Galicję i Bukowinę oraz 11 arkuszy zachodnich (w słupach od XI—XIII) poza zachodnią granicą obecnej Polski.
7. Mapa została opracowana na podstawie wcześniejszych map pruskich i austriackich, m.in. Liesganiga (poz. 26), Gilly'ego (poz. 33), Mayera von Heldensfelda (poz. 42), Schröttera i Engelhardta (poz. 48), z wykorzystaniem rękopiśmiennych materiałów petersburskiego Depo Kart. Prace nad mapą były prowadzone od 1810 lub 1811 roku przez inżynierów wojskowych i oficerów kwatermistrzostwa, początkowo pod kierownictwem gen. K. Oppermanna. Do 1813 r. opracowano i odbito ok. 74 arkuszy, które w latach 1819—1820 poprawiono oraz zaktualizowano pod względem granic politycznych i administracyjnych. W 1819 r. władze rosyjskie zwróciły się do Kwatermistrzostwa Generalnego WP z żądaniem wykreślenia granic województw i obwodów Królestwa Polskiego na przesłanym w tym celu egzemplarzu mapy. Główny kwatermistrz, gen. Maurycy Hauke sprawę tę powierzył ppłk. Michałowi Pelczyńskiemu i kpt. Ludwikowi Heilmeierowi. Podstawowy materiał przygotowany przez komisję wojewódzką w postaci map i spisów miejscowości zgromadzono do września 1819 r. W roku 1820 mapa została poszerzona o obszar Galicji, opracowany pod kierownictwem gen. P. Wołkońskiego. Piękne wykonanie i czytelność mapy budziły podziw współczesnych. Można ją było kupować w całości, bądź w częściach obejmujących Galicję lub Królestwo Polskie (zob. poz. 69).
8. Krak.-IG UJ dawna sygn. 1921 (brak ark. G-IX i F-I; ark. cięte i podklejone płótnem); W-wa-IG PAN PTG D. 833 (ark.: A-IV, B-I, B-II, B-IV, B-VII, C-I do C-IX, D-I do D-VIII; ark. cięte, sklejone na płótnie w kilka ark. sztucznych po 4—6 ark. oryginalnych).
9. *BMC* vol. 6 szp. 476; *Kat. Gl. Štaba* s. 1, 3; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 64, 115—118; *O semitopografičeskoj karte* s. 233—236; Šibanov poz. 2226; *Zap. Voenno-Topogr. Depo* č.1:1837 s. 36.

¹ W egz. Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie brak podziałek i objaśnienia znaków.

1811—1820

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 69.

1. Semitopografičeskaja karta Carstva Pol'skago. Tabl. 113
2. [St. Peterburg, 1811—1820].
3. Voenno-Topografičeskoe Depo; kier. [Karl Ivanovič Oppermann].
4. 6 wiorst — 2,5 cm ≈ 1 cal angielski [1:252 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 32 ark. + 1 nlb. form. 31,2 × 36,0 cm + 2 połówkowe + skorow. form. 23,5 × 28,7 cm.
6. Na każdym ark. znajduje się nad górną ramką jego godło złożone z wielkiej litery (pas) i cyfry rzymskiej (słup), pod dolną — podziałka liniowa. Na ark. nlb.: tytuł mapy, 3 podziałki liniowe, wykaz województw i obwodów w Królestwie Polskim, objaśnienie znaków.
7. Jest to wyodrębniona część mapy pt. *Semitopografičeskaja karta inostrannym vladenijam* — (poz. 68), z własnym tytułem, wspólnie osobno sprzedawana. Mapą posługiwały się sztaby rosyjskie w operacjach wojennych podczas powstania listopadowego.
8. Krak.-Jag. Atl. 388. IV; W-wa-IG PAN D. 1971 (ark. cięte i sklejone na płótnie w 18 ark. sztucznych).
9. *Kat. Gl. Štaba* s. 3; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 115—118, 157; *O semitopografičeskoj karte* s. 236.

1813/1820

POLSKA

poz. 70.

1. Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —¹
2. Vienne 1813 [s] chez Artaria et Compag.; Wien 1820 bey Artaria und Compag.
3. A. P. H. Nordmann.
4. 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,5 cm [ca 1:900 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice Polski historycznej jak w wyd. z 1813 r. (poz.53) i aktualne polit. oraz częściowo admin.; 9 ark. form. 55,5×46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Jak w wyd. z 1817 r., poz. 61.
7. Jest to ponowne, bez suplementu, wydanie mapy Nordmanna z 1817 r. (poz. 61), z nowymi granicami administracyjnymi.
8. Kórnik-PAN A.III.27 (ark. cięte i podklejone płótnem); Krak.-WAP b. sygn. (brak skorow.; ark. cięte, sklejone razem na płótnie w jedną całość); Toruń-BU M. 1344 (brak skorow.; ark. cięte i podklejone płótnem); W-wa-BN 5513-5522 (brak skorow.).
9. Ewicz s. 378; Sawicki: *Spis map* poz. 960; Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens* s. 85.

¹ Pełny tytuł jak w poz. 53 (wyd. 1 z 1813 r.).

1819/1820

WARSZAWA i okolice

poz. 71.

- Tabl. 114
1. Plan okolic Warszawy.
 2. Warszawa 1820 w Litogr[afii] Sztabu Kwa[termistrzostwa] Gen[eralnego].
 3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego i Korpus Inżynierów Wojskowych.
 4. 250 sażeni — 2,5 cm ≈ 1 cal angielski [1:21 000]
 5. Litogr.; 6 ark. nlb. form. 50,5×35,5 cm.
 6. Na górnym marginesie ark. [2]¹; naklejka z litografowanym tytułem mapy².
Na ark. [5]: róża wiatrów, podziałka liniowa oraz pod dolną ramką adres wydawniczy.
Orientacja mapy zachodnia, siatki kartograficznej nie ma.
 7. Okolice Warszawy zostały opracowane na podstawie zdjęcia topograficznego wykonanego przez Kwatermistrzostwo, natomiast plan samego miasta jest wynikiem prac pomiarowych i kartograficznych Korpusu Inżynierów Wojskowych³. Por. niepełne wydanie z 1819 r., poz. 66. Mapa jest jedną z pierwszych, jakie wykonano w zakładzie litograficznym Kwatermistrzostwa Generalnego WP⁴.
Mapy litografowane w tym zakładzie odznaczają się bardzo piękną techniką wykonania.
 8. Kórnik-PAN A.III.26^a; W-wa-AGAD AK-114^b oraz Teka J.86-3; W-wa-BN 101-106; W-wa-IG UW D.772^b.
Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/836-840 (brak ark. [5]); W-wa-MHW 706/D (ark. [5]).
 9. Giergielewicz: *Udział oficerów inżynierii* s. 213; Olszewicz: *Dawne plany* s. 38; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 119, 141—142.

^a Arkusze cięte, sklejone na płótnie w 2 ark. sztuczne. ^b Arkusze cięte i podklejone płótnem.¹ Numeracja sztuczna, zob. skorow. zastępczy, tabl. 114, ryc. 3.² W egz. Biblioteki PAN w Kórniku. W egz. Biblioteki Muzeum Historycznego m. Warszawy naklejka z tytułem znajduje się na dolnym marginesie ark.[5].³ Plan ten był wydany również oddzielnie w 1819 r. w skali ok. 1:19 600 pt. *Plan ogólny Warszawy zdjęty przez Officerów Inżynierii*; egzemplarze znajdują się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, sygn. 77-6 i 84-1.⁴ O działalności i dziejach zakładu zob. Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 102—105, 161—162 oraz Tessaro-Kosimowa s. 254—256.

1820

GUBERNIA PODOLSKA — część

poz. 72.

- Tabl. 115
1. [Mapy powiatów: kamienieckiego, latyczewskiego, płoskirowskiego i uszyckiego].
 2. Wilno 1820.
 3. Jan Bojarski; rys. tenże; ryt. Jan Fuss.
 4. Angielski cal podzielony na pięć części równych, a każda z nich jedną wierszę rosyjską oznacza [1:210 000]
 5. Mdz.; 4 ark. nlb. form. 38,0×45,5 cm.
 6. Ark. [1]: *Karta kamienieckiego powiatu*.
Ark. [2]: *Karta latyczewskiego powiatu*.
Ark. [3]: *Karta płoskirowskiego powiatu*.
Ark. [4]: *Karta uszyckiego powiatu*.
Na każdej mapie oprócz tytułu znajduje się skala mianowana i podziałka liniowa, objaśnienie znaków, róża wiatrów oraz pod dolną ramką napis: *Rysował Jan Bojarski, geometra p[owia]tu płoskirowskiego. Wilno 1820. Rytował Jan Fuss*.
 7. Mapy pochodzą z dzieła Wawrzyńca Marczyńskiego pt. *Statystyczne, topograficzne i historyczne opisanie gubernii Podolskiej z rycinami i mappami* — —. T. 3. *Wilno 1823 Józ. Zawadzki*.
 8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1023-1026/III; Krak.-Jag. Atl. 88/V; W-wa-BN 4386-4389 oraz 1720-1722 (brak ark. [4]).
Kórnik-PAN M.III.23,25,26 (brak ark. [4]).
 9. Dzikowski: *Kat.* poz. 368; Estreicher t. 3 s. 68; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*

1818—ca 1821

POLSKA — część

poz. 73.

1. General-Karte von dem Preussischen Staate in seiner jetzigen Begraenzung und Abtheilung, nach den von dem Statistischen Bureau zu Berlin mitgetheilten Nachrichten, in 24 Blaettern neu entworfen. Tabl. 116—117
2. Halle 1820 [recte 1818—ca 1821] bei Carl August Kuemmel.
3. [Friedrich Bernhardt Engelhardt]; ryt.: [Wilhelm] Bimbé vel Bembé, Heinrich Kliewer, P[aulus] Schmidt et al. 1:600 000
4. 1:600 000
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 24 ark. form. 34,7×29,5 cm + skorow. form. 16,0×12,0 cm.
6. Na każdym ark. nad górną ramką — jego numer, pod dolną — podziałka liniowa i na większości ark. sygnatury sztycharzy. Marginesy opatrzone numerami sąsiednich arkuszy.
Na ark. 1: tytuł mapy.
Na ark. 19 i 24: skala liczbowa i 2 podziałki liniowe.
Na ark. 24: objaśnienie znaków oraz tabela statystyczna z liczbami powierzchni i ludności poszczególnych powiatów, rejencji i prowincji według stanu z roku 1821.
Na osobnym arkuszu mniejszego formatu skorowidz o wymiarach jw. pt. *Übersicht zur Zusammensetzung der Karte des Preussischen Staats* — — *Halle bei Carl August Kummel 1818*.
Ziem polskich (od Odry po linię Suwałki — Tykocin — Lublin na wschodzie) dotyczą ark.: 4—6, 10—12, 16—18, 22—24; na obszarze Królestwa Polskiego nie uwzględniono granic administracyjnych.
7. Por. uaktualnione wydanie z 1867 r., poz. 153¹.
8. Gdańsk-PAN Kart.B.413^a oraz Kart.b.1.126 (brak ark.: 2, 8 i skorow.); Poznań-BU 150005; Toruń-BU M.238^a (brak skorow.); Toruń-WAP Nr 716^a; W-wa-BUW M.3197^a; W-wa-IG PAN C.645^b (brak skorow.).
W-wa-Publ. Sz.82/13 (ark.: 4—6, 10—12, 16—18, 22, 23).
9. *BMC* vol. II szp. 887; *Cat. Labanoff* poz. 988; *Cat. mapparum* poz. 107; Engelmann s. 792; *Kat. B.N.* poz. 226; Piskorska poz. 118; Sawicki *Spis map* poz. 488.

^a Egz. w postaci atlasu. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.¹ Już po oddaniu niniejszego zeszytu do druku ujawniono jeszcze jedno wydanie ww. mapy: z 1847 r., w zbiorach Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie, sygn. B.1293. Wydanie to zostanie zarejestrowane w 6. zeszycie Centralnego Katalogu.

1821

REJENCJA POZNAŃSKA

poz. 74.

1. [Atlas von dem Regierungs Departement Posen im Grossherzogthum Posen].
 2. [S.I.] 1821.
 3. Aut. mapy rejencji: E. Peschel; ryt.: Anton Freudenreich (mapa rejencji oraz ark.: II, III, V—XII, XII[a], Florian Freudenreich (I, IV, IX, XIII[b], Friedrich August von Fielitz (ark. [XVIII]).
 4. 3 Meilen preuss — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:600 000] — *mapa rejencji*
1 Meile oder 2000 rh. Ruthen — 4,6 do 4,9 cm ≈ 1 1/4 cala [ca 1:160 000] — *mapy powiatów decymalnego pruskiego*
 5. Litogr., kolor. ręcznie granice powiatów; 18 ark.: mapa rejencji form. 50,0×31,0 cm oraz 17 map poszczególnych powiatów na arkuszach form. 60,3×42,3 cm.
 6. Na mapie rejencji pt. *General-Karte von dem Regierungs Departement Posen im Grossherzogthum Posen entworfen und gezeichnet von E. Peschell könig. Prem. Lieut. und Regierungs Secretair* — znajduje się objaśnienie znaków (bez uwzględnienia dróg) oraz tabela powiatów z liczbami powierzchni i ludności.
Mapy poszczególnych powiatów przedstawiają następujące arkusze (z rzymską numeracją nieciągłą):
ark. I	— pow. międzychodzki	ark. XIII[a]	— pow. poznański
ark. II	— pow. szamotulski	ark. XIII[b]	— pow. wschowski
ark. III	— pow. obornicki	ark. XIV	— pow. krobowski
ark. IV	— pow. międzyrzecki	ark. XV[a]	— pow. krotoszyński
ark. V	— pow. bukowski	ark. XV[b]	— pow. śremski
ark. VIII	— pow. wrzesiński	ark. XVI	— pow. średzki
ark. IX	— pow. babimojski	ark. XVII	— pow. ostrzeszowski
ark. X	— pow. kościański	ark. nlb.	— pow. odolanowski
ark. XII	— pow. pleszewski		

Na każdej mapie powiatu znajduje się: w eliptycznej ramce tytuł (np. *Special Karte von dem Oborniker Kreise, 1821*), objaśnienie znaków tras pocztowych i dróg, podziałka liniowa oraz tabelka statystyczna, która podaje powierzchnię, liczby ludności miejskiej, wiejskiej i ogólnej danego powiatu, liczby ludności w poszczególnych miastach, wykaz dóbr państwowych; pod dolną ramką — sygnatura rytownika.

8. Bydg.-Publ. B.IV.2121; Kórnik-PAN A.IV.49; Krak.-Jag. Atl. 278/IV; Poznań-BU 254.216.V; Toruń-WAP T.700; W-wa-IG PAN D.1657.
Poznań-Racz. A.III.55 (brak mapy rejencji).
Większość egz. w postaci atlasu.
9. Callier poz. 199; Estreicher t. 7 s. 14—15; Ewicz s. 374; Piskorska poz. 235.

1821

ŚLĄSK

poz. 75.

- Tabl. 120—121** 1. Topographisch-militairischer Atlas von der königlich preussischen Provinz Schlesien nach deren neuesten Eintheilung in Regierungsbezirke und landrätliche Kreise in 23 Blättern herausgegeben von dem Geographischen Institute.
2. Weimar 1821 im Verlage des Geographischen Instituts.
3. Geographisches Institut in Weimar; ryt.: A. Bürck, Th. Goetz, L[udwig] Hess et al.
4. 2 geograph. Meilen — 8,1 cm [1:180 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 23 ark. form. 40,5 × 30,5 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Na każdym ark. znajduje się na górnym marginesie naklejka z numerem arkusza, na dolnym — adres wydawniczy, ponadto na kilku ark. w dolnej ramce — sygnatura sztycharza.
Na ark. I: tytuł mapy, podziałka liniowa, objaśnienie znaków, skorowidz arkuszy oraz tabelka podziału administracyjnego.
7. Mapa stanowi osobne wydanie 22 arkuszy (nr 62, 63, 72—76, 85—90, 99—103, 114—117) *Topographisch-militairische Charte von Teutschland* — z lat 1807—1813 (poz. 52), ze zmienioną numeracją arkuszy na ciągłą od 2—23 oraz dodaną kartą tytułową jako ark. I. Por. też wydanie z 1828 r., poz. 83.
8. W-wa-BU M.3195 (ark. podklejone plótnem, niektóre z uciętymi marg.).
9. Por. AGE Bd. 31:1810 s. 83—86 (o wyd. z 1809 r), Engelmann s. 897 (o wyd. z 1818 r.).

1822

POLSKA — część

poz. 76.

- Tabl. 122—123** 1. Das Oesterreichische-Kaiserthum mit beträchtlichen Theilen der angrenzenden Staaten. Auf Befehl des k.k. Herrn Feldmarschalls und Hofkriegsrathspräsidenten Fürsten zu Schwarzenberg in dem Topographischen Bureau des k. k. Generalquartiermeisterstabs unter der Leitung des Obersten Fallon entworfen und gezeichnet. Herausgegeben im Jahre 1822.
2. [Wien] 1822.
3. Generalquartiermeisterstab; kier.: [Ludwig August] Fallon.
4. 1:864 000
5. Mdz.; 9 ark. form. 59,5 × 43,5 cm.
6. Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. III, VI i IX znajduje się ogółem 8 podziałek liniowych i 1 transversalna oraz skala liczbowa; na tychże arkuszach — tabele podziału politycznego, wojskowego i kościelnego oraz tabela statystyczna dotycząca obszaru i zaludnienia.
Na ark. VII: objaśnienie znaków.
Ziem polskich dotyczą ark. IV i VII.
7. Jest to mapa wojskowa oparta częściowo na pomiarach triangulacyjnych. Odnacza się bogactwem treści i pięknym wykonaniem. W latach 1860 i 1867 ukazały się wydania uzupełnione i poprawione, nie zarejestrowane w zbiorach objętych niniejszym katalogiem.
8. W-wa-Publ. C/2-17 (ark. cięte i podklejone plótnem; brak skorow.).
9. AGE Bd. 11:1822 s. 81—85; BMC vol. 2 szp. 105; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Prikryl s. 291—294; Regele s. 59; Sawicki: *Spis map* poz. 536; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 58; Wolkenhauer s. 453.

1823

BRZEŚĆ LITEWSKI, TERESPOL i okolice

poz. 77.

- Tabl. 124—125** 1. Plan goroda Bresta Litovskago i mēstečka Terespolja s ich okrestnostjami snjatyja instrumental'no Kwartirmejsterskoj Časti činownikami rossijskimi i pol'skimi 1823 goda. = Plan de la ville de Brześć Litewski et du bourg de Terespol avec leurs environs. Levé par les officiers du Quartier-Maitrât Général russe et polonais en 1823.
2. [Varsovie] 1823 [Lithographié par le Quartier Maitrât Général de l'Armée Royale Polonaise].
3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego.
4. 200 sażeni — 2,5 cm ≈ 1 cal angielski [1:16 800]
5. Litogr., kolor. ręcznie niektóre elementy fizjograficzne i znaki obszarowe osiedli; 9 ark. form. 45,6—47,4 × 33,2—38,4 cm, we wspólnej ramce + skorow. form. 19,2 × 13,5 cm.

6. Na ark. III: tytuł mapy, podziałka transversalna.
Na mapie występują podwójne nazwy geograficzne wyrażone alfabetem łacińskim i rosyjskim, imiona pospolite — w jęz. franc. i ros.
7. Jest to mapa podstawowa wykonana przez Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego na podstawie zdjęcia topograficznego opracowanego przy współdziałaniu kwatermistrzostwa armii rosyjskiej z okazji wspólnych manewrów i rewii wojska polskiego i Korpusu Litewskiego w 1823 r. Ze strony polskiej nad zdjęciem pracowali m.in. Wojciech Chrzanowski i Ignacy Kijeński.
Zob. opis mapy w skali 1:42 000 (poz. 78), wykonanej według tego samego zdjęcia.
8. W-wa-AGAD AK-123 (ark. cięte i podklejone plótnem) oraz czystorys — AD 86-5.
Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/757-764/folio (brak ark. VI i skorow.); W-wa-IG PAN D.7962 (ark.: II, III, V, VI — sklejone na plótnie w 1 ark. sztuczny).
9. *Kat. B.N.* poz. 195 (z mylnie podaną skalą); Kraszewski: *Cat.* s. 63; *Liet. TSR kat.* poz. 1423; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 140, 162; Sawicki: *Spis map* poz. 2092.

1823

BRZEŚĆ LITEWSKI, TERESPOL i okolice

poz. 78.

1. Topografičeskaja karta okrestnostej g. Bresta-Litovskago i m. Terespolja sostavlennaja iz instrumental'noj semki proizvedennoj oficerami Kwartirmejsterskoj časti po slučaju Vysočajšago Ego Imperatorskago Veličestva smotra vojsk Litovskago Otdelnago Korpusa i Pol'skoj Armii 1823 goda.
2. [Warszawa] 1823 [Litogr. Kwatermistrzostwa Generalnego WP].
3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego.
4. 1 wiorsta — 2,5 cm ≈ 1 cal angielski [1:42 000]
5. Litogr.; 9 ark. nlb. form. 20,3 × 18,8 cm, we wspólnej ramce.
6. Na ark. [9]: tytuł mapy, podziałka liniowa.
7. Mapa jest wykonana na podstawie tego samego zdjęcia topograficznego co *Plan goroda Bresta Litovskago* — w skali 1:16 800, poz. 77, ale ma inny podział arkuszowy i większy zasięg terytorialny w kierunku północnym (o ponad 10 km). Nazewnictwo w pisowni polskiej i rosyjskiej. Kolorowany czystorys tej mapy znajduje się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie, sygn. AK-124.
8. Krak.-WAP b. sygn. (brak ark.: [1], [2]).
9. *Liet. TSR kat.* poz. 1411; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 140.

1790/1824

GALICJA

poz. 79.

1. Koenigreich Galizien und Lodomerien herausgegeben im Jahre 1790 von Liesganig. Nach den vorzüglichsten neuern Hülfsquellen vermehrt und verbessert von dem k.k. oest. Generalquartiermeisterstabe im Jahre 1824. [Ed. 2]. **Tabl. 126—127**
2. [Wien] 1824.
3. [Joseph] Liesganig, k.k. Generalquartiermeisterstab; ryt. D. Huber.
4. 1 oesterreichische Strassenmeile — 1 Wiener Zoll [1:288 000]
5. Mdz.; 33 ark. form. 31,3 × 23,5 cm, we wspólnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł mapy, 3 skale mianowane, 2 podziałki liniowe i 1 transversalna; poniżej sygnatura: *D. Huber sc.*
Na ark. II: 2 tabele: 1) statystyczna z liczbami ludności, ilości miast, przedmieść, osad targowych, wsi i domów w poszczególnych powiatach; 2) schemat podziałów kościelnych.
Ark. VI stanowi skorowidz arkuszy.
Na ark. XIX: objaśnienie znaków.
7. Jest to drugie, zaktualizowane wydanie mapy opisanej w poz. 26.
8. Kórnik-PAN A.11.2* (egz. kolor.); Krak.-Czart. 100/III^b oraz MNK/XVIII/Mp/1273-1294/I (brak ark.: II, IV, VI, VII, IX, XI, XIII, XVIII-XX, XXIV); Krak.-PAN B.III.1023^b; Lublin-ZGF UMCS 11872^a; W-wa-CBW C-1.3^a; W-wa-IG UW D.1275 oraz D.1401; W-wa-IH UW M.III.101^c; Wrocl.-Ossol. 2379/B/II oraz 2380/B/II^a.
Łódź-Publ. K.305^b (brak ark.I); W-wa-BN 0.2608^a (brak ark.: V, VI, XI, XII); W-wa-IG PAN D.8694 (brak ark.: III, VI-X, XII-XVI).
9. *BHP XIX w.* I poz. 997; *BMC* vol. 6 szp. 476; Buczek: *Dzieje* s. 98; Buczek: *History of Pol. cartogr.* s. 119; Callier poz. 286; Estreicher t. 2 s. 599; Ewicz s. 378; Lewandowska poz. 488; *Liet. TSR kat.* poz. 1466; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 55-56; Paldus s. 433; Sawicki: *Spis map* poz. 1066.

1824

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 80.

1. Mappa Królestwa Polskiego w czterech sekcjach. Litografowana w Litografii Kommissyi Rząd. Wyzn. Relig. i Ośw. Publ. 1824. Wyrzyta na kamieniu przez Seweryna Oleszczyńskiego nauczyciela przy Liceum Warszawsk. podług Engelhardta. **Tabl. 128**
2. Warszawa 1824.

3. Seweryn Oleszczyński.
4. 10 geograficznych mil — 9,7 cm [ca 1:750 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i ważniejsze admin.; 4 ark. form. 40,3 × 44,5 cm we wspólnej ramce ozdobionej motywem meandra.
6. Na ark. I: tytuł mapy złożony częściowo z ornamentalnych liter z floresami, powyżej herb Królestwa Polskiego: biały orzeł na tarczy umieszczonej na piersi dwugłowego czarnego orla rosyjskiego.
Na ark. III: 4 podziałki liniowe, objaśnienie znaków oraz wykaz województw.
7. Jest to licho przeróbka mapy F. B. Engelhardta z 1819 r., poz. 63, w zawężonym zasięgu terytorialnym, bez ambicji doprowadzenia jej do stanu aktualnego. Oleszczyński nie uwzględnił zmian, jakie nastąpiły w Królestwie Polskim od 1819 do 1824 r. w sieci drożnej i podziale administracyjnym. Za Engelhardtem powtórzył niemieckie nazewnictwo na terenie objętej mapą części Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Błędnie wykreślił zachodnią granicę Królestwa Polskiego.
8. W-wa-BN 5508-5511, 0,700 oraz 7344; W-wa-Publ. Sz. 27/6 trzy ostatnie egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 4 ark. oryginalnych, ciętych na dalsze części.
Krak.-WAP b. sygn. (ark. lewy górny).
9. BHP XIX w. I poz. 969; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*

KRÓLESTWO POLSKIE — część

1825

poz. 81.

Tabl.
129—130

1. Itinéraire topographique de la route de Varsovie par Siedlce à Brześć-Litewski avec des renseignements statistiques, reconnu et dressé dans le courant du 1-er trimestre 1825 par les officiers de l'Etat Major général de l'Armée Royale Polonaise partie du Quartier Maitrât¹.
2. [Varsovie 1825 lithographié par le Quartier Maitrât Général de l'Armée Royale Polonaise].
3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego.
4. 2 wiorsty — 2,4 cm ≈ 1 cal angielski [1:84 000]
5. Litogr.; 11 niepełnych ark. + skorow. form. 42,7 × 32,6 cm.
6. Mapa wstępowa bez tytułu. Poszczególne arkusze stosownie do przedstawionego na nich odcinka drogi mają następujące nagłówki:
 - I. de Varsovie à Milosna milles 2
 - II. de Milosna à Mińsk — — [2 ark.]
 - III. de Mińsk à Kaluszyn — —
 - IV. de Kaluszyn à Mingosy — —
 - V. de Mingosy à Siedlce — —
 - VI. de Siedlce à Zbuczyn — —
 - VII. de Zbuczyn à Międzyrzec — —
 - VIII. de Międzyrzec à Biala — —
 - IX. de Biala à Zalesie — — [oraz de Biala à Janów² — —
 - X. de Zalesie à Terespol — —

Poszczególne arkusze przedstawiają odcinki zbudowanej w latach 1819—1823 szosy z Warszawy do Brześcia Litewskiego wraz z pasem przyległego terenu szerokości od 9 do 14 km. Na każdym arkuszu znajduje się podziałka liniowa, strzałka wskazująca kierunek północny (mapa nie jest ściśle w orientacji północnej) oraz tabelka z następującymi rubrykami: *noms des villes et villages — des propriétaires — des fermiers — population*, z których wypełniona jest tylko pierwsza: nazwy miejscowości.

Na znajdujących się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie ark. VII i X pod podziałką informacja: *Fait au Bureau du Quar[tier] Maitrât général de l'Armée Royale Polono[naj]se*. Na ark. VII egzemplarza w Bibliotece Czartoryskich adnotacja rękopiśmienna: *Na innym egzemplarzu tu dopisano litograficznie: Fait au Bureau — — [jw.]*.

7. Mapa jest jedną z tzw. drożni sporządzanych przez Kwatermistrzostwo Generalne WP dla głównych traktów pocztowych a potem wykorzystanych przy opracowywaniu mapy Królestwa Polskiego wydanej w 1843 r. w skali 1:126 000 (zob. poz. 104). Mapy te, drukowane w zakładzie litograficznym Kwatermistrzostwa w Warszawie, odznaczają się pięknym, delikatnym rysunkiem. Należą dziś do wielkich rzadkości. Niektóre zachowały się tylko w postaci rękopisów.
Przy zdjęciach głównych traktów pocztowych pracowali m.in.: Nikodem Butrym, Wojciech Chrzanowski, Ignacy Kijeński, Franciszek Kozakowski, Michał Pelczyński, Adolf Potkański, Stanisław Radkiewicz, Franciszek Valentin d'Hauterive.
Czystorys opisanej tu mapy znajduje się w Archiwum Głównym Akt Dawnych, sygn. AK-158. Ma on formę książki oprawnej w granatową skórę z wytłoczonym tytułem *Route de Varsovie par Siedlce à Brześć Litewski*. Posiada futerał kartonowy z tytułem jak na oprawie, arkusze kolorowane, wszystkie rubryki tabel — wypełnione. Na osobnych kartach, wklejonych między arkuszami mapy, znajdują się opisy geograficzne okolic całej trasy i jej poszczególnych odcinków oraz opisy stacji pocztowych. Na karcie tytułowej u dołu podpis gen. dyw. M. Haukego³. Kopia rękopiśmienna mapy, wykonana przez Dyрекcję Dróg i Mostów w 1829 r., znajduje się w Bibliotece PAN w Krakowie, sygn. Rkp.1033.I. Zob. też poz. 85.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/481-491 (brak ark.VIII); W-wa-AGAD AD 7-9 (ark.VII) oraz AD 7-10 (ark.X); W-wa-BUW M.1768 Cim. (ark.VIII).
9. Buczek: *Prace kartografów* s. 12 przyp. 3; Konarski s. 12, 83, 90; [Kosacka]: *Zbiór kartogr.* s. 441; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 140-141.

¹ Tytuł w g czystorysu mapy z AGAD.

² Określenie drogi bocznej.

³ W Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie znajdują się ponadto czystorysy 2 map: drogi z Krakowa do Warszawy przez Nowe Miasto Korczyn, Opatów, i Radom, oprac. w 1821 r., sygn. AK-156 oraz drogi z Łomży przez Pultusk do Warszawy oprac. w 1825 r., sygn. AK-159. Biblioteka PAN w Krakowie posiada rękopiśmienną kopię mapy, sygn. Rkp.1033.I pt. *Route de Varsovie à Kowno* — wykonaną przez Dyрекcję Dróg i Mostów w 1828 r., a w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie (sygn. At.1462.II) znajduje się rękopiśmienna mapa drogi (jeszcze nie szosy) z Warszawy przez Międzyrzec do Terespol, wykonana przez Kwatermistrzostwo WP w 1819 r. (zob. *Rurytasy* poz.12).

1826—1827

KRÓLESTWO POLSKIE, WOLNE MIASTO KRAKÓW

poz. 82.

1. Atlas Królestwa Polskiego. = Atlas du Royaume de Pologne¹.
2. Warszawa 1826—1827 Inst. Litogr. Szkolny.
3. Juliusz Kolberg; litogr. J[ózef] Sławiński, okładkę ryt. Wilhelm Ruchacz.
4. 6 mil polskich, każda po 8 wiorst rosyjskich — 9,6 cm ≈ 4 cale duodecymalne [ca 1:535 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 8 k. nlb. form. 56,5 × 42,0 cm + okładka.
6. Pierwsza strona okładki zawiera tytuł jw.; pośrodku, między napisami tytułowymi, herb Królestwa Polskiego (orzeł biały na piersi dwugłowego orla czarnego) na tarczy słonecznej otoczonej promieniami i herbami ośmiu województw Królestwa Polskiego; całość ujęta w ramkę ozdobioną motywem liści akantu. Pod ramką adres wydawniczy i sygnatura rytownika oraz napis: *sprzedaje się w Składzie A. Dal Trozso uli[ca] Senatorska No 496*.
- K. [1]²: *Mappa jeneralna województwa krakowskiego wraz z okręgiem Wolnego Miasta Krakowa ułożona według najlepszych źródeł przez Juliusza Colberg. 1827. = Carte générale du Palatinat de Cracovie avec le territoire de la Ville libre de Cracovie dressée d'après les meilleures sources. 1827.*
- K. [2]: *Mappa jeneralna województwa sandomierskiego — — 1827. = Carte générale du palatinat de Sandomire — — 1827.*
- K. [3]: *Mappa jeneralna województwa kaliskiego — — 1827. = Carte générale du palatinat de Kalisch — — 1827.*
- K. [4]: *Mappa jeneralna województwa lubelskiego — — 1826. = Carte générale du palatinat de Lublin — — 1826.*
- K. [5]: *Mappa jeneralna województwa plockiego podług Sotzmana [s] ze względu na zaszle odmiany przez Juliusza Colberg. 1826. = Carte générale du palatinat de Plock — — 1826.*
- K. [6]: *Mappa jeneralna województwa mazowieckiego — — 1826. = Carte générale du palatinat de Mazovie — — 1826.*
- K. [7]: *Mappa jeneralna województwa podlaskiego — — 1827. = Carte générale du palatinat de Podlachie — — 1827.*
- K. [8]: *Mappa jeneralna województwa augustowskiego podług Sotzmann. [s] uważając zaszle odmiany przez Juliusza Colberg. 1827. = Carte générale du palatinat de Augustów — — 1827.*

Na każdej mapie oprócz tytułu znajdują się 2 podziałki liniowe, objaśnienie znaków, uwaga: *Mappa ta zawiera wszystkie wsie mające 20 lub więcej domów, a tam gdzie mieysce pozwoliło mmieysze* oraz tabela zawierająca nazwy obwodów i powiatów, ich siedzib i dane liczbowe dla każdego obwodu: ilość dekanatów i kościołów parafialnych, obszar ogólny i wg użytkowania ziemi (role, łąki, lasy, ogrody, miejsca zabudowań i drogi, pastwiska, wody i błota), ilość domów, liczba mieszkańców i gęstość zaludnienia na jedną milę kwadratową w 1824 r., liczba mieszkańców w 1812 r. — wszystko w języku polskim i francuskim. Na dolnym marginesie (za wyjątkiem ark. 5) — nazwa zakładu litograficznego i sygnatura litografa. Treść kartograficzna poszczególnych arkuszy zawiera się w granicach danego województwa.

7. Kolberg w dziele tym dał pierwszy szczegółowy, dokładny i pod każdym względem aktualny obraz kartograficzny Królestwa Polskiego. Przydatność praktyczna map Kolberga była ogromna, zarówno dla osób prywatnych, jak i dla urzędów. W 1827 r. anonimowy autor, prawdopodobnie botanik Wojciech Jastrzębowski, w recenzji pt. *O kartach jeograficznych...* (Gazeta Polska nr 270 z dn. 1 X 1827) wychwalał mapę woj. mazowieckiego, z której korzystał w swoich wędrowkach naukowych, podkreślając jej dokładność w przedstawieniu elementów fizjograficznych i prawidłową lokalizację osad.
Pierwsza z ośmiu map, mianowicie woj. plockiego, była w sprzedaży już 2 V 1826 r. Jako ostatnie ukazały się ok. 1 IX 1827 r., mapy woj. kaliskiego i krakowskiego.
Mapy sprzedawano pojedynczo lub w oprawnym komplecie z dodaną okładką, która zarazem pełni funkcję karty tytułowej.
8. Bydg.-Publ. B.IV.978; Gdańsk-PAN B.487; Kat.-BŚ 0115.II; Kórnik-PAN A.IV.42; Krak.-Czart. Atl.Ew.382.V, 715-723.III oraz MNK/XVIII/Mp/1768.IV; Krak.-IG UJ dawna sygn.1923; Krak.-Jag. Atl.85.V; Krak.-PAN B.III.1061, B.III.1410, C.III.4162 oraz C.II.2844 (brak k.[I]); Lublin-KUL A-8; Lublin-Łopac. A.19; Lublin-ZGF UMCS IV.200 oraz 409; Łódź-BU K.103 oraz K.1720; Poznań-Racz. A.II.142 (brak okl.); Szczecin-Publ. K.810/B.IV.49; W-wa-AGAD 43-52 (brak okl.); W-wa-Arch.PAN b.sygn.; W-wa-BN 517-524, 0.503, 0.901 oraz 0.1818; W-wa-BUW M.130 oraz M.315; W-wa-IG PAN B.1310 oraz PTG B.245 (brak k.[2]); W-wa-IG UW D.774 (brak okl.); Wrocław-BU 299-IV.B; Wrocław-Ossol. 2000/B/II.
Łódź-Publ. K.93 (brak k.[6]); Poznań-BU 104918 (brak okl. i 3 kart); Toruń-BU M.2635 (k.[4]) oraz M.1356 (k.[1]); W-wa-IH UW M.II.112 (brak k.[4]); W-wa-ML 97023 (k.[5]) oraz 97024 (k.[6]); W-wa-MN C.II.525 (k.[5]).
9. BHP XIX w. I poz. 970; Callier poz. 66; Dzikowski: *Kat.* poz. 388; Estreicher t. 2 s. 406; *Kat. B.N.* poz. 184; Kraszewski: *Cat.* s. 74; *Kurier Warszawski* 1826 nr 104 s. 421, 1827 nr 238 s. 1013, nr 274 s. 1156, nr 293 s. 1232, nr 299 s. 1257; *Liet. TSR kat.* poz. 85, 2171—2173; Łożyński z. 3 poz. 215; Malinowski p. 1 poz. 67—69; *O kartach jeogr.* s. 1065—1066; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 146; *Polska na starych mapach* poz. 103; Szykuła s. 108; Tessaro-Kosimowa s. 131,247, tamże o Instytucie Litograficznym Szkolnym; Traczewska-Białkowska *PSB* t. 13 s. 299.

¹ Tytuł okładkowy.

² Numeracja srułeczna.

ŚLĄSK

1828

poz. 83.

1. Topographisch-militairischer Atlas von der königlich preussischen Provinz Schlesien nach deren neusten Eintheilung in Regierungsbezirke und landrätliche Kreise in 24 Blaettern herausgegeben von dem Geographischen Institute.
2. Weimar 1828 im Verlage des Geographischen Instituts.
3. Geographisches Institut in Weimar; ryt.: A. Bürck, Th. Goetz, L[udwig] Hess et al.
4. [1:180 000]

5. Mdz.; karta tyt. + 23 ark. form. 40,5×30,5 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Jak w poz. 75.
7. Jest to kolejne (czwarte?) wydanie mapy Śląska opartej na *Topographisch-militairische Charte von Teutschland* — z lat 1807—1813 (zob. wyż. poz. 52) w nieco innym niż w wydaniu z 1821 r. (poz. 75) zestawie arkuszy: 62, 63, 72—76, 86—90, 100—104, 114—117, 128, 129.
8. Wrocl.-BU 3545.IV.B (egz. w postaci atlasu).

WARSZAWA i okolice

1829

poz. 84.

- Tabl. 133** 1. Plan okolic Warszawy. = Plan des environs de Varsovie. Levé et lithographié par le Quart[ie]r Maitrât G[éné]ral de l'Armée Royale Polonoise en 1829.
2. [Warszawa] 1829.
 3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego; litogr.: Antoni Chyliński, Maciej Markowski, Ignacy Myslakowski, Tomasz Polakiewicz.
 4. deux verstes par pouce anglais [1:84 000]
 5. Litogr. z miedziorytu; 2 ark. nlb. form. 49,9×24,0 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
 6. Na ark. górnym: róża wiatrów.
Na ark. dolnym: w dolnej ramce tytuł mapy, obok nad ramką -- podziałka transversalna i skala mianowana, na dolnym marginesie — nazwiska litografów.
Orientacja mapy zachodnia; siatki kartograficznej nie ma.
 7. Mapa została wykonana na podstawie zdjęcia topograficznego okolic Warszawy, opracowanego przez Kwatermistrzostwo Generalne WP, opartego na triangulacji.
 8. W-wa-AGAD Teka H 86-4ª oraz AK-119^a; W-wa-BN 0.240; W-wa-MHW 712/D^a; W-wa-MN C.II.522^a.
W-wa-BUW M.1765 Cim. (brak ark. górnego).
 9. *Kat. Gl. Štapa* s. 8 nr 126; Olszewicz: *Dawne plany* s. 38; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 119; *Polska na starych mapach* poz. 108; Tessaro-Kosimowa s. 255.

^a Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 2 oryginalnych arkuszy, ciętych na dalsze części.

KRÓLESTWO POLSKIE — część

ca 1829

poz. 85.

- Tabl. 134** 1. Itinéraire topographique de la route de Varsovie par Łowicz à Kalisz avec des renseignements statistiques, reconnu et dressé — par les officiers de l'Etat Major Général de l'Armée Royale Polonoise partie du Quartier Maitrât¹.
2. [Varsovie ca 1829 lithographié par le Quartier Maitrât Général de l'Armée Royale Polonoise].
 3. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego.
 4. 2 wiorsty — 2,4 cm ≈ 1 cal angielski [1:84 000]
 5. Litogr.; 14 niepełnych ark. + skorow. form 42,7×32,8 cm.
 6. Mapa wstępowa bez tytułu. Poszczególne arkusze stosownie do przedstawionego na nich odcinka drogi mają nagłówki:
 - I. de Varsovie à Oltarzew milles 2
 - II. de Oltarzew à Blonie — —
 - III. de Blonie à Syroki — —
 - IV. de Syroki à Sochaczew — —
 - V. de Sochaczew à Kozłów Szlachecki — —
 - VI. de Kozłów Szlachecki à Łowicz — —
 - VII. de Łowicz à Plecka Dąbrowa — —
 - VIII. de Plecka Dąbrowa à Kutno — —
 - IX. de Kutno à Krośniewice — —
 - X. de Krośniewice à Klodawa — —
 - XI. de Klodawa à Kolo — —
 - XII. de Kolo à Turek — —
 - XIII. de Turek à Ceków — —
 - XIV. de Ceków à Kalisz — —

Wymienione wyżej arkusze przedstawiają odcinki szosy z Warszawy do Kalisza (zbudowanej w latach 1820—1829), z pasem przyległego terenu szerokości od ca 9—14 km, w orientacji południowej, południowo-zachodniej lub południowo-wschodniej. Na poszczególnych arkuszach znajdują się: podziałka liniowa, strzałka wskazująca północ oraz wypełniona tabelka z rubrykami: *noms des villes et villages — des propriétaires — des fermiers — population*.

7. Jest to jedna z opracowanych przez Kwatermistrzostwo Generalne WP map przebiegu głównych dróg pocztowych (por. poz. 81). Pierwsza redakcja czystorysu pochodzi z 1825 r., kiedy szosa kaliska była ukończona dopiero na 3 odcinkach: Warszawa—Łowicz—Kutno—Krośniewice, Kolo—Kalisz. Oryginał tej redakcji znajduje się w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie (sygn. AK-157), a kopia wykonana w 1829 r. przez Dyрекcję Dróg i Mostów — w Bibliotece PAN w Krakowie (sygn. Rkp.1033.I)
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/492-498 (brak ark.: II—IV, X, XI, XIII, XIV oraz skorow.).
9. Konarski s.12, 92; [Kosacki]: *Zbiór kartogr.* s. 441; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 140—141.

¹ Tytuł wg pierwszej redakcji czystorysu mapy w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie.

1813/1830

poz. 86.

POLSKA

1. Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —¹.
2. Vienne 1830 chez Artaria et Compag.²
3. A.P.H. Nordmann.
4. 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,5 cm [ca 1:900 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice Polski przedrozbiorowej jak w wyd. z 1813 r. (poz. 53) oraz aktualne polit. i częściowo admin.; 9 ark. form. 55,0×46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce + 3 ark. suplementu w 2 form.: 39,3×17,7 cm (2 ark.) i 13,4×57,5 cm (1 ark.) + skorow. form. 30,0×27,0 cm.
6. Jak w poz. 61.
7. Jest to czwarte zarejestrowane w niniejszym katalogu wydanie mapy Nordmanna z 1813 r., poz. 53 (zob. też poz. 61 i 70), uaktualnione w zakresie sieci drożnej.
8. Gdańsk-PAN kart.b.395^a (brak supl. i skorow.); Kórnik-PAN A.II.1 (brak skorow.); Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1726-1729/II^a (egz. nie kolor.), 96/II^a (brak skorow.) oraz MNK/XVIII/Mp/1233-1240/I (brak supl., skorow. i ark. 5); Krak.-Jag. M. 3675 (2 egz. bez skorow.); Poznań-BU 150563.II oraz 254731.II; W-wa-BN 1535^a (brak skorow.), 0.320 (brak supl. i skorow.), 0.2627 (brak skorow.) oraz 5544-5548^a (skorow. i ark.: 2-5, 7); W-wa-BUW M.3193^a (brak skorow.); W-wa-CBW B.2392^a (brak skorow.); W-wa-IG UW D.1504^a (brak skorow.).
Krak.-PAN B.1.167^a (brak ark. 2 i 4) oraz B.1.228 (brak ark. 4); Poznań-PTPN K.868^a (brak ark.: 4, 5, 9 i skorow.) oraz K. 870^a (brak ark. 4 i 8 oraz supl.).
9. *BHP XIX w.* I poz. 944; *BMC* vol. 11 szp. 673; *Liet. TSR kat.* poz. 1986.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 9 ark. oryginalnych, ciętych na dalsze części. ^c Egz. w postaci atlasu.
¹ Pełny tytuł jak w wyd. z 1813 r., poz. 53.
² Adres wydawniczy także po niemiecku.

POLSKA — część

1812/1831

poz. 87.

1. Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —¹.
2. Berlin, herausgegeben im Jahr 1812 von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin. Berichtigt 1831 und die neu angelegten Kunststrassen eingetragen.
3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
4. 3 3/4 preussische Meilen von 2000 rheinl. Ruten — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:750 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. oraz województw i rejencji; 4 ark. form. 47,0×44,2 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Jak w poz. 58.
7. Jest to kolejne wydanie mapy Engelhardta z 1812 r. (zob. poz. 49, 58, 63) uaktualnione m.in. w zakresie dróg bitych. Ukazało się w związku z wojną polsko-rosyjską 1830/1831 r.
Mapa ta, w porównaniu z mapami wojewódzkimi J. Kolberga (poz. 82), posiada nie tak bogatą treść osadniczą, ale przewyższa je techniką wykonania i czytelnością.
8. Krak.-Czart. 113/12/IV oraz MNK/XVI/Mp/503/II^a; Krak.-PAN C.III.4092^a; Poznań-BU 251230; W-wa-BN 3203^a; W-wa-IG PAN D.8906^a; W-wa-Publ. Sz.27/8^a.
9. *BHP XIX w.* I poz. 930; *BMC* vol. 11 szp. 673; Callier poz. 51.

^a Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy, ciętych na dalsze części.
¹ Pełny tytuł zob. w poz. 58.

POLSKA — część

1831

poz. 88.

- Tabl. 135** 1. Carte du Royaume de Pologne d'après les cartes de Gilly, Liesganig, Mayer, Schroetter et Textor, et d'après l'Atlas de la Russie du génér. Suchtelen rédigée par A.P.H. Nordmann ingénieur géographe. = Königreich Pohlen neu entworfen und gezeichnet von A.P.H. Nordmann.
2. Wien 1831 bei Artaria und Compagnie.
 3. A.P.H. Nordmann.
 4. 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,5 cm [ca 1:900 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit.; 4 ark. nlb. form. 55,5×46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
 6. Na ark. lewym dolnym: tytuł mapy, 5 podziałek liniowych, objaśnienie znaków.
 7. Mapa stanowi osobne, w związku z toczącą się wówczas wojną polsko-rosyjską, wydanie czterech arkuszy (nr 4, 5, 7 i 8) dziewięcioarkuszowej mapy Nordmanna z 1830 r., poz. 86. Uaktualnione wydania mapy ukazały się w 1862 r. (poz. 138) i w 1870 r. (poz. 163).
 8. Bydg.-Publ. B.III.1585^a; Lublin-KUL 11-701; Poznań-Racz. A.1.96^b; W-wa-BN 0.676^b; W-wa-BUW M.3166^a; W-wa-IG UW D.241^a; W-wa-Publ. C/1-17^a.
 9. *BHP XIX w.* I poz. 979; *BMC* vol. 11 szp. 673; Sawicki: *Spis map* poz. 1155.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w formie mapy sklejonej na płótnie ze wszystkich 4 arkuszy ciętych na dalsze części.

1831

POLSKA — część

poz. 89.

- Tabl. 1. Special-Karte des Königreichs Polen nebst einem Theile von Ostreussen, Lithauen, Wolhynien, Galizien und Schlesien. = Le Royaume de Pologne en 1830, y compris partie de la Prusse, de la Lithuanie, Volhynie, Galicie et de la Silésie.
2. Mannheim 1831 Steindruckerey von Rudolph Schlicht.
3. 5 geographische Meilen — 4,8 cm [ca 1:770 000]
4. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i województw; 2 ark. form. ca 56,0 × 40,0 cm.
5. Na ark. I: tytuł mapy w jęz. niem. (w lewym górnym narożniku) i w jęz. franc. (nad górną ramką). W dolnej ramce adres wydawniczy.
- Na ark. II: nad górną ramką skrócony tytuł mapy: *Special-Karte von Königreich Polen, II Blatt. = Le Royaume de Pologne*; na polu mapy — 7 podziałek liniowych, objaśnienie znaków, notatka z liczbami obszaru i ludności terenu Wolnego Miasta Krakowa i samego Krakowa, tabela statystyczna Królestwa Polskiego, która dla poszczególnych województw podaje: ilość powiatów, diecezji, parafii, miast, wsi, domów, obszar ogólny i lasów, liczby ludności województwa i jego stolicy. Pod dolną ramką — informacja o tym, gdzie mapę można było nabyć: *Augsburg bey Kollmann; Frankfurt a/M. bey C. Jügel; Hamburg bey Perthes u. Besser; Hannover, in der Hahn'schen Hofbuchhandlung; Leipzig, in der Hahn'schen Verlagshandlung; Strassburg bey Treuttel u. Würtz; Zürich bey Heinrich Fuessli u. C.; Neustadt an der Haardt bei Ph. Christmann.*
6. Mapa ukazała się w związku z zainteresowaniem opinii publicznej na Zachodzie sprawą polską w okresie powstania listopadowego.
7. Poznań-Racz. M.II.54.
8. Engelmann s. 767.

1831—1832

POLSKA — część

poz. 90.

- Tabl. 1. Atlas des Koenigreichs Preussen in siebenundzwanzig Blaettern.
- 137—139 2. Erfurt 1831 [—1832] Verlag der Müllerschen Buchhandlung.
- Lithogr. u. gedruckt in C. A. Eyraud's Kunstanstalt in Neuhaldensleben.
3. Autorzy i zarazem rysownicy map dotyczących ziem polskich: [F.] Blume i [J.] Blume (k.2, 8, 9, 11, 14,16), Hoffmann (13, 15), Renner (3—7).
4. 5 geogr. Meilen — 6,4—6,7 cm [ca 1:570 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice admin.; 27 k. nlb. form. 42,0 × 36,0 cm.
6. Na k.[1] — tytuł atlasu wykonany pismem ozdobnym z floresami przez R. Wohlmuta; mapa księstwa Neuchâtel.
- Na k.[2]: mapa przeglądowa Prus pt. *Geographisch-statistische Uebersicht zu dem Atlas vom Preussischen Staat in 27 Blättern nach seiner Eintheilung in Regierungsbezirke*; tabela statystyczna zawierająca liczby powierzchni i ludności oraz ilość miast i miasteczek w poszczególnych rejencjach w 1832 r.; w uwagach m.in. informacja o używaniu języka polskiego w rejencjach: gabińskiej, królewieckiej, gdańskiej, kwidzińskiej, bydgoskiej, poznańskiej, wrocławskiej i opolskiej, oraz mowy kaszubskiej w rejencji koszalińskiej.
- Na pozostałych kartach znajdują się mapy poszczególnych rejencji. Każda mapa posiada własny tytuł (np. *Charte vom königlich preussischen Regierungsbezirk Gumbinnen nach seiner Eintheilung in 16 Kreise*), poniżej — wykaz powiatów i objaśnienie znaków; pod dolną ramką znajduje się podziałka liniowa, sygnatury autorów-rysowników, nazwa i adres zakładu litograficznego. Ziem polskich dotyczą:
k. [3]: rej. gabińska	k. [10]: rej. szczecińska
k. [4]: rej. królewiecka	k. [11]: rej. koszalińska
k. [5]: rej. gdańska	k. [13]: rej. frankfurcka
k. [6]: rej. kwidzińska	k. [14]: rej. legnicka
k. [7]: rej. bydgoska	k. [15]: rej. wrocławska
k. [8]: rej. poznańska	k. [16]: rej. opolska
k. [9]: rej. stralsundzka	
7. Zob. wyd. 2, poz. 107.
8. Bydg.-Publ. B.IV.159; Gdańsk-PAN B.340 oraz B.661; Krak.-Jag. Atl.229.IV; Lublin-KUL A-34; Poznań-BU 150548.IV; Toruń-BU M.112.IV; W-wa-BN 0.976 oraz 0.2088; W-wa-IG PAN B.325; W-wa-IG UW B.934; Wrocl.-BU 3489-IV.B; Wrocl.-Ossol. 769/B/III.
- Olsztyn-ADW M.53 (18 kart luźnych, w tym do ziem polskich k.: [3], [5], [6], [9], [10], [13]); W-wa-IH UW M.II.152 (brak k. [14] i [16]).
9. *BHP XIX w.* I poz. 988; *BMC* vol. 11 szp. 883; *Liet. TSR kat.* poz. 100; Łodyński z. 3 poz. 282; Phillips: *List of geogr. atlases* vol. 6 poz. 8762.

1832

KRÓLESTWO POLSKIE, WOLNE MIASTO KRAKÓW

poz. 91.

- Tabl. 1. Mappa Królestwa Polskiego wraz z obwodem Wolnego Miasta Krakowa i częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Kolberg, wykonana przez Seweryna Oleszczyńskiego w Warszawie w Instytucie Litograficznym Szkoln.

2. Warszawa 1830 [recte 1832].
3. Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg]; litogr. Seweryn Oleszczyński.
4. 1 mila nowopolska — 2,4 cm ≈ 1 cal duodecymalny nowopolski [ca 1:355 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin. oraz trakty pocztowe; 8 ark. form. ca 60,5 × 39,0 cm we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami województw.
6. Na ark. I: tytuł mapy, 5 podziałek liniowych oraz 2 tabele: *Podział [administracyjny] Królestwa i Tabella statystyczna Królestwa* uzupełniona danymi statystycznymi dla obwodu Wolnego Miasta Krakowa.
- Na ark. II: objaśnienie znaków.
- Na dolnym marginesie niektórych arkuszy informacja, że mapę można nabyć w Warszawie w Instytucie Litograficznym Szkolnym w Pałacu Uniwersyteckim lub w składzie Dal-Trozza przy ulicy Senatorskiej.
7. Głównym autorem mapy był Juliusz Kolberg. W lipcu 1830 r. ogłoszono na nią subskrypcję. Mapa miała być wydana w tym samym jeszcze roku, jak świadczy data na karcie tytułowej. Wstrzymanie prac nad doprowadzaniem dzieła do końca pozostaje zapewne w związku z powstaniem listopadowym. Po jego upadku i prawie równoczesnej śmierci Juliusza Kolberga mapę ukończył i wydał jego syn Wilhelm. Stanowi ona najwybitniejsze osiągnięcie polskiej kartografii cywilnej w Królestwie Polskim okresu konstytucyjnego. W porównaniu z mapami wojewódzkimi J. Kolberga (poz. 82) osiągnięto tu wyższy poziom rysunku i przy zastosowaniu większej skali lepszą czytelność. Dzięki podziałowi arkuszowemu mapa była wygodniejsza w użyciu niż obrębowa mapa wojewódzka. Miała kilka aktualizowanych wydań, zob. poz.: 101(1840 r.), 111(1846 r.), 116(1849 r.), 132(1858 r.), 139(1862 r.), 145(ca 1863 r.). *BHP XIX w.* I — notuje też wydania z 1833 r. (poz. 982) i z 1859 r. (poz. 943).
8. Lublin-Łopac. 10/II^a; Poznań-PTPN K.862^a; W-wa-BN 8683^b oraz 0.495 (brak ark.VIII); W-wa-CBW B.2312^b; W-wa-IG UW D.238^a; W-wa-Publ. C/1-4^a.
- Krak.-PAN C.III.3962^a (brak ark.III; egz. podniszczony z ubytkami).
9. *BHP XIX w.* I poz. 943; Callier poz. 73; Drozdowska: *PSB* t. 13 s. 305; Heppen: *W. Encykl.* t. 35/36 s. 1023; *Kurier Warszawski* 1830 nr 196 s. 1034; Olszewicz *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 146; *Polska na starych mapach* poz. 107; Traczeńska-Białkowska: *PSB* t. 13 s. 299.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 8 oryginalnych arkuszy ciętych na dalsze części.

1819/1835

POLSKA — część

poz. 92.

1. *Tyt. na obwolutach*: Karte vom Preussischen Staate und den angränzenden Ländern östlich von Berlin: entworfen von F. B. Engelhardt¹.
- Na k. tyt.*: Karte von Ost-Preussen, Litthauen, West-Preussen und dem Netz-Distrikte, enthaltend die Regierungs-Bezirke: Königsberg, Gumbinnen, Danzig, Marienwerder und Bromberg, von F. B. Engelhardt königl. preussischen geheimen Regierungs Rathe im Statistischen Bureau. Eine Berichtigung und Erweiterung der früher von demselben Verfasser, unter Leitung des Freiherrn von Schrötter, aufgenommenen und mit Beihülfe des v. Textorschen Dreiecknetzes zusammengetragenen topographischen Karte von Preussen².
2. Berlin 1819 bei Simon Schropp u. Compagnie. Zweite bis zum Jahre 1835 berichtigte Ausgabe.
3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt: ryt.: Carl Mare (ark.: II, V, XII, XIII), J. C. Richter (III, VI, VIII, IX), Heinrich Brose (X, XVIII, XXII, XXIII), Paulus Schmidt i K[arl] Kolbe (VII, XVII), W[ilhelm] Bembé i Heinrich Kliever (XIV—XVI, XX, XXI).
4. 1:325 000
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 23 ark. form. 55,5 × 45,0 cm, niektóre w obwolutach (zob. niżej pkt 7).
6. Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w wyd. 1, poz. 65, z tym że arkusze objęte pierwszym wydaniem, za wyjątkiem ark. XI, otrzymały na górnym marginesie napis: *Zweite bis zum Jahre 1835 berichtigte Ausgabe*. Na dolnych marginesach niektórych arkuszy dodano objaśnienie kolorów granic.
7. Jest to uaktualnione i rozszerzone wydanie mapy Engelhardta z 1819 r., poz. 65, zgodnie z załączonym do niej wówczas skorowidzem arkuszy, zob. tabl. 109, ryc. 4.
- Poszczególne arkusze były w latach 1840—1863 aktualizowane, niektóre kilkakrotnie, w zakresie sieci osadniczej i komunikacyjnej oraz granic administracyjnych. Zarejestrowano 15 takich arkuszy z datami aktualizacji na górnych marginesach (zob. niżej pkt 8).
- Arkusze aktualizowane wychodziły w obwolutach zaopatrzonych w wydrukowany skorowidz arkuszy całej mapy, jej tytuł i skalę.
8. Gdańsk-PAN Kart.b.407 (ark.: VI, X, XI); Krak.-Czart. 18/III (brak ark.: IV, IX, XVII, XIX); Poznań-BU 150770 (brak ark.: IV, V, VII—IX, XIV, XVII, XIX—XXI) oraz 250390 (brak ark.: I, II, VII, XIV, XVII—XXIII); W-wa-BN 10360-10365 (ark.: XVII, XVIII, XXI—XXIII, większość bez marg.), 10073-10086 (ark.: I—III, VI—VIII, XI—XIII, XV—XVIII, XXIII — bez marg.).
- Arkusze aktualizowane: Bydg.-Publ. C.III.311 (ark.III — 1840 r.); Gdańsk-PAN Kart.b.407 (ark.XV — 1840 r.); Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/163-167/III (ark.: XI — 1844 r., XII — 1841 r., XIII — 1841 r., XVI — 1841 r., XVII — 1841 r.) oraz MNK/XVIII/Mp/185/II (ark. XXI — 1849 r.); Krak.-PAN C.III.4141 (ark.: VII — 1863 r., VIII — 1863 r., XII — 1863 r., XIII — 1863 r., XV — 1862 r., XVI — 1863 r., XXI — 1862 r., XXII — 1863 r., XXIII — 1863 r.); Łódź-Publ. K.153474 (ark.XI — 1844 r.); Olsztyn-ADW M.199 (ark.: X — 1843 r., XI — 1844 r., XII — 1841 r.); Poznań-PTPN K.1219 (ark. bez marg.: VI—VIII, X— XII, XVIII, XXI—XXIII); W-wa-BN 10124 (ark.XXI — 1841 r.), 10125 (ark.XXII — bez marg.), 10111-10123 (ark.: III — 1859 r., VII

- 1860 r., VIII — 1849 r., X — 1859 r., XI — 1863 r., XII — 1859 r., XIII — 1848 r., XV — 1862 r., XV — 1863 r., XVII — 1848 r., XVIII — 1848 r., XXI — bez marg., XXIII — 1848 r.), 10087-10091 (ark.: XI — 1849 r., XVI — 1848 r., XVII — 1848 r., XXI i XXII — bez marg.), 10359 (ark. XVI — 1841 r.), 1198 (ark. VI — 1862 r.) oraz b.sygn. (ark. XIII — 1863 r. w obwolucie).
9. BMC vol. 11 szp. 887; Callier poz. 213; Estreicher wyd. 2 t. 6 s. 116, 117; por. Engelmann s. 792; Sydow, *Petermanns Mitt.* [Bd.3]:1857 s. 3 przyp. 8.

¹ Por. tytuł skorowidza arkuszy do I. wyd. mapy, poz. 65 oraz zob. tabl. 109, ryc. 4.

² Jest to tytuł powtórzony za I. wyd. (poz. 65) nie odpowiadający porzerzonemu zasięgowi mapy.

1835

KALISZ i okolice

poz. 93.

1. Plan des environs de Kalisz levé à l'échelle de $\frac{1}{42\ 000}$ (500 sagènes au pouce anglais).
2. [S.l. 1835].
4. 1:42 000
5. Litogr.; 6 ark. nlb. form. 53,7 × 38,9 cm.
6. Na ark. lewym dolnym: tytuł mapy, skala mianowana i podziałka transversalna.
7. Jest to jedna z map, które powstały w związku ze wspólnymi manewrami wojsk pruskich i rosyjskich pod Kaliszem w 1835 r. Na północy sięga do Stawiszyna, na wschodzie poza Koźminek, Kalinową i Blaszkę, na południu do kolonii Kakawa i terenów na północ od Brzezin, na zachodzie zasadniczo sięga do rz. Prosnę, a na lewym jej brzegu przedstawia tylko niewielki obszar z Wsią Kościelną i Szczypiornem. Dla terenu Kalisza i jego bliższych okolic mapa jest pomniejszeniem planu wykonanego w tym samym roku w skali 1:21 000 (poz. 94), dla dalszych zaś okolic miasta opiera się zapewne na zdjęciach w skali 1:42 000 do mapy Kwatermistrzostwa Generalnego WP (poz. 104).
8. W-wa-AGAD 86-7; W-wa-CBW C-1-261.
9. *Kat. Gl. Štába* s. 11; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz. 1680.

1835

KALISZ i okolice

poz. 94.

- Tabl. 143. 1. Plan okrestnostej goroda Kališa instrumental'no snjatij pod rukovodstvom. Generalnago Štába štabs-kapitana Bergenstrolja po maasštabu $\frac{1}{21\ 000}$ (w anglinskom djujme 250 sažen'). = Plan des environs de Kalisz levé sous les ordres du capitaine en second de l'Etat-Major Bergenstrole, à l'échelle de $\frac{1}{21\ 000}$ (250 sagènes au pouce anglais).
2. [S.l. 1835].
 3. Kier.; [Aleksandr] Bergenstrol; litogr. F. Davignon¹.
 4. 1:21 000
 5. Litogr.; 4 ark. nlb, form. ca 42,2 × 38,0 cm.
 6. Na ark. lewym górnym: tytuł mapy.
Na ark. lewym dolnym: podziałka transversalna, strzałka wskazująca północ; pod dolną ramką — sygnatura litografa.
Mapa zorientowana jest w kierunku NNW; siatki kartograficznej nie ma. Nazwy geograficzne podane są w pisowni polskiej i rosyjskiej, pospolite — po francusku i rosyjsku. Mapa obejmuje teren w promieniu ca 7,5 km wokół Kalisza. Oznaczono rozmieszczenie oddziałów pruskich na manewrach.
 7. Jest to mapa podstawowa wg zdjęcia topograficznego, wykonana z okazji wspólnych manewrów wojsk pruskich i rosyjskich pod Kaliszem w 1835 r., podobnie jak mapa opisana wyżej w poz. 93. Kierujący zdjęciem A. Bergenstrol w latach 1833—1838 uczestniczył w pracach nad mapą Królestwa Polskiego w skali 1:126 000 (poz. 104), prowadzonych poprzednio przez Kwatermistrzostwo Generalne WP, a po upadku powstania listopadowego kończonych przez oddział rosyjskiego Korpusu Topografów.
 - x. W-wa-AGAD 86-8; W-wa-IG PAN D.7974.
 9. *Kat. Gl. Štába* s. 11 nr 185; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; por. Sawicki: *Spis map* poz. 1681.

¹ Na mapie: Davin'on

1834—1836

REJENCJA POZNAŃSKA

poz. 95.

- Tabl. 144. 1. [Atlas des Regierungs-Bezirks Posen].
2. [Berlin] 1834—1836 Lith. Anst. v. H. Delius.
 3. Rys. Nowack (ark.: 1, 3, 4, 9, 11, 17); ryt. H. Delius.
 4. 1:150 000
 5. Litogr.; 17 ark. nlb. form. 48,5 × 37,5 cm.
 6. Poszczególne arkusze przedstawiają mapy powiatów:
ark.[1] wyd. w 1835 r. — pow. babimojski

- ark.[2] wyd. w 1836 r. — pow. bukowski
ark.[3] wyd. w 1835 i 1836 r.¹ — pow. kościański
ark.[4] wyd. w 1834 i 1836 r.² — pow. krobowski
ark.[5] wyd. w 1834 r. — pow. krotoszyński
ark.[6] wyd. w 1836 r. — pow. międzychodzki
ark.[7] wyd. w 1836 r. — pow. międzyrzecki
ark.[8] wyd. w 1836 r. — pow. obornicki
ark.[9] wyd. w 1834 i 1836 r.³ — pow. odolanowski
ark.[10] wyd. w 1834 r. — pow. ostrzeszowski
ark.[11] wyd. w 1834 i 1836 r.⁴ — pow. pleszewski
ark.[12] wyd. w 1834 r. — pow. poznański
ark.[13] wyd. w 1836 r. — pow. szamotulski
ark.[14] wyd. w 1836 r. — pow. średzki
ark.[15] wyd. w 1835 r. — pow. śremski
ark.[16] wyd. w 1834 i 1836 r.⁵ — pow. wrzesiński
ark.[17] wyd. w 1834 i 1836 r.⁶ — pow. wschowski.

Na każdej mapie znajduje się osobny tytuł (np. *Karte des Adelnauer Kreises Regr. Bez. Posen*), data wydania, podziałka liniowa i skala liczbowa, objaśnienie znaków, liczby ludności i powierzchni powiatu⁷ oraz — pod dolną ramką — sygnatura litografa i przeważnie rysownika. Treść kartograficzna zawiera się w obrębie granic powiatu.

7. Zob. uaktualnione wydanie atlasu z lat 1842—1844, poz. 105. Podobny atlas został wydany dla rejencji bydgoskiej, poz. 97.
8. Kórnik-PAN A.IV.57^a; Krak-Czart. MNK/XVI/Mp/208/11^b; Krak.-Jag. Atl.245.IV^c; Poznań-WAP M.p.2/1-17 (komplet z ark. [12] i [15] z innego wydania) oraz M.p.3/2 (ark.: [9], [11], [16]).
Poznań-BU 252030 (ark.[9]), 250838 (ark.[8]) oraz 253008 (ark. [15]); Poznań-Racz. A.II.38-54^b (brak ark.[12]); Toruń-BU A-601-V (brak ark. [3] i [12]).
9. Ewicz s. 377.

^a Egz. w postaci atlasu. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.

¹ Datę 1835 r. noszą egz.: Biblioteki PAN w Kórniku, Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie i Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Poznaniu, datę 1836 r. — egz. Biblioteki Czartoryskich w Krakowie i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Raczyńskiego w Poznaniu.

² Datę 1836 r. nosi egz. Biblioteki Czartoryskich w Krakowie, datę 1834 r. — pozostałe egzemplarze.

³ Datę 1834 noszą egz.: Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Poznaniu, sygn.M.p.2/1-17 i Biblioteki Głównej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, datę 1836 r. — pozostałe egzemplarze.

⁴ Datę 1836 r. noszą egz.: Biblioteki Czartoryskich w Krakowie i Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Poznaniu, sygn.M.p.3/2, datę 1834 r. — pozostałe egzemplarze.

⁵ Datę 1836 r. nosi egz. Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Poznaniu, sygn.M.p.3/2, datę 1834 r. — pozostałe egzemplarze.

⁶ Jw. w przyp. 2.

⁷ Brak tych danych na ark. [4] i [17] w Bibliotece w PAN w Kórniku.

1836

LWÓW i okolice

poz. 96.

1. Lemberg mit seinen Umgebungen nach der original Aufnahme [s] des k.k. General Quartiermeister Stabes auf Stein gravirt im Jahre 1836 im Masse 1 W[iene]r Zoll=200 W[iene]r Klafter oder $\frac{1}{14\ 400}$ der Natur. Tabl. 145
2. [Wien] 1836.
 3. K.k. Generalquartiermeisterstab.
 4. 1:14 400
 5. Litogr.; 9 ark. nlb, form. 63,5 × 42,2 cm.
 6. Na ark.[8]¹: tytuł mapy.
Na niektórych ark. pod dolną ramką — skala mianowana i 2 podziałki liniowe.
 7. Zob. wydanie uaktualnione z 1870 r., poz. 164.
 8. Krak.-IG UJ dawna sygn. 173/3; W-wa-IG PAN PTG C.559 (ark. cięte i podklejone płótnem).
 9. Engelmann s. 636; Sawicki: *Spis map* poz. 1782.

¹ Numeracja sztuczna, zob. skorowidz zastępczy, tabl. 145, ryc. 3.

1836—1838

REJENCJA BYDGOSKA

poz. 97.

1. [Atlas des Regierungs-Bezirks Bromberg]. Tabl. 146
2. [Berlin] 1836—1838 Lith. Anst. v. H. Delius.
 3. [Höpfner]; rys. Nowack (ark.: 2, 5, 6, 8); ryt. H. Delius.
 4. 1:150 000
 5. Litogr.; 9 ark. nlb. form. 56,7 × 44,5 cm.
 6. Poszczególne arkusze przedstawiają mapy powiatów:
ark.[1] wyd. w 1838 r. — pow. bydgoski
ark.[2] wyd. w 1838 r. — pow. chodzieski
ark.[3] wyd. w 1837 r. — pow. czarnkowski
ark.[4] wyd. w 1836 r. — pow. gnieźnieński

- ark.[5] wyd. w 1837 r. — pow. inowrocławski
 ark.[6] wyd. w 1837 r. — pow. mogileński
 ark.[7] wyd. w 1838 r. — pow. szubiński
 ark.[8] wyd. w 1837 r. — pow. wągrowiecki
 ark.[9] wyd. w 1838 r. — pow. wyrzyski.

Na każdej mapie znajduje się osobny tytuł (np. *Karte des Mogilnoer Kreises Regr. Bez. Bromberg*), data wydania, podziałka liniowa i skala liczbowa, objaśnienie znaków, liczby ludności i powierzchni danego powiatu oraz (pod dolną ramką) sygnatura litografa i na niektórych mapach — rysownika. Treść kartograficzna zawiera się w obrębie granic powiatu.

7. Zob. uaktualnione wydania atlasu z roku 1839 (poz. 98) i z lat 1843—1848 (poz. 113). Podobny atlas został wydany dla rejencji poznańskiej, poz. 95.
 8. Krak.-Czart. MNK/XVI/Mp/208/II (ark. cięte i podklejone płótnem); Krak.-Jag. Akc.Kart.1975 KZ 283. Bydg.-Publ. B.IV.845 (brak ark.: [1], [2], [6]); Gdańsk.-PAN Kart.b.II.28 (brak ark. [4]); Poznań-WAP M.p.5/1 (brak ark. [9], egz. w postaci atlasu) oraz M.p.4/1-9 (brak ark. [4] i [8]); Szczecin-Publ. K.1749/C.II-104 (brak ark. [2] i [9]); Toruń-BU A-601-V (brak ark. [2]).
 9. Łodyński z. 3 poz. 343.

1839

REJENCJA BYDGOSKA

poz. 98.

1. [Atlas des Regierungs-Bezirks Bromberg].
 2. Berlin 1839 Verlag von C. Heymann.
 3. [Höpfner]; rys. Nowack, ryt. H. Delius.
 4. 1:150 000
 5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 9 ark. nlb. form. 52,0 × 43,0 cm.
 6. Cechy zewnętrzne arkuszy jak w poz. 97, z tym że na każdej mapie figuruje jednakowa data wydania (1839) oraz adres wydawniczy jw.; sygnatury rysownika na ark.: 1—6, 8, 9.
 7. Jest to zaktualizowane wydanie atlasu z lat 1836—1838, poz. 97. Zob. też wydanie późniejsze, poz. 113.
 8. Kórnik-PAN M.III.13-21; Krak.-Jag. Akc.Kart.1975 KZ 284. Poznań-WAP M.p.4/8 (pow. wągrowiecki).
 9. Engelmann s. 375.

1839

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 99.

1. [Karte des Königreichs Polen]!
 2. Berlin [1839] Simon Schropp und Comp.
 3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: W[ilhelm] Bembé, Heinrich Brose, Heinrich Kliewer, K[arl] Kolbe, Carl Mare, J. C. Richter, Paulus Schmidt.
 4. 1 5/8 preuss. Meilen à 2000 Ruthen rheinl. — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [1:325 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 12 ark. form. 50,5 × 45,0 cm, ponumerowanych: III, VII, VIII, XI-XIII, XVI-XVIII, XXI-XXIII.
 6. Jak w poz. 65 i 92.
 7. Zarejestrowany egzemplarz nie ma tytułu. Jest to osobne wydanie 12 arkuszy (z zachowaniem ich numeracji) drugiego, z 1835 r., wydania mapy Engelhardta, poz. 92.
 8. Krak.-Czart. 22/III (brak ark.: VIII, XII, XIII, XVIII; egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem).
 9. Sawicki: *Spis map* poz. 1174.

¹ Tytuł i data wg L. Sawickiego: *Spis map* poz. 1174.

1826—1840

POLSKA — część

poz. 100.

Tabl. 147—149

1. Specjal'naja karta zapadnoj časti Rossijskoj Imperii sostavlenaja v $\frac{1}{420\ 000}$ dolju nastojaščej veličiny pri Voennno-Topografičeskom Depo
 * vo vremja upravlenija general kvartirmejstera Nejdgarta pod rukovodstvom general-lejtenanta Šuberta MDCCCXXXII. Ego Veličestvu Gosudarju Nikolaju I-mu Imperatoru Vseja Rossii vsepoddanněše podnosit voennyj ministr graf Černyšev.
 b s 1826 po 1840 god pod rukovodstvom general-lejtenanta Šuberta. Ego Veličestvu Gosudarju Nikolaju I-mu Imperatoru Vseja Rossii vsepoddanněše podnosit voennyj ministr graf Černyšev.
 2. [St. Peterburg] 1826—1840.
 3. Voennno-Topografičeskoe Depo; kier.: [Fedor Fedorovič] Šubert; ark. dotyczące Polski ryt.: Kamkin, Potěchin, Semenov, Šiškin et al.

4. 1:420 000
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 59 ark. form. 74,6 × 50,2 cm + 3 ark. połówkowe + główny skorow. form. 49,0 × 59,0 cm + 6 skorow.(25,0 × 28,0 cm) o uproszczonej treści.
 6. Na każdym ark. na górnym marginesie znajduje się skrócony tytuł mapy i numer arkusza, na dolnym — nazwiska rytowników, objaśnienie ważniejszych znaków i podziałka liniowa, a w przypadku arkuszy zaktualizowanych — odpowiednie adnotacje. Na ark.I: objaśnienie znaków i podziałka transversalna. Na ark.V: tytuł mapy złożony z ornamentalnych, plastycznych liter na tle owalnej marmurowej tablicy w ramie z liści laurowych z wkomponowaną dedykacją dla Mikołaja I. U góry tablicy herb Cesarstwa Rosyjskiego na tle gronostajowego blamu pod carską koroną. Tarcza herbowa ozdobiona orderami na wstęgach i łańcuchem orderu św. Andrzeja, ujęta w łańcuch z tarcz herbowych 14 guberni rosyjskich. Skala skorowidza głównego: 1:4 200 000, pozostałych — ca 1:8 400 000. Ziem polskich dotyczą arkusze: XVI, XVII, XXI—XXIII, XXVII—XXIX, XXXIII—XXXV, XXXIX—XLI, XLV, XLVI, L oraz 3 arkusze połówkowe: XXVII, XXXIII, XXXIX.
 7. Mapa Szuberta zastąpiła mapę K. Oppermanna i P. Suchtelena zwaną stuarkuszową, z lat 1801—1804 (poz. 173), jako o wiele bardziej dokładna i szczegółowa. Oparta była częściowo na triangulacji i zdjęciach terenowych wykonanych przez wojskowy Korpus Topografów. Od 1840 r. arkusze mapy aktualizowano i powtórnie wydawano. Arkusze dotyczące ziem polskich w egzemplarzu Biblioteki Czartoryskich w Krakowie, sygn. 1699—1706/III, były aktualizowane w latach 1840—1845, a w egzemplarzu Biblioteki Publicznej w Warszawie, sygn.A/2-2 — do roku 1867. E. Sydow, *Der kartogr. Standpunkt Europa's am Schlusse der Jahres 1856*. Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s.2, informuje o francuskiej, sporządzonej w latach 1855—1856 przez Dépôt de la Guerre, kopii mapy Szuberta pt. *Carte de la Russie*. W zbiorach objętych niniejszym katalogiem kopia ta nie jest zarejestrowana.
 8. Egzemplarze z I wariantem tytułu: Krak.-Czart 2/III (12 ark., w tym dotyczące ziem polskich: XXXV, XLI, XLVI); W-wa-Publ. A/2-2 (39 ark., w tym dotyczące ziem polskich: XXI, XXII, XXVII, XXVIII, XXXIII, XXXIX, XL, XLV, L oraz 3 ark. połówkowe: XXVII, XXXIII, XXXIX — cięte i podklejone płótnem). Egz. z II wariantem tytułu: Krak.-Jag. Atl.2056.III; W-wa-MN B.II.9a. Obydwa egzemplarze z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem, złożonymi do oryginalnych futerałów. Egz. bez karty tytułowej: Krak.-Czart. 1699—1706/III (ark. dotyczące ziem polskich: XXI, XXII, XXVII, XXVIII, XXXIII, XXXIX, XL i XLV); Lublin-ZGF UMCS (ark. połówkowy XXVII); W-wa-BN S-7721 — S-7724 (ark. dotyczące ziem polskich: XXXIV, XXXV, XXXIX, XLV).
 9. Krempol'skij s. 18—19; Novokšanova s. 61, 122; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 125; *Rarytasy* poz. 14; Sališčev s. 175; Sawicki: *Spis map* poz. 1406; Sydow, Petermanns Mitt [Bd.3]: 1857 s. 2; *Zap. Voennno-Topogr. Deno* č 11:1848 s. 3.

*a I wariant tytułu. b-b II wariant tytułu.

1832/1840

KRÓLESTWO POLSKIE, WOLNE MIASTO KRAKÓW

poz. 101.

1. Mappa Krolestwa Polskiego wraz z obwodem Wolnego Miasta Krakowa i częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Colberg, wykonana przez Seweryna Oleszczyńskiego.
 2. Warszawa 1840 nakładem A. Dal Trozzo przy ul. Senatorskiej pod No. 496 w Warszawie.
 3. Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg]; litogr. Seweryn Oleszczyński.
 4. 8 mil polskich po ośm staj — 19,2 cm ≈ 8 cali duodecymalnych nowopolskich [ca 1:355 000]
 5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i ważniejsze admin.; 8 ark. form, ca 60,5 × 39,0 cm we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami poszczególnych guberni.
 6. Jak w poz. 91.
 7. Jest to drugie, zarejestrowane w niniejszym katalogu, wydanie mapy Juliusza Kolberga, poz. 91, uaktualnione przez jego syna Wilhelma w zakresie dróg i podziału administracyjnego. Na mapie widnieje projektowana trasa linii kolejowej warszawsko-wiedeńskiej.
 8. Krak.-Czart. 80/II oraz MNK/XVI/II/Mp/1089—1095/folio; Poznań-BU 150802: W-wa-Publ. 44/1. Egzemplarze z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.
 9. Drozdowska: *PSB* t. 13 s. 305; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz.1175.

1842

GUBERNIA GRODZIENSKA

poz. 102.

1. Topografičeskaja karta Grodnenskoj gubernii sostavlena v $\frac{1}{210\ 000}$ dolju nastojaščej veličiny so s'emok polkovnikov: Rokasovskago, Ozerskago i Jakovleva 3-go, gravirovana pri Voennno Topografičeskom Depo, 1841.
 2. [St. Peterburg 1842].
 3. Voennno-Topografičeskoe Depo, aut. zdjęcia: Jakovlev, Ozerskij, Rokasovskij; ryt.: Sorokin et al.
 4. 1:210 000

5. Mdz.: 8 ark. form. 63,8 × 43,5 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Na ark.II: tytuł mapy, wykonany literami ozdobnymi i plastycznymi z floresami; słowo *gubernii* na tle girlandy z liści i kwiatów; ryt. Egorov.
Na ark.VIII: objaśnienie znaków.
Na każdym ark. nad górną ramką figurują 3 nazwiska wyż. wym. autorów zdjęcia topograficznego oraz skrócony tytuł mapy; pod dolną ramką — sygnatury szycharzy.
7. Mapa oparta jest na zdjęciu topograficznym w skali 1:16 800, wykonanym w latach 1827—1838 na podstawie triangulacyjnej. Miała przeznaczenie wojskowe. Podobne mapy wykonano dla guberni wileńskiej z kowieńską (1845 r.)¹, petersburskiej (1834 r.), mińskiej (1846 r.)², nowogrodzkiej (1847 r.) oraz dla Krymu (1845 r.). Ze względu na niedokładności pomiarowe i zbyt małą skalę, mapy te nie spełniły swego zadania i dalsza ich produkcja została przerwana.
8. W-wa-AGAD Teka D.90-3.
9. Estreicher t. 2 s. 388; *Kat. Gl. Štapa* s. 10 nr 173; Novokšanova s.124; Sališev s. 175, 177; *Zap. Voенno-Topogr. Depo* č.1:1837 s. 47, 66, č.10:1847 s. 17—18.

¹ Estreicher t. 2 s. 358.

² Estreicher t. 2 s. 358 (z błędną datą). Już po oddaniu niniejszego zeszycu do druku stwierdzono, że mapa ta znajduje się w zbiorach Biblioteki Publicznej w Warszawie (sygn. Sz. 43/30. Opis zamieścimy w 6 zesz. Centralnego Katalogu).

1806—1843

POLSKA — część

poz. 103.

- Tabl. 1. Geographische Special-Karte von Deutschland und den angränzenden Ländern¹.
- 150 2. [Berlin, Potsdam² 1806—1843 Verlag E. W. Starck].
3. Kier.: G[ottlob] D[aniel] Reymann, C[arl] W[ilhelm] Oesfeld; aut.: ci sami oraz Heinrich Berghaus, [August Wilhelm] von Fils, A[ugust] von Poyda et al.; ryt.: [Wilhelm] Bimbé vel Bembé, Heinrich Brose, Wilhelm Brose, Carl Jäck jun., Carl Jättmig sen., Carl Jättmig jun., Wilhelm Jättmig, S[elmar] Siebert, Carl Stein et al.
4. 1:199 028,972; 1 geographische Meile = 1969,053 rhein. Ruthen = $\frac{1}{15}$ Grad — 3,7 cm
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 142 ark. + skorow. form. 35,0 × 24,8 cm.
6. Na każdym ark. nad górną ramką — numer kolejny arkusza, pod dolną — podziałka liniowa w milach geograficznych i na większości arkuszy — sygnatury autorów i szycharzy z datami wykonania czystorysu oraz szycharzy, objaśnienie kolorów granic. Na ark.3: objaśnienie znaków oraz wzorec mapy dla trzech typów terenu.
Na ark.14: skala liczbowa i 18 podziałek transversalnych.
Na ark.nlb.: skorowidz arkuszy w skali ok. 1:600 000, wykonany w roku 1806.
W jedynym zarejestrowanym egzemplarzu (niekompletnym, zob. niżej pkt 8) ziem polskich dotyczy 48 następujących arkuszy:
a) arkusze datowane:
z 1818 r. — ark.59; z 1827 r. — ark.29; z 1829 r. — ark.5, 14, 17, 30, 111; z 1830—1836 r. — ark.63, 79, 95, 96, 112—115, 130, 131, 133, 150, 152—154, 171—173, 189—192, 210;
b) arkusze niedatowane: 3 (1816 r.)³, 4, 15 (przed 1823 r.), 16, 27 (1806 r.), 28 (przed 1823 r.), 43 (przed 1823 r.); 44 (przed 1823 r.), 45, 46, 60 (przed 1823 r.), 61 (przed 1823 r.), 76 (przed 1823 r.), 77 (przed 1823 r.), 93 (1816 r.), 94 (1816 r.), 134, 149 (przed 1823 r.).
7. Inicjatorem i kierownikiem prac nad mapą, a także autorem części arkuszy był kpt. Gottlob Daniel Reymann. Pierwotnie przewidywano opracowanie mapy w 342 arkuszach (zob. skorowidz arkuszy tabl. 150). Miała ona wychodzić zeszytami po 6 arkuszy. Pierwszy zeszyt ukazał się w 1806 r. Po przerwie spowodowanej wojnami napoleońskimi prace ponownie podjęto ok. 1815 r. Głównymi współpracownikami Reymanna byli prof. Heinrich Berghaus oraz oficerowie sztabu generalnego, m.in. A. W. von Fils i A. von Poyda, których udział ułatwił wykorzystanie sztabowych zdjęć stolikowych przeznaczonych do mapy Prus w skali 1:100 000 (poz.141). Reymann doprowadził dzieło do 142 arkuszy, przy czym niektóre z nich były poprawiane i na nowo publikowane. Na przykład w opisywanym egzemplarzu Wojewódzkiego Archiwum Państwowego we Wrocławiu z drugiej redakcji pochodzą ark.: 111, 112, 130 i 150. W 1836 r. Reymann odprzedał prawa wydawnicze majorowi C. W. Oesfeldowi, dyrektorowi biura trygonometrycznego w sztabie generalnym. Za jego kierownictwa opracowano dalszych 8 arkuszy oraz na nowo w latach 1838—1843 zredagowano (w częściowo zmienionym cięciu) arkusze: 3, 4, 14, 27—29, 43—45, 94. Po śmierci Oesfelda w 1843 r. prawa wydawnicze zakupiła księgarnia C. Flemminga w Głogowie, która kontynuowała opracowanie i publikację mapy (zob. poz. 169). Osobno, pod odrębnymi tytułami, wydano zestawy niektórych arkuszy mapy, zob. poz. 109, 125.
8. Wrocl.-WAP Rej.Opol. XV/84a, 84b, 84—217 (133 arkusze z okresu kierownictwa Reymanna⁴, w tym 4 arkusze dotyczące ziem polskich. ww. w pkcie 6).
9. AGE Bd.1:1817 s. 354—376, 483—494, Bd.10:1822 s. 294—318; Bonacker s. 329—336; *Cat. Labanoff* poz. 1001; Schroeder-Hohenwarth s. 11, Anlage 21; Wolkenhauer s. 448.

¹ Tytuł mapy wg tytułu skorowidza arkuszy.

² W Poczdamie wydano tylko pierwszy zeszyt pt. *Charte von Schwedisch-Pommern und der Insel Rügen* (AGE Bd. 1:1817. s. 359).

³ Daty w nawiasach wg AGE.

⁴ Arkuszy wykonanych w okresie kierownictwa K. W. Oesfelda brak w tym egzemplarzu, zachowały się natomiast w wyd. 2. poz. 169.

1843

KRÓLESTWO POLSKIE

poz.104.

1. Topograficzna karta Królestwa Polskiego.=Carte topographique du Royaume de Pologne. = Topografičeskaja karta Carstva Pol'skago sostavlenaja i gravirovannaja v $\frac{1}{126\ 000}$ dolju nastojaščej veličiny. Ego Veličestvu Gosudarju Imperatoru Vseja Rossii Nikolaju I-mu vsepoddannejše podnosit glavno-komandujuščij dejstvjuščuju armiju knjaz' varšavskij graf Paskevič Erivanskij namestnik Carstva Pol'skago.
2. [Warszawa] 1839 [recte 1843].
3. [Od 1822 do 1831 r. Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego. Triangulacja — m.in. pułkownicy¹ Franciszek Kozakowski i Józef Wyszkowski, kpt. Feliks Szymanowski, konduktorzy Ludwik Boniecki i Teofil Żebrawski. Zdjęcia topograficzne — kier.: podpułkownicy Adam Bojanowicz i Wojciech Chrzanowski, pracowali: płk. Aleksander Alfonse, podpłk. Józef Breza, porucznicy: Nikodem Butrym, Antoni Chyliński, Józef Hiż, Ignacy Kijeński, Jakub Małgorzewicz, Ferdynand Nieznański, Adolf Potkański, Kazimierz Twardowski, Franciszek Zandrowicz, podporucznicy: Ludwik Hoffman, Wincenty Horain, Grzegorz Kaczanowski, Florian Komierowski, Józef Kowalski, Ignacy Lipiński, Piotr Pogonowski, Stanisław Radkiewicz, Mikołaj Rzętkowski, Antoni Rutkowski, Adam Wodnicki, konduktorzy: Hipolit Dobruchowski, Aleksander Drac, Jan Hoffman, Jan Kondracki, Józef Kosiółowski, Marcin Krackiewicz, Antoni Kulczewski, Erazm Kurzewski, Tomasz Sługucki, Stanisław Wodnicki, Polikarp Zaręba, Opracowanie mapy — kier.: płk. Kazimierz Żwan i kpt. Józef Lex, pracowali: porucznicy: Edward Jełowicki, Maciej Markowski, Ignacy Mysłakowski, Tomasz Polakiewicz, Józef Rosengardt, Daniel Tolkemith, Józef Turzański, Antoni Zientecki, podpor. Piotr Le Brun, konduktorzy Leon Baranowski i Józef Kondratowicz].
[Od 1833 do 1843 r. Oddział Korpusu Topografów (armii rosyjskiej) do Pomiarów Królestwa Polskiego². Kier.: gen. Karl Ivanovič Richter (do 1841 r.), zastępca: płk. Mikołaj Ivanovič Pipenberg; nadzór od ok. 1841 r.: płk. von Rüdiger; pracowali m.in.: pułkownicy: Aleksander Alfonse, Stanisław Dönhoff, Józef Koriot, Karl Martineau, kapitanowie: Karl Berg, Aleksander Bergenstrol, Teodor Čeremuškin, Karl Dehn, Karl Forsten, Franciszek Leszczyński, Stepan Letkov, Wiktor Moczulski, Piotr Nemirovič-Dančenko, Nikanor Obleuchov, Mikołaj Rejzer, Bonawentura Chlebowski].
Ryt. pod kier. Karola Fryderyka Mintera: [Friedrich Gustaw Berger], [Henryk Bornmüller], [Jerzy Egloff], [Ludwik Fillion], [Michał] Gajewski, [Heinrich Herterich], Kleinig, [Krethlow], [Carl] Mare [jun.], Maull, Meyer, [Gustaw] Noack, [Ernst Reyher], Sporer, Thiel, [Adolf Thomas], [Maksymilian Zakrzewski], Zipter.
4. 1:126 000
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 56 ark. form. 55,0 × 40,5 cm + 4 ark. połówkowe + skorow. form. 34,6 × 60,8 cm.
6. Nad górną ramką każdego arkusza oznaczenie słupa (Kol.) i pasa (Sek.) liczbami rzymskimi.
Na ark. Kol.I Sek.I: tytuł mapy w jęz. polskim, rosyjskim i francuskim, złożony częściowo z ozdobnych plastycznych liter z floresami; nad tytułem, na tle słońca, herb Królestwa Polskiego (biały orzeł na piersi dwugłowego czarnego orla rosyjskiego) ujęty w laurową girlandę z wkomponowanym początkiem tekstu dedykacyjnego. W szponach dwugłowego orla wstęga z herbami ośmiu guberni Królestwa Polskiego. U dołu arkusza informacja: *sostavlena i gravirovana pod rukovodstvom General'nago Štapa general' maiora Richtera*.
Na ark. Kol.I Sek.V: skala mianowana oraz podziałka transversalna i pięć liniowych, z których jedna, wyrażona w wiorstach, występuje pod dolną ramką na każdym arkuszu.
Na ark. Kol.II Sek.VIII: objaśnienie znaków w jęz. polskim, rosyjskim i francuskim; nad dolną ramką wymienione nazwiska K. F. Mintera i 10 szycharzy³.
Na ark. nlb.: skorowidz arkuszy na podkładzie mapy przeglądowej w skali 1:1 008 000.
Na mapie wykreślono projektowaną trasę kolei warszawsko-wiedeńskiej od Włoch pod Warszawą do Grabocina przy pld.-zach. granicy Królestwa.
7. Mapa oparta jest na zdjęciu topograficznym w skali 1:42 000, które polegało na szczegółowym skontrolowaniu, zweryfikowaniu i uzupełnieniu w terenie, metodą półinstrumentalną, danych zaczerpniętych z map Gilly'ego (poz. 33), Textora (poz. 40) i Mayera von Heldensfelda (poz. 42), a także z wykonanych w czasach Królestwa Polskiego różnych map polskich: demarkacyjnych, hydrograficznych, drogowych (zob. poz. 81 i 85) i majątkowych oraz z planu okolic Warszawy (poz. 71). W miejscach styku map Gilly'ego i Mayera von Heldensfelda oraz na obszarach nie objętych tymi mapami przeprowadzono lokalne triangulacje. Za osie współrzędnych siatki kartograficznej przyjęto południk warszawski (38°50' od Ferro) i równoleżnik 52° szerokości północnej. Prace topograficzne i kartograficzne rozpoczęło Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego w 1822 r. Arkusze mapy zmniejszone do skali 1:126 000 opracowywano na bieżąco z gotowych arkuszy zdjęcia 1:42 000. Prace miedziorytnicze i drukarskie na zlecenie Kwatermistrzostwa wykonywał zakład szycharско-литograficzny Karola Fryderyka Mintera w Warszawie. Do powstania listopadowego zostało ukończone 240 arkuszy zdjęcia i 27 arkuszy mapy, jej dalszych 6 było w opracowaniu. Te 33 arkusze obejmowały zachodnią i południową część Królestwa⁴. Po upadku powstania prace nad ukończeniem mapy przejęły rosyjskie władze wojskowe w Warszawie, przy czym w robotach prowadzonych pod kierownictwem gen. Karola Richtera uczestniczyli

Tabl.
151—154

również Polacy (zob. niżej przyp. 2). Ogółem przed powstaniem i po jego upadku wykonano 408 arkuszy zdjęcia, 59 arkuszy mapy, ich skorowidz oraz kartę tytułową. Prace miedziorytnicze i druk zakończył Minter w 1843 r.

Mimo współdziałania topografów rosyjskich w drugim etapie pracy, mapa wykonana w całości według instrukcji opracowanej przez Polaków jest właściwie dziełem polskim i jako taka stanowi jedno z najwybitniejszych osiągnięć polskiej kartografii wojskowej. Również pod względem technicznym zalicza się do najlepszych miedziorytów współczesnych. Do 1857 r. nie była rozpowszechniana. Jeszcze w roku 1863 polskie oddziały powstańcze miały trudności z jej zdobyciem. W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy znajduje się egzemplarz mapy (sygn. B.IV.169) opatrzony naklejką z odręcznym napisem: *Według tradycji rodzinnej ofiarodawcy Stanisława Dunin-Karwickiego egzemplarz ten podstępem wydobyty z rąk rosyjskich służył powstańcom polskim w 1863 r. na Kielecczyźnie*, por. B. Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.*, s. 185—186. Być może z doby powstania styczniowego pochodzą niżej wymienione dziewiętnastowieczne owoitki fotograficzne mapy.

W latach sześćdziesiątych XIX w. ukazało się drugie wydanie mapy (poz. 148).

8. Bydg.-Publ. B.IV.169^a; Krak.-PAN B.IV.1530; Lublin-ZGF UMCS IV.68-127 (brak skorow.) oraz IV.751-794 (egz. z brakami); W-wa-IG PAN C.542^b; W-wa-IG UW C.139^b; Wrocl.-Ossol. 2861/C/III. Krak.-Czart. 17b/III (brak ark. Kol.III Sek.VIII)⁵; Lublin-Łopac. b.sygn. (ark.: Kol.IV Sek.III-IV, Kol.V Sek.V); Łódź-IG UŁ 6878-6919 (brak ark.: Kol.I Sek.IV-V, Kol.II Sek.III, Kol.IV Sek.III, Kol.VI Sek.I-XI, Kol.VII Sek.I-X); W-wa-BUW M.1782^b (ark.: Kol.II Sek.III-IV, Kol.III Sek.III-IV); W-wa-CBW C.1.17^b (ark.: Kol.II Sek.I-II, Kol.III Sek.I-III, Kol.IV Sek.II-III, Kol.V Sek.III)⁶; W-wa-IH PAN V/32 (brak ark. Kol.IV Sek.VIII i Kol.V Sek.I); W-wa-Publ. A₂-I^b (brak ark. Kol.V Sek.III; 6 ark. z wyd.2).
Fragment egz. korektorskiego: Krak.-PAN C.II.2851 (ark. Kol.IV Sek.IV — z rękopiśmiennymi poprawkami z dn. 18.II.1838 r.).
Reprod. fotograficzne z XIX w., bez k. tyt.: Kórnik-PAN A.III.85 oraz A.II.90 (egz. niekompletny); Krak.-Czart. MNK/XVI/Mp/457-467 (11 kompletów) oraz 17a/III (brak 6 arkuszy); W-wa-BN 3859-3884 (egz. niekompletny); Wrocl.-Ossol. 384/B/III (egz. niekompletny).
9. *BHP XIX w.* 1 poz. 983; *BMC* vol. II szp. 673; *Cat. mapparum* poz. 316; Drozdowska: *PSB* t. 14 s. 74; Ewicz s. 376; Giergielewicz *PSB* t. 2 s. 235; Haczewska s. 120; *Kalendarzyk polit. na rok 1834* s. 65, *na rok 1835* s. 86-87, *na rok 1836* s. 116-117, *na rok 1837* s. 98-99, *na rok 1838* s. 71, *na rok 1839* s. 71, *na rok 1840* s. 70-71, *na rok 1841* s. 75, *na rok 1843* s. 91-92; *Kat. B. N.* poz. 188; Kosacka: *Informator* s. 46, 95, 147, 151, 153; Novokšanova s. 127; *Nowy kalendarzyk polit. na rok 1834* uzup. do s. 107, *na rok 1835* s. 76-77; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 125-175, 185-186; Olszewicz: *PSB* t. 7 s. 216; Osowski s. 12-14; Pietkiewicz: *Analyse* s. 24-25; *Polska na starych mapach* poz. 109, 110; Pomarański: *PSB* t. 1 s. 77; Rzepa s. 173, 176; Sawicki: *Spis map* poz. 1016; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 3, [Bd.4]:1858 s. 136-138; Tessarolo-Kosimowa s. 254,260; *Zap. Voенно-Topogr. Depo* č.1:1837 s. 66-67, 182, č. 10:1847 s. 19-20.

^a Egz. w postaci atlasu. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi plótnem.

¹ Ponieważ wielu oficerów awansowało w okresie pracy nad mapą, podajemy zawsze najwyższy stopień, jaki w tym czasie otrzymali.

² Oddział ten (zwany również Zarządkiem Pomiarów Topograficznych Królestwa Polskiego) został utworzony w Warszawie po upadku powstania listopadowego. W jego skład weszli oficerowie odkomenderowani tu ze sztabu głównego, z Korpusu Topografów i z wojsk liniowych. Znaleźli się tam również oficerowie d. armii Królestwa Polskiego: Aleksander Alfonca, który już przed powstaniem uczestniczył w pracach nad mapą, Stanisław DönhofT, Józef Koriot, Franciszek Leszczyński. Ponadto z Polaków pracowali: Bonawentura Chlebowski i Wiktor Moczulski.

³ W wyd. 2. mapy dodano pominięte w I. wydaniu nazwisko jedenastego sztycharza — H. Bornmüllera.

⁴ Były to wszystkie arkusze w kolumnach I (poza k. tyt.), II, III i IV oraz ark.: Kol.V Sek.VIII, Kol.V Sek.IX, Kol.VI Sek.XI, Kol.VI Sek.XII, Kol.VII Sek.IX (zob. Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* rys. 7).

⁵ Egz. z doszytowanym odcinkiem linii kolejowej Warszawa-Tłuszcz.

⁶ W egz. na ark. Kol.IV Sek.III brak kolei warszawsko-wiedeńskiej.

1842—1844

REJENCJA POZNAŃSKA

poz. 105.

- [Atlas des Regierungs-Bezirks Posen].
- [Berlin] 1842—1844 Lith. Anst. v. H. Delius.
- Rys. Nowack (ark.: 1, 3, 4, 9, 11, 12, 17); ryt. H. Delius.
-
- Litogr.; 17 ark. form. 48,5 × 37,5 cm
- Cechy zewnętrzne arkuszy jak w poz. 95. Mapy powiatów babimojskiego, krotoszyńskiego, odolanowskiego, pleszewskiego, poznańskiego, śremskiego i wrzesińskiego noszą datę 1842 r., a mapy powiatów bukowskiego, kościańskiego, krobkiego, międzychodzkiego, międzyrzeckiego, obornickiego, ostrzeszowskiego, szamotulskiego, średzkiego i wschowskiego — 1844 r.
- Jest to uaktualnione wznowienie atlasu opisanego w poz. 95.
- Poznań-WAP M.p.3/1 (komplet map oprawnych w formie atlasu, z tym że mapa pow. międzyrzeckiego pochodzi z wydania wcześniejszego).
Kórnik-PAN M.II.114 (mapa pow. średzkiego); Poznań-Racz. M.II.101-103 (mapy pow. babimojskiego, pleszewskiego i śremskiego).
- Callier poz. 160, 235.

ca 1844

WISŁA, rzeka

poz. 106.

- Tabl. 155
- Plan [regulacji] Wisły pomiędzy Warszawą a twierdzą nowogeorgiewską¹.
 - [Warszawa ca 1844].
 - 2000 sążni m[iar]y p[olskiej] — 17,3 cm ≈ 7,2 cala

[ca 1:20 000]

5. Litogr.; 5 ark. nlb. form. 36,4 × 43,0 cm.

6. Jest to mapa wstępowa, składająca się z pięciu niepełnych arkuszy. Każdy z nich przedstawia szczegółowo kolejny odcinek koryta Wisły oraz teren po obu brzegach rzeki o łącznym zasięgu od ca 1,5 — 5 km. Orientacja mapy północno-wschodnia. Siatki kartograficznej nie ma. U dołu arkuszy wykresy hydrograficzne. Na ark. pierwszym z prawej strony: tytuł mapy oraz 2 podziałki transwersalne.

8. W-wa-BN 355-359.

¹ Tj. Modlinem.

1831—1832/1845

POLSKA — część

poz. 107.

- Atlas von dem Preussischen Staate in sieben unddreissig /s/ Blättern mit geographischen, statistischen und chronologischen Uebersichten. Zweite vermehrte, verbesserte und berichtigte Auflage.
- Erfurt 1845 Verlag der J. C. Müller'schen Buchhandlung, Steindr. v. Aug. Kneisel in Leipzig.
[1:2 500 000] — mapa państwa pruskiego
[ca 1:570 000] — mapy rejencji
1:800 000 — mapy prowincji
- 5 geogr. Meilen — 6,4 — 6,7 cm
- Litogr., kolor. ręcznie granice admin.; 37 k. nlb. form. 47,5 × 61,5 cm.
- Jest to drugie, zaktualizowane wydanie atlasu z 1831—1832 r. (poz. 90) poszerzone o mapę państwa pruskiego oraz 9 map prowincji, z których 6 obejmuje ziemie polskie¹. Cechy zewnętrzne arkuszy stanowiących mapy rejencji, jak w poz. 90, z tym że na marginesach dodano zwięzłe opisy geograficzno-statystyczne.
- Gliwice-AP Zb. kartogr.320; Poznań-Racz. A.IV.3; Szczecin-Publ. K.100; Toruń-BU A.182.IV.
W-wa-IG PAN D.2112-D.2116 (mapy prowincji poznańskiej oraz rej. królewieckiej, gdańskiej, bydgoskiej i poznańskiej); Wrocl.-BU 4749-IV.B (brak 6 map. w tym rej. bydgoskiej i wrocławskiej oraz prow. Śląsk).
- Engelmann s. 791; Łodyński z.3 poz.481.

¹ Prowincje: Brandenburgia, Pomorze, Poznańskie, Prusy Wschodnie, Prusy Zachodnie, Śląsk.

1845

ŚLĄSK

poz. 108.

- Special-Karte der königlich preussischen Provinz Schlesien und der Grafschaft Glaz. Entworfen und gezeichnet von F. J. Schneider Oberfeuerwerker in der königl. preussischen 6ten Artillerie Brigade. Mit besonderer Hervorhebung der vorhandenen und im Bau begriffenen Eisenbahnen, der Staats- und Privat-Chausseen, Kiesstrassen und Communications-Wege. Tabl. 156
- Breslau 1845. Verlag von Grass, Barth und Co., Lith. Anst. v. H. Delius in Berlin.
- F. J. Schneider.
-
- Litogr., kolor. ręcznie granice i drogi; 4 ark. nlb. form. 66,4 × 48,0 cm, we wspólnej ramce.
- Na ark. prawym górnym tytuł mapy wykonany częściowo ozdobnym pismem z floresami, nazwa *Schlesien* z liter plastycznych na tle liści dębowych. Pod adresem wydawniczym objaśnienie znaków oraz skala liczbowa i podziałka liniowa.
Na ark. prawym dolnym pod ramką nazwa zakładu litograficznego. Na ark. lewym dolnym plan Wrocławia.
- W-wa-Publ. B.III.188. Krak.-Jag. M.44/10 (brak ark. lewego dolnego).
- BMC* vol. 13 szp. 397; Engelmann s. 898; Kot s. 168 poz. 94.

1845

ŚLĄSK

poz. 109.

- Topographische Specialkarte von Schlesien in 24 Blättern in Kupferstich. Herausgegeben von G. D. Reymann, Hauptmann und Inspector der königlichen Plankammer zu Berlin, und C. W. von Oesfeld, königl. preuss. Oberst und Director des trigonometrischen Bureau's.
- Glogau 1845 Verlag von C. Flemming.
- Kier.: G[ottlob] D[aniel] Reymann, C[arl] W[ilhelm] Oesfeld; aut.: A[ugust] von Poyda (ark.111), [August Wilhelm] von Fils (pozostałe ark.); ryt.: Wilhelm Brose, Wilhelm Jättmig et al.
- 1 geogr. Meile — 3,7 cm
- Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 24 ark. form. 35,5 × 24,8 cm, wydane w postaci 12 zeszytów po 2 arkusze, każdy zeszyt w osobnej obwolucie.
- Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w poz. 103. Na obwolucie I. zeszytu pełny tytuł mapy, na pozostałych obwolucie — tytuł skrócony.

7. Jest to osobne wydanie następujących arkuszy mapy Reymanna wydanych nakładem firmy E. W. Starck (poz. 103): 111—114, 129—133, 149—153, 169—173, 189—192, 210; numeracja arkuszy nie zmieniona.
8. W-wa-BUW M.170 Cim. (egz. w postaci atlasu).
Lublin-KUL A-22 (brak ark.: 131, 132 i 173).
9. Kot s. 168 poz. 92. Por. Olszewicz: *Stan i potrzeby* s. 10, 29 poz. 52; Sawicki: *Spis map* poz. 1374.

POLSKA — część

1822—1846

poz. 110.

1. Militair-Karte von Deutschland in fünf und zwanzig Blättern mit Benützung der zuverlässigsten Hilfsmittel entworfen von Anton Klein Lieutenant im königl. baier. 11 Linien Infanterie Regiment und in Vereinigung mit demselben, ausgearbeitet von Aloys Hanser Lieut. im kön. baier. 11 Lin. Inf. Regt. L.v. Goetz, und den topographischen Kupferstechern, Gebr. Schleich u. Seitz, Mayr, Volkert, Löhle, Kappel.
2. München 1822 [—1846] * Geographische Anstalt der J. G. Cotta'schen Buchhandlung zu Stuttgart*,
* J. G. Cotta'sche Geographische Anstalt in München*.
3. Anton Klein, L. von Goetz, Aloys Hanser; rys.: Deyer, P. L. Götz, Aloys Hanser, Riedl et al.; ryt.: Rud. Fröhlich, G. Mayr, C. Schleich jun., Joseph Schleich et al.
4. 5000 rheinische Ruthen — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:500 000]
5. Mdz.; 25 ark. form. 53,5 × 40,5 cm.
6. Nad górną ramką każdego arkusza figuruje kolejna liczba rzymska, na dolnym marginesie większości arkuszy sygnatury rysowników i szycharzy, rok wydania i adres wydawniczy oraz nazwy i adresy firm, które prowadziły sprzedaż mapy: J. G. Cotta w Stuttgarcie i Monachium, S. Schropp und Comp. w Berlinie, Artaria und Comp. w Wiedniu, Artaria w Mannheimie, Picquet w Paryżu, Jaegerische Buchhandlung we Frankfurcie nad Menem.
Na ark.I: tytuł mapy wykonany częściowo literami plastycznymi i ozdobnymi z floresami, 3 podziałki liniowe i 3 transversalne, objaśnienie znaków oraz skorowidz arkuszy.
Ziem polskich dotyczą ark.: IV, V, IX, X, XIV i XV.
7. Mapa oparta jest m.in. na *Topographisch-militairische Charte von Teutschland* — z lat 1807—1813, poz.52 oraz mapach Engelhardta, poz. 65, 73, 92.
8. W-wa-IG PAN B.1811 (atlas).
9. *AGE* Bd.10:1822 s. 104—106, Bd.11:1822 s. 455—459; *Cat. Labanoff* poz. 716; Sawicki: *Spis map* poz. 434; Wolkenhauer s. 454; por. *BMC* vol. 6 szp. 658.

^{a-b} Adres wydawniczy na dolnych marginesach ark.: II, V, VI, XI—XIII, XVI, XVII, XX—XXII, XXV. ^{b-b} Adres wydawniczy na dolnych marginesach ark. III, IV, VII—X, XIV, XV.

1832/1846

KRÓLESTWO POLSKIE, WOLNE MIASTO KRAKÓW

poz. 111.

1. Mappa Królestwa Polskiego wraz z obwodem Wolnego Miasta Krakowa i częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Colberg.
2. Warszawa 1846. Nakładem A. Dal Trozza przy ulicy Senatorskiej pod N° 496 w Warszawie.
3. Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg]; litogr. Seweryn Oleszczyński.
4. Podziałki nie ma [ca 1:355 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 8 ark. form. ca 60,5 × 39,0 cm we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami 8 dawnych guberni.
6. Na ark.I: tytuł mapy.
Na ark.III: objaśnienie znaków.
Na ark.IV i V pod dolną ramką sygnatura litografa oraz informacja, że mapę można nabyć w Warszawie w Instytucie Litograficznym Szkolnym w Pałacu Uniwersyteckim lub w składzie Dal Trozza przy ulicy Senatorskiej.
7. Jest to kolejne wydanie mapy Juliusza Kolberga z 1832 r. (poz. 91) przygotowane przez syna Wilhelma, który uaktualnił je nanosząc istniejące i projektowane linie kolejowe, jak również uwidaczniając nowy (z 1845 r.) podział Królestwa Polskiego na 5 guberni.
8. Krak.-Jag. 47/66 (mapa w postaci 1 ark. sztucznego, sklejonego na płótnie z arkuszy oryginalnych); W-wa-Publ. Sz.81/15-22 (arkusze cięte i podklejone płótnem).
W-wa-BUW M.3079 (arkusze w postaci jw., brak ark. V).
9. Callier poz. 88; Kraszewski: *Cat.* s. 74.

1846

ŚLĄSK AUSTRIACKI

poz. 112.

- Tabl. 157. 1. General-Karte der Markgrafschaft Maehren mit den Antheilen des Herzogthums Schlesien nach der Specialkarte reduziert, gezeichnet und gestochen im. k.k. Militaerischen Geographischen Institute in Wien.

2. Wien 1846.
3. Militärgeographisches Institut in Wien; ryt.: J. David (ark.II, IV), J. Wöber (I, III), J. Kiss (pismo).
4. 4 oester. Post Meilen oder 16 000 Wiener Klafter — 10,6 cm ≈ 4 cale wiedeńskie [1:288 000]
5. Mdz.; 4 ark. form. 52,7 × 37,6 cm, każdy w ramce.
6. Na ark.I: tytuł mapy, podziałka transversalna.
Na ark.II: tabela podziału administracyjnego Moraw i austriackiej części Śląska.
Na ark.IV: objaśnienie znaków.
Pod dolnymi ramkami arkuszy sygnatury szycharzy.
Ziem polskich dotyczą ark.II i IV.
7. Jest to pomniejszenie *Special Karte* — w skali 1:144 000, wydanej po raz pierwszy w 1844 r., por. poz. 161.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/443-446/III (egz. podniszczony z drobnymi ubytkami).
9. *BMC* vol. 10 szp. 101; Phillips: *Check list of maps* s. 12; Roubik sv. 2 s. 20, poz.1227 — gdzie zarejestrowano też wydania późniejsze z lat: 1855, 1857, 1871, 1872; Sawicki: *Spis map* poz. 1305; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 60 przyp. 184.

1843—1848

REJENCJA BYDGOSKA

poz. 113.

1. [Atlas des Regierungs-Bezirks Bromberg]. Tabl. 158
2. Berlin 1843—1848 Verlag von Carl Heymann. Neue revidirte Ausgabe.
3. [Höpfner]; rys. Nowack, ryt. H. Delius.
4. 1:150 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 9 ark. form. 57,5 × 45,5 cm.
6. Arkusze stanowiące mapy powiatów chodzieskiego, czarnkowskiego i inowrocławskiego noszą datę 1843 r., powiatów gnieźnieńskiego, mogileńskiego, szubińskiego, wągrowieckiego i wyrzyskiego — 1844, pow. bydgoskiego — 1848; poza tym cechy zewnętrzne arkuszy jak w poz. 97.
7. Jest to kolejne, uaktualnione wydanie atlasu opisanego wyżej w poz. 97 i 98, stanowiące 13 i 14 zeszyt dwudziestopięciozeszytowego wydawnictwa pt. *Kreis-Karten der Preussischen Monarchie, Berlin 1842-1854 C. Heymann*.
8. W-wa-BN 1733a (mapa pow. inowrocławskiego w obwoluie zeszytu 13.) oraz 1726-1733 (mapy pozostałych powiatów).
9. Engelmann s. 793.

1848

ORAWA, SPISZ, GALICJA — część

poz. 114.

1. Carte générale des postes du Royaume de Hongrie y compris la Transylvanie, l'Esclavonie, la Croatie avec une partie des provinces de Galicie, Moravie, Autriche, Illyrie etc., réduite d'après la grande carte de Lipszky par E. Zuccheri. = Post und Generalcharte des Königreiches Ungarn mit Einschluss von Siebenbürgen, Slavonien und Croatien und den angränzenden Theilen von Österreich, Mähren, Galizien, Moldau u.s.w. nach Lipszky's grosser Charte auf VI Blättern sorgfältig reducirt von Edmund v. Zuccheri Tabl. 159—160
2. A Vienne 1848 chez Artaria et Compagnie.
3. Edmund von Zuccheri; ryt. Jos. Stöber.
4. 2 oesterreichische Meilen — 2,6 cm ≈ 1 cal wiedeński [ca 1:576 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit.; 6 ark. nlb. w dwóch form.: ark.[I] i [4] — 26,0 × 51,0 cm, pozostałe — 70,3 × 51,0 cm.
6. Na ark.[I]: tytuł mapy w jęz. franc. ozdobiony floresami, objaśnienie znaków i tabele podziału administracyjnego Węgier, Słowenii, Chorwacji i Siedmiogrodu w jęz. niem.
Na ark.[3]: 9 podziałek liniowych.
Na ark.[6]: tytuł mapy w jęz. niem. z umieszczoną poniżej sygnaturą szycharza oraz objaśnienie skrótów.
7. Jest to przeróbka mapy w skali ca 1:470 000 opracowanej przez J. Lipskiego, opublikowanej w Peszcie w 1806 r. (poz. 174). Wydań z lat 1812, 1813, 1816, 1844, 1853 i 1859 w zbiorach objętych niniejszym katalogiem nie zarejestrowano.
8. Krak.-Jag. M.32/14 (arkusze cięte na kilkanaście części, sklejone na płótnie w 2 ark. sztuczne).
9. *Cat. Labanoff* poz. 953 (dotyczy wyd. z 1813 r.); *Liet. TSR kat.* poz. 1725; Prikryl s. 265—266; Sawicki: *Spis map* poz. 792.

1848

WIELKIE KSIĘSTWO POZNAŃSKIE

poz. 115.

1. Karte des Grossherzogthums Posen in physischer, topographischer u. administrativer Hinsicht wie auch in militairischer, religiöser u. commercieller Beziehung in zwei Blättern nach den besten Quellen bearbeitet von v. Münchow pr[eussischen] Lieutenant a[usser] D[ienst]. Tabl. 161

2. Posen 1848. Im Verlage u. Eigenthum der Zupańskischen Buchhandlung.
3. von Münchow; litogr. Thomas.
4. 2 Meilen — 3,7 cm [ca 1:400 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 2 ark. różnego form.: 49,6 × 37,4 cm i 51,5 × 51,7 cm.
6. Na ark.I (obejmującym rejencję bydgoską): tytuł mapy, objaśnienie znaków dotyczących osadnictwa (miasta zróżnicowano wg 3 klas wielkości: powyżej 5000 mieszk., od 2000 do 5000 i poniżej 2000), pod dolną ramką podziałka liniowa i sygnatura litografa. Dwie mapki poboczne przedstawiają: 1) podział administracyjny oraz lokalizację urzędów administracji terenowej, sądów i więzień w Wielkim Księstwie Poznańskim, 2) podział na obwody wojskowe oraz miejsca stacjonowania oddziałów.
Na ark.II (obejmującym rejencję poznańską): 3 mapki poboczne: 1) instytucji kościelnych, 2) tras pocztowych z oznaczeniem stacji i odległości, 3) gieb i zakładów przemysłowych. Ponadto na arkuszu: podziałka liniowa, informacje o pogłowiu zwierząt gospodarskich i o zaludnieniu (z podziałem na ludność miejską i wiejską, chrześcijańską i żydowską) oraz wykaz miast posiadających synagogi.
Zasadnicza treść kartograficzna na obu arkuszach nie wykracza poza granice odnośnych rejencji.
7. W 1849 r. ukazało się 2 wyd. mapy (poz. 117).
8. Kórnik-PAN M.111.70; Poznań-BU 250.023.
9. BMC vol. 11 szp. 808; Ewicz s. 377; Liet. TSR kat. poz. 2126.

1832/1849

KRÓLESTWO POLSKIE, WOLNE MIASTO KRAKÓW

poz. 116.

1. Mappa Krolestwa Polskiego wraz z okręgiem Wolnego Miasta Krakowa i częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Colberg.
2. Warszawa 1849. Nakładem A. Dal Trozzo przy ulicy Senatorskiej pod N° 496 w Warszawie.
3. Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg].
4. Podziałki nie ma [ca 1:355 000]
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 8 ark. form. ca 60,5 × 39,0, we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami dawnych 8 guberni.
6. Na ark.I: tytuł mapy.
Na ark.III: objaśnienie znaków.
7. Jest to kolejne wydanie mapy J. Kolberga z 1832 r., poz. 91, prawie nie zmienione w stosunku do wydania poprzedzającego, poz. 111, przygotowane przez syna, W. Kolberga.
8. W-wa-BUW M.2805 (egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie ze wszystkich 8 arkuszy, ciętych na dalsze części).

1848/1849

WIELKIE KSIĘSTWO POZNAŃSKIE

poz. 117.

- Tabl. 161
1. Karte des Grossherzogthums Posen in physischer, topographischer u. administrativer Hinsicht wie auch in militairischer, religiöser u. commercieller Beziehung — — bearbeitet von v. Münchow pr. Lieutenant a. D. [Ed.2].
 2. Posen 1849 Verlag u. Eigenthum von Louis Merzbach, Steindruck von Julius Dütschke in Posen.
 3. von Münchow.
 4. 2 Meilen — 3,7 cm [ca 1:400 000]
 5. Litogr.: kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 2 ark. różnego form.: 49,6 × 37,4 cm i 51,5 × 51,7 cm.
 6. Cechy zewnętrzne arkuszy jak w poz. 115, z tą różnicą że tytuł mapy wykonany jest częściowo literami ozdobnymi z floresami, a nazwa *Posen* złożona z liter plastycznych na tle widoku Poznania.
 7. Jest to drugie wydanie mapy opisanej w poz. 115, nie zmienione w treści.
 8. Poznań-Racz. M.II.99.
 9. Engelmann s. 773.

1849

OBWÓD KRAKOWSKI

poz. 118.

- Tabl. 162
1. Karte des Krakauer Kreises im Königreiche Galizien nach der neuesten Aufnahme zusammengestellt und herausgegeben von den k.k. Hauptleuten Max. Baron von Liechtenstern und Carl Ritter von Kummersberg im Jahre 1849. = Mapa obwodu krakowskiego w Królestwie Galicyjskim podług wymiarów najnowszych złożona i wydana przez kapitanów Maxym. barona z Liechtensternów i kawalera Karola Kummersberg — —.
 2. [Wiedeń] 1849.
 3. Carl [Kummerer] von Kummersberg, Maxim[jilian] von Liechtenstern.
 4. 1 mila równa się 2 1/2 calom wiedeńskim [1:115 200]

5. Cynkografia; 2 ark. nlb. form. 50,1 × 37,6 cm.
6. Na ark. prawym: tytuł mapy, objaśnienie znaków, tabela statystyczna z liczbami powierzchni gruntów ornych, łąk, ogrodów, pastwisk, lasów, wód, nieużytków i gruntów zajętych pod budynki.
Na ark. lewym: skala mianowana i podziałka transversalna.
7. Arkusze tej mapy weszły w skład *Administrativ-Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien* — — C. Kummerera (poz. 142).
8. Krak.-Jag. M.40/6 (arkusze sklejone na płótnie w jedną całość) oraz M.40/11 (ark. lewy); W-wa-BN 4971 (ark. cięte i podklejone płótnem).
Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/411/III (ark. prawy).
9. Callier poz. 171; Estreicher t. 2 s. 598; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz. 1496.

1849

OBWÓD WADOWICKI

poz. 119.

1. Karte des Wadowicer Kreises im Königreiche Galizien nach der neuesten Aufnahme zusammengestellt und herausgegeben von den k.k. Hauptleuten Max. Baron von Liechtenstern und Carl Ritter von Kummersberg im Jahre 1849. = Mapa obwodu wadowickiego w Królestwie Galicyjskim podług wymiarów najnowszych złożona i wydana przez kapitanów Maxym. barona z Liechtensternów i kawalera Karola Kummersberg — —.
2. [Wiedeń] 1849.
3. Carl [Kummerer] von Kummersberg, Maxim[jilian] von Liechtenstern.
4. [1:115 200]
5. Cynkografia; 6 ark. nlb. form. 40,8 × 34,7 cm.
- 6.¹ Na jednym z arkuszy: tytuł mapy.
7. Arkusze tej mapy weszły w skład *Administrativ-Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien* — —, poz. 142.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1315-1316/II (2 arkusze).
9. Engelmann s. 1016; Sawicki: *Spis map* poz. 1518.

¹ Opis wg egz. zdekompletowanego, jedyne, jaki zarejestrowano w zbiorach objętych niniejszym katalogiem.

1850

ŁOWICZ i okolice

poz. 120.

1. Karta okrestnostej goroda Loviča ispravlena v 1850 godu.
2. [S.I.] 1850. 1:42 000
- 4.
5. Litogr.; 4 ark. nlb. form. 50,5 × 45,5 cm + 2 ark. połówkowe nlb.
6. Na ark. lewym dolnym: tytuł mapy złożony z ozdobnych liter, skala mianowana i liczbowa.
Arkusze niepełne. Mapa obejmuje okolice Łowicza w promieniu ok. 20 km.
8. W-wa-AGAD Teka H.69-27.

1850

ŁUCK i okolice

poz. 121.

1. Plan okrestnostej goroda Lucka snjatj v 1850 g., 1 versta v djujme.
2. [St. Peterburg 1850].
3. [Voenno-Topografičeskoe Depo]. 1:42 000
- 4.
5. Litogr.; 2 ark. — górny form. 49,6 × 29,8 cm, dolny 50,6 × 29,1 cm.
6. Na ark. górnym: tytuł mapy wykonany literami ozdobnymi i plastycznymi.
Na ark. dolnym: podziałka liniowa (pod ramką).
8. W-wa-AGAD 66-7
9. *Kat. Gl. Štába* s. 9 nr 153.

ca 1840—1852

POLSKA

poz. 122.

1. Karta dawnej Polski według nowszych materyałów na $\frac{1}{300\ 000}$ 1852 Tabl. 163—164
2. Paris [ca 1840—1848], 1852 Imp[ri]mer]ie de Louis Antoine, Rue des Noyers, 70.
3. [Wojciech Chrzanowski (kier.), Józef Kowalski, Teofil Zabłocki; rys.: Adolphe Hippolyte Dufour]. 1:300 000
- 4.
5. Mdz.; 38 ark. form. 65,9 × 50,5 cm + skorow. form. 41,2 × 34,2 cm.

6. Na każdym ark. na górnym marginesie znajduje się poprzedzony literą S numer arabski i nazwa arkusza oraz schemat jego położenia w stosunku do sąsiednich arkuszy; na dolnym marginesie — 2 podziałki liniowe i adres wydawniczy¹.
Na ark.1: tytuł mapy wykonany częściowo literami ozdobnymi.
Na ark.5: *Wykład znaków*.
7. Jest to wydanie niepełne (obejmujące 38 arkuszy: nr 1—8, 10—13, 15—35 oraz 8 bis, 13 bis, 19 bis, 24 bis i 29 bis) mapy Polski w granicach przedrozbiorowych, opracowywanej od ok. 1840 r. przez zespół przebywających na emigracji kartografów dawnego Kwatermistrzostwa WP, pod kierownictwem inicjatora tego dzieła, gen. W. Chrzanowskiego (i stąd nazywanej mapą Chrzanowskiego), przy pomocy materialnej Hôtelu Lambert.
Zarejestrowano 4 oryginalne skorowidze, odnoszące się do 4 stopniowo powiększanych zestawów arkuszy. Pierwszy skorowidz opublikowano po ukończeniu 21 ark. (nr 6—8, 11—13, 17—19, 22—24, 27—29, 31—33, 8 bis, 13 bis, 29 bis), drugi objął dodatkowo 7 ark. (nr 2—4, 26, 30, 19 bis, 24 bis), trzeci — jeszcze dalszych 5 ark. (nr 1 — bez tytułu mapy, 5, 10, 16, 21), czwarty — całość składającą się z 38 ark. W 1848 r. po wyrytowaniu i odbiciu wyż. wym. 38 arkuszy prace nad mapą zostały przerwane w związku z objęciem przez gen. Chrzanowskiego dowództwa armii piemonckiej. Tytuł mapy dosztychowano w 1852 r. na ark. 1. Opracowywanie dalszych arkuszy podjęto w 1857 r. (zob. poz. 133).
Mapa jeszcze przed ukazaniem się wszystkich arkuszy została wykorzystana przy opracowywaniu mapy Polski pt. *Karte von Polen nach Engelhardt, Chrzanowski u. a., Berlin 1849 B. Behrs Buchhandl.*².
8. Wrocl.-Ossol. 360/C/111.
Kórnik-PAN A.III.102 (skorow. + zestaw trzeci bez ark.: 10, 16, 21; egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem); Krak.-Czart. MNK/XVI/Mp/223/III (zestaw trzeci bez ark.: 21, 22, 24, 24bis, 26-28; ponadto ark.: 15, 20, 34, 35; egz. w postaci jw.) oraz MNK/XVIII/Mp/631-643/III (skorow. + zestaw pierwszy bez ark.: 6, 8 bis, 11, 13 bis, 19, 22, 27-29); W-wa-BN 506 (skorow. + zestaw drugi bez ark. 11, ponadto ark. 15 i 16).
9. Lelewel: *Listy* t. 3 poz. 822, 829; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 177—180; Pawłowski: *PSB* t. 3 s. 466; Sawicki: *Spis map* poz. 1004; Wrotnowski s. 37—40.

¹ Opis zewnętrzny arkuszy wg egz. wrocławskiego, obejmującego komplet 38 arkuszy; we wcześniejszych, mniejszych zestawach arkuszy adres wydawniczy nie figuruje.
² Zob. Callier poz.91; *Liet. TSR* kat. poz.1129; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s.180.

1852

WIELKIE KSIĘSTWO KRAKOWSKIE

poz. 123.

- Tabl. 1. Karte des Gross-Herzogthums Krakau nach der neuesten Aufnahme zusammengestellt und herausgegeben von den k.k. Hauptleuten Max. Baron von Liechtenstern und Carl Ritter von Kummersberg — = Mappa Wielkiego Księstwa Krakowskiego podług wymiarów najnowszych złożona i wydana przez kapitanów Maxym. barona z Liechtensternów i kawalera Karola Kummersberga.
2. Kraków [1852] Juliusz Wildt. *Zinkdruck von Wernigk in Wien*.
3. Carl [Kummerer] von Kummersberg, Maxim[ilian] von Liechtenstern.
4. 1 mila równa się 2 1/2 calom wiedeńskim [1:115 200]
5. Cynkografia; 2 ark. form. 50,1 × 37,6 cm.
6. Jak w poz. 118.
7. Jest to powtórne, pod nieco innym tytułem, ale nie zmienione w treści wydanie mapy z 1849 r., poz. 118.
8. Lublin-ZGF UMCS IV 5059 (arkusze sklejone na płótnie w 1 ark. sztuczny); W-wa-BN 4934 (ark. prawy) oraz b. sygn. (ark. lewy). Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/396/III (ark. lewy) oraz MNK/XVIII/Mp/1908/III (ark. lewy); W-wa-IG PAN PTG D.1089 (ark. prawy).
9. *BMC* vol. 4 szp. 633; Engelmann s. 619; Estreicher t. 2 s. 525.

^{a-a} Pod dolną ramką arkusza prawego; na ark. lewym, zależnie od egzemplarza, tak samo lub: Wernigk imp[ressij] Wien.

1802—1812/1853

POLSKA — część

poz. 124.

- Tabl. 1. Karte von Ost-Preussen nebst preussisch Litthauen und West-Preussen nebst dem Netzdistrict aufgenommen unter Leitung des königl. preuss. Staats Ministers Frey Herrn von Schroetter in den Jahren von 1796 bis 1802, hinsichtlich der Chausséen und Eisenbahnen berichtet, und von der Originalkarte umgedruckt von C. Baldamus.
2. [Berlin] 1853 [S. Schropp u. Comp.].
3. Zespół osób pracujących nad mapą jak w opisie wyd. 1, poz. 48. Zaktualizował i przygotował do druku C. Baldamus.
4. 3/4 preuss. Meilen à 2000 Rhuten rheinl. — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski. [1:150 000]
5. Litogr. z miedziorytu; 25 ark. form. 56,0 × 41,0 cm.
6. Cechy zewnętrzne arkuszy jak w poz. 48, z tą różnicą że pod dolnymi ramkami, obok sygnatur rytowników, wyskrobano na płytach daty sztychowania.
7. Jest to nowe wydanie mapy Schröttera i Engelhardta, poz.48, uaktualnione w zakresie dróg bitych i żelaznych.
8. Gdańsk-PAN Kart.b.I.101 (ark.I—IX, cięte i podklejone płótnem).
9. Engelmann s. 800.

1846—ca 1855

WIELKIE KSIĘSTWO POZNAŃSKIE

poz. 125.

1. Topographische Specialkarte vom Grossherzogthum Posen in 16 [s] Blättern in Kupferstich. Herausgegeben von G. D. Reymann, königl. preuss. Hauptmann und Inspector der königlichen Plankammer, und C. W. von Oesfeld, königl. preuss. Oberst und Director des trigonometrischen Bureau's.
2. Glogau 1846¹ [—ca 1855 Carl Flemming].
3. Kier.: G[ottlob] D[aniel] Reymann, C[arl] W[ilhelm] von Oesfeld, F[riedrich] Handtke; aut.: F. Handtke (ark. 47, 64, 80), A[ugust] W[ilhelm] von Fils (pozostałe arkusze); ryt. Carl Jättinig sen. et al. [1:200 000]
4. 1 geogr. Meile — 3,7 cm
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 17 ark. form. 35,5 × 24,8 cm, wydane w postaci zeszytów, na ogół po 2 arkusze, w osobnych obwolutach.
6. Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w poz.103. Tytuł mapy jw. znajduje się na obwolucie 1 zeszytu.
7. Jest to osobne wydanie 17 arkuszy mapy Reymanna z zachowaniem dawnej numeracji, opublikowane przez firmę C. Flemminga w Głogowie. Arkusze nr 61, 77, 79, 94, 96, 113, 114, 133 i 134 odbito z nie zmienionych płyt 1. wydania (poz. 103), ark. 62, 63, 78, 95 i 112 — z płyt częściowo zaktualizowanych w latach 1846—1852, ark. 47, 64 i 80 pochodzą z 2. wydania (poz. 169).
8. Kórnik-PAN M.III.312.
9. Engelmann s. 773.

¹ W 1846 r. było gotowych 12 arkuszy, pozostałe ukazywały się do ok. 1855 r.

1856—1868¹

GALICJA, ŚLĄSK — część, SPISZ, ORAWA

poz. 126.

1. General-Karte des Oesterreichischen Kaiserstaates mit einem grossen Theile der angrenzenden Länder Seiner Kaiserl. Königl. Apostolischen Majestät Franz Josef dem Ersten Kaiser von Oesterreich, etc. etc. etc. in allertiefster Ehrfurcht gewidmet. Im k.k. Militärisch-Geografischen Institute durch Hauptmann Josef Scheda des k.k. Ingenieur-Geografen-Corps Abtheilungs-Chef im obigen Institute, Ritter mehrerer hohen Orden, Besitzer der grossen goldenen Medaille für Kunst und Wissenschaft von Oesterreich, Preussen, Hannover und Sachsen, Mitglied des geografischen Vereins zu Berlin und Darmstadt bearbeitet und herausgegeben. Tabl. 167—169
2. [Wien] 1856 [—1868]¹.
3. Josef Scheda. 1:576 000
- 4.
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 20 ark. form. 55,8 × 48,9 cm + skorow. form. 27,0 × 19,8 cm.
6. Na każdym ark. w górnej ramce figuruje kolejny numer arkusza, w dolnej — skala liczbowa i podziałka liniowa. Ramki ozdobione motywem stylizowanych liści akantu.
Na ark.XIX: 6 podziałek liniowych, objaśnienie znaków oraz tabela statystyczna, która dla poszczególnych prowincji podaje: powierzchnię, ilość miast, osad targowych i wsi oraz liczby ludności w roku 1857 według narodowości i wyznania.
Na ark.XX: tytuł mapy złożony częściowo z ornamentalnych i plastycznych liter z floresami, ozdobiony kompozycją alegoryczną: postać kobieca, symbolizująca państwo, w koronie z murów (corona muralis), wsparta na mieczu i tarczy z dwugłowym orłem, z rozwiniętą mapą Austrii w ręku, siedzi przed postumentem z popiersiem cesarza Franciszka Józefa; obok narzędzia miernicze, globus i prasa drukarska. Ryt. F. Bruckl według rysunku J. Haselwandera.
Na ark. nlb. — skorow. arkuszy w skali 1:5 760 000, ujęty w ramkę z motywem rozetek.
Ziem polskich dotyczą ark. II—V.
7. W 1871 r. mapa została powiększona o 27 arkuszy (w tym 12 dotyczących ziem polskich) i wydana jako *General-Karte von Central Europa in 47 Blättern*.
8. Krak.-Jag. Atl.421/III; Lublin-ZGF UMCS 10353-10373; W-wa-BN 10092-10110 oraz 02336 (brak ark.: IV, VIII-X, XV, XVIII); W-wa-CBW B-2425.
W-wa-IH UW M.III.85 (brak ark. IV i V).
Wszystkie egzemplarze z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.
9. *BMC* vol. 2 szp. 106; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Prikryl s. 308—310; Sawicki: *Spis map* poz. 561; Sydow: *Petermanns Mitt.* [Bd.4]:1858 s. 142, [Bd.11]:1865 s. 460.

¹ Ponieważ datę końcową ustalono (na podstawie wydanej w 1977 r. pracy L. V. Prikryla, *Vývoj mapového zobrazování Slovenska*), już po złożeniu zeszytu do druku, opis mapy nie jest umieszczony we właściwej kolejności. Powinien on nastąpić bezpośrednio po poz. 157.

1857

ZAGŁĘBIE DĄBROWSKIE

poz. 127.

- Tabl. 170—171
1. Karta geognostyczna zagłębia węglowego w Królestwie Polskiem ułożona z rozkazu dyrektora Wydziału Górnictwa generała majora Szenszyna. Pomierzył i oznaczył pokłady naczelny zawiadowca kopalń Jan Hempel, roku 1856.
 2. Warszawa [1857] rytowano w Litogr. M. Fajansa [nakł. rządowym].
 3. Jan Hempel.
 - 4.
 5. Litogr.; 18 arkuszy: ark.I—XII form. 43,2 × 55,3 cm, ark.XIII—XVIII — form. 42,2 × 37,2 cm. 1:20 000
 6. Na ark.VI: 2 podziałki transversalne i 2 skale liczbowe: dla mapy jw. i dla przekrojów geologicznych — 1:2 000, skorowidz arkuszy oraz objaśnienie: *Uwaga. Wszystkie punkta odniesione są współrzędnymi do południka warszawskiego, a to przez połączenie szczegółowego zrójkątowania okolicy z głównym pomiarem Królestwa Polskiego dokonany przez Sztab Główny pod sterem generała lejtenanta Tennera —*.
Na ark.X: wykres pt.: *Oznaczenie wyniesień głównych kopalń nad poziom morza.*
Na ark.X—XI: przekrój geologiczny Zagłębia.
Na ark.XI: róża wiatrów i objaśnienie niektórych znaków.
Na ark.XII: objaśnienie znaków warstw geologicznych.
Na ark.XIII—XVII: przekroje geologiczne.
Ark.XVIII stanowi kartę tytułową.
 7. Jest to w zasadzie mapa geologiczna. Na umieszczenie w niniejszym katalogu zasługuje ze względu na bardzo dokładnie i szczegółowo przedstawioną topografię Zagłębia Dąbrowskiego. Osnowę geodezyjną mapy stanowiła triangulacja K. Tennera założona dla „trzywiorstówki” (poz. 170), uzupełniona własnymi, bardziej szczegółowymi pomiarami J. Hempla.
 8. Poznań-BU 250484; W-wa-BN 11016-11033 (egz. z k. tyt. w reprodukcji kserograficznej); W-wa-Geol. b.sygn.
 9. Choroszewski s. 75; Estreicher t. 2 s. 120; Jurkiewicz s. 89-92; Kosacka: *Informator* s.142; Kucharzewski: *Pol. piśm. gór.-hut.* s. 303, Łabędzki s. 440—443; Pazdur: *PSB* t. 9 s. 379.

POLSKA — część

1857

poz. 128.

- Tabl. 172—174
1. Karte von Deutschland, dem Koenigr. der Niederlande, dem K[oeni]gr. Belgien, der Schweiz und den angränzenden Ländern, bis Paris, Lyon, Turin, Mailand, Venedig, Ofen, Königsberg in XXV Blättern. Entworfen und herausgegeben von Adolf Stieler. Gezeichnet von demselben, Hauptmann v. Stülpnagel und J. C. Bär. Gestochen von Edler, Haase, Baumgarten, Thiel, Leidenfrost.
 2. Gotha 1857. Neue Auflage. Bei Justus Perthes.
 3. Adolf Stieler; rys.: tenże oraz [Friedrich] von Stülpnagel, [Johann] C[hristian] Bär; ryt.: Baumgarten, [E. G.] Edler, Haase, [Eduard] Leidenfrost, [L.] Thiel.
 - 4.
 5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin., linie kolejowe i podkreślenia nazw stolic; 20 ark. form. ca 35,0 × 30,2 cm + 10 ark. połówkowych we wspólnej ozdobnej ramce. 1:740 000
 6. Na ark. 1a i 6: tytuł mapy, schematyczny skorowidz arkuszy oraz karton w kształcie koła przedstawiający holenderski port wojenny De Helder z okolicą, w skali ok. 1:250 000.
Na ark. 5b: skala liczbowa oraz 15 podziałek liniowych, m.in. w milach polskich.
Na ark. 25: objaśnienie znaków oraz kolorów granic w połączeniu z tabelą podziałów politycznych i administracyjnych.
Ziem polskich dotyczą ark.: 4a, 5a, 9, 10, 14, 15, 20.
 7. Mapa po raz pierwszy ukazała się w 1829 r.¹ Wydanie niniejsze poprzedziła staranna aktualizacja a także korekta błędów stwierdzonych w wydaniach poprzednich, m.in. w zakresie sieci drożnej i kolejowej. Mapę uważano współcześnie za wybitne osiągnięcie kartografii niemieckiej ze względu na umiejętne dostosowanie elementów treści do skali mapy, czytelne przedstawienie rzeźby terenu i obiektów wodnych, a także z powodu pięknego rysunku i starannego opracowania. Zob też opis wydania późniejszego, poz. 154.
 8. Krak.-Jag. Atl.627/II (ark. cięte i sklejone na płótnie w postaci 7 ark. sztucznych).
 9. *BMC* vol. 6 szp. 617; Engelmann s. 443; Sawicki: *Spis map* poz. 241; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]: 1857 s. 82; Wolkenhauer s. 459 (notuje wydanie z 1836 r.).

¹ Wydania tego w zbiorach objętych niniejszym katalogiem nie zarejestrowano.

BYDGOSZCZ i okolice

1857

poz. 129.

- Tabl. 175
1. Plan von Bromberg und Umgegend zwischen der Weichsel und Netze, sowie den königl. Oberförstereien Wteln u. Glinke. Aufgenommen i. J. 1854/55 durch von Schulz Prem. Lieutenant im 21-ten Inf. Rgt.
 2. Berlin 1857. Metallographirt von C. Brügnier.

3. von Schulz
4. 1:25 000
5. Staloryt kolor. ręcznie; 4 ark. form. 45,7 × 36,6 cm.
6. Na ark. prawym dolnym: tytuł mapy, skala liczbowa i mianowana, podziałka liniowa oraz mapka przeglądowa części Europy środkowej od 50°30' do 55° szer. geogr. pn. i od 13° do 21° dł. geogr. wsch.; form. 12,8 × 11,7 cm.
8. Bydg.-Publ. B.II.127 (ark. cięte i podklejone płótnem).
9. *BMC* vol. 3 szp. 576.

przed 1858

WIELKIE KSIĘSTWO POZNAŃSKIE

poz. 130.

1. Kreis-Karten der Provinz Posen in 26 Blättern. Herausgegeben nach der von Generalstabs-Offizieren und nach den Generalstabs-Karten bearbeiteten grossen Reymann'schen Spezialkarte im Maasstabe von 1:200 000 der natürlichen Grösse.
2. Glogau [przed 1858] Verlag von Carl Flemming.
3. Aut. arkuszy mapy źródłowej: [August Wilhelm] von Fils et al.
4. 1:200 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice powiatów; 26 składanych ark. form. 46,2 × 38,2 cm, w okładce form. 11,8 × 20,5 cm.
6. Tytuł całości na pierwszej stronie okładki.
Na poszczególnych arkuszach, z których każdy przedstawia jeden powiat, nad górną ramką figuruje napis: *Atlas der Prov. Posen* oraz numer i nazwa arkusza, np.: 25 *Kreis Mogilno*; pod dolną ramką — adres wydawniczy.
7. Arkusze te są przeróbką odpowiednich arkuszy będącego w opracowaniu 2. wydania mapy Reymanna, poz.169, a zarazem częścią wydawnictwa seryjnego pt. *Kreiskarten vom Preussischen Staat* (podobnie jak poz.131). Były one aktualizowane w zakresie linii kolejowych do 1872 r.
8. Poznań-BU UP.2195.III (ark. cięte i podklejone płótnem) oraz 254706.III (egz. w postaci atlasu z rękopiśmienną k. tyt.; oprócz granic kolor. ręcznie powierzchnie, m.in. lasów, łąk i jezior; brak map: nr 10 — pow. śremskiego i nr 26 — pow. inowrocławskiego). W-wa-Publ. C/2-30 (brak mapy nr 17 — pow. ostrzeszowskiego).
9. Callier poz. 202; Engelmann s. 794.

przed 1858

ŚLĄSK

poz.131.

1. Kreiskarten von Schlesien, herausgegeben nach der von Generalstabs-Offizieren und nach den Generalstabs-Karten bearbeiteten grossen Reymann'schen Spezialkarte von Schlesien, in Maasstabe von 1:200 000 natürlichen Grösse.
2. Glogau [przed 1858] Druck und Verlag von C. Flemming.
3. Aut. arkuszy mapy źródłowej: [August Wilhelm] von Fils.
4. 1:200 000¹
5. Litogr., kolor. ręcznie granice admin.; k. tyt. +51 map powiatowych + suplement złożony z 4 map: prowincji „Śląsk” oraz rej. wrocławskiej, legnickiej i opolskiej; wszystkie ark. form. 44,5 × 37,0 cm.
6. Na k. tyt., pod tytułem — wykaz map na dalszych 55 arkuszach. Na arkuszach map powiatowych nad górną ramką — numer i nazwa arkusza oraz napis: *Atlas von Schlesien* lub *Atlas der Provinz Schlesien*; na dolnym marginesie — podziałka liniowa, adres wydawniczy i owalna, sucha pieczęć wydawcy.
Na mapach prowincji i rejencji, nad górną ramką — tytuł, np. *Uebersichtskarte der Provinz Schlesien*, pod dolną — podziałka liniowa; ponadto wykazy powiatów oraz objaśnienie znaków.
7. Mapy powiatowe są przeróbkami odpowiednich arkuszy będącego wówczas w opracowaniu 2. wydania mapy Reymanna (poz. 169), a zarazem częścią wydawnictwa seryjnego pt. *Kreiskarten vom Preussischen Staat* (podobnie jak poz. 130). Niektóre z nich były aktualizowane w zakresie linii kolejowych do 1876 r.
8. Krak.-Jag. 356/IV (brak oryginalnego supl., który zastąpiono fotokopiami); Wrocł.-BU 5520.IV.B (brak supl.); Wrocł.-Ossol. 618.B/IV (brak supl.). Wszystkie egzemplarze oprawione w postaci atlasu.
9. Bonacker s. 336 poz. 11; Engelmann s. 794; Łodyński z. 3 poz. 557.

¹ Skala map powiatowych. Wobec niezachowania się oryginalnego suplementu podajemy przybliżone skale zamieszczonych w nim map, obliczone na podstawie fotokopii: mapa prow. „Śląsk” — ca 1:1 200 000, rej. wrocławskiej — ca 1:550 000, rej. legnickiej i opolskiej — ca 1:650 000.

KRÓLESTWO POLSKIE

1832/1858

poz. 132.

1. Mappa Krolestwa Polskiego wraz z częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Colberg.
2. Warszawa 1858. Nakładem J. G. Arnhold w Warszawie przy ulicy Senatorskiej N° 496.
3. Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg].
4. Podziałki nie ma. [ca 1:355 000]

5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 8 ark. form. ca 61,0 × 39,0 cm we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami poszczególnych guberni, Królestwa Polskiego i m. Warszawy.
6. Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. III: objaśnienie znaków.
7. Jest to jeszcze jedno wydanie mapy Juliusza Kolberga z 1832 r. (por. poz. 91, 101, 111, 116), przygotowane przez jego syna Wilhelma, w porównaniu z wydaniem z 1849 r. (poz. 116) bardzo zmienione. Mianowicie uaktualnione zostały: sieć drożna i kolejowa, zarysy miejscowości (np. Pultuska) i podział administracyjny; ponadto bardziej szczegółowo przedstawiono osadnictwo, zmieniono niektóre znaki topograficzne, a odległości między miejscowościami na drogach pocztowych w Królestwie Polskim, poprzednio podawane w milach nowopolskich, wyrażono w wiorstach rosyjskich.
8. Poznań-BU 252024.
Lublin-Łopac. 26/II (brak ark. III; arkusze cięte, sklejone na płótnie w postaci 6 ark. sztucznych).

ca 1840—1859

POLSKA

poz. 133.

Tabl.
176—178

1. Karta dawnej Polski z przyległymi okolicami krajów sąsiednich według nowszych materyałów na $\frac{1}{300\ 000}$
2. Paryż [ca 1840—]1859 Imp[ri]mer[ie] de Louis Antoine, Rue des Noyers, 70 lub Rue de Cluny, 1¹.
3. [Wojciech Chrzanowski (kier.), Józef Kowalski, Feliks Wrotnowski (kier.), Teofil Zabłocki et al.; rys. Adolphe Hippolyte Dufour].
1:300 000
4. Mdz.; 48 ark. + skorow., form. różny — ark. S. 9 i S. 20: 48,7 × 50,5 cm, ark. S. 33 bis i S. 36: 53,6 × 50,8 cm, pozostałe: 65,8 × 50,5 cm, skorow. 42,6 × 37,5 cm. Mapa została wydana w luźnych arkuszach i w postaci atlasu z tytułem okładkowym *Karta dawnej Polski*.
6. Na skorowidzu pt. *Karta zbiorowa* — objaśnienie: *Cala karta składa się z 45-ciu sekcji i 8-miu dodatków. Wszystko mieści się na 48-miu arkuszach oznaczonych liczbą rzymską. Trzy ostatnie arkusze zawierają dodatki, jako to: ar. XLVI — C, F, ar. XLVII — D, E, ar. XLVIII — A, B, G, H.*
Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w wydaniu niepełnym, poz. 122, z tym że numeracja arkuszy podwójna, cyframi arabskimi (poprzedzona literą S): 1—8, 8 bis, 9, 9 bis, 10—13, 13 bis, 14—19, 19 bis, 20, 20 bis, 21—24, 24 bis, 25—29, 29 bis, 30—33, 33 bis, 34, 34 bis, 35, 36 oraz ciąga liczbami rzymskimi, dodana po ukończeniu mapy, od I do XLVIII.
7. Jest to pełne wydanie tzw. mapy Chrzanowskiego, której pierwszych 38 arkuszy ukazało się w latach od ok. 1840 do 1848 (zob. poz. 122). W 1857 r. gen. Wojciech Chrzanowski, wieloletni kierownik prac nad mapą, zrzekł się wszelkich praw do niej na rzecz Biblioteki Polskiej w Paryżu. Od października tego roku do marca 1859 r. kierownictwo prac kartograficznych sprawował Feliks Wrotnowski.
Mapa Chrzanowskiego jest jedyną mapą topograficzną Polski w granicach historycznych opracowaną i wydaną przez Polaków w okresie zaborów. Twórcy *Karty dawnej Polski* wykorzystując mapy ziem polskich wydane przez zaborców a opracowane przez cudzoziemców włożyli wiele wysiłku, by poprawić zniekształcone przez nich nazwy miejscowe. Dzięki temu mapa oddaje duże usługi przy lokalizacji dawnych polskich nazw topograficznych. Współcześni krytykowali mapę za braki w osadnictwie, a J. Lelewel ponadto zarzucał jej, jako mapie wojskowej, brak lasów.
W lutym 1915 r. odbito litograficznie z oryginalnych płyt i puszczono w obieg księgarski nakładem firmy A. Challamela w Paryżu 9 arkuszy dotyczących ówczesnego teatru wojny. W zbiorach objętych niniejszym katalogiem znajduje się z tego wydania tylko arkusz *Olkuś* (w Bibliotece Narodowej w Warszawie, sygn. III.213.H).
8. Bydg.-Publ. B.IV.1126; Gdańsk-PAN kart.b.351^{a2}; Krak.-Czart. 3/III^b oraz 6/III^b (brak ark.: 9, 9 bis, 14, 15, 35); Krak.-Jag. Atl.104/V^a; Krak.-PAN B.II.477^b oraz C.III.3916 (brak ark.: 11, 16, 17, 20 bis, 21-23, 25, 26 oraz wszystkich dodatków; egz. podniszczony); Krak.-WAP b.sygn.; Krak.-ZNPB UJ M.6; Lublin-KUL A-3 oraz A-408 (brak ark.15 i dodatków A, B, G i H); Łódź-BU K.13.516 oraz K.323 (brak ark.13 i 30); Poznań-PTPN K.1234^a; Szczecin-Publ. K.380/C.III-126; W-wa-AGAD b.sygn.; Teka C-94-10 (brak ark.: 15, 16, 20, 20 bis, 22, 25-27) oraz Teka C-522-19 (brak ark.21 i 22); W-wa-BN O.180^a, 0.971, 0.1011^a oraz 0.18 (brak ark. I i 16 oraz wszystkich dodatków); W-wa-BUW M.3198^a; W-wa-CBW B-9023^a; W-wa-IG PAN C.621 oraz C.581 (brak ark.27 i dodatków D i F); W-wa IG UW C.140^b oraz C.192; W-wa-IH PAN V/57; W-wa-ML 97022; Wrocław-BU 3721-V.B oraz 964-V.B (brak ark.: 26—28, 29 bis, 30, 31).
Krak.-IG UJ dawna sygn.1599^b (brak ark.: 20, 20 bis, 21, 25 i dodatku F); Lublin-ZGF UMCS IV.3505-3552 (brak dodatków A, B, G i H); Poznań-BU 104869.V (brak ark. 22 i 26); Poznań-IG UAM (brak ark. 15); Poznań-Racz. M.III.176 (egz. złożony z dwóch wydań, brak ark. 11 i 21); Toruń-BU M.2446 (brak ark.: 5, 9, 9 bis, 15 oraz wszystkich dodatków, które zastąpiono fotokopiami); W-wa-IH UW M.III.93^b (brak ark. 21); Wrocław-Ossol. 2874/B.IV^a (brak ark. 15).
9. *BHP XIX* w. II poz. 11745; *BMC* vol. 4 szp. 281; Callier poz. 97; Estreicher t. I s. 209; Ewicz s. 378; Haczewska s. 121—122; Kosacka: *Informator* s. 147; Kraszewski: *Cat.* s. 197; Lelewel *Listy* t. 3 poz. 848; *Liet. TSR kat.* poz. 2015; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 177—180; Pawłowski: *PSB* t. 3 s. 466; *Polska na starych mapach* poz. 112; Rzepa s. 173; Sawicki: *Spis map* poz. 1004; Szalkiewiczówna s. 51—59; Szykuła s. 111—113; Wrotnowski s. 37—40.

^a Egz. w postaci atlasu. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.¹ Według Estreichera t. I s. 209 — nakładem W. Chrzanowskiego. A. Czartoryskiego i Wł. Zamoyskiego.² Egz. w skórzanej oprawie ze złotym napisem: *Córcie Ś.P. Adama Soltana Biblioteka Polska w Paryżu zapis ojca odwdzięczu — 1865.*

1857—1859

POLSKA — część

poz. 134.

1. Aug. Papen's Hoehenschichten-Karte von Central-Europa. 12 Blätter — —. Tabl.
179
2. Frankfurt a. M. [1857—1859] Verlag des Geographischen Instituts unter Direction von Aug. Ravenstein.
Poszczególne arkusze drukowali: C. Krutchoffer in Frankfurt a. M., Ph. Frey u. Comp. in Frankfurt a. M., Th. Fischer in Cassel.
3. Aug[ust] Papen, Ludw[ig] Ravenstein; rys. Ludw[ig.] Ravenstein; ryt. tenże oraz Th. Fischer (ark.9a).
1:1 000 000
4. Chromolitografia 12-barwna; 9 ark. form. ca 42,0 × 34,0 cm, w obwolucie z drukowanym tytułem mapy i datą 1858 r.
6. Na każdym ark. nad górną ramką znajduje się tytuł: *Höhen Schichtenkarte von Central-Europa von A. Papen, königlich-hannöverschen Ingenieur-Major a. D.*, ponadto — nazwa arkusza oraz słowa *Sections Nummer* i liczba dopisana ręcznie; w dolnej ramce — nazwa firmy wydawniczej oraz (na większości arkuszy) skala barw hipsometrycznych; pod dolną ramką — skala liczbowa, 1 do 8 podziałek liniowych, informacja: *Der Construction der Höhenzonen liegt der Pariser Fuss zu Grund*, oraz sygnatura rytownika i nazwa firmy drukarskiej.
Polski dotyczą ark.: 2, 5, 9a (*Stralsund, Dresden, Lemberg*), obejmujące część Pomorza Zachodniego, Ziemi Lubuskiej, Śląska, Galicji i Podola.
7. Jest to pierwsza mapa hipsometryczna Europy Środkowej, przedstawiająca rzeźbę terenu za pomocą poziomicy. Odnacza się też szczegółowością sieci hydrograficznej. Z tych względów została umieszczona w niniejszym zeszycie pomimo braku dróg i niewielkiej ilości punktów osadniczych.
Początkowo projektowano wydać 30 arkuszy, później 12, jednakże z powodu niedostatku podstawowych materiałów orograficznych i hipsometrycznych poprzestano na opublikowaniu 9 arkuszy, nb. nierównomiernie opracowanych. Mapa była wysoko oceniana przez współczesnych kartografów.
8. Krak.-Jag. M.24/9.
9. Ostrowski s. 28—30, 140 + reprodukcja; Sawicki: *Spis map* poz. 269 (z błędnie podanym nazwiskiem Papena); Sydow: *Petermanns Mitt.* [Bd.4]:1858 s. 145, [Bd.6]:1860 s. 472; Wolkenhauer s. 466. Dalsza literatura u Ostrowskiego, op. cit. s. 30.

ca 1860

POLSKA — część

poz. 135.

1. Topographische Spezialkarte der ehemals polnischen Landestheile Russland's, Oesterreich's u. Preussen's. Auszug aus Reymann's Karte von Central-Europa. Tabl.
180
2. Glogau [ca 1860] Verlag von C. Flemming¹.
3. Kier.: Friedrich Handtke; aut.: tenże oraz [August Wilhelm] von Fils; ryt.: G. Franke, F. Kunzer, H. Müller, Ernst Reyher, H. Weber et al.
4. I geogr. Meile — 3,7 cm [1:200 000]
5. Mdz. i litogr.; kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 88 ark. form. 35,5 × 24,8 cm + skorow. form. 13,1 × 15,0 cm
6. Jak w poz. 169.
7. Jest to osobne wydanie części ukończonych w latach 1846—1860 arkuszy 2. wydania mapy Reymanna (poz.169) z nie zmienioną ich numeracją: 48, 49, 61—65D, 77—81D, 94—98D, 112—116D, 132—135E, 153—154E, 172—173E, 191—192D, C, F, F₁, F₂, I, I₁, I₂, L, L₁, L₂, N, N₁, N₂, P, P₁, P₂, R, R₁, R₂.
8. Krak.-Jag. Atl.373.IV (brak ark. 192A i 192B).

¹ Tytuł mapy, miejsce wydania i adres wydawnicy wg oryginalnego skorowidza arkuszy.

1812/1862

POLSKA — część

poz. 136.

1. Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen und den angrenzenden Staaten in IV Sectionen nach den besten vorhandenen Hülfsmitteln entworfen und gezeichnet von F. B. Engelhardt königl. preuss. gehm. Regierungs-Rath.
2. Berlin, Verlag von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin. Berichtigt 1862, und die neu angelegten Kunststrassen eingetragen.
3. F[r]iedrich B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
4. 3 3/4 preussische Meilen von 2000 rheinl. Ruten — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:750 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit., guberni i rejencji oraz szosy i linie kolejowe; 4 ark. form. 47,0 × 44,2 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. III: 9 podziałek liniowych, objaśnienie znaków, wykaz guberni w Królestwie Polskim i rejencji w Wielkim Księstwie Poznańskim. Nad dolną ramką: *gestochen von Paul. Schmidt in Berlin*.

7. Jest to kolejne wydanie mapy Engelhardta z 1812 r. (zob. poz. 49, 58, 63, 87 i 175), uaktualnione m.in. w zakresie podziału administracyjnego Królestwa Polskiego oraz sieci drożnej. Naniesiono nowe linie kolejowe, z tym że odcinki Pilwiski — Kowno — Nowe Troki oraz Grodno — Nowe Troki wykreślono błędnie i nie całkiem zgodnie z objaśnieniem znaków. Mapą Engelhardta w tym wydaniu posługiwały się oddziały polskie w powstaniu styczniowym¹.
8. Krak.-WAP M.77; Poznań-BU 250.006 oraz 150.775; Poznań-Racz. A.II.154. Wszystkie egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 4 ark. oryginalnych, ciętych na dalsze części.
9. Estreicher t. I s. 470.

¹ Informuje o tym notatka na egzemplarzu znalezionym przy poległym powstańcu, obecnie w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. E. Raczyńskiego w Poznaniu.

1830/1862

POLSKA

poz. 137.

- Tabl. 181—182
1. Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —¹.
 2. Vienne 1830 chez Artaria et Compag. Augmentée des chemins de fer 1862².
 3. A. P. H. Nordmann.
 4. 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,4 cm [ca 1:900 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice Polski przedrozbiorowej jak w wyd. z 1813 r., poz. 53 oraz aktualne granice polit. i admin.; 9 ark. form. 55,5 × 46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
 6. Jak w wyd. z 1817 r., poz. 61.
 7. Jest to piąte zarejestrowane w niniejszym katalogu wydanie mapy Nordmanna z 1813 r., poz. 53 (zob. też poz. 61, 70, 86) bez suplementu i skorowidza arkuszy, uaktualnione w zakresie dróg i podziału administracyjnego oraz uzupełnione liniami kolejowymi.
 8. Kórnik-PAN M.III.116^a; Krak.-Czart. 25/III^a; Lublin-ZGF UMCS IV.7843^a; W-wa-IG UW D.1504^a; Wrocław-BU 3172-IV.B^b; Wrocław-Ossol. 375/B/IV^b. Żywiec-AP ZK-91 (brak ark. 7).

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem. ^b Egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 9 oryginalnych arkuszy ciętych na dalsze części.

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 53.

² Adres wydawniczy i informacja o aktualizacji również w jęz. niem.

1831/1862

POLSKA — część

poz. 138.

1. Carte du Royaume de Pologne — —¹.
2. Wien 1831 bei Artaria und Compagnie. Mit Nachtragung der Eisenbahnen v. J. 1862.
3. A. P. H. Nordmann.
4. 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,6 cm [ca 1:900 000]
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i ważniejsze admin.; 4 ark. form. 55,5 × 46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. lewym dolnym: tytuł mapy, 5 podziałek liniowych, objaśnienie znaków.
7. Jest to późniejsze wydanie mapy z roku 1831, poz. 88, uaktualnione w zakresie dróg i podziału administracyjnego oraz uzupełnione liniami kolejowymi. W 1870 r. ukazało się jeszcze jedno wydanie tej mapy (poz. 163).
8. Gdańsk-PAN Kart.b.I.367 (ark. cięte i podklejone płótnem); W-wa-BN 0.3037 (ark. cięte, sklejone razem na płótnie w 1 ark. sztuczny obejmujący całą mapę); W-wa-IG PAN D.2370 (ark. cięte i sklejone jw.) oraz PTG D.1086 (ark. nie cięte, podklejone płótnem).

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 88.

1832/1862

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 139.

- Tabl. 183
1. Mappa Krolestwa Polskiego wraz z częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Colberg.
 2. Warszawa 1862. Nakładem J. G. Arnhold w Warszawie przy ulicy Senatorskiej Nr 496.
 3. Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg].
 4. 8 wiorst = 1 mila nowopolska — 2,4 cm ≈ 1 cal duodecymalny nowopolski [ca 1:355 000]
 5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 8 ark. form. ca 61,0 × 39,0 cm we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami poszczególnych guberni, Królestwa Polskiego i Warszawy.
 6. Na ark. I: tytuł mapy oraz jedna lub dwie podziałki liniowe.
Na ark. III: objaśnienie znaków.
 7. Jest to szóste zarejestrowane w niniejszym katalogu wydanie mapy Juliusza Kolberga z 1832 r. (poz. 91; por. poz. 101, 111, 116 i 132), uaktualnione i przygotowane przez jego syna Wilhelma. Pomiędzy poszczególnymi egzemplarzami mapy zachodzą drobne różnice formalne: data wydania złożona jest dwójaką czcionką, na ark. I w niektórych egzemplarzach figurują 2 podziałki liniowe, w innych — jedna albo brak jej zupełnie. Egzemplarze różnią się także pod względem stopnia aktualizacji w zakresie linii kolejowych.

8. Gdańsk-PAN Kart.C.III.152^a; Krak.-ZNPB UJ M.61^a oraz M.105^a; Lublin-Łopac. 28/II^b; Łódź-BU K.7081^a; W-wa-BN 5504^a; W-wa-BUW M.2806^a; W-wa-IG PAN D.8745^a; W-wa-Publ. 43/2^a.

^a Egz. z arkuszami ciętymi, sklejonymi razem na płótnie w jedną całość. ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.

1862

REJENCJA SZCZECIŃSKA

poz. 140.

- Tabl. 184—185
1. Topographisch-statistische Karte des Regierungs-Bezirks Stettin auf Veranlassung der Königlichen Regierung und nach deren Karten und amtlichen Materialien, sowie nach anderen zuverlässigen Angaben bearbeitet und herausgegeben von F. von Rappard Major z. D.
 2. Stettin 1862 Verlag von Fr. Nagel.
 3. F. von Rappard.
 4. 1:200 000
 5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin. oraz linie kolejowe; 4 ark. form. 58,2 × 43,0 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
 6. Nad górnymi ramkami arkuszy znajdują się ich godła.
Na ark. 3: tytuł mapy wykonany częściowo ozdobnymi literami ze stylizowanym ornamentem roślinnym, skala liczbowa i podziałka transversalna, objaśnienie znaków oraz tabelka statystyczna z liczbami powierzchni (ogólnej i wód) oraz ludności w 1858 r. dla poszczególnych powiatów.
 7. Mapa krytykowana wspólnie za nieprzejrzystość i przeladowanie elementami antropogeograficznymi jest obecnie ze względu na tę bogatą treść cennym źródłem historycznym. Por. podobną mapę dla rejencji opolskiej w skali 1:100 000, poz. 152.
 8. W-wa-IG PAN D.7123 (mapa cięta i sklejona na płótnie w 1 arkusz sztuczny).
 9. Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.8]:1862 s. 466.

ca 1847—ca 1863

poz. 141.

POLSKA — część

- Tabl. 186—187
1. Generalstabskarte 1:100 000.
 2. [Berlin ca 1847—ca 1863].
 3. Königl. Preuss. Generalstab; ryt. na kamieniu: Arends, Francke, Hosse, Ludwiger, Ružek, Schmeltzer vel Schmelzer, Schwartzkopf, C. L. Voss, Weissig et al.
 4. 1:100 000
 5. Litogr.; 249 ark. + skorow.; form, ark. nr 110: ca 34,0 × 25,5 cm, form. skorowidza: 78,0 × 51,0 cm.
 6. Na górnym marginesie każdego arkusza zapewne uwidocznione było godło, a na dolnym — podziałka liniowa, napis: *Aufgenommen vom Königl. Preuss. Generalstab*, daty zdjęcia topograficznego i wykonania płyty litograficznej, sygnatura rytownika¹. Skorow. w skali 1:600 000 pt. *Übersicht der, aus den Original-Vermessungs-Zeichnungen des K. Pr. Generalstabes reducirten und gravirten, topographischen Karten* wykazuje ciągłą numerację arkuszy od nru 1 (ark. *Łeba*) do 249 (ark. *Pszczyna*)². Ziem polskich dotyczą ark.: 1, 2, 5—8, 12—15, 20—26, 29—35, 39—44, 48—52, 59—63, 71—80, 88—96, 105—112, 121—127, 136—143, 152—159, 170—176, 187—194, 204—212, 223—229, 234—246, 248, 249.
 7. Jest to nowe, częściowo zmienione wydanie mapy Prus pt. *Generalstabskarte 1:100 000, halbe Gradabtheilung*³, która to mapa, oparta na osnowie geodezyjnej i zdjęciach stolikowych w skali 1:25 000 a litografowana w niewielkiej liczbie egzemplarzy tylko do użytku wojskowego, była pierwszą mapą topograficzną znacznej części państwa pruskiego wykonywaną (od 1821 r.) według jednej instrukcji. Oba wydania miały ten sam zasięg terytorialny, tj. obejmowały cały „środkowy teatr wojny” oraz „wschodni” bez Prus Zachodnich i Prus Wschodnich. W obu wydaniach za podstawę opracowania większości arkuszy dotyczących ziem polskich służyły te same, rzadko kiedy aktualizowane, zdjęcia topograficzne: Śląska z lat 1823—1831, Wielkiego Księstwa Poznańskiego z lat 1829—1832, prowincji „Pomorze” z lat 1832—1838; natomiast zdjęcia prowincji „Brandenburgia” w pierwszym wydaniu pochodziły z lat 1816—1829, w drugim — z lat 1822—1857. O ile *Generalstabskarte 1:100 000, halbe Gradabtheilung* była wydawana w arkuszach poczwórnych o wymiarach odpowiadających 60' długości i 30' szerokości geograficznej, o tyle *Generalstabskarte 1:100 000* ukazywała się w podziale arkuszowym, którego linie biegnęły co 30' długości i co 15' szerokości geograficznej.
Mapa, oparta całkowicie na zdjęciach stolikowych i wykonana w dwukrotnie większej skali niż mapa Reymanna (poz. 103, 169), przewyższała ją pod względem dokładności i szczegółowości. W odniesieniu do Wielkiego Księstwa Poznańskiego zastąpiła mapę Gilly'ego z pocz. XIX w. (poz. 33). Wydanie mapy poszerzone i częściowo zaktualizowane zob. poz. 171.
 8. Poznań-BU UP.2230 (do pełnego pokrycia ziem polskich brak ark. 8; egz. z ark. ciętymi i podklejonymi płótnem, marg. obcięte).
 9. Degner s. 85—94; Kosiński s. 31; Schröder-Hohenwarth s. 9—32, 48.

¹ Elementy te znajdują się na arkuszach wydania z ok. 1858—ok. 1879 r., poz. 171.

² Pierwotnie numeracja zaczynała się od ark. *Pszczyna* (Schröder-Hohenwarth s. 32).

³ Wydania I. w zbiorach objętych niniejszym katalogiem nie zarejestrowano.

1855—1863

GALICJA

poz. 142.

- Tabl. 188—190
1. Administrativ-Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau und den Herzogthümern Auschwitz, Zator und Bukowina in 60 Blättern. Seiner Kaiserlichen

Hoheit dem Durchlauchtigsten Erzherzog Carl Ludwig in tiefster Ehrfurcht gewidmet von Carl Kummerer Ritter von Kummersberg k.k. Hauptmann. 1855*.

- Wien [1855—1863] Verlag und Eigenthum von Artaria und Co. "Druck von Wernigk in Wien" vel "Zinckdruck von Wernigk in Wien".
- Carl Kummerer von Kummersberg.
- 1 öst(erreichische) Meile gleich 2 1/2 Wiener Zoll [1:115 200]
- Cynkografia; 60 ark. + 1 nlb. form. 50,2×43,5 cm.
- Na górnym marginesie każdego arkusza znajduje się jego numer i tytuł, na dolnym — skala mianowana i podziałka liniowa oraz na większości ark. — adres wydawniczy¹ i suchy stempel wydawcy, a na kilku: *Wernigk impressit*.
Na ark. 1: tytuł mapy wykonany ozdobnym pismem plastycznym z floresami i stylizowanym ornamentem roślinnym. Tytuł i imiona arcyks. Karola Ludwika na tle blamu gronostajowego z koroną i gałęzią dębu i lauru.
Na ark. 3: skorowidz arkuszy w skali 1:1 252 000 oraz 3 tabele z wykazami powiatów i okręgów sądowych.
Na ark. 4: dwa diagramy kwadratowe i dwie tabelki statystyczne przedstawiające strukturę użytkowania ziemi w Galicji i Bukowinie.
Na ark. 6: objaśnienie znaków.
Plany 3 miast w skali 1:10 800: na ark. 24 — Lwowa, na ark. 59 — Czerniowiec, na ark. nlb. — Krakowa, ryt. przez F. Billera; każdy plan opatrzony objaśnieniem znaków i wykazem ważniejszych obiektów.
- W zbiorach objętych niniejszym katalogiem zarejestrowano opublikowane osobno, jeszcze przed wydaniem całej mapy, zestawy arkuszy następujących obwodów: krakowskiego z 1849 r. (poz. 118) i z 1852 r. (poz. 123) oraz wadowickiego z 1849 r. (poz. 119) z własnymi tytułami. Obok nazwiska Kummerera figuruje w tytułach tych map jako współautor *Maxym. von Liechtenstern*.
- Egzemplarze z I wariantem k. tyt.: Krak.-Jag. Atl.122/V^d, Krak.-PAN B.IV.1493.
Krak.-Czart. 88/II^d (brak ark. 8); Krak.-IG UJ 1637 (brak ark.: 8, 9, 16-18, 26-28, 35); Poznań-BU 252.395 (brak ark.: 1, 13, 14, 49, 53); W-wa-IG UW D.1590 (brak ark.: 8—10, 17).
Egz. z II wariantem k. tyt.: W-wa-IG PAN D.8578 (brak ark.: 19, 23, 29, 33, 34, 37, 44, 48, 52, 53, 56, nlb.)
Egz. z III wariantem k. tyt.: Krak.-WAP b. sygn.: Wrocł.-Ossol. 2381/C/III.
Lublin-KUL A-7^d (brak ark.: 3, 22, 32, 33, 38-40); Poznań-BU Akc. Kart. 73 k 195^c (brak ark.: 3, 7, 8, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 25, 29, 32, 37, 39-41, 54); W-wa-IG UW D.1851 (brak ark.: 9-11, 19, 20, 38, nlb.)
- BMC* vol. 6 szp. 476; *Estreicher* t. 2 s. 525; *Geogr. Notizen*, Petermanns Mitt. [Bd.1]:1855 s. 305; *Kosacka: Informator* s. 72; *Olszewicz: Kartogr. XIX w.*; *Rzepa* s. 176; *Sawicki: Spis map* poz. 1081; *Sydow: Petermanns Mitt.* [Bd.3]:1857 s. 61, [Bd.4]:1858 s. 142.

* Data tylko w niektórych egz. — wariant II, III. ^{b-h} Tylko w niektórych egz. — wariant II. ^{c-c} Tylko w niektórych egz. — wariant III. ^d Egz. w postaci atlasu. ^e Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi plótnem.

¹ W egz. Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, sygn. 252.395, na większości arkuszy brak skali, podziałki i adresu wydawniczego.

1862—1863

ZAGŁĘBIE STAROPOLSKIE

poz. 143.

- Atlas topograficzny okręgu wschodniego górnictwa w Królestwie Polskim. Kopiowany z rysunków wykonanych na miejscu przez topografów jeneralnego sztabu i na tak wielką skalę nigdy nie wydanych; przygotowany celem wnoszenia spostrzeżeń geologicznych.
- [Warszawa 1862—1863].
- Mapa została wykonana zapewne w Wydziale Górnictwa Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu staraniem pracownika tegoż Wydziału, geologa Ludwika Zejsznera.
- Podziałki nie ma. [1:42 000]
- Litogr.; 25 ark. form. ok. 44,5×47,0 cm.
- Na ark. nlb.: tytuł mapy i skorowidz arkuszy.
Nad górną ramką każdego z pozostałych 24 arkuszy — oznaczenie pasa (*Kol.* z liczbą rzymską) i słupa (*Sek.* z liczbą arabską). Numeracja pasów od XXV do XXIX, słupów od 11 do 17.
Siatki kartograficznej brak; stopnie i minuty wyznaczone na ramkach.
- Mapa została opracowana na podstawie i z zachowaniem numeracji pierworysów polowych w skali 1:42 000 zdjęcia topograficznego do mapy 1:126 000 (zob. poz. 170). Odbita w kilkunastu egzemplarzach, miała służyć za podkład mapy geologicznej Zagłębia Staropolskiego. Istotnie na podkładzie tym ok. 1868 r. Ludwik Zejszner opracował rękopiśmienną *Kartę geognostyczną okręgu wschodniego górnictwa w Królestwie Polskim* w 68 arkuszach¹.
- Krak.-Jag. Atl.92.V^a oraz M.47/52 (brak ark. nlb.); Lublin-Łopac. A-76^a; W-wa-BN 2124 (brak ark. nlb.) oraz 0.2656 (brak ark. nlb.); mapy w tece z naklejką, na której napis: *Atlas topograficzny okręgu wschodniego górnictwa Królestwa Polskiego*; W-wa-IG PAN C.213 (brak ark. nlb.)
Krak.-PAN B.IV.1507 (brak ark.: Kol.XXV Sek.16, Kol.XXIX Sek. 15 oraz ark. nlb.); Krak.-WAP b.sygn. (ark.: Kol.XXV Sek.14, 15, 17, Kol.XXVI Sek.12—16, Kol.XXVII Sek.11—16); Poznań-Racz. M.II.815 (brak ark.: Kol.XXVI Sek.12 i 13 oraz ark. nlb.)
- BHP XIX w.* I poz.197; *Estreicher* t. 6 s. 22; *Haczewska* s. 171; *Münnich* poz. 251—253.

^a Egz. w postaci atlasu.

¹ Münnich poz.327: mapa L. Zejsznera prawie w komplecie arkuszy znajduje się w Bibliotece Śląskiej w Katowicach.

1812/1863

POLSKA — część

poz. 144.

- Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —¹.
- Berlin, Verlag von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin. Berichtigt 1863, und die neu angelegten Kunststrassen eingetragen. Tabl. 192
- F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
- 3 3/4 preussische Meilen von 2000 rheinl. Ruten — 3,6 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [ca 1:750 000]
- Mdz., kolor ręcznie granice polit., guberni i rejencji oraz główne drogi i linie kolejowe; 4 ark. form. 47,0×44,2 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
- Jak w poz. 136.
- Jest to kolejne wydanie mapy Engelhardta z 1812 r. (zob. poz. 49, 58, 63, 87, 136, 175). Poza aktualizacją sieci dróg bitych skorygowano, z określeniem punktów docelowych, przebieg linii kolejowych na odcinkach: Pilwiszki — Kowno — Nowe Troki oraz Grodno — Nowe Troki; pozostały widoczne ślady błędnego przebiegu tych odcinków z wydania poprzedniego, poz. 136.
- Kórnik-PAN A.1.80; Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1194/III; Poznań-PTPN K.877; Poznań-Racz. A.II.155. Wszystkie egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy, ciętych na dalsze części.
- BMC* vol. 11 szp. 673.

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 136.

1832/ca 1863

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 145.

- Mappa Krolestwa Polskiego wraz z częścią pogranicznych państw ułożona przez Juliusza Colberg.
- Warszawa [ca 1863]. Nakładem J. G. Arnhold w Warszawie przy ulicy Senatorskiej Nr 496.
- Juliusz Kolberg, [Wilhelm Kolberg].
- 1 mila [nowo]polska — 2,4 cm ≈ 1 cal duodecymalny nowopolski [ca 1:355 000]
- Litogr.; 8 ark. form. ca 61,0×39,0 cm, we wspólnym ozdobnym obramowaniu z herbami poszczególnych guberni, Królestwa Polskiego i Warszawy.
- Na ark. I: tytuł mapy, 2 podziałki liniowe.
Na ark. III: objaśnienie znaków.
- Jest to siódme zarejestrowane w niniejszym katalogu wydanie mapy J. Kolberga z 1832 r. (poz. 91; por. poz. 101, 111, 116, 132, 139), uaktualnione przez W. Kolberga. W odróżnieniu od wydania z 1862 r., poz. 139, na mapie znajduje się linia kolejowa Kutno — Włocławek — Aleksandrów Kuj. — Toruń (otwarta dn. 4—5 grudnia 1862 r.) i nazwa stacji: Aleksandrów Kuj.
- W-wa-IG PAN D.5630 (egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 8 oryginalnych arkuszy, składanej, w tekturowej okładce); W-wa-Publ. 1/C-5.

1863

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 146.

- Mappa Królestwa Polskiego pod względem: jeograficznym, administracyjnym, duchownym, naukowym, sądowym i przemysłowym ułożona na zasadzie źródeł urzędowych przez M. Nipanicza urzędnika oddziału statystycznego Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych. Tabl. 193
- Warszawa 1863. Odbito w Zakładzie Artystyczno-Litograficznym A. Dzwonkowskiego i Spół. Ulica Miodowa N° 482 <4>.
- M[ikołaj] Nipanicz. 1:504 000
-
- Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. 51,0×64,0 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
- Na ark. lewym górnym: tytuł mapy, podziałka liniowa i skala liczbowa, objaśnienie znaków oraz *Ogólny zarys statystyczny Królestwa Polskiego* w formie tabeli, która podaje guberniami: obszar, liczbę ludności, ilość miast, wsi, osad i folwarków, gmin wiejskich, dekanatów i parafii rzymskokatolickich i greckokatolickich, szkół gimnazjalnych i powiatowych, sądów poprawczych i sądów pokoju.
Na ark. prawym dolnym: pod ramką — nazwa i adres zakładu litograficznego.
- K. W. Wójcicki w 1863 r. w recenzji zamieszczonej w *Bibliotece Warszawskiej* skrytykował tę mapę za przeladowanie szczegółami, pominięcie niektórych ważnych elementów fizjograficznych, tj. gór, lasów i błot oraz nieoznaczenie wielu wsi i osad.
Wydania późniejsze z lat 1865, 1867 i 1870 — zob. poz. 150, 155, 165.
- Łódź-BU K.1453; Toruń-BU M.162; W-wa-BUW M.3161 Cim. (w okładce z tytułem: *Mappa Królestwa Polskiego*). Wszystkie egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy ciętych na dalsze części.
- Estreicher* t. 3 s. 240; *Haczewska* s. 121; *Malinowski* p. 2 poz. 297; *Olszewicz: Kartogr. XIX w.*; *Wójcicki* s. 538—539.

1863

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 147.

- Tabl. 1. Mappa Królestwa Polskiego podług najnowszych źródeł ułożona i litografowana w Zarządzie Ober-
194 -Kwatermistrza Wojsk w Królestwie Polskiem 1863 r.
2. [Warszawa] 1863.
3. J[an] Jadrow, Jan Nipanicz; ryt. na kamieniu: M[arceli] Gotz, A. Romanow.
4. 1:504 000
5. Chromolitografia dwubarwna (lasy w kolorze brązowym lub zielonym), kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. nlb. form. 49,2 × 61,8 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. lewym górnym: tytuł mapy, skala liczbowa i mianowana oraz podziałka liniowa i objaśnienie znaków. Na dolnym marginesie mapy — sygnatury autorów i rytowników.
7. Mapa odznacza się wyjątkowym bogactwem treści. Wyparła późne wydania mapy J. i W. Kolbergów w skali ok. 1:355 000, które ze względu na uboższą treść (m.in. brak rzeźby terenu) i słabą czytelność odbitek (poz. 139, 145) nie mogły dorównać nowej mapie. Drugie jej wydanie wyszło w 1868 r., poz. 158. Warto dodać, że kpt. J. Jadrow brał udział w pracach nad zdjęciem Królestwa Polskiego do „trzywiorstówki” rosyjskiej (poz. 170).
8. Krak.-Jag. Atl. 413/III; Lublin-Łopac. 27/II; Poznań-Racz. A.II.503 (egz. nie kolor. i bez oznaczenia lasów); Toruń-BU M.160. We wszystkich egzemplarzach arkusze oryginalne cięte na części, sklejone na płótnie w postaci 1 arkusza sztucznego.
9. *Liet. TSR kat.* poz. 2038; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 187 przypis 3; Sawicki: *Spis map* poz. 1177; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.10]:1864 s. 471.

1843/ca 1864

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 148.

- Tabl. 1. Topograficzna karta Królestwa Polskiego — —¹ [Wyd. 2].
195 2. [S.l. ca 1864].
3. [Kwatermistrzostwo Generalne Wojska Polskiego; Oddział Korpusu Topografów [armii rosyjskiej] do Pomiarów Królestwa Polskiego]. Nazwiska osób pracujących nad mapą zob. w poz. 104.
4. 1:126 000
5. Litogr. z miedziorytu; 56 ark. form. 55,0 × 40,5 cm + 4 ark. połówkowe + skorow. form. 34,6 × 60,8 cm; większość zarejestrowanych egzemplarzy odbita na cienkim bibułkowym papierze.
6. Jak w poz. 104.
7. Jest to drugie wydanie mapy Kwatermistrzostwa z 1843 r., poz. 104, opublikowane po 1862 a przed 1866 r., uaktualnione przez naniesienie linii kolejowych: Warszawa — Białys.ok, Skierniewice — Aleksandrów Kujawski (i granica zaboru pruskiego), Ząbkowice Będzińskie — Sosnowiec — Katowice — Hajduki, Wierzbołowo — Kowno (i dalej w kierunku Wilna). Aktualizację w zakresie innych zmian środowiska geograficznego stwierdzono tylko na ark. Kol. II Sek. II: zmniejszony obszar lasu przy linii kolejowej pod Włocławkiem. Por. tabl. 152, ryc. 2 i tabl. 195, ryc. 1.
W objaśnieniu znaków (Kol. II Sek. VIII) figuruje jeden tylko znak na „drogę żelazną”, podczas gdy w wyd. 1. rozrózono linie kolejowe istniejące i projektowane.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1772/IV; Krak.-Jag. Atl.84/V*; Krak.-WAP b.sygn.; Poznań-BU Uk.1512^{2a}; W-wa-BN 0.480^b; W-wa-IG PAN C.609.
Gdańsk-PAN Kart.b.II.54 (brak ark.: Kol.V Sek.I, Kol.VI Sek.I—IV, Kol.VII Sek.I—IV); Krak.-PAN B.IV.1531 (brak ark.: Kol.VI Sek.I—V, Kol.VII Sek.I—IV); Lublin-Łopac. (ark.: Kol.IV Sek.III); Łódź-Publ. K.97^a (brak ark.: Kol.II Sek.III, IV, VII, VIII, Kol.III Sek.IV, V, VIII, Kol.V Sek.I, Kol.VI Sek.I—IV, Kol.VII Sek.I—IV); Toruń-BU M.2632^b (brak ark. Kol.II Sek.VIII); W-wa-CBW C.1.16 (brak ark.: Kol.I Sek.IV, V, Kol.II Sek.I—VI, Kol.V Sek.I, Kol.VI Sek.I—IV, Kol.VII Sek.I—IV); W-wa-IH UW M.III.192 (brak ark.: Kol.II Sek.VIII, Kol.V Sek.I, Kol.VI Sek.I—IV, Kol.VII Sek.I—IV).
9. Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 172 przyp. 1.

^a Egz. w postaci atlasu ^b Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.
¹ Pełny tytuł zob. w poz. 104.

1864

PRUSY WSCHODNIE, PRUSY ZACHODNIE

poz. 149.

1. Kreiskarten der Provinz Preussen, herausgegeben nach der von Generalstabs-Officieren und nach den Generalstabs-Karten bearbeiteten grossen Reymann'schen Specialkarte — —.
2. Glogau [1864] Verlag von C. Flemming.
3. Aut. arkuszy mapy źródłowej: Heinrich Handtke.
4. 1 geogr. Meile — 3,7 cm [1:200 000]¹
5. Litogr., kolor. ręcznie granice powiatów i rejencji; 55 ark. map powiatowych + 6 ark. map prowincji² i rejencji, form. 41,0 × 36,0 cm.

6. Na każdej mapie powiatu nad górną ramką napis: *Atlas der Prov. Preussen* lub *Atlas von Preussen*, numer arkusza i nazwa powiatu; pod dolną ramką — podziałka liniowa i nazwa firmy wydawniczej, niekiedy sucha pieczęć wydawcy.
Na mapach rejencji nad górną ramką — nazwa rej., pod dolną — 2 podziałki liniowe oraz nazwa firmy wydawniczej, ponadto wykaz powiatów i objaśnienie znaków.
Do ziem polskich w zbiorach objętych niniejszym katalogiem zarejestrowano mapę rejencji gąbińskiej oraz następujące mapy powiatowe: 11. pow. szczycieński, 12. pow. olsztyński, 28. pow. darkiemski, 29. pow. goldapski, 31. pow. giżycki, 32. pow. olecki, 33. pow. elcki, 34. pow. piski, 39. pow. kościerzyński, 47. pow. brodnicki, 48. pow. toruński, 49. pow. chełmiński, 50. pow. grudziądzki, 51. pow. świecki.
7. Mapy powiatów są przeróbkami odnośnych arkuszy będącego wówczas w opracowaniu 2. wyd. mapy Reymanna, poz. 169.
8. Olsztyn-ADW M.75 (ark.: 12, 39, 47—49), Toruń-BU A.267.V (ark.: 28, 29, 31—34 oraz mapa rej. gąbińskiej); W-wa-IG PAN B.325 (ark.: 11, 32, 48—51, współoprawne z innym atlasem).
9. Bonacker s. 336 poz.[9].

¹ Skala map powiatów.² Map prowincji w zbiorach objętych niniejszym katalogiem nie zarejestrowano.

1863/1865

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 150.

1. Mappa Królestwa Polskiego pod względem: jeograficznym, administracyjnym, duchownym, naukowym, sądowym i przemysłowym ułożona na zasadzie źródeł urzędowych przez M. Nipanicza.
2. Warszawa 1865. Odbito w Zakładzie Artystyczno-Litograficznym A. Dzwonkowskiego i Spół. Ulica Miodowa N° 482 (4).
3. M[ikołaj] Nipanicz.
4. 1:504 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. 51,0 × 64,0 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Jak w wydaniu z 1863 r., poz. 146.
7. Jest to nowe (drugie?) wydanie mapy z 1863 r., poz. 146.
8. Gdańsk-PAN kart.b.139 (mapa sklejona na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy).

1860—1866

WISŁA, rzeka

poz. 151.

1. Plany rzeki Wisły w granicach Królestwa Polskiego od Niepołomic do Wołuszewa od wersty 0 do wersty 568, według pomiarów i sprawdzeń w latach 1860—1866 przez inżynierów Krzyczkowskiego, Jeziorkowskiego, Illukiewicza i Russiana z dodaniem sytuacji podług planów nizin i karty topograficznej, pod kierunkiem członka Zarządu Komunikacji inspektora Kolberga sporządzone. (Podziałka 1:40 000; sekcji 15; arkuszy 29).
Tabl. 196—197
2. Warszawa 1860—1866 w Litografii Marcellego Gotz.
3. [Wilhelm] Kolberg (kier.), Illukiewicz, Jeziorkowski, Krzyczkowski, Russian.
4. 1:40 000
5. Litogr., na niektórych arkuszach kolorowane ręcznie: sieć wodna, drogi, obszary miejscowości i pól uprawnych; 15 sekcji w 29 ark. (sek. 1 w jednym, pozostałe w dwóch ark.) form. 52,8 × 42,0 cm.
6. Jest to mapa wstępowa, składająca się z arkuszy niepełnych, z których każdy przedstawia kolejny odcinek Wisły długości na ogół 20 wiorst (21,3 km) z terenem po obu brzegach Wisły o łącznym zasięgu od ok. 3,6 do ok. 13,0 km. Orientacja poszczególnych arkuszy północno-zachodnia, południowo-wschodnia lub wschodnia.
Na każdym arkuszu znajduje się: u góry — numer sekcji oraz oznaczenie danego odcinka rzeki w kolejnych wiorstach (np. w. 400 — w. 420), u dołu — podziałka liniowa oraz data.
Na sek. 1: tytuł mapy wykonany częściowo literami ozdobnymi i plastycznymi ze słowem *Wisła* na tle krajobrazu rzeczno; poniżej — skorowidz arkuszy.
8. W-wa-BN 1461-1488 (brak ark. lewego sek. 3); W-wa-MHW 1478 (sek. 11, cięta na 4 części podkl. płótnem).
9. Drozdowska: *PSB* t. 13 s. 306; Haczewska s. 123; Heppen: *W. Encykl.* t. 35/36 s. 1024; Kucharzewski: *Pism. tech. pol.* s. 166—169; Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 143.

1862—ca 1866

REJENCJA OPOLSKA

poz. 152.

1. Topographisch-statistische Karte des Regierungs Bezirks Oppeln auf Veranlassung der Königlichen Regierung und nach deren Karten und amtlichen Materialien, sowie nach andern zuverlässigen Angaben bearbeitet und herausgegeben von F. v. Rappard, Major z. D.
2. [Berlin 1862—ca 1866].
3. F. von Rappard.

4. 1:100 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin. oraz linie kolejowe; 12 ark. form. 58,2×42,1 cm we wspólnej ramce.
6. Nad górnymi ramkami arkuszy znajdują się ich godła.
Na ark. 3: tytuł mapy, skala liczbowa i podziałka transwersalna.
Na ark. 10: objaśnienie znaków oraz tabela statystyczna, która podaje powiatami i okręgami sądowymi: ich siedziby; ilość okręgów policyjnych, miast, miasteczek, osad przemysłowych, obszarów dworskich, gmin wiejskich, miejscowości, budynków — z rozróżnieniem kościelnych i szkolnych, publicznych, mieszkalnych rzemieślniczych, mieszkalnych rolniczych; powierzchnię w milach kwadratowych; liczby ludności cywilnej w 1855 i 1858 r. W osobnej tablicy podano współrzędne geograficzne niektórych miejscowości.
Na marginesach mapy — herby miast śląskich.
7. Por. podobną mapę dla rejencji szczecińskiej w skali 1:200 000, poz. 140.
8. Opole-WAP b.sygn. (mapa sklejona na płótnie z 12 oryginalnych arkuszy).
Gliwice-AP 38 (brak ark. 3 i 9; egz. nie kolor.).
9. Sawicki: *Spis map* poz. 1505; Sydow, *Petermanns Mitt.* [Bd.8]: 1862 s. 466.

POLSKA — część

1818—1821/1867

poz. 153.

- Tabl. 198
1. Karte von Nord-Deutschland und dem ganzen Preussischen Staate, nach den von dem Statistischen Bureau zu Berlin mitgetheilten Nachrichten, in 24 Blättern. Herausgegeben von F. B. Engelhardt, königl. preuss. geh. Reg. Rathe etc.
 2. Berlin 1867 bei Simon Schropp [und] Comp., bezüglich der Eisenbahnen, Grenzen etc. revidirt und vervollständigt durch W. Liebenow.
 3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt, W[ilhelm] Liebenow; ryt.: Carl Jättinig sen. (ark. 6), Paulus Schmidt (10).
 4. 3 preussische Meilen — 3,7 cm ≈ 1 cal decymalny pruski [1:600 000]
 5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin. 24 ark. form. 34,8×29,5 cm.
 - 6¹. Na poszczególnych ark. pod dolną ramką — podziałka liniowa i objaśnienie znaków, na ark. 6 i 10 — sygnatura szycharza.
Ark. 1 stanowi kartę tytułową.
 7. Jest to uaktualnione, ze zmienionym tytułem, wydanie mapy Engelhardta z lat 1818—1821, poz. 73.
 8. W-wa-CBW C-1-74 (ark.: 1, 6, 10, 11).
 9. *BMC* vol. 11 szp. 888; Sawicki *Spis map* poz. 490.

¹ Opis wg egzemplarza bardzo zdekompletowanego — jedynego, jaki zarejestrowano w zbiorach objętych niniejszym katalogiem.

1857/1867

POLSKA — część

poz. 154.

1. Karte von Deutschland — — —
2. Gotha bei Justus Perthes. Neue Auflage 1867.
3. Adolf Stieler; rys. tenże oraz [Friedrich] von Stülpnagel, J[ohann] C[hristian] Bär; ryt.: Baumgarten, [E. G.] Edler, Haase, [Eduard] Leidenfrost, [L.] Thiel.
4. 1:740 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin. oraz podkreślenia nazw stolic; 20 ark. form. ca 35,0×32,0 cm + 10 ark. połówkowych we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Jak w poz. 128.
7. Mapa w tym wydaniu ukazała się jako suplement do jubileuszowej edycji atlasu A. Stieler'a pt. *Hand-Atlas über alle Theile der Erde* — —. Uwidacznia zaktualizowaną, w porównaniu z wydaniem z 1857 r. (poz. 128), sieć kolejową i drożną.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1898-1899/folio (arkusze sklejone na płótnie w postaci 2 ark. sztucznych).
9. *BMC* vol. 6 szp. 617; *Stieler's Hand-Atlas* [rec.] s. 216 (skorow. arkuszy) i 217.

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 128 (wyd. z 1857 r.).

1863/1867

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 155.

1. Mappa Królestwa Polskiego pod względem: jeograficznym, administracyjnym, duchownym, naukowym, sądowym i przemysłowym ułożona na zasadzie źródeł urzędowych przez M. Nipanicza i poprawiona na 1867 r.
2. [Warszawa 1867].

3. M[ikołaj] Nipanicz. 1:504 000
4. 1:504 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. 51,0×64,0 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. lewym górnym: tytuł mapy, podziałka liniowa i skala liczbowa, objaśnienie znaków.
7. Jest to kolejne wydanie mapy M. Nipanicza z 1863 r., poz. 146; zob. też wyd. z 1865 r., poz. 150 i z 1870 r., poz. 165.
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/743-746/folio (egz. nie kolor.); Krak.-Jag. M.47/11 (mapa sklejona na płótnie w jedną całość).
9. *Estreicher* t. 3 s. 240.

1867

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 156.

1. Special'naja karta gubernij Carstva Pol'skago sostavlena i izdana po vysocajšemu povelenuju N. Nipanicem 1867 g.
2. [Warszawa] 1867.
3. N[ikołaj] Nipanicz. 1:420 000
4. 1:420 000
5. Litogr.; 4 ark. nlb. form. 72,5×58,5 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. lewym górnym: tytuł mapy, skala liczbowa i podziałka liniowa, objaśnienie znaków.
7. *Special'naja Karta* różni się znacznie od mapy Królestwa Polskiego tegoż autora w skali 1:504 000 z opisem w języku polskim (poz. 146, 150, 155, 165). M. Nipanicz, zapewne pod wpływem krytycznych uwag K. W. Wójcickiego (zob. poz. 146 pkt 7), zastosował większą skalę, oznaczył dużo więcej wsi, przedstawił rzeźbę terenu i bagna, zrezygnował natomiast z uwidocznienia instytucji religijnych (poza kościołami), zakładów naukowych, sądów, więzień, komór celnych i fabryk, jak również z rozróżnienia rodzajów wsi. Mapa miała kilka wydań.
8. Bydg.-Publ. B.III.2122 (ark. cięte i podklejone płótnem); Krak.-Jag. M.47/120; Poznań-BU 150782.
9. *BMC* vol. 11 szp. 674; *Callier* poz. 107; Sawicki: *Spis map* poz. 1178.

1867

KRAKÓW i okolice

poz. 157.

1. Umgebung von Krakau nach einem Originale der Generalstabs-Abtheilung der 12^e Truppen Division im k. k. Militär-Geographischen Institute photolithographirt. Tabl. 199
2. [Wien] 1867.
3. Militärgeographisches Institut in Wien. [1:28 800]
4. 1 Zoll — 400 Klfr. = 1000 Schritte
5. Fotolitogr.; 4 ark. nlb. form.: szer. 41,3 lub 57,0 cm, wys. 53,8 lub 38,0 cm; ramka wspólna.
6. Na każdym ark. na górnym lub dolnym marginesie — skala mianowana i podziałka liniowa.
Na ark. prawym górnym: tytuł mapy i objaśnienie znaków.
7. Por. wydanie z 1870 r., poz. 166.
8. W-wa-IG PAN D.6592 (egz. kolor. ręcznie; ark. cięte i podklejone płótnem).
Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1543/11 (ark.1V), 1550/11 (ark.11) oraz 1551/11 (ark.1).
9. Sawicki: *Spis map* poz. 1732.

1863/1868

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 158.

1. Mappa Królestwa Polskiego podług najnowszych źródeł ułożona i litografowana w Zarządzie Ober-
-Kwatermistrza Wojsk w Królestwie Polskiem 1863 r. Sprawdzona w 1868 r.
2. [Warszawa] 1868.
3. J[an] Jadrow, Jan Nipanicz; ryt. na kamieniu: M[arceli] Gotz, A. Romanow. 1:504 000
4. 1:504 000
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. 49,2×61,8 cm we wspólnej ramce.
6. Cechy zewnętrzne mapy jak w wydaniu z 1863 r., poz. 147, z dodaniem pod dolną ramką: *Sprawdzona i podzielona na gub[ernie] i pow[iaty] przez kapitana Jadrowa.*
7. Jest to drugie wydanie mapy z 1863 r. (poz. 147), z opuszczeniem elementu lasów, uaktualnione w zakresie dróg bitych i żelaznych oraz granic administracyjnych (zgodnie z nowym podziałem Królestwa z dn. 31.XII.1866 r.). Stanowi ostatnią mapę Królestwa Polskiego w języku polskim, jaką wydała wojskowość rosyjska.
8. Kat.-BŚ M.o.-2081.111 (mapa sklejona na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy ciętych na dalsze części).
W-wa-MN C.1.176 (brak ark. lewego górnego).
9. *Callier* poz. 107; *Olszewicz: Kartogr. XIX w.*; *Olszewicz: Pol. kartogr. wojs.* s. 187 przyp. 3.

1868

poz. 159.

Tabl. GALICJA
200—201

1. General-Karte des Königreiches Galizien und des Herzogthumes Bukowina herausgegeben vom k. k. Militär-Geographischen Institute im Jahre 1868.
2. [Wien] 1868.
3. Militärgeographisches Institut in Wien.
4. 1:288 000
5. Chromolitografia dwubarwna; 11 ark. form. 56,0×40,3 cm, każdy w ozdobnej ramce + skorow. form. 39,0×27,0 cm.
6. Na każdym ark. w dolnej ramce: skala liczbowa i mianowana oraz podziałka liniowa.
Na ark.I: tytuł mapy wykonany częściowo ozdobnymi literami plastycznymi ze stylizowanym ornamentem roślinnym.
Na ark.III i IV: tabele punktów wysokościowych.
Na ark.V: objaśnienie znaków.
Na ark.IX i XI: tabele statystyczne z liczbami ludności i powierzchni obwodów, miast Lwowa, Krakowa i Czerniowiec oraz całej Galicji i Bukowiny.
7. Mapa oparta jest na zdjęciu topograficznym Galicji ukończonym w 1862 r. i Bukowiny — ukończonym w 1863 r. Por. poz. 160 i 167.
8. Krak.-Jag. M.39/4; W-wa-BUW M.170 Cim.*; W-wa-IG UW D.1850 (brak skorow.).
Bydg.-Publ. C.III.3019-3021 (ark.: IV, VII, VIII); Łódź-BU K.1863* (brak ark. VII).
9. Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Phillips: *Check list of maps* s. 11; Sawicki *Spis map* poz. 1068; Sydow, Petermanns Mitt. Bd.16:1870 s. 104.

* Arkusze cięte na części i podklejone plótnem.

1868

poz. 160.

Tabl. GALICJA
202

1. Strassen-Karte des Königreiches Galizien und des Herzogthumes Bukowina herausgegeben vom k. k. Militär-Geographischen Institute im Jahre 1868.
2. [Wien] 1868.
3. Militärgeographisches Institut in Wien.
4. 1:288 000
5. Litogr.; 11 ark. form. 56,0×40,3 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Na ark. I: tytuł mapy.
Na ark. III i IV: tabele punktów wysokościowych.
Na ark. V: objaśnienie znaków.
Na każdym ark. w dolnej ramce: podziałka liniowa oraz skala: mianowana i liczbowa.
7. Skorowidza nie ma. Rozkład arkuszy jak w wydanej w tym samym roku przez tenże instytut *General-Karte* — (poz. 159), od której niniejsza mapa różni się tylko brakiem hipsometrii i tabel statystycznych.
8. W-wa-IG UW D.1849 (brak ark. VI).
9. Olszewicz: *Kartogr. XIX w.*; Sawicki: *Spis map* poz. 1096; Sydow, Petermanns Mitt. Bd.16:1870 s. 104, Bd.18:1872 s. 270 przyp. 1.

1844/1869

poz. 161.

Tabl. SŁĄSK AUSTRIACKI
203—205

1. Special Karte der Markgrafschaft Maehren und des Herzogthums Schlesien. Astronomisch trigonometrisch vermessen, topographisch aufgenommen, reduziert, gezeichnet und gestochen von dem k.k. Militaerischen Geographischen Institute in Wien, herausgegeben im Jahre 1844. Berichtiget im Jahre 1866. Ausg. 1869.
2. [Wien] 1869.
3. Militärgeographisches Institut in Wien; ryt.: D. Huber, J. Kiss et al.
4. 1:144 000
5. Mdz.; 20 ark. form. 39,9×27,1 cm, każdy w ramce.
6. Na każdym ark.: w dolnej ramce podziałka liniowa, skala mianowana i liczbowa oraz data: 1869, pod ramką — sygnatury szycharzy.
Na ark. II: schematy podziałów politycznych i administracyjnych z liczbami ludności i powierzchni.
Na ark. III: tytuł mapy.
Na ark. VII: objaśnienie znaków.
Na ark. XI: 3 podziałki transwersalne.
Na ark. XIX: wykaz wysokości nad poziom morza punktów oznaczonych na mapie.
Ark. XX stanowi skorowidz w skali ca 1:1 000 000.
Ziem polskich dotyczą ark. VI i XI.

7. Mapa opracowana jest na podstawie poprzedzonego triangulacją tzw. franciszkańskiego zdjęcia topograficznego z lat 1838—1842. Opublikowana po raz pierwszy w 1844 r., miała do roku 1883 kilka aktualizowanych i uzupełnianych wydań. W zbiorach Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN pod sygn. D.8978 znajduje się 7 arkuszy (nr: I, V—VII, XV—XVII) z datą 1870 oraz 3 arkusze (nr: X, XIII i XIV) z datą 1871. Jest to prawdopodobnie fragment wydania z 1871 r. W roku 1846 ukazało się pomniejszenie mapy do skali 1:288 000 (poz. 112).
8. Krak.-Jag. Atl.274.IV (2 egz. podniszczone, bez ark.: I, VI i XI).
9. BMC vol. 10 szp. 101; Olszewicz: *Stan i potrzeby* s. 11, 29 poz. 54; Phillips: *Check list of maps* s. 12; Roubik sv.2 s. 19—20, poz. 1491; Sawicki: *Spis map* poz. 1317.

1858/1869

poz. 162.

ORAWA, SPISZ, GALICJA — część

1. Administrativ- und General-Karte des Königreiches Ungarn auf Anordnung Seiner Kaiserl. Königl. Hoheit des Herrn Erzherzogs Albrecht General-Gouverneurs von Ungarn etc. etc. ausgeführt und herausgegeben durch das k.k. Militärisch Geographische Institut im Jahre 1858. [Ed. 4].
2. [Wien] 1869.
3. Militärgeographisches Institut in Wien. 1:288 000
4. 1:288 000
5. Mdz.; 17 ark. (numerowanych: I—VIII, VIII 1/2, IX—XVI) form. 57,2×42,2 cm + skorow. form. 42,0×26,0 cm; każdy arkusz w ozdobnej ramce.
6. Na każdym ark. w górnej ramce jego numer, w dolnej — podziałka liniowa i skala mianowana i liczbowa oraz data: 1869.
Na ark.I: tytuł mapy wykonany częściowo literami ornamentalnymi i ozdobiony floresami, podziałka liniowa oraz skala mianowana i liczbowa.
Na ark. IV: objaśnienie znaków.
Na ark. VIII 1/2 tabela pt. *Judicielle und finanzielle Eintheilung des Kronlandes Ungarn*
Na ark. XIII: schemat podziału administracyjnego z danymi statystycznymi (liczby powierzchni i ludności; ilość miast, osad targowych i gmin) oraz wykaz ważniejszych miejscowości.
Ziem polskich dotyczą ark.: II—IV.
7. Jest to 4. wydanie mapy z roku 1858. opartej na zdjęciu topograficznym poprzedzonym triangulacją. Drugie wydanie, uzupełnione drogami żelaznymi wyszło w 1861 r., trzecie — w 1865 r., piąte — w 1870 r. W zbiorach objętych niniejszym katalogiem zarejestrowano tylko wyżej opisane wydanie czwarte. Po roku 1870 opublikowano mapę jeszcze dwukrotnie: w 1872 i 1874 r.
8. Krak.-Jag. M.32/1 (brak ark. XV; ark. XII i XVI zachowane tylko w połowie).
9. Phillips: *Check list of maps* s. 11; Prikryl s. 308; Sawicki: *Spis map* poz. 765.

1831/1870

poz. 163.

POLSKA — część

1. Carte du Royaume de Pologne — —¹.
2. Wien 1831 bei Artaria und Compagnie. Mit Nachtragung der Eisenbahnen v. J. 1870.
3. A. P. H. Nordmann. [ca 1:900 000]
4. 15 milles d'Allemagne et de Pologne de 15 au degré — 12,5 cm
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. 55,5×46,3 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Na ark. lewym dolnym: tytuł mapy, 5 podziałek liniowych, objaśnienie znaków.
7. Jest to kolejne, częściowo uaktualnione wydanie mapy z 1831 r., zob. poz. 88 i 138.
8. W-wa-IG PAN D.8099.

¹ Pełny tytuł jak w wyd. z 1831 r., poz. 88.

1836/1870

poz. 164.

LWÓW i okolice

1. Umgebung von Lemberg nach der Original-Aufnahme der k. k. Generalstabs-Abtheilung im k. k. Militär-Geographischen Institute im Jahre 1870. [Ed. 4].
2. [Wien] 1870.
3. Militärgeographisches Institut in Wien. 1:14 400
4. 1:14 400
5. Chromolitografia; 9 ark. form. 63,5×42,2 cm + skorow. 19,0×12,2 cm.
6. Tytuł mapy oraz skala mianowana i liczbowa na ark. IX.
7. Jest to uaktualnione wydanie mapy z 1836 r., poz. 96.
8. Wrocl.-Ossol. 679/B/IV.

1863/1870

KRÓLESTWO POLSKIE

poz. 165.

Tabl.
209—210

1. Mappa Królestwa Polskiego pod względem: jeograficznym, administracyjnym, duchownym, naukowym, sądowym i przemysłowym ułożona na zasadzie źródeł urzędowych przez M. Nipanicza i poprawiona na 1870 r. *Tyt. okł.:* Mappa Królestwa Polskiego z nowym podziałem¹.
2. [Warszawa 1870].
3. M[ikołaj] Nipanicz.
- 4.
5. Litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 4 ark. form. 51,0×64,0 cm, we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Jak w wyd. z 1867 r., poz. 155.
7. Jest to jeszcze jedno wydanie mapy M. Nipanicza z 1863 r., zob. poz. 146, 150, 155.
8. Kórnik-PAN A.III.43; Lublin-Łopac. 29/II (brak okł.). Obydwa egz. w postaci mapy sklejonej na płótnie z czterech arkuszy oryginalnych.
9. Ewicz s. 378; Sawicki: *Spis map* poz. 1180.

1:504 000

¹ Ustawą z dn. 31.12.1866 zaprowadzono w Królestwie Polskim nowy podział administracyjny.

1867/1870

KRAKÓW i okolice

poz. 166.

Tabl.
211

1. Umgebung von Krakau nach einem Originale der Generalstabs-Abtheilung der 12. Truppen Division.
2. [Wien] 1870. Lithografirt im k. k. Militär Geografischen Institute.
3. Militärgeographisches Institut in Wien.
- 4.
5. Litogr.; 4 ark. form.: szer. 41,3 lub 57,0 cm, wys. 38,5 lub 53,5 cm; każdy arkusz w ramce.
6. Na poszczególnych ark. pod dolną ramką figurują 2 podziałki liniowe, skala liczbowa i mianowana oraz daty przedruków: na ark. I — 5.11.1872, na ark. III — P. 21.10.1871, na ark. IV — P. 28.7.73. Na ark. II: tytuł mapy.
7. Jest to nowe, lepsze technicznie wydanie mapy z 1867 r., poz. 157.
8. Krak.-Jag. sygn. akces.1962 Kart.31 oraz Akc.Kart.1971 KZ 1194. Krak.-PAN C.II.2795 (ark.II).
9. BMC vol. 4 szp. 635; Phillips: *Check list of maps* s.13; *Rarytasy* poz. 35; Sawicki *Spis map* poz. 1731.

1:28 800

1868/1870

GALICJA

poz. 167.

1. General-Karte des Königreiches Galizien und des Herzogthumes Bukowina herausgegeben vom k.k. Militär-Geografischen Institute im Jahre 1868.
2. [Wien] 1870.
3. Militärgeographisches Institut in Wien.
- 4.
5. Chromolitografia dwubarwna; 11 ark. form. 56,0×40,3 cm, każdy w ozdobnej ramce.
6. Cechy zewnętrzne poszczególnych arkuszy jak w poz.159, z tym że w dolnej ramce każdego arkusza figuruje data 1870 r.
7. Jest to późniejsze nie zmienione wydanie mapy z 1868 r. (poz. 159). Wydanie następne ukazało się w 1876 r. (Krak.-PAN C.II.2836).
8. Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/1323-1333/III; Krak.-WAP b.sygn.

1:288 000

1865—1873¹

POLSKA — część

poz. 168.

Tabl.
212—213

1. Special'naja desjatiwerstnaja karta Evropejskoj Rossii.
2. [St. Peterburg 1865—1873] Voenno-Topografičeskij Otdel Glavnago Štaba.
3. Ivan Afanasevič Strel'bickij; ryt. na kamieniu: Egorov, Gustaw Noack, Petrov et al.; ryt. na miedzi: Čeremych, Lukjanov, Payda et al.
- 4.
5. Mdz. (kontury i napisy) i chromolitografia trójbarwna: wody i bagna w kolorze niebieskim, rzeźba terenu — brązowym, lasy — zielonym; 158² ark. form. 67,0×52,0 cm + skorow. form. 28,5×35,5 cm.
6. Na poszczególnych arkuszach w górnej ramce znajduje się godło arkusza (numer lub wielka litera), nad ramką — skrócony tytuł mapy, w dolnej ramce — skala mianowana i liczbowa oraz podziałka liniowa, na dolnym marginesie — objaśnienie znaków, daty ukończenia danego arkusza i niekiedy aktualizacji, a przy przedrukach także data druku. Skorowidz arkuszy nosi datę druku: V 1915.

1:420 000

7. Mapa, wykonana bardzo starannie i dokładnie, odznaczała się szczegółowością sieci rzecznej i osadnictwa, gdyż autor wykorzystał zdjęcia topograficzne do „trzywiorstówki” (poz. 170). Należy do czołowych osiągnięć kartografii rosyjskiej XIX w. Zastąpiła przestarzałe już wówczas opracowanie Szuberta (poz. 100). Aktualizowanymi i na nowo wydawanymi arkuszami mapy posługiwano się aż do lat trzydziestych XX wieku.
8. Lublin-Łopac. b. sygn. (ark.: 7, 8, 16, 17, 30, 31); Lublin-UMCS K.1806 (tylko skorow. arkuszy); W-wa-BN S.7727 (ark.: 14, 15, P); W-wa-IG UW C.161 (ark. 7 i 14) oraz D.2339 (ark. 1, 2, 6 i 7).
9. *Kat. B.N.*, poz. 198; Krempol'skij s. 31—33; Novokšanova s. 105—106, 152, 238; Sališčev s. 177—178; Sawicki: *Spis map* poz. 854; Sydow, Petermanns Mitt. Bd.18:1872 s. 257—258; *Sirelbizki's neue Arealberechnung* s. 231—232.

¹ Takie daty podaje V. F. Krempol'skij: *Istorija razvitiya kartografii v Rossii...* s. 31. W świetle treści marginalnej ark. 2. odnalezionego w Bibliotece Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW (sygn. D.2339) już po oddaniu niniejszego zeszytu do druku, należałoby tu przyjąć za datę końcową rok 1875.
² Z czasem zasięg mapy rozszerzono do 168 arkuszy.

1844—1874

poz. 169.

POLSKA — część

Tabl.
214—216

1. Topographische Specialkarte herausgegeben von G. D. Reymann, königlich preussischer Hauptmann und Plankammer-Inspector und C. W. Oesfeld königlich preussischer Oberstlieutenant und Director des trigonometrischen Bureau's und fortgesetzt von F. Handtke¹.
2. Glogau (1844—1874)² Carl Flemming.
3. Kier.: G[ottlob] D[aniel] Reymann, C[arl] W[ilhelm] Oesfeld, F[riedrich] Handtke; aut.: ciż sami oraz [August Wilhelm] von Fils, W. Hammer et al.; ryt.: Heinrich Brose, Wilhelm Brose, Carl Jättmig sen., Carl Jättmig jun., Wilhelm Jättmig, H. Müller, S[elmar] Siebert, H. Weber et al. [1:200 000]
4. 1 geographische Meile = 1969,053 rhein. Ruthen = 1/15 Grad — 3,7 cm
5. Mdz. i litogr., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 393³ ark. form. 35,5×24,8 cm.
6. Na górnym marginesie każdego arkusza widnieje jego godło, a na niektórych arkuszach także skrócony tytuł mapy: *Reymann's Special-Karte*; na dolnym marginesie — sucha pieczęć wydawcy, podziałka liniowa i objaśnienie kolorów granic, a na większości arkuszy również nazwiska autorów i sztycharzy z datami wykonania czystorysu i sztychu, niekiedy napis: *Druck u Verlag v. C. Flemming in Glogau*. Na ark. 2 skorowidz arkuszy w skali 1:600 000⁴. Ark. 3 zawiera objaśnienie znaków oraz wzorzec mapy dla trzech typów terenu, z datami wykonania: 1822, 1838. Na ark. 14: skala liczbowa i 18 podziałek transversalnych. Ziemi polskie dotyczą 134 arkusze. W egz. Biblioteki Publicznej w Łodzi, sygn. K.91, znajduje się czterostronicowy tekst z prospektem mapy oraz recenzjami z 1862 r. ówczesnych autorytetów w dziedzinie kartografii, m.in. E. Sydowa, A. Petermanna, G. H. Dufoura, J. Schedy.
7. Jest to częściowo 2. wyd., częściowo kontynuacja mapy Reymanna z lat 1806—1843 (poz. 103), nakładem firmy C. Flemminga w Głogowie, pod kierunkiem F. Handkego, który sam opracował co najmniej 194 arkusze. W wyniku rozszerzenia zasięgu mapy objęła dalsze ziemie polskie po Niemen i Bug na wschodzie. Znaczna część arkuszy wchodzących w skład I. wydania została bądź zaktualizowana, zwłaszcza w zakresie linii kolejowych i dróg bitych, bądź opracowana na nowo. Przez wrysowanie linii kolejowych otwartych w latach 1846—1874 zostały zaktualizowane, niekiedy dwu- lub trzykrotnie, następujące arkusze dotyczące ziem polskich: 44, 45, 62, 63, 78, 79, 93—96, 111—114, 130—134, 149—154, 171—173, 191, 210; na nowo opracowano ark.: 5, 15, 16, 17, 30 (w 1850 r.), 46, 59 (w 1852 r.), 60, 61 (w 1851 r.), 75 (w 1853 r.) 76 (w 1852 r.) oraz 77. Datę aktualizacji 1879 r. noszą niekiedy ark.: 130, 132, 171, 189 i 210. Bez zmiany pozostała część arkuszy zredagowanych na nowo w okresie dykcji C. W. Oesfelda (por. poz. 103 pkt 7) oraz arkusze: 115, 169, 170, 190 i 192. Odnoszące się do ziem polskich arkusze nowe, które nie wchodziły jeszcze w skład I. wydania zostały opracowane przez F. Handkego przed 1860 r.; mniej więcej połowa z nich jest niedatowana, reszta nosi daty 1848—1855. Niektóre arkusze były częściowo aktualizowane i ponownie wydawane, np. ark.98D *Kodeń* spotyka się w trzech wariantach: 1) bez linii kolejowych (w egz. Biblioteki Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW w Warszawie sygn. C.64), 2) z liniami kolejowymi otwartymi przed 1857 r. (w egz. Biblioteki Publicznej w Łodzi, sygn. K.91-92), 3) z liniami kolejowymi otwartymi przed 1867 r. (tamże). Firma Flemminga publikowała osobno zestawy wybranych arkuszy pod różnymi tytułami, zob. poz. 109, 125, 135. Ukazały się też przeróbki części mapy w innym układzie arkuszowym jako mapy powiatowe Wielkiego Księstwa Poznańskiego (poz. 130), Śląska (poz. 131), prowincji „Prusy” (poz. 149), Brandenburgii i prowincji „Pomorze”. W 1874 r. prawa wydawnicze do mapy nabył pruski sztab generalny, który następnie przygotował poprawione i rozszerzone 3. wydanie mapy.
8. W-wa-IG UW C.64 (brak ark.: 211, M, N); Bydg.-Publ. Kart. B.IV.530 (ark.: 2—5, 14, 19, 27, 31—33, 43, 46—48, 59, 65, 65C, 65D, 75—77, 81—81D, 93—95, 98A—98C, 112—114, 116B, 130—135B, 135D, 135E, 150—154A, 154E, 169—173C, 173E, 189, 190, 192B—192D, B, C, E, F, J, L, M, N); Gdańsk-PAN Kart.b.II.45 (ark.: 18, 28, 29, 31, 33, 43—45, 49, 59—62, 75—78, 93—96, 111—114, 130—134, 149—151, 169—173, 189—192, 210) oraz Kart. B.290 (ark.: 18, 19, 32, 35, 47—49, 61—61C, 77—81C, 94—98D, 112—116D, 132—135D, 153—154A, 154C—154E, 173—173E, F, F₁, I, I₁, I₂, K, L, L₁, M, N, N₁, O, P, P₁, Q, R, R₁); Kórnik-PAN A.1.88 (ark.: 48, 49, 61—65, 65B, 77—79, 80—81B, 94—98B, 112—116B, 132, 134—135A, I₂, L, L₁, L₂, N, N₁, N₂, Q, P, P₁, P₂, R); Krak.-Czart. MNK/XVIII/Mp/499-567/III (ark.: 64—65D, 79—81D, 95—98D, 113—116D, 134—135E, 154—154E, 173—173E, 192—192D, F₁, F₂, I₁, I₂, L₁, L₂, N, N₁, N₂, P, P₁, P₂, Q, R, R₁, R₂); Krak.-IG UJ nowa sygn.1667 (ark.: 65, 65A, 98A, 173E, 192—192D, F₁, F₂, I₁, I₂, L₁, L₂, N, N₁, N₂, P, P₁, P₂, Q, R, R₁, R₂); Krak.-PAN C.I.2060 (ark.: 65—65D, 80—81D, 97—98D, 114—116D, 116B—116D, 135, 154B, 192B, L₁, L₂, N₁, Q, P₁, R₁, R₂); Krak.-PAN C.I.2060 (ark.: 65—65D, 80—81D, 97—98D, 114—116D, 134—135E, 154—154E, 173—173E, 192, F₁, F₂, I₁, I₂, L₁, L₂, N₁, N₂, P₁, P₂, R, R₁, R₂); Łódź-BU K.3841 i nast. (ark.: 18, 32, 43, 48, 116D, 135A, 135B, 150, 153, 189, B, E, F, K, L₂, N); Łódź-Publ. K.91-92 (egz. w postaci atlasu; brak ark.: 3, 97, 98, 115, 116, 173, 189—192, 211); Olsztyn-ADW M.73 (ark.48) oraz M.136 (ark.63); Poznań-BU Uo.550^{4*} (brak 71 arkuszy, w tym 4 odnoszących się

do ziem polskich: 149, 171, 190, 211); Poznań-PTPN K.1233 (ark.: 46—48, 61—65D, 77, 78, 94, 112, 113, 133, 172, 192A, 192B, 192D, F, F₁, F₂ I, I₁, I₂, L, L₁, L₂, N, N₁, N₂, P, P₁, P₂, Q, R, R₁, R₂); Toruń-BU M.322 (ark.: 3—6, 13, 14—16, 27—30, 43—46, 59—62, 64, 75—80, 93—96, 111—114, B, C, E, F, H, I, R) oraz M.429 (ark.: 94—96, 111—115, 131—134); Toruń-Książn. Kart. 201/1-6 (ark.: 7, 18, 19, 32, 33, 47—49, 63—65C, 81B, 81C, 98B, 116B, B, C, E, F, F₁, H, I, I₁, K, L, L₁, M, N, N₁, O, P, P₁, Q, R, R₁); W-wa-CBW C.60-62 (ark.: 4—6, 27, 28, 32, 33, 48, 52, 60—62, 75, 77, 79, 130, 169, 172, 173, K, L, P); W-wa-IG PAN C.613 (ark.: 1—7, 12—19, 26—33, 43—49, 56—64, 68—80, 85—96, 102—114, 121—134, 140—153, 159—173, 178—181, 189—192, 197—199, 216, 217, B, C, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R); W-wa-Publ. 59/1-31 (ark.: 48, 49, 61—65D, 77—79, 81A—81D, 95, 151, 170, 171, 189, L, N, O, P, P₁, Q, R, R₁) oraz 52/32 (ark.: 94, 96); Wrocl.-WAP Rej.Op.XV/74-83 (ark.: 111—114, 129—131, 149, 150, 164).

9. *ADB* Bd.10 s. 501, Bd.24 s. 470, Bd.28 s. 358-359; *BMC* vol. 5 szp. 717; Bonacker s. 326-340; Ewicz s. 378; Haardt s. 15-16; Kot s. 169 poz. 129; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 61; Sawicki: *Spis map* poz.262; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 3, [Bd.11]:1865 s. 468; prospekt mapy Reymanna wydany ok. 1868 r., zamieszczony przy egz. Biblioteki Publicznej w Łodzi (sygn. K.91).

¹ Tytuł zaczerpnięty z karty tytułowej zeszytu mapy w egz. Biblioteki Publicznej w Łodzi sygn. K.91. W egz. Biblioteki Gdańskiej PAN, sygn. Kart.b.1145 tytuł brzmi: *Topographische Spezialkarte von Deutschland und den angrenzenden Staaten in 423 Blättern. Herausgegeben von G. D. Reymann, Königl. preuss. Hauptmann und Plankammer-Inspector, und C. W. von Oesfeld, Königl. preuss. Oberstlieutenant und Director des trigonometrischen Bureau's und fortgesetzt von F. Handtke.*

² Arkusze dotyczące ziem polskich ukazywały się między 1844 a 1860 r.

³ Wg Bonackera: *Sirefflichter* s. 335.

⁴ Skorowidz arkuszy był publikowany w różnych latach i z odmiennymi tytułami. W egz. Biblioteki Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW w Warszawie, sven. C.64, skorowidz nosi datę 1838.

POLSKA — część

1855—1875

poz. 170.

- Tabl. 217—218
1. Voенно-topografičeskaja karta Rosii.
 2. [St. Petersburg 1855—1875].
 3. Voенно-Topografičeskoe Depo (w 1863 r. przemianowane na Voенно-Topografičeskij Otdel Glavnago Štaba); kier. zdjęć topograficznych w poszczególnych guberniach: [Michail Osipovič Beskornilovič, A. M. Fitingof, Ivan Fedorovič Kobel'kov, Ivan Ivanovič Stiernskantz, Karl Ivanovič Tenner et al.]. W Królestwie Polskim: [Zarząd Woенно-Topograficznego Zdjęcia Planu Królestwa Polskiego; kier.: w latach 1860—1863 — Karl Ivanovič Stiernskantz, zastępca Jan Krukowski, od 1865 r. — Semen Sergeevič Tjutikov; pracowali: Aleksander Aleksevič Adler, Stanisław Dietz, Ivan Nikolaevič Fedorov, Ivan Aleksevič Jadrov, Maksymilian Juchniewicz, Nikolaj Nikolaevič Kustov, Jakob Egorovič Roztovščikov, Stanisław Tarasiewicz, Teofan Dmitrievič Ziakin, Andrej Naumovič Žukov (od ok. 1866 r. pomocnik kierownika) et al.]. Ryt. Henryk Bornmüller, Jerzy Egloff, Gustaw Noack, Sorokin, Zacharov et al. Ogółem pracowało ponad 80 sztycharzy.
 4. 1:126 000
 5. Mdz. i przedruki litogr.; 505 ark¹ form. 61,5×45,2 cm + 1 nlb. form. 40,8×32,4 cm + skorowidze (litogr.) zestawów arkuszy dotyczących poszczególnych guberni + skorow. dla całej mapy (litogr. z 1917 r., form. 54,8×50,6 cm).
 6. Na poszczególnych arkuszach nad górną ramką figurują ich godła (liczby rzymskie na oznaczenie pasa i cyfry arabskie lub litery² — słupa) oraz nazwy guberni objętych danym arkuszem; na dolnych marginesach — sygnatury sztycharzy i w przypadku arkuszy aktualizowanych odpowiednie adnotacje z datami. Ark. nlb. zawiera objaśnienie znaków. Stopnie długości geograficznej liczone od Pułkowa.
 7. Zdjęcia topograficzne wykonywano w latach 1816—1869, poczynając od zachodnich guberni Cesarstwa w skalach 1:16 800, 1:21 000, a przeważnie 1:42 000. Największe miasta, twierdze i inne szczególnie ważne miejscowości zostały zdjęte w skalach 1:4 200 lub 1:8 400. Rzeki, drogi i miejscowości mierzono przy użyciu instrumentów, pozostałe elementy „na oko”. Podstawę zdjęć stanowiły pomiary triangulacyjne przeprowadzone w latach 1816—1858 pod kierunkiem Karola Tennera, Fryderyka Szuberta i in. Prace nad mapą w skali wydawniczej 1:126 000 rozpoczęto w 1845 r. W odniesieniu do obszarów poza Królestwem Polskim mapę opracowywano i publikowano guberniami³, przy czym, jak wskazują zachowane zestawy arkuszy dotyczących guberni grodzieńskiej, kowieńskiej i wileńskiej, niektóre arkusze, jeśli obejmowały także tereny sąsiednich, jeszcze nie opracowanych guberni, wydawano początkowo w postaci niepełnej. Część mapy dotycząca obszaru Cesarstwa została wydana w latach 1855—1865. Począwszy od 1865 r. mapa była wielokrotnie aktualizowana, większość arkuszy do 1876 r., niektóre aż do początków XX w., zwłaszcza w zakresie linii kolejowych i dróg. W latach poprzedzających wybuch I wojny światowej sztab rosyjski uruchomił litograficzną produkcję przedruków arkuszy mapy. Zdjęcia topograficzne Królestwa Polskiego, przeważnie w skali 1:42 000, rozpoczęto w 1860 r. od skartowania obszaru południowej części guberni lubelskiej z Lublinem, Krasnymstawem, Hrubieszowem i Janowem. Następnie w latach 1861—1863 teren zdjęć rozszerzono na północną część guberni lubelskiej z Chelmem, Kockiem, Radzyniem, Garwolinem, Łukowem, Międzyrzecem, Białą Podlaską i Siedlcami oraz na położoną na wschód od Wisły część guberni warszawskiej z Mińskiem i Kaluszynem. W tym samym czasie na lewym brzegu Wisły zdjęto południową część guberni radomskiej z Opatowem, Stopnicą, Kielcami, Miechowem i Olkuszem (z której później, ustawą z dn. 31.12.1866 r. dotyczącą podziału Królestwa na 10 guberni, wydzielono gubernię kielecką). Po przerwie spowodowanej powstaniem styczniowym prace wznowiono w 1865 r. W latach 1865—1866 zdjęto pozostałą część guberni radomskiej z Radomiem i Opoczmem, część guberni warszawskiej (głównie teren późniejszych guberni piotrkowskiej i kaliskiej) z Częstochową, Wieluniem, Piotrkowem, Rawą, Sieradzem i Kaliszem. Pozostałą część guberni warszawskiej z Warszawą i Modlinem, całą (w nowych granicach) gubernię plocką, część guberni łomżyńskiej i resztę siedleckiej (część dawnej lubelskiej) skartowano

TABELA DO POZ. 170
WYKAZ NIEKTÓRYCH ZESTAWÓW ARKUSZY MAPY 1:126 000 (TZW. TRZYWIORSTÓWKI)

Terytorium	Zdjęcia topograficzne		Mapa w skali 1:126 000		Daty aktualizacji	
	data opracowania	skala ^a	data wydania	liczba arkuszy	ogólnej	w zakresie kolei i dróg
gub. wileńska	1819—1828	1:21 000	1857	24	1865, 1872—1875, 1890 ^b , 1891 ^b , 1899 ^b	1874, 1887—1906
gub. kowieńska	1819—1829	1:21 000	1863	22	1865, 1872—1875	1877, 1902
gub. grodzieńska obwód białostocki	1827—1837 1844—1846	1:16 800 1:16 800	1855	22	1866, 1872—1875 1880 ^b , 1886 ^b , 1888 ^b	1887—1900
gub. mińska	1831—1840	1:42 000	1855	41	1866—1867, 1873—1876	1874—1875, 1887—1906
gub. wołyńska	1838—1847	1:16 800	1855	32	1867, 1872—1876, 1887 ^b , 1886—1894 ^b	1877—1902
gub. podolska	1841—1847	1:16 800	1855	25	1868, 1869—1877, 1879 ^b	1877—1902
gub. witebska	1845—1850	1:42 000	1859	25	1867, 1874	1877, 1906
gub. kijowska	1847—1849	1:42 000	1855	25	1868, 1875	1877, 1891—1902
gub. mohylewska	1848—1850	1:42 000	1857	25	1869, 1874	1874—1875, 1877—1904, 1912
gub. kurlandzka ^c			1856	19	1865—1867, 1869—1874	1877, 1888
Królestwo Polskie	1860—1869 ^d	1:42 000	ca 1860— 1875	53	1870—1877, 1880, 1886— 1894 ^b , 1899 ^b , 1906 ^b	1877—1904

^a Odnosi się do terenów poza ważniejszymi miastami i twierdzami, które były zdejmowane w skalach 1:4 200 lub 1:8 400.

^b Daty występujące sporadycznie, na 1—3 arkuszach.

^c Teren Kurlandii był kartowany na podstawie triangulacji i rekonesansów topograficznych w l. 1827—1831 i 1851—1853 (*Zapiski Voенно-Topografičeskago Depo* t. 35:1877 s. 17).

^d Z przerwą w okresie powstania styczniowego.

Główne źródła: *Katalog voенно-učenago Archiva Glavnago Štaba*, vyp.VI:1893 s. 7—20; *Zapiski Voенно-Topograficeskago Depo* t.10:1847—t.36:1878; treść marginalna arkuszy mapy, głównie w egzemplarzach Biblioteki Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW w Warszawie, sygn. C.39 i Biblioteki Narodowej w Warszawie, sygn. S-7558—S-7720.

w latach 1867—1868, a w 1869 r. — pozostałą część guberni łomżyńskiej i guberni suwalskiej. W pracach nad zdjęciem Królestwa, kierowanych przez mieszczący się w Warszawie Zarząd Woенно-Topograficznego Zdjęcia Planu Królestwa Polskiego (od 1865 r. Zarząd Woенно-Topograficznych Pomiarów Królestwa Polskiego), brali udział również Polacy służący w armii rosyjskiej, m.in. ppłk. Jan Krukowski jako zastępca kierownika robót (w latach 1860-1863), por. Stanisław Dietz mianowany ok. 1862 r. komendantem roty topografów, podchor. Stanisław Tarasiewicz. Całe zdjęcie Królestwa Polskiego składało się z 472 arkuszy. Miasta (w liczbie co najmniej 60) oraz tereny fortyfikacji zdejmowano w skali 1:21 000 oprócz Warszawy i Modlina, dla których sporządzono plany w skali 1:8 400. W ślad za zdjęciami topograficznymi opracowywano na bieżąco arkusze mapy w skali wydawniczej. W 1870 r. na znacznej części obszaru Królestwa Polskiego przeprowadzono rekonesans topograficzny. Jego celem było naniesienie zmian, jakie zaszły od czasu wykonania zdjęć, a zwłaszcza wrysowanie nowych granic guberni i powiatów na bruliony i pierworisy z lat 1860—1866. Aktualizacja treści mapy objęła wówczas także klasyfikację osad w związku z zamianą 338 miast na osady miejskie. Dalsze rekonesanse, jeszcze przed publikacją odnośnych arkuszy, przeprowadzono w latach 1872—1875. Cały obszar Królestwa został objęty 53 arkuszami. Pierwotnie miały one stanowić odrębną mapę z polskim nazewnictwem. Po powstaniu styczniowym władze rosyjskie od projektu tego odstąpiły. Stosownie więc do ukazu Aleksandra II z 1867 r. gotowe już płyty z wrytowanym nazewnictwem polskim zastąpiono nowymi z nomenklaturą rosyjską, którą następnie stosowano też przy opracowywaniu dalszych arkuszy. Z tego powodu prace nad rytowaniem tej części mapy przeciągnęły się do 1875 r. Do tego czasu posługiwano się fotograficznymi odbitkami czystorysów⁴.

8. Krak.-Czart. MNK/XVI/Mp/535/III (ark.: XI 1; XII 1—3; XIII 3, 4; XIV 3; XXIII 8—10; XXIV 9; XXV 9, 10; XXVI 9); Krak.-Jag. mapy następujących guberni, wydane po aktualizacji w latach 1865—1869: M.50/8 — gubernia grodzieńska (22 ark. + skorow. z 1855 r.), M.50/9 — gubernia kowieńska (22 ark. + skorow. z 1863 r.), M.50/10 — gubernia wileńska (24 ark. + skorow. z 1861 r.), M.51/1 — gubernia kurlandzka (19 ark. + skorow. z 1856 r.), M.51/6 — gubernia inflancka (26 ark. + skorow. z 1862 r.), M.51/7 — gubernia witebska

- (25 ark. + skorow. z 1858 r.), M.52/6 — gub. mohylewska (25 ark. + skorow. z 1861 r.), M.52/7 — gub. mińska (41 ark. + skorow. z 1850 r.), M.53/22 — gub. wołyńska (31 ark. + skorow. z 1855 r.), M.53/23 — gub. podolska (24 ark. + skorow. z 1855 r.), M.53/43 — gub. kijowska (25 ark. + skorow. z 1855 r.), M.53/44 — gub. połtawska (24 ark. + skorow. z 1863 r.); Lublin-KUL M.517 (ark.: XIII 2; XIV 2; XV 1, 2; XVII 2; XVIII 1, 2; XIX C; XXII 2, 3); Lublin-Lopac. b.sngn. (ark.: XI 3—7; XII 3—7; XIII 7; XIV 3; XVI B; XVII C, 1, 2; XVIII D, 6; XX I; XXI 4; XXII 3—5; XXIII 4—7; XXIV 5, 6); Lublin-UMCS K.1799 (tylko skorow. arkuszy); Łódź-BU K.841-851 (ark.: XVI B; XVII D, C; XIX C; XX D, B, A; XXI B, A; XXII B), K.962-963 (ark.: XII 4; XVII 3); K.987-989 (ark.: XVIII 1; XIX B, 2), K.5109-5112 (ark.: XX I; XXI I, 2; XXII 2), K.764 (ark. XVIII A) oraz K.5100 (ark. XVII 5); Łódź-Publ. K.127 (ark. VIII 3; IX 3) oraz K.275 (ark. XVIII B, C); W-wa-AGAD 45-7 (ark.: XVI C; XVII C, B, A, 1; XVIII C, B, A, 1; XIX C, B, A; XX C, B; XXI 2), 592-23 (ark.: XVII C, A; XX A, 1; XXI A, 1; XXII I, 2), 529-1a, 1b (ark.: XVII D, 1) 529-89 (ark.: XVII A, 1; XVIII A, 1), 529-8 (ark. XV A), 529-9 (ark. XV 2), 529-10 (ark. XVI A), 529-11 (ark. XVI 1), 529-12 (ark. XVII A) oraz E.90-4 (gub. grodzieńska — 22 ark. + skorow. z 1855 r.); W-wa-BN S-7558 — S-7720 (ark.: XII 5; XIII 2—5; XIV 1, 3, 6—9; XV D, C, 3, 6—10; XVI C, B, 1, 3, 8, 9; XVII D, C, B, A, 1, 3, 8; XVIII D, C, B, 1—9; XIX D, C, B, A, 1—4; XX D, C, B, 2—4; XXI B, 1—4; XXII B, A, 1—4); W-wa-IG UW C.39 (ark.: X I, 5; XI 6, 7; XII 7; XIII 4, 6, 7; XIV 3, 6, 8; XV 1, 5—9; XVI C, 5—8; XVII B, A, 1, 5, 6, 8—10; XVIII C, B, A, 3, 6—9; XIX C, A, 1—7, 9; XX B, A, 1—8; XXI C, A, 1—7, 9; XXII C, 1, 2, 5—7; XXIII 4, 5, 8—10; XXIV 4—10; XXV 5, 6, 8, 10, 11; XXVI 4—7; XXVII 6—9); W-wa-ML 97103^a (ark.: VII 1—3; VIII 1—4; IX 1—8; X 1—10; XI 1—10; XIII 3—9; XIV 3—10; XV 1—10; XVI 1—11 — wydane przed aktualizacją); W-wa-Publ. B/III/187^a (ark. nlb. z objaśnieniem znaków oraz ark.: XX 5; XXI 5—8; XXII 4—6; XXIII 4—6; XXIV 4—7 — wydane przed aktualizacją) oraz B/III.189^a (ark.: XV 7—10; XVI 2—10; XVII 1—10; XXII 6—8; XXIII 5—10; XXIV 4—6, 8—10 — wydane w większości przed aktualizacją).
9. *BHP XIX* w. II poz.11746; Blaramberg: *Geodät. u. kartogr. Arb.* s. 437—442; Blaramberg: *Topogr. Arb.* s. 251—253; *BMC* vol. II szp. 684; *Geogr. Notizen*, Petermanns Mitt. [Bd.3]:1857 s. 475, [Bd.7]:1861 s. 196; *Izdanija Voenna-Topogr. Depo* s. 48—52; *Kat. B.N.* poz. 197; *Kat. Gl. Štaba* s. 7—20; Kosiński s. 30—31; Krempol'skij s. 21—22, 26; Novokšanova s. 61, 119—145, 243—244; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 186—189; Pietkiewicz: *Analyse* s. 25; *Rocz. Urz. Król. Pol. na rok 1862* s. 85—86, *na rok 1863* s. 83—84, *na rok 1864* s. 88, *na rok 1866* s. 88—89; Schellwitz s. 104—143; Sydow, Petermanns Mitt. [Bd.4]: 1858 s. 136—138, [Bd.5]:1859 s. 212, [Bd.6]:1860 s. 410—411, [Bd.8]:1862 s. 453—454, [Bd.9]:1863 s. 460, [Bd.10]:1864 s. 469—470, [Bd.11]:1865 s. 447—448, [Bd.13]:1867 s. 109—110, Bd.16:1870 s. 57—58, Bd. 18:1872 s. 256—258; *Terrain Verhältnisse*, Petermanns Mitt. [Bd.12]:1866 s. 1; *Zap. Voenna-Topogr. Depo* č.1:1837 — č.36:1878.

^a Egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem.

¹ Ilość arkuszy wg skorowidza z sierpnia 1917 r. (tabl. 217, ryc. 2), por. Schellwitz s. 140, przyp. 1, gdzie podano liczbę 535 arkuszy.

² Cztery pierwsze słupy na skorowidzu (tabl. 217, ryc. 2) oznaczone są literami rosyjskimi: Г. Б. Б. А. Litery te jako oznaczenia słupa nie figurują w godłach wszystkich odnośnych arkuszy. Na części arkuszy są one zastąpione literami łacińskimi: zamiast Г występuje D, zamiast Б — C, zamiast Б — B. A pozostaje bez zmiany. Na niektórych arkuszach podane są litery podwójne: ГД. BC. EB. W wykazie zachowanych egzemplarzy, w pkcie ę posługujemy się literami łacińskimi.

³ Mapa objęła następujące tereny: gub. besarabską, charkowską, chersońską, czernichowską, jekatierynosławską, estońską, grodzieńską z obwodem białostockim, inflancką, kałuską, kijowską, kowieńską, kurlandzką, kurską, mińską, mohylewską, nowogrodzką, orłowską, petersburską, podolską, połtawską, pskowską, smoleńską, iawrycką (tavrńskaja), tulską, wileńską, witebską, wołyńską, ziemię wojska dońskiego, część Finlandii oraz Królestwo Polskie. O datach zdjęć oraz wydań i aktualizacji arkuszy tych terenów informują: *Kat. Gl. Štaba*, č.6:1893 s. 7—20, Schellwitz s. 130—132, 140, *Zap. Voenna-Topogr. Depo* č.33:1873, s. 35—36, *Petermanns Mitt.* [Bd. 10]:1864 s. 470 przyp. 1, a także Tabela zamieszczona w niniejszym opisie.

⁴ Takiego pochodzenia są prawdopodobnie fotokopie 7 arkuszy w skali 1:42 000 z polską nomenklaturą, dotyczących południowej części gub. radomskiej (w granicach sprzed 1866 r.), zachowane w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Krakowie.

ca 1858 — ca 1879

POLSKA — część

poz. 171.

Tabl. 219—220

1. Topographische Karte von Preussischen Staate mit Einschluss der Anhaltischen und Thuringischen Länder im Massstab 1:100 000.
2. [Berlin ca 1858 — ca 1879].
3. Königl. Preuss. Generalstab, od 1875 r. Königl. Preuss. Landesaufnahme; ryt. na kamieniu m.in.: Hosse, A[dalbert] Meyer, Ružek; ryt. na miedzi: Bornmüller, Brückner, Grunert, Ohmann, H. Petters, Schröder. Wykorzystane arkusze mapy pierwotnej (poz.141) przed aktualizacją ryt. na kamieniu: Arends, Francke, Hosse, Ludwiger, Ružek, Schmeltzer vel Schmelzer, Schwartzkopf, C. L. Voss, Weissig et al.
4. 1:100 000
5. Litogr., mdz. z kolor. granicami polit. i admin. i większymi rzekami; ca 310 ark. w ramach numeracji od 1—319; form. ark. nr 110; ca 34,0 × 25,5 cm.
6. Na górnym marginesie każdego arkusza znajduje się jego godło, na dolnym — skala liczbowa i 1 lub 3 podziałki liniowe, data zdjęcia z nazwą instytucji sprawczej, data wykonania płyty litograficznej lub miedziorytniczej oraz sygnatura rytownika, daty aktualizacji, nazwy powiatów objętych arkuszem z liczbowymi odsyłaczami do mapy. Marginesy opatrzone są godłami sąsiednich arkuszy. Arkusze litograficzne mają ramkę jednoliniową. Na ark.1: objaśnienie znaków do arkuszy rytowanych na miedzi. Polski dotyczą arkusze: 11—13, 22—26, 36—49, 54—70, 73—90, 93—110, 114—128, 134—146, 153—162, 170—178, 187—194, 203—209, 218—225, 234—241, 252—258, 266—273, 280—287, 293—299, 304—310, 312—319.
7. Na mapę tę początkowo składały się arkusze *Generalstabskarte 1:100 000* (poz.141) na ogół aktualizowane (m.in. w zakresie linii kolejowych) oraz uzupełniane granicami administracyjnymi. Później, zachowując podział arkuszowy tej mapy, ale poszerzając jej zasięg na teren Prus Zachodnich i Prus Wschodnich, przystąpiono do nowych, opartych na udoskonalonej osnowie geodezyjnej, zdjęć stolikowych w skali 1:25 000. Wykonano je dla hrabstwa kłodzkiego (1865), Brandenburgii (1867—1872), Prus Wschodnich (1860—1872) oraz prawie całych Prus Zachodnich (od 1863—ca 1879), przy czym na nowe arkusze mapy 1:100 000 wprowadzono

koty wysokościowe oraz izobaty przybrzeżnych wód Bałtyku, jedne i drugie wyrażone w stopach doudecymalnych. Arkusze dotyczące hrabstwa kłodzkiego, Prus Wschodnich i Prus Zachodnich wydano w postaci miedziorytów. Pod względem treści i formy arkusze te stanowią już przejście do *Karte des Deutschen Reiches*.

Omawiana mapa była pierwszą po *Karte von Ost-Preussen* — Schröttera i Engelhardta z lat 1802—1812 (poz. 48) szczegółową mapą topograficzną Prus Wschodnich i Zachodnich.

8. Gdańsk-PAN Kart. B.289 (ark.: 11, 12, 22—26, 36—42, 57—62, 79—82, 99—102, 119,121); Olsztyn-ADW M.42 (ark.: 42, 62—64, 83, 101—109, 120—122); Poznań-BU UP.2250 (do pokrycia ziem polskich brak ark.: 12, 13, 24—26, 40—41, 43, 61—67, 83—86, 103—105, 126, 139, 172, 189, 203, 305, 306, 312, 312a; egz. z arkuszami ciętymi i podklejonymi płótnem); W-wa-BN S.4532 (ark. 47), S.4529 (ark. 66), S.4536 (ark. 67), S.4568 (ark. 134), S.4569 (ark. 138), S.4583 (ark. 172), S.4583 (ark. 173), S.4592 (ark. 189), S.4594 (ark. 190), S.4597 (ark. 194), S.4609 (ark. 225), S.4613 (ark. 237), S.4621 (ark. 266), S.4652 (ark. 298), S.4626 (ark. 299), S.4635 (ark. 319); Wrocl.-WAP Rej.Op.XV/1 (ark.: 272, 273, 284—287, 296—299, 306, 308).
9. Schroeder-Hohenwarth s. 48—50; Sydow, Petermanns Mitt. Bd.18:1872, s. 298 przyp. 1.

SUPLEMENT

1576/1638

PRUSY KSIĄŻĘCE, PRUSY KRÓLEWSKIE — część

poz. 172.

1. Prussiae das ist des Landes zu Preussen welches das herrlichste Theil ist Sarmatiae Europae — — Beschreibung — — durch Casparum Hennebergerum Erlichensem, Pfarrern des Fuerstlichen Hospitals Loebenicht Koenigsberg! [Ed.4].
2. Gedruckt zu Koenigsberg in Preussen bey Segebaden Erben im Jahr MDCXXXVIII.
3. Kaspar Henneberger; ryt. Kaspar Felbinger.
4. [ca 1:400 000]
5. Drz.; 9 ark. form. 34,8 × 30,6 cm.
6. Jak w poz.1.
7. Mapa odbita z klocków pierwszego wydania (poz.1), od którego różni się brakiem ozdobnej ramy.
8. W-wa-BN 9883 (egz. w postaci mapy ściennej).
9. Jak w poz.1.

¹ Pełny tytuł z niewielkimi odmiannkami pisowni zob. w poz.1.

1801—1804/1816

POLSKA — część

poz. 173.

1. Podrobnaja karta Rossijskoj Imperii i blizieżaščich zagranicznych vladenij. [Ed.2].
2. St. Peterburg [1816].
3. [Depo Kart; kier.: Karl Ivanovič Oppermann, Petr Kornilevič Suchtelen].
4. 20 verst v djujme 1:840 000
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit. i admin.; 114 ark. form. ca 37,0 × 34,0 cm.
- 6¹. Na każdym ark. nad górną ramką — numer arkusza np. List' 4.
7. Mapa opracowana w Depo Kart. oparta była na mapach katastralnych i nielicznych jeszcze zdjęciach terenowych wykonanych na słabych podstawach matematycznych i astronomicznych. Zwana stuarkuszową, obejmowała w I. wyd. (1801—1804 r.) 98 arkuszy. W 1814 r. ukazała się jej francuska przeróbka w skali 1:500 000, zob. poz. 54. W 1816 r. wyszło drugie rosyjskie wydanie, częściowo poprawione i rozszerzone do 114 arkuszy. W tymże roku jako przedłużenie *Podrobnoj karty* wydano oddzielnie w 6 arkuszach mapę pt. *Karta Carstva Pol'skago* (poz. 59).
8. W-wa-IG PAN D.8977 (ark. 4, 5, 17—20 — mały fragment mapy, obejmujący część Estonii i Inflant, Kurlandię, gub. wileńską i grodzieńską, obwód białostocki, część gub. wołyńskiej oraz pogranicze Królestwa Polskiego).
9. *BMC* vol. 12 szp. 472; *Cat. Labanoff* poz. 1105, 1123; Krempol'skij s. 17—18; Novokšanova s. 117; Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.* s. 64; Sališev s. 168—170 + reprodukt; Schellwitz s. 104.

¹ Opis wg bardzo zdekomplewowanego, jedynego egzemplarza, jaki zarejestrowano w zbiorach objętych niniejszym katalogiem.

1806—1808

ORAWA, SPISZ, GALICJA — część

poz. 174.

1. Mappa generalis Regni Hungariae partiumque adnexarum Croatiae, Slavoniae et confiniorum militarium Magni item Principatus Transylvaniae geometricis partium dimensionibus recentissimisque astronomicis observationibus superstructa. Adiectis finibus provinciarum Bukovinae, Galliciae, Silesiae, Austriae,

- Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Dalmatiae, Bosniae, Serviae, Valachiae et Moldaviae quam honoribus Serenissimi Principis Regni Josephi Archiducis Palatini dedicat Joannes de Lipszky legionis caes. et caes. reg. equestris Hungaricae lib. bar. de Frimont supr. vigil. praefectus.
2. Pesthini 1806 [—1808].
 3. Jan Lipszký; ryt.: Godfr. Prixner (sytuacja), Ferenc¹ Karacs (pismo).
 4. 15 milliar. Germanica seu geogr. — 23,5 cm [ca 1:470 000]
 5. Mdz.; 12 ark. w dwóch form.: ark. I—IX — 46,5 × 70,7 cm, ark. X—XII — 23,0 × 68,0 cm.
 6. Mapa mieści się na ark. I—IX, pozostałe arkusze zajmują tabele statystyczne.
Na ark. I: tytuł mapy pośród bogatej dekoracji w postaci figur alegorycznych (m.in. personifikacje rzek), drzew i na dalszym planie — krajobrazu.
Na ark. III: objaśnienie znaków na ozdobnym kartuszu podtrzymywanym przez rysujące putta.
Na ark. VII: maleńki kartusz z sygnaturami sztycharzy.
Na ark. VIII: 9 podziałek liniowych udekorowanych roślinnością oraz scenami rodzajowymi na tle krajobrazu górskiego, przedstawiającymi putta oraz postacie w strojach tureckim i europejskim zajęte pomiarami globusa i demonstrowaniem przyrządów kartograficznych.
Ziem polskich dotyczą ark. II i III.
 7. Mapa została wykonana w latach 1794—1805 na podstawie lokalnych pomiarów terenowych i obserwacji astronomicznych. Opracowana przez wybitnego kartografa słowackiego, J. Lipskiego, należy do najlepszych i najpiękniejszych map z przełomu XVIII i XIX w. J. Szaflarski (*Poznanie Tatr* s. 245—246) przeanalizował przedstawiony na niej obraz Tatr i stwierdził, że jakkolwiek przewyższa on w pewnym stopniu przedstawienie tych gór na wcześniejszych opublikowanych mapach, zawiera jeszcze dużo błędów i niedokładności.
W 1808 r. wydano repertorium do mapy obejmujące 39 500 hasel geograficznych. W 1812 r. i latach następnych ukazywała się przeróbka mapy opracowana przez E. Zuccheriego (zob. poz. 114).
 8. Kórnik-PAN A.11.36; Poznań-BU 252449. W obydwu egz. brak skorow. arkuszy.
 9. *Cat. Labanoff* poz. 948; *Prikryl* s. 224—249, skorow. arkuszy s. 239; *Sawicki: Spis map* poz. 760; *Sydow, Petermanns Mitt.* [Bd.3]:1857 s. 62; *Szaflarski* s. 245—247; *Wolkenhauer* s. 448; *Závadová-Jančová* s. 108.

¹ Na mapie: Francis.

1812/1853

POLSKA — część

poz. 175.

1. Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — — entworfen und gezeichnet von F. B. Engelhardt — —¹.
2. Berlin, Verlag von Simon Schropp und Comp. Gestochen v. Carl Mare in Berlin. Berichtigt 1853, und die neu angelegten Kunststrassen eingetragen.
3. F[riedrich] B[ernhardt] Engelhardt; ryt.: Carl Mare, Paulus Schmidt.
4. 3 3/4 preussische Meilen von 2000 rheinl. Ruten — 3,7 cm ≈ 1 cal [ca 1:750 000]
decymalny pruski
5. Mdz., kolor. ręcznie granice polit., guberni i rejencji oraz główne drogi i linie kolejowe; 4 ark. form. 47,0 × 44,2 cm we wspólnej ozdobnej ramce.
6. Jak w poz. 136.
7. Jest to kolejne, częściowo uaktualnione wydanie mapy F. B. Engelhardta z 1812 r. (zob. poz. 49, 58, 63 i 87). Odległości między stacjami pocztowymi na terenie Królestwa Polskiego podano nie tylko w milach, jak w wydaniach z 1819 r. (poz. 63) i 1831 r. (poz. 87), ale i w wiorstach rosyjskich.
8. W-wa-BN 5415 (mapa sklejona na płótnie z 4 oryginalnych arkuszy, ciętych na dalsze części).

¹ Pełny tytuł zob. w poz. 136.

INDEKSY
УКАЗАТЕЛИ
INDEXES

SKRÓCONY WYKAZ MAP W UKŁADZIE CHRONOLOGICZNYM
Z PREFERENCJĄ POCZĄTKOWYCH DAT WYDAŃ*

СОКРАЩЕННЫЙ ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ ПЕРЕЧЕНЬ КАРТ
С ПРЕФЕРЕНЦИЕЙ НАЧАЛЬНЫХ ДАТ ИЗДАНИЯ

ABBREVIATED LIST OF MAPS IN THE CHRONOLOGICAL ORDER
WITH PREFERENCE TO FIRST DATES OF PUBLICATION

Data wydania		Pozycja katalogu
1576	— Henneberger K.: Prussiae das ist des Landes zu Preussen — — Beschreibung — —. Koenigsberg ca 1:400 000.	1
1618	— Lubinus E.: Nova illustrissimi principatus Pomeraniae descriptio — —. [S.1.], ca 1:230 000.	2
1629	— Henneberger K.: Prussiae das ist des Landes zu Preussen — — Beschreibung — —. [Ed. 3]. Koenigsberg, ca 1:400 000.	3
1638	— Henneberger K.: Prussiae das ist des Landes zu Preussen — — Beschreibung — —. [Ed. 4]. Koenigsberg, ca 1:400 000.	172
1650	— Beauplan le Vasseur G. de: Delineatio specialis et accurata Ukrainae — —. Gedani, ca 1:460 000.	4
1723	— Müller J. Ch.: Mappa geographica Regni Bohemiae — —. [Augustae Vindelicorum], ca 1:132 000	5
1726	— Müller J.Ch., Wieland J.W.: Mappa chorographica — — totius Regni Bohemiae — —. [Augustae Vindelicorum], ca 1:230 000.	6
1747	— Barnikel [J.Chr.]: Ducatus Curlandiae — —. Norimb[ergae], ca 1:440 000.	7
1757	— Le Rouge [G.L.]: Carte chorographique de la Bohême — —. Paris, ca 1:230 000.	8
1758	— Julien R.J., d'Anville [J.-B.]: Atlas topographique et militaire qui comprend les Etats de la Couronne de Bohême — —. A Paris, ca 1:230 000.	9
1758	— Lubinus E.: Nova illustrissimi principatus Pomeraniae descriptio — —. [Ed.2]. [Hamburg], ca 1:240 000.	10
ca 1760	— Seutter A.K.: Ducatus Pomeraniae Citerioris et Ulterioris — — descriptio — —. Aug[ustae] Vind[elicorum], ca 1:255 000.	11
1763	— [Suchodolski J.W.]: Regnum Borussiae, Episcopatus Warmiense, Palatinatus Mariaeburgensis — —. [Berolini], ca 1:300 000.	12
1769	— [Czaki F.F.]: Volhinie. A Paris, ca 1:260 000.	13
1770	— Folino B.: Carte générale et nouvelle de toute la Pologne — —. A Varsovie, ca 1:1 235 000.	14
1771	— Kanter J.J.: Regni Poloniae, Magni Ducatus Lituaniae — — nova mappa geographica — —. Regiomonti, ca 1:675 000.	15
1771—1772	— [Pfau T.P. von]: Regni Poloniae, Magni Ducatus Lituaniae nova mappa geographica — —. [Berolini], ca 1:525 000.	16
1772	— Folino B.: Carte générale et nouvelle de toute la Pologne — —. [Ed.2]. A Varsovie, ca 1:1 235 000.	17
1772	— Rizzi-Zannoni G.B.A.: Carte de la Pologne — —. [Paris], ca 1:690 000.	18
1776—1781	— [Pfau T.P. von]: Supplément à la grande carte de la Pologne — —. [Berlin], ca 1:175 000.	20
1778	— [Pfau T.P. von]: Special Carte von Pohlen in 35 Sektionen — —. [Berlin], 1:87 500.	19
1786	— Maire F.I.: Atlas des Roiaumes de Galicie et de Lodomerie — —. A Vienne, ca 1:250 000, 1:700 000.	21
1787	— [Pfau T.P. von]: Mappa specialis continens limites inter Regna Poloniae et Prussiae — —. [Berolini], ca 1:175 000.	22
1789	— Jaeger J.W.A.: Grand atlas d'Allemagne — —. Francfort sur le Mayn, ca 1:220 000.	23
1789	— Gilly D.: Karte des königl. preuss. Herzogthums Vor- und Hinter-Pommern — —. Berlin, ca 1:180 000.	24
1790	— Maire F.I.: Atlas des Roiaumes de Galicie et de Lodomerie — —. [Ed.2]. A Vienne, ca 1:250 000, 1:700 000.	25
1790	— Liesganig J.: Regna Galiciae et Lodomeriae — —. [S.1.], 1:288 000.	26
1792—1806	— Perthées K. de: [Atlas województw koronnych Rzeczypospolitej Polskiej]. Paris, ca 1:225 000.	37

* Mapy, które ukazywały się w dłuższym niż rok przeciągu czasu, zostały w części głównej katalogu uszeregowane według końcowych dat wydań.

1797	— Julien R.J., d'Anville [J.-B.]: Atlas topographique et militaire, qui comprend les Etats de la Couronne de Boheme — —. [Ed.2]. A Paris, ca 1:230 000.	27
1797	— Reymann D.G.: Karte eines Theils von Neu oder West Gallicien — —. [Berlin], ca 1:180 000.	28
1797	— Schraembl F.A., Wenzely A. von: Neueste Generalkarte von Deutschland — —. Wien, ca 1:527 000.	29
1799	— Hopfgarten [F.] von, Sotzmann D.F.: Atlas von dem zu Südproussen gehörigen Posener Kammer-Departement — —. Berlin, ca 1:200 000, ca 1:576 000.	30
1800	— [Suchodolski J.W.]: Ost-Preussen — —. [Reed.]. Wien, ca 1:300 000.	31
1802—1803	— Reymann [D.G.]: Krieges Karte von dem Herzogthum Schlesien — —. [S.I.], ca 1:180 000.	32
1802—1803	— Gilly D.: Special Karte von Suedproussen — —. Berlin, 1:150 000.	33
1802—1812	— Schroetter [F.L.], [Engelhardt F.B.]: Karte von Ost-Preussen nebst preussisch Litthauen und West-Preussen nebst dem Netzdistrict — —. [Berlin], 1:150 000.	48
1803	— Ost-Galizien — —. Wien, ca 1:530 000.	34
1803	— West-Galizien — —. Wien, ca 1:530 000.	35
1804	— Karte von Schlesien — —. Berlin, ca 1:580 000.	36
1806	— [Suchodolski J.W.]: Neueste Karte von Ostproussen — —. [Reed.]. Wien, ca 1:300 000.	38
1806—1808	— Lipszky J.: Mappa generalis Regni Hungariae — —. Pesthini, ca 1:470 000.	174
1806—1808	— Textor [J.Ch.]: Topographisch-Militaerische-Karte vom vormaligen Neu Ostproussen — —. Berlin, 1:150 000.	40
1806—1843	— Reymann D.G.: Geographische Special-Karte von Deutschland — —. [Berlin], 1:200 000.	103
1807	— Sotzmann D.F.: Special Karte von der Neumark — —. Berlin, ca 1:180 000.	39
1807—1813	— Liechtenstern J.M. von: Charte von Mitteleuropa — —. Wien, ca 1:650 000.	51
1807—1813	— Topographisch-militairische Charte von Teutschland — —. Weimar, 1:180 000.	52
1808	— Carte du Royaume de Prusse et de la partie septentrionale du Grand Duché de Varsovie — —. Carte de la partie méridionale du Grand Duché de Varsovie — —. A Paris, ca 1:750 000.	41
1808	— Mayer von Heldensfeld A.: Carte von West-Galizien — —. [Wien], 1:172 800.	42
1808	— Neueste Karte von ganz Preussen und Herzogthum Warschau — —. Wien, ca 1:540 000.	43
1809	— Mayer von Heldensfeld A.: General-Charte von Westgalizien — —. [Wien], 1:288 000.	44
1809	— Topographisch-militairischer Atlas von dem souverainen Herzogthume Schlesien — —. Weimar, 1:180 000.	45
1809	— Topographisch-militairischer Atlas von den Herzogthümern Pommern — —. Weimar, 1:180 000.	46
1809—1815	— Gross J.: Topographische Karte von Ostgalizien — —. Wien, 1:144 000.	55
1810	— Passy Ch. von: Maehren und oesterreichisch Schlesien — —. Brünn, ca 1:265 000.	47
1811—1815	— Streit F.W., Weiland C.F.: Topographisch militairische Charte von den Königreichen Preussen und Polen — —. Weimar, 1:180 000.	56
1811—1820	— [Oppermann K.I., Volkonskij P.M.]: Semitopograficeskaja karta inostrannym vladënijam po zapadnoj granice Rossijskoj Imperii — —. [St.Peterburg], 1:252 000.	68
1811—1820	— [Oppermann K.I.]: Semitopograficeskaja karta Carstva Pol'skago. [St.Peterburg], 1:252 000.	69
1812	— Engelhardt F.B.: Karte von Herzogthum Warschau — —. Berlin, ca 1:750 000.	49
1812	— Reymann D.G.: Karte von Esthland, Livland, Curland und Semgallen — —. Berlin, ca 1:780 000.	50
1813	— Nordmann A.P.H.: Carte du ci-devant Royaume de Pologne — —. Vienne, ca 1:900 000.	53
1814	— Carte de la Russie Européenne — —. Paris, 1:500 000.	54
ca 1815	— Diebitsch K.F.W. von: Halb-Plan Karte des Gebirges von der Landskrone in der Ober Lausitz bis zum Hundsruck in Maehren — —. [S.I.], ca 1:120 000.	57
1816	— Engelhardt F.B.: Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —. [Wyd. uaktualnionie]. Berlin, ca 1:750 000.	58
1816	— Karta Carstva Pol'skago — —. [St.Peterburg], 1:840 000.	59
1816	— Oppermann K.I., Suchtelen P.K.: Podrobnaja karta Rossijskoj Imperii — —. St.Peterburg, ca 1:840 000.	173
1816	— [Streit F.W., Weiland C.F.]: Special Charte von dem königlich preussischen Bezircke der Regierung zu Bromberg — —. Weimar, 1:180 000.	60
1816—1819	— [Streit F.W., Weiland C.F.]: Special Charte von dem königlich preussischen Bezirke der Regierung zu Bromberg — —. [Wyd. uaktualnionie]. Weimar, 1:180 000.	64
1817	— Nordmann A.P.H.: Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —. [Wyd. uaktualnionie]. Vienne, ca 1:900 000.	61
1818	— Engelhardt F.B.: Special Karte von der Neumark — —. Berlin, ca 1:325 000.	62
1818—1821	— Engelhardt F.B.: General-Karte von dem Preussischen Staate — —. Halle, 1:600 000.	73
1819	— Engelhardt F.B.: Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —. [Wyd. uaktualnionie]. Berlin, ca 1:750 000.	63
1819	— Engelhardt F.B.: Karte von Ost-Preussen, Litthauen, West-Preussen und dem Netz-Distrikte — —. Berlin, 1:325 000.	65
1819	— Plan okolic Warszawy. Warszawa, 1:21 000.	66
1819	— [Streit F.W., Weiland C.F.]: Special-Charte von dem königlich-preussischen Bezirke der Regierung zu Posen — —. Weimar, 1:180 000.	67
1820	— Nordmann A.P.H.: Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —. [Wyd. uaktualnionie]. Vienne, ca 1:900 000.	70
1820	— Plan okolic [i miasta] Warszawy. [Wyd. uzup.] Warszawa, 1:21 000.	71

1820	— Bojarski J.: [Mapy powiatów: kamienieckiego, latyczewskiego, ploskirowskiego i uszyckiego]. Wilno, 1:210 000.	72
1821	— [Atlas von dem Regierungs Departement Posen im Grossherzogthum Posen.]. [S.I.], 1:160 000, 1:600 000.	74
1821	— Topographisch-militairischer Atlas von der königl. preuss. Provinz Schlesien — —. Weimar, 1:180 000.	75
1822	— Fallon L.A.: Das Oesterreichische-Kaiserthum — —. [Wien], 1:864 000.	76
1822—1846	— Klein A., Goetz L. von, Hanser A.: Militair-Karte von Deutschland — —. München, ca 1:500 000.	110
1823	— Plan goroda Bresta Litovskago i mestečka Terespolja — —. [Warszawa], 1:16 800.	77
1823	— Topograficeskaja karta okrestnostej g. Bresta-Litovskago i m. Terespolja — —. [Warszawa], 1:42 000.	78
1824	— Liesganig J.: Koenigreich Galizien und Lodomerien — —. [Ed.2] verm. u. verb. [Wien], 1:288 000.	79
1824	— Oleszczyński S.: Mappa Królestwa Polskiego — —. Warszawa, ca 1:750 000.	80
1825	— Itinéraire topographique de la route de Varsovie par Siedlce à Brześć-Litewski — —. [Warszawa], 1:84 000.	81
1826—1827	— Kolberg J.: Atlas Królestwa Polskiego — —. Warszawa, ca 1:535 000.	82
1826—1840	— Šubert F.F.: Special'naja karta zapadnoj časti Rossijskoj Imperii — —. St. Peterburg, 1:420 000.	100
1828	— Topographisch-militairischer Atlas von der königl. preuss. Provinz Schlesien — —. Weimar, 1:180 000.	83
1829	— Plan okolic Warszawy — —. [Warszawa], 1:84 000	84
ca 1829	— Itinéraire topographique de la route de Varsovie par Łowicz à Kalisz — —. [Warszawa], 1:84 000.	85
1830	— Nordmann A.P.H.: Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —. [Wyd. uaktualnionie]. Vienne, ca 1:900 000.	86
1831	— Engelhardt F.B.: Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —. [Wyd. uaktualnionie]. Berlin, ca 1:750 000.	87
1831	— Nordmann A.P.H.: Carte du Royaume de Pologne — —. Wien, ca 1:900 000.	88
1831	— Special-Karte des Königreichs Polen nebst einem Theile von Ostproussen, Lithauen — —. Mannheim, ca 1:770 000.	89
1831—1832	— Atlas des Koenigreichs Preussen — —. Erfurt, ca 1:570 000.	90
1832	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Krolestwa Polskiego wraz z obwodem Wolnego Miasta Krakowa — —. Warszawa, 1:355 000.	91
1834—1836	— [Atlas des Regierungs-Bezirks Posen.]. [Berlin], 1:150 000.	95
1835	— Engelhardt F.B.: Karte von Preussischen Staate und den angränzenden Ländern — —. [Wyd. 2 poszerz. i uaktualnionie]. Berlin, 1:325 000.	92
1835	— Plan des environs de Kalisz — —. [S.I.], 1:42 000.	93
1835	— Bergenstrol A.: Plan okrestnostej goroda Kališa — —. [S.I.], 1:21 000.	94
1836	— Lemberg mit seinen Umgebungen — —. [Wien], 1:14 400.	96
1836—1838	— [Höpfner: Atlas des Regierungs-Bezirks Bromberg.]. [Berlin], 1:150 000.	97
1839	— [Höpfner: Atlas des Regierungs-Bezirks Bromberg.]. [Wyd. uaktualnionie]. Berlin, 1:150 000.	98
1839	— Engelhardt F.B.: [Karte des Königreichs Polen]. Berlin, 1:325 000.	99
1840	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Krolestwa Polskiego wraz z obwodem Wolnego Miasta Krakowa — —. [Wyd. uaktualnionie]. Warszawa, ca 1:355 000.	101
ca 1840—1852	— [Chrzanowski W.]: Karta dawnej Polski — —. [Wyd. niepelne]. Paris, 1:300 000.	122
ca 1840—1859	— [Chrzanowski W.]: Karta dawnej Polski — —. Paris, 1:300 000.	133
1842	— Topograficeskaja karta Grodnenskoj gubernii — —. [St. Peterburg], 1:210 000.	102
1842—1844	— [Atlas des Regierungs-Bezirks Posen.]. [Wyd. uaktualnionie]. [Berlin], 1:150 000.	105
1843	— Topograficzna karta Królestwa Polskiego — —. [=Mapa Kwatermistrzostwa Generalnego WP.]. [Warszawa], 1:126 000.	104
1843—1848	— [Höpfner: Atlas des Regierungs-Bezirks Bromberg.]. [Wyd. uaktualnionie]. Berlin, 1:150 000.	113
ca 1844	— Plan [regulacji] Wisły pomiędzy Warszawą a twierdzą nowogeorgiewską. [Warszawa], ca 1:20 000.	106
1844—1874	— Reymann D.G., Oesfeld C.W., Handtke F.: Topographische Specialkarte — —. [Wyd. uaktualnionie i poszerz.]. Glogau, 1:200 000.	169
1845	— Atlas von dem Preussischen Staate — —. 2 verm. verb. u. berichtigte Aufl. Erfurt, ca 1:570 000, 1:800 000.	107
1845	— Schneider F.J.: Special-Karte der königl. preuss. Provinz Schlesien — —. Breslau, 1:300 000.	108
1845	— Reymann D.G., Oesfeld C.W. [et al.]: Topographische Specialkarte von Schlesien — —. Glogau, 1:200 000.	109
1846	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Krolestwa Polskiego wraz z obwodem Wolnego Miasta Krakowa — —. [Wyd. uaktualnionie]. Warszawa, ca 1:355 000.	111
1846	— General-Karte der Markgrafschaft Maehren mit den Antheilen des Herzogthums Schlesien — —. Wien, 1:288 000.	112
1846—ca 1855	— Reymann D.G. [et al.]: Topographische Specialkarte vom Grossherzogthum Posen — —. Glogau, 1:200 000.	125
ca 1847—ca 1863	— Generalstabskarte 1:100 000, [Berlin].	141
1848	— Zuccheri E. von: Carte générale des postes du Royaume de Hongrie — — avec une partie — — de Galicie — —. A Vienne, ca 1:576 000.	114

1848	— Münchow von: Karte des Grossherzogthums Posen — —. Posen, ca 1:400 000.	115
1849	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Królestwa Polskiego wraz z okręgiem Wolnego Miasta Krakowa — —. [Wyd. malo uaktualnione]. Warszawa, ca 1:355 000.	116
1849	— Münchow von: Karte des Grossherzogthums Posen — —. [Ed.2]. Posen, ca 1:400 000.	117
1849	— Kummerer von Kummersberg C., Liechtenstern M. von: Mapa obwodu krakowskiego w Królestwie Galicyjskim — —. [Wiedeń], 1:115 200.	118
1849	— Kummerer von Kummersberg C., Liechtenstern M. von: Mapa obwodu wadowickiego w Królestwie Galicyjskim — —. [Wiedeń], 1:115 200.	119
1850	— Karta okrestnostej goroda Loviča — —. [S.I.], 1:42 000.	120
1850	— Plan okrestnostej goroda Lucka — —. [St.Peterburg], 1:42 000.	121
1852	— Kummerer von Kummersberg C., Liechtenstern M. von: Mappa Wielkiego Księstwa Krakowskiego — —. Kraków, 1:115 200.	123
1853	— Schroetter[F.L.], [Engelhardt F.B.]: Karte von Ost-Preussen nebst preussisch Litthauen und West-Preussen nebst dem Netzdistrict — — berichtet — — von C.Baldamus — —. [Wyd. uaktualnione]. [Berlin], 1:150 000.	124
1853	— Engelhardt F.B.: Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —. [Wyd. uaktualnione]. Berlin, ca 1:750 000.	175
1855—1863	— Kummerer von Kummersberg C.: Administrativ-Karte von den Koenigreichen Galizien und Lodomerien — —. Wien, 1:115 200.	142
1855—1875	— Voenna-topografičeskaja karta Rossii. [St.Peterburg], 1:126 000.	170
1856—1868	— Sveda J.: General-Karte des Oesterreichischen Kaiserstaates — —. [Wien], 1:576 000.	126
1857	— Hempel J.: Karta geognostyczna zagłębja węglowego w Królestwie Polskiem — —. Warszawa, 1:20 000.	127
1857	— Stieler A.: Karte von Deutschland — —. Gotha, 1:740 000.	128
1857	— Schulz: Plan von Bromberg und Umgegend — —. Berlin, 1:25 000.	129
1857—1859	— Papen A.: Hoehenschichten-Karte von Central-Europa — —. Frankfurt a.M., 1:1 000 000.	134
przed 1858	— Kreis-Karten der Provinz Posen — —. Glogau, 1:200 000.	130
przed 1858	— Kreiskarten von Schlesien — —. Glogau, 1:200 000.	131
1858	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. Warszawa, ca 1:355 000.	132
ca 1858—ca 1879	— Topographische Karte von Preussischen Staate — —.[Berlin], 1:100 000	171
ca 1860	— Topographische Specialkarte der ehemals polnischen Landestheile Russland's, Oesterreich's u. Preussen's — —. Glogau, 1:200 000.	135
1860—1866	— Kolberg W.: Plany rzeki Wisly w granicach Królestwa Polskiego — —. Warszawa, 1:40 000.	151
1862	— Engelhardt F.B.: Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —. [Wyd. uaktualnione]. Berlin, ca 1:750 000.	136
1862	— Nordmann A.P.H.: Carte du ci-devant Royaume de Pologne dans son état actuel — —. [Wyd. uaktualnione]. Vienne, ca 1:900 000.	137
1862	— Nordmann A.P.H.: Carte du Royaume de Pologne — —. [Wyd. uaktualnione]. Wien, ca 1:900 000.	138
1862	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. Warszawa, ca 1:355 000.	139
1862	— Rappard F. von: Topographisch-statistische Karte des Regierungs-Bezirks Stettin — —. Stettin, 1:200 000.	140
1862—1863	— Atlas topograficzny okręgu wschodniego górnictwa w Królestwie Polskiem — —. [Warszawa], 1:42 000.	143
1862—ca 1866	— Rappard F. von: Topographisch-statistische Karte des Regierungs Bezirks Oppeln — —. [Berlin], 1:100 000.	152
1863	— Engelhardt F.B.: Karte von dem Koenigreich Pohlen, Gross-Herzogthum Posen — —. [Wyd. uaktualnione]. Berlin, ca 1:750 000.	144
ca 1863	— Kolberg J., [Kolberg W.]: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. Warszawa, ca 1:355 000.	145
1863	— Nipanicz M.: Mappa Królestwa Polskiego — —. Warszawa, 1:504 000.	146
1863	— Nipanicz J., Jadrow J.: Mappa Królestwa Polskiego — —. Warszawa, 1:504 000.	147
ca 1864	— Topograficzna karta Królestwa Polskiego — —. [= Mapa Kwatermistrzostwa Generalnego WP]. [Wyd. 2 uaktualnione]. [S.I.], 1:126 000.	148
1864	— Kreiskarten der Provinz Preussen — —. Glogau, 1:200 000.	149
1865	— Nipanicz M.: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. Warszawa, 1:504 000.	150
1865—1873	— Strel'bickij I.A.: Special'naja desjativerstnaja karta Evropejskoj Rossii. [St. Peterburg], 1:420 000.	168
1867	— Engelhardt F.B., Liebenow W.: Karte von Nord-Deutschland und dem ganzen Preussischen Staate — —. [Wyd. uaktualnione]. Berlin, 1:600 000.	153
1867	— Stieler A.: Karte von Deutschland — —. [Wyd. uaktualnione]. Gotha, 1:740 000.	154
1867	— Nipanicz M.: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. Warszawa, 1:504 000.	155
1867	— Nipanicz M.: Special'naja karta gubernij Carstva Pol'skago — —. [Warszawa], 1:420 000.	156
1867	— Umgebung von Krakau — —. [Wien], 1:28 800.	157
1868	— Nipanicz J., Jadrow J.: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. [Warszawa], 1:504 000.	158

1868	— General-Karte des Königreiches Galizien — —. [Wien], 1:288 000.	159
1868	— Strassen-Karte des Königreiches Galizien — —. [Wien], 1:288 000.	160
1869	— Special Karte der Markgrafschaft Maehren und des Herzogthums Schlesien — —. [Wien], 1:144 000.	161
1869	— Administrativ- und General-Karte des Königreiches Ungarn — —. [Ed.4]. [Wien], 1:288 000.	162
1870	— Nordmann A.P.H.: Carte du Royaume de Pologne — —. [Wyd. uaktualnione]. Wien, ca 1:900 000.	163
1870	— Umgebung von Lemberg — —. [Wyd. uaktualnione]. [Wien], 1:14 400.	164
1870	— Nipanicz M.: Mappa Królestwa Polskiego — —. [Wyd. uaktualnione]. [Warszawa], 1:504 000.	165
1870	— Umgebung von Krakau — —. [Wien], 1:28 800.	166
1870	— General-Karte des Königreiches Galizien — —. [Wyd. nowe]. [Wien], 1:288 000.	167

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH*
 ИНДЕКС ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЙ
 INDEX OF GEOGRAPHIC NAMES

- Augustów, woj. 82
 Austerlitz 47
 Austria 76, 114, 126, 174
- Babimost, pow. 30, 74, 95, 105
 Banie 2
 Belgia 128
 Beresteczko 4
 Besarabska gub. 170
 Biała Podlaska, pow. 35
 Białogard 2
 Białystok, obwód 40, 41, 170, 173
 Bobolice 2
 Bochnia, pow. 21, 35
 Bohusław, starostwo 37
 Bośnia 174
 Braclaw, woj. 37
 Brandenburgia 52, 107, 141, 169, 171; zob. Marchia Brandenburska
 Brodnica, pow. 149
 Brody, pow. 21
 Brześć Kujawski, pow. 30
 — woj. 37
 Brześć Litewski 77, 78
 — droga: Brześć Litewski — Warszawa 81
 — okolice 77, 78
 Brzeżany, pow. 21, 34
 Buk, pow. 74, 95, 105
 Bukowina 21, 25, 26, 68, 142, 159, 160, 167, 174
 Bydgoski Kanał 48
 Bydgoszcz 129
 — okolice 129
 — pow. 97, 113
 — rej. 56, 60, 64, 65, 90, 92, 95, 97, 98, 113, 115
 Bytów 2
- Charków, gub. 170
 Cheb, dystrykt 5, 6, 8
 Chełm, pow. 35
 — ziemia 37
 Chełmno, pow. 149
 — woj. 12
 Chersoń, gub. 170
 Chociebuż (Cottbus), pow. 39
 Chodzież, pow. 97, 113
 Chojna, pow. 39
 Chorwacja 114, 174
 Choszczno, pow. 39
- Cottbus, zob. Chociebuż
 Czarnków, pow. 97, 113
 Czechy 5, 6, 8, 9, 27, 32, 47
 Czernichów, gub. 170
 Czerniowce 142
 — pow. 34
- Dalmacja 174
 Darlowo 2
 Darkehem, pow. 149
 Dąbie 2
 Dąbrowskie Zagłębie 127
 Dniepr 4
 Dobrzany 2
 Dobrzyńska ziemia 37
 Dońskiego wojska ziemia 170
 Drawsko Pomorskie, pow. 39
 Dukla, pow. 21, 34
- Eger, zob. Cheb
 Elk, pow. 149
 Estonia 50, 173
 — gub. 170
 Europa Środkowa 51, 129, 133, 169
- Finlandia 170
 Frankfurt n. Odrą, rej. 90
- Galicja (Galicja i Lodomeria) 21, 25, 26, 28, 34, 35, 55, 68, 79
 89, 114, 118, 119, 126, 134, 142, 159, 160, 162, 167, 174
 Galicja Zachodnia 28, 35, 42, 44, 56
 Gąbin, rej. 65, 90, 92, 149
 Gdańsk 48, 56
 — okolice 12
 — rej. 65, 90, 92
 Giżycko, pow. 149
 Głogów, dep. 36
 Gniezno, pow. 30, 97, 113
 — woj. 37
 Goleniów 2
 Goldap, pow. 149
 Gorzów Wielkopolski 62
 — pow. 39
 Grodno, gub. 102, 170, 173
 Grudziądz, pow. 149
 Gryfice 2
 Gryfino 2

- Gubin 62
- Holandia 128
 Hradczany 5, 8
- Inflanty 50, 53, 173
 — gub. 170
 Inowrocław, pow. 97, 113
 — woj. 37
- Jekatierynosław 170
 Józefów n. Wisłą, pow. 35
- Kalisz 93, 94
 — droga: Kalisz — Warszawa 85
 — gub. 170
 — okolice 93, 94
 — woj. 37, 82
 Kaluga, gub. 170
 Kamieniec Podolski, pow. 72
 Kamień Pomorski 2
 Kaniów, starostwo 37
 Karlino 2
 Karyntia 174
 Kielce, gub. 170
 Kijów, gub. 170
 — woj. 37
 Kłodzko, hrabstwo 5, 6, 8, 32, 108, 171
 Kołbacz 2
 Kołobrzeg 2
 Końskie, pow. 35
 Korsuń 4
 — starostwo 37
 Kostrzyn 62
 Koszalin 2
 — rej. 90
 Kościan, pow. 30, 74, 95, 105
 Kościerzyna, pow. 149
 Kowal, pow. 30
 Kowno, droga: Kowno — Warszawa 81
 — gub. 102, 170
 Kraków 89, 142, 157, 166
 — droga: Kraków — Warszawa 81
 — obwód 118, 142
 — okolice 157, 166
 — pow. 35
 — Wielkie Księstwo 123, 142
 — woj. 28, 36, 37, 82
 — Wolne Miasto 82, 89, 91, 101, 111, 116
 Krobica, pow. 30, 74, 95, 105
 Krosno Odrzańskie 62
 — pow. 39
 Krotoszyn, pow. 30, 74, 95, 105
 Królestwo Polskie (Kongresowe) 49, 56, 58, 59, 63, 65, 68, 69,
 73, 80—82, 85, 87—89, 91, 99, 101, 104, 111, 116, 127, 132,
 136, 138, 139, 143, 144, 145—148, 150, 151, 155, 156, 158,
 163, 165, 170, 173, 175
 Królewiec 12, 31, 48
 — rej. 65, 90, 92
 Krym 102
 Księstwo Warszawskie 40, 41, 43, 45, 48, 49, 53, 56, 58, 60
 Kurlandia 7, 50, 173
 — gub. 170
 Kursk, gub. 170
 Kwidzyn, rej. 65, 90, 92
- Latyczów, pow. 72
 Legnica, rej. 90, 131
 Lelów, pow. 45
- Lębork 2
 Litwa (Wielkie Księstwo Litewskie) 14—17, 89
 Litwa pruska (część Prus Wschodnich) 48, 65, 92, 124
 Lodomeria, zob. Galicja
 Lublin, gub. 170
 — pow. 35
 — woj. 37, 82
 Lubuska Ziemia 39, 52, 62, 134
 Lwów 96, 142, 164
 — okolice 96, 164
 — pow. 21, 34
- Łeba, m. 2
 Łęczycza, woj. 37
 Łomża, droga: Łomża — Warszawa 81
 — gub. 170
 Łowicz, m. i okolice 120
 Łuck, m. i okolice 121
 Łużyce Górne 57
- Malbork, woj. 12
 Mała Strana 5, 8
 Marchia Brandenburska 32
 Marchia Nowa 22, 39, 62
 Marianowo 2
 Mazowieckie woj. 37, 82
 Meklemburgia 43
 Międzychód, pow. 74, 95, 105
 Międzyrzecz, pow. 30, 74, 95, 105
 Mińsk, gub. 102, 170
 Mogilno, pow. 97, 113
 Mohylew, gub. 170
 Moldawia 114, 174
 Morawy 32, 47, 57, 112, 114, 161
 Myślenice, pow. 21, 35
 Myślubórz, pow. 39
- Neuchâtel, księstwo 90
 Niemcy 23, 29, 52, 103, 110, 128, 154, 169
 Niemcy północne 153
 Notecki okręg 48, 65, 92, 124
 Nowa Marchia, zob. Marchia Nowa
 Nowogród Wielki, gub. 102, 170
 Nowy Sącz, pow. 21, 35
 Nowy Śląsk 36, 41, 45
- Oborniki, pow. 30, 74, 95, 105
 Odolanów, pow. 74, 95, 105
 Olecko, pow. 149
 Olsztyn, pow. 149
 Opatów, pow. 35
 Opole, rej. 90, 131, 140, 152
 Orawa 114, 126, 162, 174
 Orzeł, gub. 170
 Ostrzeszów, pow. 74, 95, 105
 Oświęcimsko-zatorskie księstwo 142
- Petersburg, gub. 102, 170
 Pilica, pow. 45
 Pisz, pow. 149
 Piotrków, gub. 170
 Pleszew, pow. 74, 95, 105
 Płock, gub. 170
 — woj. 37, 82
 Płoskirów, pow. 72
 Podlaskie woj. 37, 82
 Podlesie 2
 Podole 4, 13, 134

* Czcionką półgrubą wyróżniono numery pozycji katalogu, w którym dana nazwa geograficzna figuruje w haśle terytorialnym.

— gub. 72, 170
— woj. 37
Polska 14—18, 20, 22, 23, 29, 32, 37, 43, 48, 51—54, 56, 58, 59, 61, 63, 65, 68, 70, 73, 76, 86—90, 92, 100, 103, 107, 110, 122, 124, 128, 133—138, 141, 144, 153, 154, 163, 168—171, 173, 175
Poltawa, gub. 170
Pomorze, prow. 107, 141, 169
Pomorze Wschodnie (Gdańskie), zob. Prusy Królewskie i Prusy Zachodnie
Pomorze Zachodnie 2, 10, 11, 24, 46, 52, 134
— — szwedzkie 43, 46, 103
Powiż, pow. 30
Poznań 117
— dep. 30
— pow. 30, 74, 95, 105
— prow. 107, 130
— rej. 56, 67, 74, 90, 95, 105, 115
— woj. 37
Praga czeska, zob. Hradczany i Mała Strana
Pruskie Królestwo (pruskie państwo) 12, 22, 41, 43, 48, 56, 65, 73, 90, 92, 107, 141, 153, 171
Prusy, prow. 149, 169
Prusy Królewskie 1, 3, 12, 16, 172
Prusy Książęce 1, 3, 172
Prusy Nowowschodnie 33, 40, 56
Prusy Południowe 30, 32, 33, 41, 56
Prusy Wschodnie 31, 33, 38, 40, 43, 48, 56, 65, 89, 92, 107, 124, 141, 149, 171
Prusy Zachodnie 31, 33, 38, 40, 48, 56, 65, 92, 107, 124, 141, 149, 171
Przemyśl, pow. 21, 34
Psków, gub. 170
Pyrzyce 2
Pызdry, pow. 30

Radom, gub. 170
— pow. 35
Radziejów, pow. 30
Rawa Mazowiecka, woj. 37
Rosja 50, 59, 88, 170, 173
Rosja europejska 54, 168
Rosja zachodnia 100
Rzeszów, pow. 21, 34
Rugia 103
Ruś Czerwona 4

Saksonia 9, 27, 43
Sambor, pow. 21, 34
Sandomierz, woj. 28, 37, 82
Sanok, pow. 21, 34
Sarmacja Europejska 1, 3, 172
Sądecki pow., zob. Nowy Sącz
Semigalia 7, 50
Serbia 174
Sianów 2
Siedlce, gub. 170
— pow. 35
Siedmiogród 114, 174
Sieradz, woj. 37
Siewierskie księstwo 28, 36, 37
Sława 2
Słomniki, pow. 35
Słowenia 114, 174
Słupsk 2
Smoleńsk, gub. 170
— ziemia 53
Sobótka, góra, zob. Ślęza

Spisz 16, 114, 126, 162, 174
Stanisławów, pow. 21, 34
Stargard Szczeciński 2
Staropolskie Zagłębie 143
Stopnica, pow. 35
Stralsund, rej. 90
Stryj, pow. 21, 34
Strzelce Krajeńskie, pow. 39
Styria 174
Suchań 2
Sudety 57
Sulechów 62
— pow. 39
Sulęcín, pow. 39
Suwałki, gub. 170
Szamotuly, pow. 74, 95, 105
Szczecin 2
— rej. 90, 140, 152
Szczecinek 2
Szczytno, pow. 149
Szubin, pow. 97, 113
Szwajcaria 128

Śląsk 5, 6, 8, 9, 27, 32, 36, 45, 52, 57, 75, 83, 89, 107, 108, 109, 126, 131, 134, 141, 169
Śląsk austriacki (Cieszyński) 45, 47, 112, 161, 174
Ślęza 57
Śrem, pow. 30, 74, 95, 105
Środa, pow. 30, 74, 95, 105
Świdwin, pow. 39
Świecie, pow. 149

Tarnopol, pow. 21, 34
Tarnów, pow. 21, 34
Tatry 174
Tawrycka (tawričeskaja) gub. 170
Terespol, m. i okolice 77, 78
Toruń, pow. 149
Transylwania, zob. Siedmiogród
Trechtymirów, starostwo 37
Trzebiatów 2
Tula, gub. 170
Turyngia 171

Ukraina 4
Uszyce, pow. 72

Wadowice, obwód 119, 142
Warmia 12, 16
Warszawa 18, 71, 84
— droga: Warszawa — Brześć Litewski 81
— — Warszawa — Kalisz 85
— — Warszawa — Kowno 81
— — Warszawa — Kraków 81
— — Warszawa — Łomża 81
— gub. 170
— okolice 66, 71, 84
Wągrowiec, pow. 30, 97, 113
Węgry 114, 162, 174
Wiązowna, pow. 35
Wielkie Księstwo Krakowskie, zob. Kraków
Wielkie Księstwo Litewskie, zob. Litwa
Wielkie Księstwo Poznańskie 33, 49, 56, 58, 63, 74, 80, 87, 115, 117, 125, 130, 136, 141, 144, 169, 175
Wielkopolska 19, 20, 22; zob. Wielkie Księstwo Poznańskie
Wilno, gub. 102, 170, 173
Wisła, rz. 106, 151

Witebsk, gub. 170
Wolin 2
Wolne Miasto Kraków, zob. Kraków
Wołoszczyna 174
Wołyń 4, 13, 16, 89
— gub. 170, 173
— woj. 37
Wrocław, dep. 36
— rej. 90, 131
Września, pow. 74, 95, 105

Wschowa, pow. 30, 74, 95, 105
Wyrzysk, pow. 97, 113

Zaleszczyki, pow. 21, 34
Zamość, pow. 21, 34
Ziemia wojska dońskiego, zob. dońskiego wojska ziemia
Złoczów, pow. 34

Żary 62
Żółkiew, pow. 21, 34

INDEKS NAZW OSOBOWYCH*

ИМЕННОЙ ИНДЕКС

INDEX OF PERSONAL NAMES

- Adler Aleksandr Aleksevič** 170
Albrecht, arcyks. austr. 162
Albrecht Fryderyk, ks. pruski 1
Aleksander II, ces. ros. 170
Alfonse Aleksander 104
Amon Anton 31
André 18
Anville Jean-Baptiste Bourguignon d' 9, 27
Arends 141, 171
Arrivet J. 18
- Baldamus C.** 124
Barnikel Johannes Chr. 7
Bär Johann Christian 128, 154
Baranowski Leon 104
Baumgarten 128, 154
Beauplan Guillaume Le Vasseur de 4
Bembé (Bimbé) Wilhelm 73, 92, 99, 103
Benedicti Anton 35
Benedicti Hieronimus 42
Benedicti Lucas 44
Berg Karl 104
Bergestrol Aleksandr 94, 104
Berger Friedrich Gottlieb 20, 22
Berghaus Heinrich 103
Berndt Johann Christian 23
Beskornilovič (Beskornilowicz) Michail Osipovič 170
Betger 12
Biller F. 142
Bimbé, zob. Bembé
Blaeu Joannes I
Blaeu Wilhelm Janszoon 1
Blume F. 90
Blume J. 90
Bojanowicz Adam 104
Bojarski Jan 72
Boniecki Ludwik 104
Borger Friedrich Gustaw 104
Bornmüller 171
Bornmüller Henryk 104, 170
Bourgoin 18
Breza Józef 104
Brose Heinrich 46, 65, 92, 99, 103, 169
Brose Wilhelm 103, 109, 169
Bruckl F. 126
Brückner 171
Bürck (Bürk) A. 46, 52, 56, 67, 75, 83
Bürck (Bürk) A.G. 45, 52
- Büsching Anton Friedrich 15
Büsching D. 23, 29
Butrym Nikodem 81, 104
- Čeremuškin (Czeremuszkina) Teodor** 104
Čeremych (Czeremych) 168
Černyšev (Czernyszew) Aleksandr Ivanovič 100
Chalmandrier Nicolas 18
Chauchard 29, 43
Chlebowski Bonawentura 104
Chodowiecki Daniel 15
Chrzanowski Wojciech 77, 81, 104, 122, 133
Chyliński Antoni 84, 104
Colberg Juliusz, zob. **Kolberg Juliusz**
Cöntgen Heinrich Hugo 23
Cron 33
Czajkowski Franciszek 28
Czaki Franciszek Florian 13, 16, 18
Czapski Grzegorz 37
Czapski Hutten Emeryk 37
Czartoryski Adam Jerzy 133
Czartoryski Adam Kazimierz 21
Czeremuszkina, zob. **Čeremuškin**
Czeremych, zob. **Čeremych**
Czernyszew, zob. **Černyšev**
- David J. 112
Davignon (Davin'on) F. 94
Dehn Karl 104
Delius Herman 95, 97, 98, 105, 113
Deyer 110
Diebitsch (Dybicz) Karl Friedrich Wilhelm von 57
Dietz Stanisław 170
Dobruchowski Hipolit 104
Dönhoff Stanisław 104
Drac Aleksander 104
Dufour Adolphe Hippolyte 122, 133
Dufour Guillaume Henri 169
Dunin Stanisław, zob. **Karwicky-Dunin Stanisław**
Dybicz, zob. **Diebitsch**
- Edler E.G. 128, 154
Egloff Jerzy 104, 170
Egorov (Jegorow) 102, 168
Endersch Johann Friedrich 16
Engelhardt Friedrich Bernhardt 12, 33, 40, 41, 43, 48, 49, 56, 58, 62, 63, 65, 68, 73, 80, 87, 92, 99, 110 122, 124, 136, 144, 153, 171, 175

* Czcionką półgrubą wyróżniono nazwy autorów map oraz odnośne numery pozycji katalogu.

Eytelwein Johann Albert 48

Fallon Ludwig August 76**Fedorov (Fiedorow) Ivan Nikolaevič** 170

Felbinger Kaspar 1, 3, 172

Ferdynand Karol Józef d'Este, arcyks. austr. 47

Fiedorow, zob. **Fedorov**

Fielitz Friedrich August von 74

Filip II, ks. szczyński 2

Fillion Ludwik 104

Fils August Wilhelm von 103, 109, 125, 130, 131, 135, 169

Fischer Th. 134

Fitingof A.M. 170**Folino Bartłomiej** 14, 16, 17, 18**Forsten Karl** 104

Francke 141, 171

Franciszek Józef I, ces. austr. 126

Franke G. 135

Franz 33, 48

Freudenreich Anton 74

Freudenreich Florian 74

Fröhlich Rud. 110

Frolov (Frolow) 57

Fryderyk II, król pruski 15

Fryderyk Wilhelm III, król pruski 48

Fuss Jan 72

Gajewski Michał 104

Geilkerkius (Geilkerckius, Geilkercken, Geilkerken, Geilenkercken) Nicolaus 2, 10

Gerrich J.C. 45

Geusau Levin von 40

Gilly David 24, 33, 41, 43, 48, 53, 56, 68, 88, 104, 141

Glassbach Christian Benjamin 16

Goetz L. von 110

Goetz Th. 75, 83

Gotz Marcell 147, 158

Götz P.L. 110

Gross Johann 55

Grunert 171

Haas Meno 48

Haase 128, 154

Halle S. 30

Hammer W. 169**Handtke Friedrich** 125, 135, 149, 169**Hanser Aloys** 110

Hase F. 56

Haselwander J. 126

Hauer D.A. 23

Hauke Maurycy 68, 81

Heilmeier Stanisław 68

Heldensfeld Anton von, zob. **Mayer von Heldensfeld Anton****Hempel Jan** 127**Henneberger Kaspar** 1, 3, 172

Henryk (Fryderyk Henryk Ludwik), ks. pruski 15

Herterich Heinrich 104

Herz Johann Daniel 5

Hess Ludwig 45, 52, 75, 83

Hiž Józef 104**Hoffman Jan** 104**Hoffman Ludwik** 104**Hoffmann** 90

Hondius (Hondt) Wilhelm 4

Höpfgarten Fr. von 30**Höpfner** 97, 98, 113**Horain Wincenty** 104

Hosse 141, 171

Hoszowski 26

Huber D. 79, 161

Hutten Czapski Emeryk zob. Czapski Hutten Emeryk

Illukiewicz 151**Jablonowski Józef Aleksander** 13, 16, 18

Jäck Carl 22, 48

Jäck Carl, junior 103

Jadrow Jan (Jadrow Ivan Aleksevič) 147, 158, 170**Jaeger Johann Wilhelm Abraham** 23**Jakovlev (Jakowlew)** 102

Jan Kazimierz, król pol. 4

Janssonius Johannes I

Jastrzębowski 26

Jastrzębowski Wojciech 82

Jättinig Carl 30, 33

Jättinig Carl, junior 103, 169

Jättinig Carl, senior 103, 125, 153, 169

Jättinig Wilhelm 103, 109, 169

Jegorow, zob. Egorov

Jelowicki Edward 104**Jeziorkowski** 151

Józef, arcyks. austr., palatyn Węgier 174

Józef II, ces. niem., władca Austrii 23, 26

Juchniewicz Maksymilian 170**Julien Roch Joseph** 5, 7, 9, 27**Kaczanowski Grzegorz** 104

Kamkin 100

Kanter Jan Jakub 15, 16, 18

Kappel 110

Karacs Ferenc 174

Karol, ks. Kurlandii (od 1758—1763 r.) 18

Karol, arcyks., generalissimus austr. 42

Karol Ludwik, arcyks. austr. 142

Karwicky-Dunin Stanisław 104

Kauffer Michael 5, 6

Kijeński Ignacy 77, 81, 104

Kiss J. 112, 161

Klein Anton 110

Kleinig 104

Kliwer Abr. 30

Kliwer Heinrich 32, 40, 48, 73, 92, 99

Kobel'kov (Kobielkow) Ivan Fedorovič 170

Kolbe Karl 92, 99

Kolberg (Colberg) Juliusz 33, 82, 87, 91, 101, 111, 116, 132, 139, 145, 147**Kolberg Wilhelm** 91, 101, 111, 116, 132, 139, 145, 147, 151

Kolpakov (Kolpakow) 57

Komierowski Florian 104**Kondracki Jan** 104**Kondratowicz Józef** 104**Koriot Józef** 104**Kosiolowski Józef** 104**Kowalski Józef** 104, 122, 133**Kozakowski Franciszek** 81, 104**Kraczkiewicz Marcin** 104

Krethlow 104

Krukowski Jan 170

Kruszewski 40

Krzyczkowski 151

Kühn J. 51

Kulczewski Antoni 104**Kummerer von Kummersberg Carl** 118, 119, 123, 142

Kunzer F. 135
Kurzewski Erazm 104
Kustov (Kustow) Nikolaj Nikolajewiç 170

Langner 33
Lattré 5
Lattré, femme 9
Le Brun Piotr 104
Le Claire A. 19
Leidenfrost Eduard 128, 154
Le Rouge George Louis 5, 8, 13
Leszczyński Franciszek 104
Letkov (Letkow) Stepan 104
Lex Józef 104
Liebenow Wilhelm 153
Liechtenstern Johann 26
Liechtenstern Joseph Marx von 51
Liechtenstern Maksimilian von 118, 119, 123, 142
Liesganig Joseph 26, 34, 53, 68, 79, 88
Lipiński Ignacy 104
Lipszky Ján 114, 174
List Joseph 47
Lobwasser Ambrosius I
Löhle 110
Losy de Losenau L. Ch. 21, 25
Lotter Tobias Conrad 11
Lubinus Eilhardus (Lübben Eilhard) 2, 10
Ludwiger 141, 171
Lukjanov (Łukianow) 168

Maire F.I. 21, 25
Malgorzewicz Jakub 104
Mansfeld Johann Ernst 21, 25
Marczyński Wawrzyniec 72
Mare Carl 40, 48, 49, 58, 63, 65, 87, 92, 99, 136, 144, 175
Mare Carl, junior 104
Maria Teresa, cesarzowa, władczyni Austrii 9, 26, 27
Markowski Maciej 84, 104
Martineau Karl 104
Martinet 8
Matthias Wilhelm Heinrich 33
Maulbertsch 26
Mauil 104
Mayer von Heldensfeld Anton 42, 44, 53, 56, 68, 88, 104
Mayr G. 110
Merkator Gerard I
Metzburg Georg Ignaz von 35, 43
Meyer 104
Meyer Adalbert 171
Mieg Friedrich von 26
Mikolaj I, ces. ros. 100, 104
Minter Karol Fryderyk 104
Moczuński Wiktor 104
Müller Franz 35
Müller H. 135, 169
Müller Johann Christoph 5, 6, 8, 9, 47
Müller Karl 35
Münchow von 115, 117
Myslakowski Ignacy 84, 104

Nejdgart 100
Nemirovič-Dańcenko (Niemirowicz-Dańcenko) Petr 104
Nieznański Ferdynand 104
Nipanić Nikolaj, zob. Nipanicz Mikolaj
Nipanicz Jan 147, 158
Nipanicz Mikolaj 146, 150, 155, 156, 165
Noack Gustaw 104, 168, 170
Nordmann A.P.H. 53, 61, 70, 86, 88, 137, 138 163

Nowack 95, 97, 98, 105, 113

Obleuchov (Obleuchow) Nikanor 104
Oesfeld Carl Wilhelm von 103, 109, 125, 169
Ohmann 171
Oleszczyński Seweryn 80, 91, 101, 111
Oppermann Karl Ivanovič 50, 54, 59, 68, 69, 100, 173
Orteliusz Abraham I
Ozerskij (Ozierskij) 102

Papen August 134
Partsch Seb. 51
Paskevič (Paskiewicz) Ivan Fedorovič 104
Passy Christoph von 47
Payda 168
Pelicier 40
Pfau Theodor Philipp von 13, 16, 18, 19, 20, 22
Pelczyński Michał 68, 81
Perrier 18
Pertbées Herman Karol de 14, 18, 37
Peschel E. 33, 74
Petermann August Herman 169
Petrov (Pietrow) 168
Petters H. 171
Picquet Charles 22
Pietrow, zob. Petrov
Pipenberg Nikolaj Ivanovič 104
Pogonowski Piotr 104
Polakiewicz Tomasz 84, 104
Ponheimer Kilian 43
Potéchin (Potiechin) 100
Potkański Adolf 81, 104
Poyda August von 103, 109
Prixner Gotfried 26, 174
Przegaliński 40

Radkiewicz Stanisław 81, 104
Rappard F. von 140, 152
Ravenstein Ludwig 134
Reiner (Reinner) Václav Vavřinec 5, 6
Rejzer Nikolaj 104
Renner 90
Reyher Ernst 104, 135
Reymann Daniel Gottlob 28, 32, 50, 103, 109, 125, 130, 131, 135, 141, 149, 169
Ricaud de Tirregaille Maurice Pierre 18
Richter J.C. 62, 65, 92, 99
Richter Karl Ivanovič 104
Riedl 110
Rizzi-Zannoni Giovanni Battista Antonio 13, 18, 23, 35, 43
Rokasovskij (Rokasowski) 102
Romanov (Romanow) A. 147, 158
Rosengardt Józef 104
Roztovičkov (Roztowszczykow) Jakob Egorovič 170
Ruchacz Wilhelm 82
Rzętkowski Mikolaj 104
Rüdiger von 104
Russian 151
Rutkowski Antoni 104
Ružek 141, 171

Sander Wilhelm 30
Scheda Josef von 126, 169
Schleich C., junior 110
Schleich Joseph 110
Schleuen 15, 19, 39
Schleuen J.F.W. 45, 52

Schmeltzer (Schmelzer) 141, 171
Schmidt Paulus 30, 33, 48, 49, 58, 63, 65, 73, 87, 92, 99, 136, 144, 153, 175
Schneider F.J. 108
Schrämbel Franz Anton 29, 31
Schröder 171
Schrötter Friedrich Leopold von 12, 33, 40, 41, 43, 48, 53, 56, 65, 68, 88, 92, 124, 171
Schubarth M. 9
Schulz von 129
Schumann Carl 46, 52
Schwartzkopf 141, 171
Schwarzenberg Karol Filip, feldmarszałek austr. 76
Seitz, bracia 110
Semenov (Siemienow) 100
Seutter Albrecht Karl 11
Seutter Matthaeus 11
Siebert Selmar 103, 169
Šiškin (Szyszkin) 100
Sławiński Józef 82
Slugucki Tomasz 104
Soltan Adam 133
Sorokin 102, 170
Sotzmann Daniel Friedrich 24, 30, 39, 40, 43, 62, 82
Sperling Hieronim 6
Sporer 104
Stanisław August, król pol. 16, 37
Stefan Batory, król pol. 4
Stein von 40
Stein Carl 103
Stieler Adolf 128, 154
Stiernskantz Karl Ivanovič 170
Stöber Joseph 114
Streit Friedrich Wilhelm 52, 56, 60, 64, 67
Strelbickij (Strielbickij) Ivan Afanasevič 168
Stülpnagel Friedrich von 128, 154
Šubert (Szubert) Fedor Fedorovič 100, 168, 170
Suchodolski (Suchodolec, von Suchodoletz) Jan Władysław 12, 31, 38
Suchodolski (Suchodolec, von Suchodoletz) Samuel 12
Suchtelen Petr Kornilevič 50, 53, 54, 59, 88, 100, 173
Sydow Emil von 169
Szyszyn 127
Szubert, zob. Šubert
Szymanowski Feliks 104

Tarasiewicz Stanisław 170
Tardieu A.F. 37
Tardieu P.A.F. 37
Tardieu Pierre François 37
Tenner Karl Ivanovič 127, 170
Textor Johann Christoph von 33, 40, 41, 43, 48, 53, 56, 65, 88, 92, 104

Thiel 104
Thiel L. 128, 154
Thomas 115
Thomas Adolf 104
Timlich C. 34
Tirregaille, zob. Ricaud de Tirregaille
Tjutikov (Tiutikow) Semen Sergeevič 170
Tolkemith Daniel 104
Turzański Józef 104
Twardowski Kazimierz 104

Uz Georg Friedrich 15

Valentin d'Hauterive Franciszek 81
Volkert 110
Volkonskij (Wołkoński) Petr Michajlovič 68
Voss C.L. 141, 171

Weber H. 135, 169
Weiland Carl Ferdinand 56, 60, 64, 67
Wenzely A. von 29
Weissig 141, 171
Wieland Johann Wolfgang 6, 9
Withalm A. 51
Wöber J. 112
Wodnicki Adam 104
Wodnicki Stanisław 104
Wohlmuth R. 90
Wolfart Hans 2
Wolkonskij, zob. Volkonskij
Wrede C.F. von 32
Wrotnowski Feliks 133
Wróblewski 40
Wyszkowski Józef 104

Zablocki Teofil 122, 133
Zacharov (Zacharow) 170
Zakrzewski Maksymilian 104
Zamoyski Władysław 133
Zandrowicz Franciszek 104
Zannoni, zob. Rizzi-Zannoni
Zaręba Polikarp 104
Zejszner Ludwik 143
Ziakin Teofan Dmitrievič 170
Zientecki Antoni 104
Zierholdt C.F. 32
Zipter 104
Zoll 30
Zucherer Edmund von 114, 174

Żebrawski Teofil 104
Żwan Kazimierz 104
Žukov (Żukow) Andrej Naumovič 170

INDEKS FIRM WYDAWNICZYCH, ZAKŁADÓW LITOGRAFICZNYCH,
 DRUKARNI, KSIĘGARNI ORAZ INSTYTUCJI SPRAWCZYCH*
 ИНДЕКС ИЗДАТЕЛЬСКИХ ФИРМ, ЛИТОГРАФИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ, ПЕЧАТНЫХ
 ДВОРОВ, КНИЖНЫХ МАГАЗИНОВ И ДРУГИХ ИЗДАТЕЛЬСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ
 INDEX OF PUBLISHING FIRMS, LITHOGRAPHERS, PRINTING
 OFFICES, BOOKSTORES AND SPONSORING INSTITUTIONS

- Academia Regia Scientiarum Berolinensis 12, 15
 Antoine, Louis (Paryż) 122, 133
 Arnhold, J.G. (Warszawa) 132, 139, 145
 Artaria (Mannheim) 110
 Artaria und Comp. (Wiedeń) 21, 38, 43, 53, 61, 70, 86, 88, 110, 114, 137, 138, 142, 163
- Bargum, K. u. Ferd., u. Komp. — Banque (Wiedeń) 21
 Behr, B. — Buchhandlung (Berlin) 122
 Biblioteka Polska (Paryż) 133
 Brügger, C. (Berlin) 129
- Challamel, A. (Paryż) 133
 Christmann, Ph. (Neustadt a.d. Haardt) 89
 Cotta, J.G. — Buchhandlung. Geographische Anstalt (Monachium — Stuttgart) 110
- Dal Trozzo, Antoni (Warszawa) 82, 91, 101, 111, 116
 Delius, H. — Lithographische Anstalt (Berlin) 95, 97, 105, 108
 Dépôt Général de la Guerre (Paryż) 40, 41, 54
 Depo Kart (Petersburg) 37, 59, 173
 Dezauche (Paryż) 27
 Dütschke, Julius (Poznań) 117
 Dyrekcja Dróg i Mostów (Warszawa) 81, 85
 Dzwonkowski, Adam i S-ka — Zakład Artystyczno-Litograficzny (Warszawa) 146, 150
- Eyraud, C.A. — Kunstanstalt (Neuhaldensleben) 90
- Fajans, Maksymilian — Litografia (Warszawa) 127
 Fischer, Th. (Kassel) 134
 Flemming, Carl (Głogów) 103, 109, 125, 130, 131, 135, 149, 169
 Frey, Ph., u. Comp. (Frankfurt n. Menem) 134
 Füssli, Heinrich, u. Comp. (Zurych) 89
- Geistinger (Wiedeń) 55
 Generalquartiermeisterstab, K.k. (Wiedeń) 42, 44, 55, 76, 79, 96
 Geographisches Institut (Frankfurt n. Menem) 134
 Geographisches Institut (Weimar) 45, 46, 52, 56, 60, 64, 67, 75, 83
 Gotz, Marcell — Litografia (Warszawa) 151
 Grass, Barth und Comp. (Wrocław) 108
 Gröll, Michał (Warszawa) 14
- Hahn, Bernhard Heinrich — Verlagshandlung (Lipsk) 89
 Hahn, Heinrich Wilhelm — Hofbuchhandlung (Hanower) 89
- Haller, Leopold Franz — Buch- Kunst- u. Musicalienhändler (Brno) 47
 Heymann, Carl (Berlin) 98, 113
 Homann Johann Baptista, zob. Homännische Erben
 Homännische albo Homannsche Erben (Norymberga) 7, 9
 Hôtel Lambert (Paryż) 122
- Instytut Litograficzny Szkolny (Warszawa) 82, 91, 111
- Jaeger Johann Christian 5
 Jaeger — Buchhandlung (Frankfurt n. Menem) 110
 Jaeger, Johann Wilhelm Abraham (Frankfurt n. Menem) 23
 Julien, Roch Joseph (Paryż) 9
 Jügel, C. (Frankfurt n. Menem) 89
- Kanter Jan Jakub (Królewiec) 15
 Kneisel, Aug. (Lipsk) 107
 Kollmann (Augsburg) 89
 Komisja Rządowa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — Litografia (Warszawa) 80
 Korpus Inżynierów Wojskowych (Warszawa) 71
 Krutchoffer, C. (Frankfurt n. Menem) 134
 Kuemmel, Carl August (Halle) 73
- Kwaternistrzostwo Generalne Wojska Polskiego (Warszawa) 66, 71, 77, 78, 81, 104, 148; zob. Litografia Sztabu Kwaternistrzostwa Generalnego Wojska Polskiego (Warszawa)
- Kwaternistrzostwo Generalne rosyjskie 77, 78
- Le Rouge, George Louis (Paryż) 8, 13
 Litografia Sztabu Kwaternistrzostwa Generalnego Wojska Polskiego (Warszawa) 66, 71, 77, 78, 81, 84, 85
- Merzbach, Louis (Poznań) 117
 Militärisch-Geographisches Institut, K.k. (Wiedeń) 112, 126, 157, 159, 160—162, 164, 166, 167
 Minter, Karol Fryderyk (Warszawa) 104
 Moenck, H. (Szczecin) 2
 Mollo, Tranquillo, et Comp. (Wiedeń) 25
 Müller, J.C. — Buchhandlung (Erfurt) 90, 107
- Nagel Fr. (Szczecin) 140
- Oddział Korpusu Topografów do Pomiarów Królestwa Polskiego = Zarząd Pomiarów Topograficznych Królestwa Polskiego (Warszawa) 104, 148

* Numery odnoszą się do pozycji katalogu.

- Osterbergern, Georg (Królewiec) 11
- Perthes, Justus (Gota) 128, 154
 Perthes und Besser (Hamburg) 89
 Physikalisch-Ökonomische Gesellschaft, Königliche (Królewiec) 3
 Picquet, Charles — géographe graveur (Paryż) 49, 58, 110
 Preussische Generalstab, Königliche (Berlin) 141, 171
 Preussische Landesaufnahme, Königliche (Berlin) 171
- Schalbacher, Phillip Joseph (Wiedeń) 29, 31
 Schlicht, Rudolph — Steindruckerey (Mannheim) 89
 Schropp, Simon und Comp. — Königlischen akademischen Landkarten-Handlung der Kaufleute ... — Magazin de Beaux Arts et Cabinet de Géographie, Kunst- und Landkarten-Handlung (Berlin) 28, 33, 36, 39, 48, 49, 58, 62, 63, 65, 87, 92, 99, 110, 124, 136, 144, 153, 175
 Segebaden Erben (Królewiec) 172
 Segebaden, Lorentz (Królewiec) 3
 Simon, C.A. (Poznań) 33
 Sotzmann, Daniel Friedrich (Berlin) 40
 Starck, E.W. (Berlin) 103
 Statistisches Bureau (Berlin) 73, 153
- Tardieu (Paryż) 37
- Topographisches Bureau des k.k. Generalquartiermeisterstabes (Wiedeń) 76
 Treuttel und Würtz (Strasburg) 89
- Voenno-Topograficeskoe Depo, od 1863 r. Voenno-Topograficeskij Otdel Glavnago Štaba (Petersburg) 68, 69, 100, 102, 121, 168, 170
- Weigel-Schneider = Weigelio-Schneideriana Officina (Norymberga) 15
 Weitbrecht, Johann Jacob (Greifswald) 2, 10
 Wernigk (Wiedeń) 123, 142
 Wildt, Juliusz (Kraków) 123
 Wydział Górnictwa Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu (Warszawa) 143
- Zarząd Ober-Kwaternistrza Wojsk w Królestwie Polskim (Warszawa) 147, 158
 Zarząd Pomiarów Topograficznych Królestwa Polskiego, zob. Oddział Korpusu Topografów do Pomiarów Królestwa Polskiego
 Zarząd Wojenno-Topograficznego Zdjęcia Planu Królestwa Polskiego, od 1865 r. Zarząd Wojenno-Topograficznych Pomiarów Królestwa Polskiego (Warszawa) 170
 Zawadzki, Józef (Wilno) 72
- Żupański, Jan Konstanty (Poznań) 115

INDEKS MIEJSC WYDANIA, DRUKU,
RYTOWANIA MAP ORAZ MIEJSC SKŁADÓW KSIĘGARSKICH*

ИНДЕКС МЕСТА ИЗДАНИЯ, ПЕЧАТИ,
ГРАВИРОВАНИЯ КАРТ И КНИЖНЫХ МАГАЗИНОВ

INDEX OF PLACES OF PUBLICATION,
PRINTING, ENGRAVING AND OF BOOKSTORES

Augsburg 5, 6, 11, 89	Monachium 110
Berlin 12, 16, 19, 20, 22, 24, 28, 30, 33, 36, 39, 40, 48—50, 58,
62, 63, 65, 87, 92, 95, 97—99, 103, 105, 108, 110, 113, 122,
124, 129, 136, 141, 144, 152, 153, 171, 175	Neuhaldensleben 90
Neustadt a.d. Haardt 89
Norymberga 7, 15
Brno 47	
Budapeszt 174	Paryż 8, 9, 13, 18, 27, 37, 40, 41, 49, 54, 58, 110, 122, 133
Peszt, zob. Budapeszt
Petersburg 37, 59, 68, 69, 100, 102, 121, 168, 170, 173
Poczdam 103
Poznań 33, 115, 117
Praga 5, 6
Erfurt 90, 107	
Frankfurt n. Menem 23, 89, 110, 134	
Gdańsk 4	Stuttgart 110
Szczecin 2, 140
Szttrasburg 89
Głogów 109, 125, 130, 131, 135, 149, 169	
Gota 128, 154	Warszawa 14, 17, 66, 71, 77, 78, 80—82, 84, 85, 91, 101, 104,
106, 111, 116, 127, 132, 139, 143, 145—147, 150, 151, 155,
156, 158, 165
Greifswald 2, 10	Weimar 45, 46, 52, 56, 60, 64, 67, 75, 83
Wiedeń 21, 25, 26, 29, 31, 34, 35, 38, 42—44, 49, 51, 53, 55, 58,
61, 70, 76, 79, 86, 88, 96, 110, 112, 114, 118, 119, 123, 126,
137, 138, 142, 157, 159—164, 166, 167
Halle 73	Wilno 37, 72
Wrocław 108
Hamburg 10, 89	
Hanower 89	
Kassel 134	Zurych 89
Kraków 123	
Królewiec 1, 3, 15, 172	
Lipsk 89, 107	
Lwów 26	
Mannheim 89, 110	

* Numery odnoszą się do pozycji katalogu.

INDEKS ZBIORÓW*

ИНДЕКС СОБРАНИЙ

INDEX OF COLLECTIONS

Bydg.-Publ. 7, 9, 18, 26, 30, 33, 44, 48, 52, 56, 57, 60, 64, 74, 82,
88, 90, 92, 97, 104, 129, 133, 156, 159, 169	Poznań-PTPN 6, 12, 15, 25, 28, 42, 47—49, 86, 91, 92, 133, 144,
169
Poznań-Racz. 15, 18, 28, 33, 49, 74, 82, 88, 89, 95, 105, 107,
117, 133, 136, 143, 144, 147
Poznań-WAP 30, 95, 97, 98, 105
Gdańsk-PAN 2—4, 7, 8, 11, 12, 15, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30,
31, 33, 45, 48, 73, 82, 86, 90, 92, 97, 124, 133, 138, 139, 148,
150, 169, 171	Szczecin-Publ. 2, 82, 97, 107, 133
Szczecin-WAP 2, 24
Gdańsk-WAP 18, 48	
Gliwice-AP 18, 107, 152	
Kat.-BŚ 5, 15, 33, 41, 43, 47, 82, 143, 158	Toruń-BU 2, 3, 18, 24, 43, 70, 73, 82, 90, 95, 97, 107, 133,
146—149, 169
Toruń-Książn. 1, 7, 13, 15, 18, 20, 22, 48, 169
Toruń-WAP 33, 41, 48, 58, 73, 74
Kórnik-PAN 14, 15, 18, 20, 22, 26, 28, 30, 33, 38, 40—42, 44,
49, 55, 67, 70—72, 74, 79, 82, 86, 95, 98, 104, 105, 115, 122,
125, 137, 144, 165, 169, 174	
Krak.-Czart. 4, 5, 7, 12—16, 18, 22, 24—26, 28, 30, 31, 33—36,
39—44, 48, 49, 51—55, 58, 71, 72, 77, 79, 81, 82, 85—87, 92,
95, 97, 99—101, 104, 112, 118, 119, 122, 123, 133, 137, 142,
144, 148, 154, 155, 157, 167, 169, 170	W-wa-AGAD 18, 19, 28, 37, 59, 66, 71, 77, 78, 81, 82, 84, 85,
93, 94, 102, 120, 121, 133, 170
W-wa-Arch. PAN 18, 82
W-wa-BN 2, 8, 14—18, 22, 26, 31, 33, 34, 37, 40, 42, 44, 48, 49,
52, 54—59, 63, 65, 66, 70—72, 79, 80, 82, 84, 86—88, 90—92,
100, 104, 106, 113, 118, 122, 123, 126, 127, 133, 138, 139, 143,
148, 151, 168, 170—172, 175
W-wa-BUW 5, 7, 12, 18, 24, 25, 33, 37, 44, 50, 73, 75, 81, 82,
84, 86, 88, 104, 109, 111, 116, 133, 139, 146, 159
W-wa-CBW 14, 15, 18, 23, 24, 26, 39, 44, 49, 79, 86, 91, 93, 104,
126, 133, 148, 153, 169
W-wa-Geol. 127
W-wa-IG PAN 2, 4, 6, 7, 14—16, 18, 23—26, 31, 33, 35, 40, 42,
44, 48, 51, 53, 61, 68, 69, 73, 74, 77, 79, 82, 87, 90, 94, 96,
104, 107, 110, 123, 133, 138—140, 142, 143, 145, 148, 149,
157, 161, 163, 169, 173
W-wa-IG UW 5, 6, 10, 14, 18, 20, 30, 31, 46, 52, 71, 79, 82, 86,
88, 90, 91, 104, 133, 137, 142, 159, 160, 168—170
W-wa-IH PAN 15, 26, 33, 37, 40, 42, 48, 104, 133
W-wa-IH UW 15, 18, 39, 79, 82, 90, 126, 133, 148
W-wa-MHW 7, 18, 71, 84, 151
W-wa-ML 6, 26—28, 37, 41, 42, 48, 52, 82, 133, 170
W-wa-MN 14, 26, 28, 33, 40, 48, 53, 54, 56, 58, 82, 84, 100, 158
W-wa-Publ. 3, 14, 16, 18, 24, 26, 33, 35, 40, 42, 48, 49, 61—63,
73, 76, 80, 87, 88, 91, 100, 101, 104, 108, 111, 130, 139, 145,
169, 170
Krak.-Czart. 4, 5, 7, 12—16, 18, 22, 24—26, 28, 30, 31, 33—36,
39—44, 48, 49, 51—55, 58, 71, 72, 77, 79, 81, 82, 85—87, 92,
95, 97, 99—101, 104, 112, 118, 119, 122, 123, 133, 137, 142,
144, 148, 154, 155, 157, 167, 169, 170	
Krak.-IG UJ 15, 68, 82, 96, 133, 142, 169	
Krak.-Jag. 5, 6, 15, 16, 18, 21—23, 28, 29, 31, 33—35, 37, 44,
47, 49, 55, 59, 69, 72, 74, 81, 82, 86, 90, 95, 97, 98, 100, 108,
111, 114, 118, 126, 128, 131, 133—135, 142, 143, 147, 148,
155, 156, 159, 161, 162, 166, 170	
Krak.-PAN 6, 7, 14—16, 18, 20, 22, 26, 28, 33, 37, 40, 42, 53,
55, 56, 58, 79, 81, 82, 85—87, 91, 92, 104, 133, 142, 143, 148,
166, 167, 169	
Krak.-WAP 18, 34, 35, 40, 48, 70, 78, 80, 133, 136, 142, 143,
148, 167, 170	
Krak.-ZNPB UJ 18, 33, 37, 40, 42, 49, 61, 133, 139	
Lublin-KUL 16, 18, 55, 82, 88, 90, 109, 133, 142, 170	
Lublin-Łopac. 2, 15, 18, 34, 49, 56, 58, 82, 91, 104, 132, 139,
143, 147, 148, 165, 168, 170	
Lublin-UMCS 168, 170	
Lublin-ZGF UMCS 20, 26, 79, 82, 100, 104, 123, 126, 133, 137	
Łódź-BU 16, 18, 33, 40, 56, 82, 133, 139, 146, 159, 169, 170	
Łódź-IG UŁ 33, 48, 104	
Łódź-Publ. 18, 79, 82, 92, 148, 169, 170	
Olsztyn-ADW 3, 48, 90, 92, 149, 169, 171	
Olsztyn-WAP 3	
Opole-WAP 152	
Poznań-BU 5, 14—16, 18, 19, 26, 30, 33, 39, 40, 44, 48, 56, 58,
63, 73, 74, 82, 86, 87, 90, 92, 95, 101, 115, 127, 130, 132, 133,
136, 141, 142, 148, 156, 169, 171, 174	
Poznań-IG UAM 133	

* Numery odnoszą się do pozycji katalogu. Rozwiązanie sigłów na s. XLIII.

SPIS DZIEŁ CYTOWANYCH I ICH SKRÓTY
СПИСОК ЦИТИРОВАННЫХ СОЧИНЕНИЙ И ИХ АББРЕВИАТУРЫ

LIST OF BIBLIOGRAPHICAL ITEMS AND THEIR ABBREVIATIONS

- Allgemeine Deutsche Biographie*. Leipzig 1875—1912, Bd. 1—56 — ADB
Allgemeine Geographische Ephemeriden. Weimar Bd. 1:1798 — Bd. 50:1816, Bd. 1:1817 — Bd. 17:1825. Od 1817 pt.: *Neue Allgemeine Geographische und Statistische Ephemeriden*. — AGE
Atlas historyczny Polski. Ser. A: *Mapy szczegółowe*. [Z.] 2. *Województwo plockie około 1578 r.* [Autorstwo zbiorowe], kier.: S. Herbst. Warszawa 1958. — Atlas hist. Woj. ploc.
Atlas historyczny Polski. Ser. A: *Mapy szczegółowe*. [Z.] 3. *Województwo lubelskie w drugiej połowie XVI w.* Oprac. S. Wojciechowski. Warszawa 1966. — Atlas hist. Woj. lub.
Bibliografia historii Polski XIX wieku. Pod red. W. Chojnackiego. Wrocław 1958— [T.] 1. 1815—1831 — BHP XIX w. I
 [T.] 2. 1832—1864. Cz. 3 vol. I 1976. — BHP XIX w. II
 Bieniarzówna J.: *Gross Jan*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 9:1960—1961 s. 3—4. — Bieniarzówna: PSB
 Blaramberg [I.F.]: *Die geodätischen und kartographischen Arbeiten Russlands in den Jahren 1866 bis 1868*. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt [Bd.14]:1868 s. 437—442. — Blaramberg: Geodät. u. kartogr. Arb.
 Blaramberg [I.F.]: *Die grossen topographischen Arbeiten des europäischen Russlands*. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt [Bd. 4]:1858 s. 251—253. — Blaramberg: Topogr. Arb.
 Block J.C.: *Das Kupferstich-Werk des Wilhelm Hondius*. Danzig 1891. — Block
 Bonacker W.: *Streiflichter auf wenig bekannte Kartenschaffende und ihre Arbeiten*. Ein Gedenkblatt auf die schlesische Kartographie. Berichte zur Deutschen Landeskunde Bd. 30:1963 H.2 (Juni) s. 321—341. — Bonacker
 Boysen K.: *Beiträge zur Lebensgeschichte des preussischen Kartographen und Historikers Kaspar Henneberger (1529-1600)*. Altpreussische Monatsschrift Bd. 45:1908 H.1 s. 81—84. — Boysen
British Muzeum. Catalogue of printed maps, charts and plans. London repr. 1967, 15 vol. — BMC
 Buczek K.: *Beauplan Wilhelm Le Vasseur*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T.1. Kraków 1935 s. 384—386. — Buczek: PSB
 Buczek K.: *Beauplaniana*. *Wiadomości Służby Geograficznej* R. 8:1934 z. 1 s. 1—36. — Buczek: *Beauplaniana*
 Buczek K.: *Czajkowski (Czaykowski) Franciszek Salezy*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 4. Kraków 1938 s. 152—153. — Buczek: PSB
 Buczek K.: *Czaki (Csaky de Kerestszegh) Franciszek Florian*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 4. Kraków 1938 s. 161—162. — Buczek: PSB
 Buczek K.: *Die Reform der polnischen Kartographie zur Zeit des Königs Stanislaus August (1764—1795)*. In: *La Pologne au XVIIe Congrès International des Sciences Historiques*. Vol. 2. Varsovie 1933 s. 61—72. — Buczek: *Reform*
 Buczek K.: *Dzieje kartografii polskiej od XV do XVIII wieku*. Warszawa 1963. — Buczek: *Dzieje*
 Buczek K.: *Jan Bakalowicz pułkownik kart geograficznych*. *Wiadomości Służby Geograficznej* R. 9:1935 z. 1 s. 1—46. — Buczek: *Jan Bakalowicz*
 Buczek K.: *Karol de Perthées, kartograf króla Stanisława Augusta*. In: *Pamiętnik II Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów w Polsce w 1927 r.* Kraków 1930 s. 256—258. — Buczek: *Karol de Perthées*
 Buczek K.: *Mapa województwa krakowskiego z doby Sejmu Czteroletniego (1788—1792)*. — Buczek: *Mapa woj. krak.*
Źródła i metoda. Kraków 1930. [= *Atlas Historyczny Polski*. Ser.A: *Mapy szczegółowe*. Z. 1]
 Buczek K.: *Prace kartografów pruskich w Polsce za czasów króla Stanisława Augusta na tle współczesnej kartografii polskiej*. In: *Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski*. Z. 3. Kraków 1935 s. 115—322. — Buczek: *Prace kartografów*
 Buczek K.: *The history of Polish cartography from the 15th to the 18th century*. Wrocław 1966. — Buczek: *History of Pol. cartogr.*
 Buczek K.: *Wołyń w dawnej kartografii*. *Rocznik Wołyński* T. 4:1935 s. 1—37. — Buczek: *Wołyń*
 Buczek K.: *Ze studiów nad mapami Beauplana*. *Wiadomości Służby Geograficznej* R. 7:1933 s. 20—53. — Buczek: *Ze studiów*
 Callier E.: *Spis map geograficznych w zbiorach Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego*. Poznań 1884. — Callier

- Catalogue des cartes et ouvrages géographiques qui composent le cabinet de Simon Schropp et — *Cat. Schropp*
Comp. à Berlin. Berlin 1817.
- Catalogue des cartes géographiques, topographiques et marines, de la bibliothèque du prince — *Cat. Labanoff*
Alexandre Labanoff de Rostoff, à Saint-Petersbourg. Paris 1823.
- Catalogus mapparum geographicarum ad historiam pertinentium quae... in Politechnico Varsoviensi — *Cat. mapparum*
exponuntur. Varsovie 1933.
- Chojnacka K.: *Materialy z kartografii pomorskiej XVII wieku*. Przegląd Zachodni R. 7:1951 — Chojnacka
t. 1 nr 1/2 s. 270—274.
- Choroszewski W.: *Jan Hempel*. Przegląd Techniczny T. 23:1886 z. 3 s. 75. — Choroszewski
- Chowaniec C.: *Une carte militaire polonaise au XVIIe siècle (Les origines de la carte de*
l'Ukraine dressée par Guillaume le Vasseur de Beauplan). Revue Internationale d'Histoire
Militaire T. 3:1951/1952 nr 12 s. 546—562. — Chowaniec
- Degner H.: *Geschichtliche Entwicklung der amtlichen preussischen Gradabteilungsblätter*. — Degner
Mitteilungen des Reichsamts für Landesaufnahme Jg. 6:1930/31 nr 2 s. 85—94.
- Drolshagen C.: *Neuvorpommern und Rügen im Rahmen der älteren Kartographie und*
Landesaufnahme. Pommersche Jahrbücher Bd. 10:1909 s. 163—216. — Drolshagen
- Drozdowska A.: *Kolberg Wilhelm Karol Adolf*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 13. Kraków — Drozdowska: *PSB*
1967—1968 s. 305—306.
- Drozdowska A.: *Koriot (Koriot, Koryot) Józef*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 14. — Drozdowska: *PSB*
Kraków 1968—1969 s. 73—74.
- Dunikowska I.: *Follino (Folin, Folino) Bartłomiej*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 7. — Dunikowska: *PSB*
Kraków 1948—1958 s. 49—50.
- Dzikowski M.: *Katalog atlasów Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie*. Wilno 1940]. — Dzikowski: *Kat.*
- Dzikowski M.: *Zbiór kartograficzny Uniwersyteckiej Biblioteki Publicznej w Wilnie*. Ateneum — Dzikowski: *Zbiór kartogr.*
Wileńskie R. 8:1931/1932 s. 286—321.
- Engelmann W.: *Bibliotheca geographica*. Leipzig 1857-1858. [T.] 1—2. — Engelmann
- Estreicher K.: *Bibliografia polska*. Kraków 1870—1951 Cz. 1—3. Ogólnego zbioru t. 1—34, z. 1. — Estreicher
- Estreicher K.: *Bibliografia polska XIX wieku*. Wyd. 2. Pod red. K. Estreichera (jun.). — Estreicher wyd. 2
[= *Bibliografia polska*. Cz. 1, wyd. 2]. Kraków 1959—1976 T. 1—11.
- Ewicz K.: *Zbiory kartograficzne Biblioteki Kórnickiej*. Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej Z. 7:1959 — Ewicz
s. 369—380.
- Fabiani-Madeyska I.: *(Hondius Hondt) Wilhelm*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 9. — Fabiani-Madeyska: *PSB*
Kraków 1960—1961 s. 605—606.
- Frankiewicz B.: *Kartografia zachodniopomorska od wieku XVI do początków XIX w.* Archeion — Frankiewicz
T. 61:1974 s. 103—122.
- Geographische Korespondenzen und Notizen*. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes — *Geogr. Notizen*
Geographischer Anstalt [Bd.1]: 1855, [Bd.3]:1857, [Bd.7]:1861.
- Geographische Literatur*. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt — *Geogr. Literatur*
[Bd.9]:1863 s. 395.
- Giergielewicz J.: *Bojanowicz Adam*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 2. Kraków 1936 — Giergielewicz: *PSB*
s. 235—236.
- Giergielewicz J.: *Udział oficerów inżynierii w pracach kartograficznych Księstwa Warszawskie-*
go i Królestwa Kongresowego. Saper i Inżynier Wojskowy Z. 6:1924 s. 203—217. — Giergielewicz: *Udział ofice-*
rów inżynierii
- Haardt von Hartenthurn V.: *Die militärisch wichtigsten Kartenwerke der europäischen*
Staaten. Mitteilungen des K. und K. Militär-Geographischen Institutes Bd.18:1898 s. 112—
159. — Haardt
- Haas A.: *Die grosse Lubinsche Karte von Pommern*. Stettin 1126. — Haas
- Haczewska Z.: *Zbiory kartograficzne Biblioteki Narodowej w Warszawie*. Polski Przegląd — Haczewska
Kartograficzny T. 4:1972 nr 3 s. 114—126.
- Hantzsch V.: *Die Landkartenbestände der königlichen öffentlichen Bibliothek zu Dresden*. — Hantzsch
Leipzig 1904.
- H[eppen] J.: *Kolberg Wilhelm*. In: *Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana*. T. 35/36. — Heppen: *W. Encykl.*
Warszawa 1904 s. 1023—1024.
- Horn W.: *Untersuchungen zur Preussischen Landtafel des Kaspar Henneberger (1576)*. — Horn
Petermanns Geographische Mitteilungen Jg. 89:1943 H.7/8 s. 241—246.
- Izdanija Voenno-Topograficeskogo Depo*. Żurnal Ministerstva Narodnago Prosvieščeniija — *Izd. Voenno-Topogr. Depo*
Č.99:1858 otd. 7 s. 48—52.
- Jacyk R.: *Analiza mapy Ukrainy Beaplana*. Polski Przegląd Kartograficzny R. 9:1931 nr — Jacyk
35 s. 66—91.
- Janczak J.: *Zarys dziejów kartografii śląskiej do końca XVIII wieku*. Opole 1976. — Janczak
- Jurkiewicz K.: *Jan Hempel*. Biblioteka Warszawska 1886 t. 3 s. 89—92. — Jurkiewicz
- Kalendarzyk polityczny na rok ... wydawany za upoważnieniem Rządu przez Fr. Radzi-*
szewskiego. Warszawa 1834—1843. — *Kalendarzyk polit.*
- Katalog voenno-učenago Archiva Glavnago Štaba*. Vyp.6. S.Peterburg 1893. — *Kat. Gl. Štaba*
- Katalog wystawy zbiorów kartograficznych Biblioteki Narodowej w Warszawie*. Warszawa 1934. — *Kat. B.N.*
- Kmieciak B.: *Katalog map XVI—XVIII w. Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie*. — Kmiecikowa
Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie R. 12:1966 s. 161—230.
- Konarski K.: *Biblioteka Kwatermistrzostwa Generalnego W.P.* Warszawa 1925. — Konarski
- Kordt V.: *Materialy po istorii ruszskoj kartografii*. Ser. 1 vyp. 2. Kiev 1910. — Kordt
- Korotajowa K.: *Kanter Jan Jakób*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T.11. Kraków 1964—1965 — Korotajowa: *PSB*
s. 620.
- Kosacka D.: *Plany Warszawy XVII i XVIII w. w zbiorach polskich*. Katalog. Warszawa 1970. — Kosacka: *Plany*
- Kosacka D.: *Zbiory kartograficzne w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. Informator. Warszawa — Kosacka: *Informator*
1972.
- [Kosacka-JWarecka D.: *Zbiór kartograficzny Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie*. — [Kosacka]: *Zbiór kartogr.*
Kwartalnik Historii Kultury Materialnej T. 3:1955 nr 2 s. 435—444.
- Kosiński W.: *Historia triangulacji w Polsce*. Cz.1. Przegląd Geodezyjny R. 15:1959 nr 1 s. — Kosiński
29—33.
- Kossmann E. O. *Die preussischen Landesaufnahmen in Polen (1753—1806)*. Jomsburg — Kossman
Jg.1:1937 s. 19—31.
- Kot H.: *Historia nowożytnej kartografii Śląska 1800—1939 (poza kartografią urzędową)*. — Kot
Katowice 1970.
- [Kraszewski J. I.]: *Catalogue d'une collection iconographique polonaise, composée des dessins*
originaux, gravures, xylographies, lithographies illustrant l'histoire, la géographie... de
l'ancienne Pologne, de ses provinces et pays limitrophes. Dresde 1865. — Kraszewski: *Cat.*
- Krempol'skij V. F.: *Istorija razvitija kartoizdanija v Rosii i v SSSR*. Moskva 1959. — Krempol'skij
- Kuchař K.: *Cartes de Bohême (1518—1720)*. Praha 1938. — Kuchař: *Cartes de Bohême*
- Kuchař K.: *Mapy českých zemí do poloviny 18. století*. Praha 1959. — Kuchař: *Mapy*
- Kuchař K.: *Naše mapy odedávna do dneška*. Praha 1958. — Kuchař: *Naše mapy*
- Kucharzewski F.: *Piśmiennictwo techniczne polskie*. Warszawa 1911. — Kucharzewski: *Piśm. tech.*
pol.
- Kucharzewski F.: *Polskie piśmiennictwo górniczo-hutnicze*. Przegląd Górniczo-Hutniczy T. — Kucharzewski: *Pol. piśm.*
14:1922 s. 301—306. *gór.-hut.*
- Lammert M.: *David Gilly. Ein Baumeister des deutschen Klassizismus*. Berlin 1964. — Lammert
- Lankamer T.: *Mapa J.C. Textora pod tytułem „Nowe Prusy Wschodnie” z lat 1795—1800*. — Lankamer
Rocznik Białostocki T.7:1966 s. 181—206.
- Lelewel J.: *Listy emigracyjne. Wydała i wstępem poprzedziła H. Więckowska*. T. 3. Kraków — Lelewel: *Listy*
1952.
- Lewandowska A.: *Katalog zbiorów kartograficznych Książnicy Miejskiej im. Mikołaja*
Kopernika w Toruniu. Toruń 1957. — Lewandowska
- Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Centrines Bibliotekos Atlasų ir Žemėlapių Katalogas*. Vilnius — *Liet. TSR kat.*
1969.
- Lips K.: *Die Lubinschen Karten von Rügen und Pommern 1608 bis 1618*. Mitteilungen des — Lips
Reichsamts für Landesaufnahme Jg. 14:1938 s. 79—101.
- Łabędzki H.: *O karcie i z powodu karty geognostycznej zagłębia węglowego w Królestwie*
Polskim, wykonanej przez Jana Hempla. Biblioteka Warszawska 1860 t. 1 s. 440—443. — Łabędzki
- Łodyński M. et al.: *Centralny katalog zbiorów kartograficznych w Polsce*. Warszawa 1961 — Łodyński
1968 z. 1—4.
- Łonczyńska K.: *Zbiór geograficzny Stanisława Augusta*. Archeion T. 33:1960 s. 21—49. — Łonczyńska
- Łuszczynska M.: *Przyczynek do dziejów kartografii polskiej XIX w. (o Juliuszu i Wilhelmie*
Kolbergach). Bibliotekarz Lubelski R. 3:1958 nr 3/4 s. 21—24. — Łuszczynska
- Malinowski H.: *The Malinowski Collection of maps of Poland*. 7 parts. Map Collectors' Series — Malinowski
London 1966—1972 nr 25, 31, 43, 56, 57, 84, 86.
- Midzio J.: *Prace kartograficzne F.F. Czakięgo, kartografa polskiego XVIII w.* Polski Przegląd — Midzio
Kartograficzny T. 4:1972 nr 4 s. 154—155.
- Münnich J.: *Mapy Polski. Cartes de la Pologne XVII—XIX s.* Kraków [1927]. — Münnich
- Novokšanova-Sokolovskaja Z.K.: *Kartograficeskie i geodeziceskie raboty v Rossii v XIX*
načale XX v. Moskva 1967. — Novokšanova
- Nowy kalendarzyk polityczny na rok ...* Warszawa R. 13:1834 — R. 14:1835. — *Nowy kalendarzyk polit.*
- O kartach jeograficznych ośmiu województw Królestwa Polskiego wydanych przez Juliusza Colberg*
dra filozofii, profesora miernictwa w królewsko warszawskim uniwersytecie etc. Gazeta Polska
nr 270 z dn. 1 X 1827 r. s. 1065—1066. — *O kartach jeogr.*
- O semiotopograficeskoj karte inostrannym vladenijam po zapadnoj granice Rossijskoj Imperii*. — *O semiotopogr. karte*
Otečestvennyja Zapiski Č.6:1821 nr 13 s. 233—236.
- Olszewicz B.: *Dawne plany Warszawy*. Szpargaly 1935 z. 9 s. 38. — Olszewicz: *Dawne plany*
- Olszewicz B.: *Gajewski Michał*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 7. Kraków 1948—1958 s. — Olszewicz: *PSB*
216.
- Olszewicz B.: *Kartografia polska XV i XVI wieku*. Polski Przegląd Kartograficzny R. 8:1930 nr — Olszewicz: *Kartogr. XV i*
31 s. 147—168. *XVI w.*
- Olszewicz B.: *Kartografia polska XVII wieku*. Polski Przegląd Kartograficzny R. 9:1931 nr 36 s. — Olszewicz: *Kartogr. XVII w.*
109—138.
- Olszewicz B.: *Kartografia polska XVIII wieku*. Polski Przegląd Kartograficzny R. 10: 1932 nr — Olszewicz: *Kartogr. XVIII w.*
38/39 s. 181—208, nr 40 s. 245—310.

- Olszewicz B.: *Kartografia polska XIX wieku*. 1957, maszyn. Pracownia Historii Geografii i Kartografii Instytutu Geografii PAN. Wrocław.
- Olszewicz B.: *Polska kartografia wojskowa*. Warszawa 1921. — Olszewicz: *Pol. kartogr. wojs.*
- Olszewicz B.: *Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku w zakresie kartografii*. In: *Stan i potrzeby nauki polskiej o Śląsku*. Praca zbiorowa pod red. R. Lutmana. Katowice 1936 s. 91—125 [= *Pamiętnik Instytutu Śląskiego*. T.1]. — Olszewicz: *Stan i potrzeby*
- Osowski F.: *Stan pokrycia obszaru Polski materiałami kartograficznymi*. Dokumentacja Geograficzna 1955 nr 10. — Osowski
- Ostrowski J.: *Mapy hipsometryczne Polski. Przegląd historyczno-bibliograficzny*. Dokumentacja Geograficzna 1969 z. 1. — Ostrowski
- Paćko T.: *Wersje tytułu i różnice w treści mapy Polski Rizzi Zannoniego*. Polski Przegląd Kartograficzny T. 6:1974 nr 2 s. 77—81. — Paćko
- Paldus J.: *Die Einverleibung Galiziens und der Bukowina in die Österreichische Monarchie im Jahre 1772 und die Landesaufnahme durch den k. k. Generalquartiermeisterstab 1775—1783*. Mitteilungen der Kais. Königl. Geographischen Gesellschaft in Wien Bd. 59:1916 nr 7 s. 417—455. — Paldus
- Pawłowski B.: *Chrzanowski Wojciech*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 3. Kraków 1937 s. 463—467. — Pawłowski: *PSB*
- Pazdur J.: *Hempel Jan Marian*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 9. Kraków 1961 s. 379—380. — Pazdur: *PSB*
- Phillips L. P.: *Check list of large scale maps published by foreign governments (Great Britain excepted) in the Library of Congress*. Washington 1904. — Phillips: *Check list of maps*
- Phillips L. P. [od vol. 5] Le Gear C. E.: *A list of geographical atlases in the Library of Congress*. Washington 1909—1963 vol. 1—6. — Phillips: *List of geogr. atlases*
- Pietkiewicz S.: *Analyse de l'exactitude de quelques cartes du XVIIe, XVIIIe et XIXe siècle, couvrant les territoires de l'ancienne Pologne*. Przegląd Geograficzny T. 32:1960 Suplement s. 21—27. — Pietkiewicz: *Analyse*
- Pietkiewicz S.: *Austriackie topograficzne mapy Tatr i Przedtatrza od końca XVIII do końca XIX stulecia i ich dokładność*. Prace i Studia Instytutu Geografii UW Z. 16:1975 s. 95—100. — Pietkiewicz: *Austriackie mapy Tatr*
- Piskorska H.: *Zbiory kartograficzne Archiwum m. Torunia*. Toruń 1938. — Piskorska
- Polska na starych mapach*. Katalog wystawy. Oprac. B. Krassowski et al. Warszawa 1977 — *Polska na starych mapach*
- Pomarański S.: *Alfonse Aleksander*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 1. Kraków 1935 s. 76—77. — Pomarański: *PSB*
- Prikryl L. V.: *Vývoj mapového zobrazovania Slovenska*. Bratislava 1977. — Prikryl
- Rarytasy i ciekawostki kartograficzne. Katalog pokazu urzędzonego... przez Oddział Zbiorów Kartograficznych Biblioteki J[agiellońskiej] w dn. 21 X 1977... maszyn. powiel.* — *Rarytasy*
- Rastawiecki E.: *Mappografia dawnej Polski*. Warszawa 1846. — Rastawiecki
- Regele O.: *Beiträge zur Geschichte der staatlichen Landesaufnahme und Kartographie in Österreich bis zum Jahre 1918 von...* Wien 1955. — Regele
- Rocznik Urzędowy obejmujący spis naczelnych władz Cesarstwa oraz wszelkich władz i urzędników Królestwa Polskiego na rok ...* Warszawa 1862—1866. Od 1863 pt.: *Rocznik Urzędowy Królestwa Polskiego*. — *Rocznik Urz. Król. Pol.*
- Romer E.: *Zbiory kartograficzne Royal Geographical Society w Londynie*. Polski Przegląd Kartograficzny R. 9:1931 nr 33/34 s. 1—31. — Romer
- Roubik F.: *Soupis map českých zemi*. Praha 1952—1955 sv. 1-2. — Roubik
- Rzepa Z.: *Dział kartograficzny Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich Polskiej Akademii Nauk w latach 1957—1969*. Ze Skarbcza Kultury Z. 21:1970 s. 167—189. — Rzepa
- Sališčev K. A.: *Osnovy kartovedenija. Istoričeskaja čast'*. Moskva 1943. — Sališčev
- Satzinger W.: *Grand atlas d'Allemagne edited by Johann Wilhelm Jaeger, Frankfurt am Mayn 1789*. Imago Mundi R. 28:1976 s. 94—104. — Satzinger
- Sawicki L.: *Obristens Anton Freiherr Mayer von Heldensfeld topographische Aufnahme Westgalliens in den Jahren 1801—1804*. Cracovie 1928. [Tyt. także w jęz. pol.: *Pulkownika Antoniego barona Mayera von Heldensfeld zdjęcia topograficzne w Polsce w latach 1801—1804*.] — Sawicki: *Topogr. Aufnahme Westgalliens*
- Sawicki L.: *Spis map Archiwum Wojennego w Wiedniu odnoszących się do ziem polskich*. Warszawa 1920. — Sawicki: *Spis map*
- Scharfe W.: *Abriss der Kartographie Brandenburgs 1771—1821*. Berlin—New York 1972. — Scharfe
- Schellwitz P.: *Übersicht der russischen Landesaufnahmen bis incl. 1885*. Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin Bd. 22:1887 s. 104—143. — Schellwitz
- Schroeder-Hohenwarth J.: *Die preussische Landesaufnahme von 1816—1875*. Nachrichten aus dem Karten- und Vermessungswesen. Reihe 1: Deutsche Beiträge und Informationen. H.5. Frankfurt a.M. 1958 s. 1—59, 21 Anlagen. — Schroeder-Hohenwarth
- Šibanov F. A.: *Ukazatel' kartografičeskoj literatury, vyšeđšej v Rossii s 1800 po 1917 god*. Leningrad 1961. — Šibanov
- Stieler's Hand-Atlas in 84 Blättern, Jubelausgabe 1866 bis 1867, nebst Supplement: Stieler's Spezialkarte von Deutschland in 25 Blättern, 1867*. [Rec]. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt [Bd. 13]:1867 s. 211—217. — *Stieler's Hand-Atlas [rec.]*
- Strelbizki's neue Arealberechnung von Russland*. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt Bd. 20:1874 s. 231—232. — *Strelbizki's neue Arealberechnung*.
- Švambara V., Šalamon B.: *Monumenta cartographica Bohemiae*. [T.] 2 Pragae 1938. — Švambara
- Sydow E. von: *Der kartographische Standpunkt Europa's...* Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt [Bd. 3]:1857 — Bd. 18:1872. — Sydow, Petermanns Mitt.
- Szaflarski J.: *Poznanie Tatr*. Warszawa 1972. — Szaflarski
- Szałkiewiczówna B.: *Rysunek sieci wodnej na mapie generala Chrzanowskiego próba oceny*. Czasopismo Geograficzne T. 35:1964 z. 1 s. 51—59. — Szalkiewiczówna
- Szeliga J.: *Analiza dokładności map wybrzeża polskiego z XVII i XVIII w*. Zeszyty Geograficzne WSP w Gdańsku R. 10:1968 s. 37—85. — Szeliga: *Analiza*
- Szeliga J.: *Dokładność szesnastowiecznych map wybrzeża polskiego*. Zeszyty Geograficzne WSP w Gdańsku R. 9:1967 s. 17—35. — Szeliga: *Dokładność map wybrzeża*
- Szeliga J.: *Pierwsza szczegółowa mapa północno-wschodniej Polski oparta na triangulacji <1810 r.> [Schröttera-Engelhardta]*. Zeszyty Geograficzne WSP w Gdańsku R.11:1969 s. 79—101. — Szeliga: *Pierwsza szczegółowa mapa*
- Szykuła K.: *Zbiory kartograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*. Wrocław 1978. — Szykuła
- Terrain-Verhältnisse (Die) und Höhenmessungen von Central-Russland*. Petermanns Mitteilungen aus J. Perthes Geographischer Anstalt [Bd. 12]:1866 s. 1. — *Terrain-Verhältnisse*
- Tessaro-Kosimowa J.: *Historia litografii warszawskiej*. Warszawa 1973. — Tessaro-Kosimowa
- Traczewska-Białkowska Z.: *Kolberg <Colberg> Krzysztof Juliusz Henryk*. In: *Polski Słownik Biograficzny*. T. 13. Kraków 1967-1968 s. 299—300. — Traczewska-Białkowska: *PSB*
- Wolkenhauer W.: *Aus der Geschichte der Kartographie*. Acta Cartographica Vol. 18:1974 s. 409—470. — Wolkenhauer
- [Wójcicki K. W.] W.: *Mappa Królestwa Polskiego... ułożona... przez M. Nipanicza... Warszawa 1863*. [Rec]. Biblioteka Warszawska 1863 t. 3 s. 358—359. — Wójcicki
- [Wrotnowski F.]: *Karta Polski*. Wiadomości Polskie. Paryż 1859 nr 9 s. 37—40. — Wrotnowski
- Zaborski B.: *Kaszuby na przełomie XVIII i XIX w. w świetle mapy Schröttera-Engelhardta z lat 1796—1802*. Warszawa 1936. — Zaborski: *Kaszuby*
- Zaborski B.: *O mapie Prus Królewskich i Książęcych Schröttera*. Sprawozdania PAU T. 37:1932 nr 10 s. 32. — Zaborski: *O mapie Prus Schröttera*
- Zapiski Wojsko-Topograficznego Depo*. Č.1:1837 — Č.36:1878. — *Zap. Wojsko-Topogr. Depo*
- Zarębska T.: *Początki polskiego piśmiennictwa urbanistycznego*. Warszawa 1975. — Zarębska
- Závodová-Jančová K.: *Die Ästhetik graphischer Landkarten des 16. — 19. Jahrhunderts*. In: *Ars. Umeleckohistorická revue Slovenskej akademie vied*. R. 9—10:1975—1976 [wyd. 1978] s. 79—112. — Závodová-Jančová

